

Ett modernare utsökningsförfarande

Betänkande av Utsökningsutredningen

Stockholm 2016

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2016:81

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Omslagsbilden: *UB s'équilibre*, har formgetts av Benoit Dumaine.

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2016

ISBN 978-91-38-24525-5

ISSN 0375-250X

Innehåll

Band 1

Vissa förkortningar

Sammanfattning

- 1 Uppdraget och dess genomförande
- 2 Dagens utsökningsförfarande
- 3 Behovet av en översyn av det utsökningsrättsliga regelverket och utgångspunkter för vår översyn
- 4 En modernare utsökningsbalk
- 5 Kronofogdemyndighetens medverkan till frivilliga överenskommelser och processledning
- 6 Utredning av tillgångar och myndighetssamverkan
- 7 Reglerna om beneficium vid utmätning
- 8 Löneutmätning
- 9 Tvångsvis försäljning och redovisning av pengar
- 10 Avhysning
- 11 Avgifter och rättegångskostnader
- 12 Överklagande- och delgivningsfrågor

Band 2

- 13 Författningsförslag
- 14 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser
- 15 Författningskommentar

Band 3

16	Konsekvensbeskrivning.....	11
16.1	Inledning	11
16.2	Övergripande konsekvenser av förslagen	12
16.2.1	Utredningens övergripande uppdrag	13
16.2.2	Vilka berörs av förslagen?	13
16.2.3	Övergripande konsekvenser av förslagen	14
16.3	Samhällsekonomiska konsekvenser och konsekvenser för de offentliga finanserna	16
16.3.1	Inledning	17
16.3.2	Förslag som förväntas medföra ökade intäkter till staten och minskade samhällsekonomiska kostnader	17
16.3.3	Förslag som förväntas medföra minskade intäkter till staten	19
16.3.4	Förslagen medför vissa engångsvisa införande- kostnader för Kronofogdemyndigheten	20
16.3.5	Förslag som förväntas medföra minskade årsvisa kostnader för Kronofogdemyndigheten	25
16.3.6	Förslag som förväntas medföra ökade årsvisa kostnader för Kronofogdemyndigheten	26
16.3.7	Förslagens konsekvenser för Sveriges domstolar	27
16.3.8	Förslagens konsekvenser för Skatteverket	28
16.3.9	Förslagens konsekvenser för övriga förvaltningsmyndigheter och kommuner	28
16.3.10	Finansiering av förslagen	30

16.4	Konsekvenser för näringslivet.....	31
16.4.1	Förslagens övergripande konsekvenser.....	32
16.4.2	Förslagens påverkan på kreditgivningen och konkurrensen.....	33
16.5	Konsekvenser för brottsligheten eller det brottsförebyggande arbetet.....	34
16.6	Konsekvenser för personlig integritet.....	35
16.7	Övriga konsekvenser.....	35
16.7.1	Övriga konsekvenser enligt 15 § kommittéförordningen.....	36
16.7.2	Konsekvenser för Sveriges anslutning till Europeiska unionen.....	37
16.8	Konsekvenser av förslagen om en modernare utsökningbalk.....	37
16.8.1	Förslagen om lagtekniska ändringar och regelförenkling.....	37
16.8.2	Förslagen om utmönstring av begreppen allmänna och enskilda mål och en effektivare ordning för verkställighet av förvaltningsmyndigheters beslut.....	39
16.8.3	Förslaget att privaträttsliga handlingar inte ska vara direkt verkställbara.....	40
16.8.4	Förslagen att principen om barnets bästa och proportionalitetsprincipen lagfästs i utsökningbalken.....	41
16.8.5	Förslaget om ansökan om verkställighet av utdömt skadestånd på grund av brott när sökanden är barn.....	41
16.8.6	Förslagen om teknikneutrala bestämmelser.....	42
16.9	Konsekvenser av förslagen om Kronofogdemyndighetens medverkan till frivilliga överenskommelser och processledning.....	43
16.9.1	Förslaget att Kronofogdemyndigheten ska kunna medverka till att parterna uppnår frivilliga överenskommelser.....	43

16.9.2	Förslaget om en lagfäst skyldighet att utöva processledning.....	45
16.10	Konsekvenser av förslagen om utredning av tillgångar och myndighetssamverkan.....	46
16.10.1	Förslagen om utredning av tillgångar	46
16.10.2	Förslaget om ökad myndighetssamverkan genom elektroniskt informationsutbyte.....	46
16.10.3	Förslagen om beslut som fattas under tillgångsutredningen	47
16.11	Konsekvenser av förslagen om reglerna om beneficium.....	48
16.11.1	Förslagen om modernisering av beneficiereglerna	48
16.11.2	Förslaget att bostadsrätter ska utmätas som småhusfastigheter.....	48
16.11.3	Förslaget om schablonbeneficie.....	48
16.12	Konsekvenser av förslagen om löneutmätning.....	49
16.12.1	Förslaget om beräkning av normal- och förbehållsbelopp.....	49
16.12.2	Förslaget att omprövning inte ska ske när ändringen är obetydlig	54
16.12.3	Förslaget om anstånd.....	54
16.12.4	En sänkning av gränsen för när löneutmätning ska inledas	55
16.12.5	Förslaget om ökad partsinsyn	56
16.13	Konsekvenser av förslagen om tvångsvis försäljning och redovisning till borgenärer.....	56
16.13.1	Förslaget om ett modernt budgivningsförfarande för försäljning av fast egendom m.m. på offentlig auktion	56
16.13.2	Förslaget att bostadsrätter ska kunna säljas under hand av fastighetsmäklare	57
16.13.3	Förslagen om harmoniserade tidsfrister och möjlighet att bevilja anstånd.....	58
16.13.4	Förslaget om harmoniserade försäljningsavgifter.....	58

16.13.5	Förslagen att det inte längre ska vara obligatoriskt med bevaknings- eller fördelningssammanträde	59
16.13.6	Förslaget om utökad information om utmätt egendom är försäkrad	60
16.13.7	Förslag som innebär regelförenkling, effektivisering och förtydligande av gällande ordning	60
16.13.8	Förslaget om en ändrad ordning för utbetalning av små belopp	62
16.14	Konsekvenser av förslagen om avhysning	62
16.14.1	Förslagen om utökade processuella rättssäkerhetsgarantier	62
16.14.2	Förslagen om en effektivare hantering av avhysningsgods	63
16.15	Konsekvenser av förslagen om avgifter och rättegångskostnader	64
16.16	Konsekvenser av förslagen om överklagande- och delgivningsfrågor	64
16.16.1	Förslagen som rör delgivning av vissa beslut	64
16.16.2	Förslaget att Kronofogdemyndigheten ska vara part i mål som avser överklagande av förrättningskostnader	66
Särskilda yttranden		67
Summary		83
Bilagor		
Bilaga 1	Kommittédirektiv 2014:127	109
Bilaga 2	Nyckel – författningsförslag	123
Bilaga 3	Frågor till och svar från utvalda länder angående deras reglering av vissa utsökningsrättsliga frågor	127

Bilaga 4	Dispositiva tvistemål som avgjorts i tingsrätt genom en stadfäst förlikning åren 2012–2015.....	201
Bilaga 5	Exempel på innehåll i ett utsökningsavtal.....	203
Bilaga 6	Register och andra källor som Kronofogdemyndigheten kan få information från.....	205
Bilaga 7	Kronofogdemyndighetens blankett Förteckning tillgångar m.m.	211
Bilaga 8	Några författningar som innehåller en särskild föreskrift om verkställighet eller hänvisning till lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.	223
Bilaga 9	Sammanställning gjord av Ekonomistyrningsverket över myndigheter som gjort ovillkorade utbetalningar till enskilda år 2015	235
Bilaga 10	Några författningar som innehåller särskild föreskrift enligt 5 kap. 10 § UB.....	241
Bilaga 11	Riksnormen för försörjningsstöd för år 2016	249
Bilaga 12	Konsumentverkets beräkning av vad som är rimliga kostnader för hushåll av olika storlek för år 2016.....	251
Bilaga 13	Kronofogdemyndighetens föreskrifter om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m. under år 2016 (KFMFS 2015:1).....	255
Bilaga 14	Kronofogdemyndighetens allmänna råd om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m. under 2016 (KFM A 2015:1)	257

Bilaga 15	Kronofogdemyndighetens information om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m. under år 2016 (KFM M 2015:1)	263
Bilaga 16	Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad för år 2016 (FKFS 2015:7)	281
Bilaga 17	Räkneexempel löneutmätning.....	285
Bilaga 18	Kronofogdemyndighetens beräkningar av de ekonomiska konsekvenserna av att försäljnings- avgifter för fast egendom och bostadsrätter harmoniseras	293
Bilaga 19	Kronofogdemyndighetens beräkningar av kostnader för utveckling av it-stöd.....	299
Bilaga 20	Europadomstolens dom den 25 juli 2013 i målet <i>Rousk mot Sverige</i> (ECHR 27183/04)	305
Bilaga 21	Rättsfallet NJA 2012 s. 35.....	345
Bilaga 22	Rättsfallet NJA 2013 s. 540.....	351
Bilaga 23	Rättsfallet NJA 2013 s. 1040.....	361
Bilaga 24	Rättsfallet NJA 2013 s. 1241.....	367
Bilaga 25	Rättsfallet NJA 2013 s. 1084.....	373
Bilaga 26	Rättsfallet NJA 2015 s. 211.....	381
Bilaga 27	Rättsfallet NJA 2015 s. 374.....	387
Bilaga 28	Rättsfallet NJA 2015 s. 839.....	401

16 Konsekvensbeskrivning

16.1 Inledning

I detta kapitel ska utredningen bedöma konsekvenserna av övervägandena. Vi kommer att följa de bestämmelser om kostnadsberäkningar och andra konsekvensbeskrivningar som finns i kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning (2007:1244). I enlighet med direktiven ska utredningen bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för näringslivet, särskilt för små och medelstora företag, enskilda och det allmänna. Vidare ska utredningen redovisa vilka konsekvenser de förslag som lämnas kan få för jämställdheten mellan kvinnor och män. Om förslagen medför ökade kostnader för det allmänna ska förslag till finansiering redovisas.

Utredningens redovisning av kostnader eller besparingar till följd av förslagen grundar sig på uppskattningar och uppgifter som utredningen fått från Kronofogdemyndigheten och andra berörda myndigheter och aktörer. Kronofogdemyndighetens expert Christina Sundblad ställer sig bakom Kronofogdemyndighetens uppskattningar och kostnadsberäkningar medan utredningens övriga deltagare ifrågasätter vissa av Kronofogdemyndighetens kalkyler. I många fall har utredningen inte haft någon möjlighet att göra någon mer ingående bedömning av de ekonomiska konsekvenser som Kronofogdemyndigheten angett. Kronofogdemyndighetens beräkningar och uppskattningar redovisas löpande och när utredningen är av en annan uppfattning än Kronofogdemyndigheten redovisas det särskilt i de delavsnitt där respektive förslag redovisas.

Det bör också framhållas att samtliga beräkningar och uppskattningar som görs rymmer ett stort mått av osäkerhet, särskilt eftersom det i många fall inte går att bedöma hur förslagen kommer att påverka beteendet hos de som berörs av förslagen. Det är därför

påkallat att alla de ekonomiska konsekvenserna värderas med försiktighet.

Enligt 6 § 2 i förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning (2007:1244) ska en konsekvensutredning innehålla en beskrivning av vilka alternativa lösningar som finns för det utredningen vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd, s.k. nollösning. Vi har valt att löpande i betänkandet beskriva alternativa lösningar till de förslag som lämnas och motivera varför vi valt det föreslagna alternativet.

Eftersom många av våra förslag kan genomföras självständigt utan att samtliga förslag genomförs har vi valt att inledningsvis beskriva de övergripande konsekvenserna om förslagen genomförs i dess helhet. Därefter har vi, för att underlätta läsningen och förståelsen av de olika förslagens konsekvenser, valt att behandla konsekvenserna av de olika delfrågorna och förslagen i olika avsnitt. Vi inleder således med att behandla de övergripande och samhällsekonomiska konsekvenserna av förslagen i avsnitt 16.3–16.7. Därefter följer en beskrivning av konsekvenserna av våra olika överväganden i avsnitt 16.8–16.16.

16.2 Övergripande konsekvenser av förslagen

Vår bedömning: Förslagen kommer att innebära ett effektivare, mer rättssäkert och modernare utskökningsförfarande. Regelverket kommer att bli tydligare och enklare att tillämpa.

Kronofogdemyndighetens och de allmänna domstolarnas prövning av utskökningsärenden kommer bli mer ändamålsenlig och effektiv. Handläggningstiderna kan förkortas och kostnaderna för det allmänna och för parter i utskökningsförfarandet kan minska.

Några förslag kommer att innebära positiva ekonomiska och sociala konsekvenser för gäldenärskollektivet och deras familjer. Barnperspektivet och barns rättigheter i utskökningsförfarandet kommer att förtydligas och förstärkas.

Några förslag förväntas leda till ett ökat indrivningsresultat med ökad kostnadstäckning av offentlig verksamhet och ett bättre utfall för hela borgenärskollektivet som följd.

16.2.1 Utredningens övergripande uppdrag

Utredningens övergripande uppdrag är att göra en allmän översyn av utsökningsbalken, utsökningsförordningen och andra anslutande regelverk. Översynen ska omfatta både materiella och processuella regler.

Utredningen ska så långt som möjligt föreslå regler som är teknikneutrala så att det skapas förutsättningar för en ändamålsenlig användning av modern teknik i Kronofogdemyndighetens verksamhet. I uppdraget ingår att ta ställning till vilka ändringar som krävs för att möjliggöra en ökad användning av elektronisk kommunikation mellan berörda aktörer.

En modernisering av de utsökningsrättsliga bestämmelserna ska leda till att reglerna blir enkla och tydliga. Utsökningsförfarandet ska vara förutsebart. Det ska vara tydligt för parterna vilka olika moment som ingår i förfarandet, vilka beslut som fattas och vilka åtgärder som vidtas samt i vilka skeden som invändningar och överklaganden kan göras.

Utsökningsförfarandet ska bli mer effektivt. I det ligger att förfarandet ska bli snabbare och mer verkkningsfullt. Samtidigt måste de grundläggande kraven på rättssäkerhet och socialt skydd upprätthållas. Processen ska vara förutsebar för parterna och parterna ska kunna få befogade invändningar prövade.

Utsökningsåtgärderna ska stå i proportion till de konsekvenser de får för gäldenären och dennes familj. Utredningen ska analysera om de skyddsregler som finns till förmån för gäldenären och dennes familj i tillräcklig utsträckning tillgodoser behovet av socialt skydd. En utgångspunkt är att det ska finnas tillräckligt utrymme för Kronofogdemyndigheten och domstolar att pröva om en utsökningsåtgärd i ett enskilt fall är proportionerlig. Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen och FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska särskilt beaktas i detta sammanhang.

16.2.2 Vilka berörs av förslagen?

Det utsökningsrättsliga regelverket har återverkningar på annan lagstiftning. Ändringar i det utsökningsrättsliga regelverket kommer således få följdverkningar inom många olika områden i samhället. Nedan listas några av de aktörer som kommer att beröras av för-

slagen som lämnas i detta betänkande. Hur dessa aktörer kommer att påverkas utvecklar vi särskilt i de avsnitt där respektive förslag behandlas.

Utredningens förslag berör samtliga de gäldenärer som är parter i ett utskökningsmål hos Kronofogdemyndigheten. Gäldenärer kan vara såväl fysiska som juridiska personer. Förslagen kommer även påverka fysiska gäldenärens familjer och de företag i vilka gäldenärerna är anställda eller verkar. Några av utredningens förslag kommer särskilt att leda till positiva konsekvenser för de barn som på olika sätt påverkas av eller är parter i utskökningsförfarandet.

Våra förslag kommer att påverka de företag som är parter i utskökningsmål. Dessa företag kan vara verksamma i samtliga förekommande branscher och kan vara såväl stora som små företag. Banker och andra kreditinstitut kommer att påverkas. Vidare kommer företag som är arbetsgivare till personer som står under löneutmätning att påverkas av våra förslag.

De borgenärer som har fordringar hos gäldenärer och som ansökt om verkställighet hos Kronofogdemyndigheten påverkas. Borgenärer kan exempelvis vara privatpersoner, företag, organisationer eller föreningar. Banker och andra kreditinstitut är en borgenärsgrupp som bör nämnas särskilt eftersom utredningen särskilt ska redovisa om förslagen kan antas påverka kreditgivningen. Även det allmänna, som exempelvis stat och kommun, är borgenärer.

Förslagen kommer att påverka Kronofogdemyndigheten, Sveriges domstolar, Skatteverket, andra förvaltningsmyndigheter och kommuner. Samtliga de förvaltningsmyndigheter som fattar beslut om utbetalningar eller återbetalningar eller som på olika sätt ska lämna ut utmättningsbara tillgångar till personer som är svarande i mål hos Kronofogdemyndigheten kan på olika sätt komma att beröras av förslagen.

16.2.3 Övergripande konsekvenser av förslagen

Förslagen syftar till att skapa ett modernare och effektivare utskökningsförfarande. Det utskökningsrättsliga regelverket kommer bli tydligare och enklare att tillämpa.

Utskökningsförfarandet förväntas bli mer rättssäkert. Att principen om barnets bästa och proportionalitetsprincipen kodifieras i

regelverket leder till att principerna får en mer framträdande roll och att det tydliggörs hur de ska tillämpas i utökningsförfarandet. Dessa bestämmelser i förening med att det blir möjligt för Kronofogdemyndigheten att under vissa förutsättningar upphäva beslut som inte är proportionerliga leder till bättre förutsättningar att, inom det utökningsrättsliga området, leva upp till Sveriges internationella åtaganden.

Förslagen kan antas leda till en rad positiva konsekvenser. Att Kronofogdemyndighetens verksamhet kan bedrivas mer effektivt kan leda till att handläggningstiderna förkortas vilket i sin tur bl.a. innebär att parternas berättigade krav på skyndsam handläggning kan tillgodoses. Kortare handläggningstider innebär också tids- och resursbesparingar för såväl parter och eventuella ombud som för Kronofogdemyndigheten och de allmänna domstolarna. Förslagen om regelförenkling och kodifiering av praxis kommer att innebära att det blir enklare att förstå regelverket. Att utökningsförfarandet blir mer transparent kan också leda positiva effekter som att systemet uppfattas som mer rättssäkert och förutsägbart, vilket i sin tur kan leda till en minskad överklagandefrekvens. Våra förslag kommer sannolikt leda till att kostnaderna för det allmänna kan minska.

Vi föreslår en rad ändringar som kommer att påverka gäldenärskollektivet positivt, bl.a. kommer vårt förslag om hur normal- och förbehållsbelopp ska beräknas för personer som står under löneutmätning leda till att dessa personer och deras familjer garanteras en skälig levnadsnivå och att incitamentet till öppet arbete ökar.

Barn till personer som är parter i utökningsmål kommer också att påverkas av några förslag. Ett exempel är den lagfästa principen om barnets bästa som kommer att tydliggöra att barnrättighetsperspektivet måste beaktas i hela utökningsförfarandet. Barns rätt till umgänge med sina föräldrar kommer att tillgodoses i större utsträckning eftersom vi föreslår att det ska lagfästas att umgängeskostnader, även skäliga kostnader för resor och logi som föranleds av umgänget, ska beaktas i löneutmätningförfarandet.

Ett antal av våra förslag kommer leda till ett ökat indrivningsresultat, vilket bl.a. leder till ökad kostnadstäckning av offentlig verksamhet och ett bättre ekonomiskt utfall för hela borgenärskollektivet.

16.3 Samhällsekonomiska konsekvenser och konsekvenser för de offentliga finanserna

Vår bedömning: Vissa förslag kommer att leda till ett ökat indrivningsresultat. Andra förslag kan innebära minskade årliga intäkter till staten. Förslagen kommer totalt sett att få en positiv samhällsekonomisk effekt eftersom den samhällsekonomiska nyttan av förslagen förväntas överstiga den samhällsekonomiska kostnaden.

Vissa förslag förväntas leda till engångsvisa införandekostnader för Kronofogdemyndigheten. Några förslag kommer att leda till ökade årliga kostnader för Kronofogdemyndigheten medan andra kommer medföra minskade årliga kostnader.

Förslagen förväntas inte innebära några ökade kostnader för Sveriges domstolar.

Skatteverket kommer att påverkas av förslagen, både i egenkap av borgenärsföreträdare och som myndighet. Förslagen förväntas medföra vissa engångsvisa införandekostnader för Skatteverket.

Förslagen om regelförenkling och en ändrad ordning för verkställighet av förvaltningsmyndigheters beslut kommer att leda till ett effektivare indrivningsförfarande och bättre indrivningsresultat av förvaltningsmyndigheters och kommuners beslut om avgifter. Detta leder till ökad kostnadstäckning av offentlig verksamhet.

De kommunala budget- och skuldrådgivarnas upplysnings- och rådgivningsverksamhet kan komma att påverkas.

Kronofogdemyndighetens medverkan till att parterna träffar frivilliga överenskommelser kan komma att leda till att färre avhysningar verkställs vilket innebär minskade kostnader för kommunerna för att ordna alternativa boenden för personer som förlorat sin bostad.

Förslagen medför inte några ökade kostnader för förvaltningsmyndigheter eller kommuner.

16.3.1 Inledning

Om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas i betänkandet. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt ska dessa redovisas. När det gäller kostnadsökningar eller intäktsminskningar för staten, kommuner eller landsting ska utredningen föreslå en finansiering.

Vi har lämnat en rad förslag som är av väldigt olika karaktär. En del förslag har till syfte att kodifiera praxis, förtydliga, regelförenkla och modernisera regelverket. Några förslag innebär ändringar av förfarande- eller processuella regler. Andra förslag kan förväntas effektivisera utredningsförfarandet på så sätt att indrivningsresultatet ökar vilket i sin tur kommer att leda till ökade intäkter såväl till staten som till det privata borgenärskollektivet. Andra förslag förväntas minska de samhällsekonomiska kostnaderna för ekonomiskt utanförskap.

I avsnitt 16.3.2–16.3.6 redovisas en översikt av vilka förslag som kan förväntas medföra ökade respektive minskade intäkter till staten samt engångsvisa införandekostnader och ökade och minskade årliga kostnader för Kronofogdemyndigheten. Avsnitt 16.3.7–16.3.9 innehåller en redovisning av hur Sveriges domstolar, Skatteverket och övriga förvaltningsmyndigheter och kommuner kan komma att påverkas av förslagen. I avsnitt 16.3.10 redovisar vi hur förslagen kan finansieras. Förslagen i sig och de övriga konsekvenser dessa kan antas medföra redovisas särskilt i avsnitt 16.8–16.16.

16.3.2 Förslag som förväntas medföra ökade intäkter till staten och minskade samhällsekonomiska kostnader

Förslag som förväntas leda till ett ökat indrivningsresultat

Med anledning av våra förslag kan det antas att Kronofogdemyndighetens indrivningsresultat kommer att öka. Det är av naturliga skäl svårt att beräkna eller uppskatta det konkreta resultatet eftersom många av förslagen är relativt genomgripande. En del förslag innebär nya arbetsmetoder. Andra förslag ger nya möjligheter för Kronofogdemyndigheten att få information om och utmäta till-

gångar. Utredningen har därför valt att avstå från att försöka uppskatta några belopp. Det slutliga resultatet får framtiden utvisa. Utredningen bedömer att följande förslag kommer att leda till ett ökat indrivningsresultat.

- Förslaget om en effektivare ordning för verkställighet av förvaltningsmyndigheters beslut (se avsnitt 4.3.2 och 16.8.2).
- Förslagen om vilka verktyg Kronofogdemyndigheten ska ha tillgång till för att genomföra tillgångsutredningar (se avsnitt 6.4.1 och 16.10.1).
- Förslaget om ökad myndighetssamverkan genom elektroniskt informationsutbyte. Kronofogdemyndigheten ska ges möjlighet att utmäta tillgångarna innan myndigheterna betalar ut eller lämnar ut tillgången (se avsnitt 6.4.4 och 16.10.2).
- Förslaget att bostadsrätter ska utmätas som småhusfastigheter (se avsnitt 7.3.2 och 16.11.2).
- Förslaget att schablonbeneficie bara ska lämnas i uppenbara fall (se avsnitt 7.3.4 och 16.11.3).
- Bedömningen att den nedre gränsen för när löneutmätning ska inledas bör sänkas till 100 kronor (se avsnitt 8.4.5 och 16.12.4).
- Förslaget om ett modernt budgivningsförfarande för försäljning av fast egendom m.m. på offentlig auktion (se avsnitt 9.4.1 och 16.3.1).
- Förslaget att bostadsrätter ska kunna säljas under hand av fastighetsmäklare (se avsnitt 9.4.2 och 16.13.2).

Förslag som förväntas leda till minskade samhällskostnader

Det är vår bedömning att de samhällsekonomiska kostnaderna för ekonomiskt utanförskap kan komma att minska om följande förslag genomförs. Utredningen har valt att avstå från att försöka uppskatta något belopp.

- Förslaget att Kronofogdemyndigheten ska kunna medverka till att parterna uppnår frivilliga överenskommelser (se avsnitt 5.3.1 och 16.9.1).

- Förslaget om hur normal- och förbehållsbeloppet för personer som står under löneutmätning ska beräknas (se avsnitt 8.4.1 och 16.12.1).
- Förslaget om anstånd (se avsnitt 8.4.4 och 16.12.3).
- Förslagen om förtydligande av underrättelseskyldigheten mellan Kronofogdemyndigheten och socialnämnden när det gäller avhysningsmål och att Kronofogdemyndigheten ska underrätta socialnämnden när en bostad har utmätts (se avsnitt 4.3.13, 10.4.3 och 16.4.1).

16.3.3 Förslag som förväntas medföra minskade intäkter till staten

Förslaget om harmoniserade försäljningsavgifter för fast egendom och bostadsrätter kan leda till minskade årliga avgiftsintäkter till staten (se avsnitt 9.4.4 och 16.13.4). Kronofogdemyndigheten har uppskattat att den totala effekten på avgiftsintäkterna blir en minskad intäkt med cirka 1,7 miljoner kronor per år (Kronofogdemyndighetens underlag för dessa beräkningar finns i bilaga 18). Denna intäktsminskning kan dock komma att balanseras något mot att fler avgiftsuttag kan göras i och med förslaget i avsnitt 7.3.2 att bostadsrätter inte längre ska kunna undantas som beneficium, vilket innebär att fler bostadsrätter kommer kunna utmätas.

Förslaget i avsnitt 8.4.1 om hur normal- och förbehållsbelopp inom löneutmätningsförfarandet ska beräknas kan komma att påverka statens intäkter i negativ riktning. Denna minskning är dock nödvändig för att framför allt barnfamiljer som står under löneutmätning inte ska behöva leva på ekonomiska nivåer som understiger det som i vårt samhälle anses vara en skälig levnadsnivå. Utredningens syn på de ekonomiska konsekvenserna av detta förslag utvecklas i avsnitt 8.4.1 och 16.12.1.

16.3.4 Förslagen medför vissa engångsvisa införandekostnader för Kronofogdemyndigheten

Inledning

Engångsvisa införandekostnader är inte annat än förväntade i samband med en övergripande översyn av ett så stort och omfattande regelverk som utökningsbalken. Dessa kostnader måste vägas mot de positiva effekterna på sikt i form av ett effektivare och mer rättssäkert utökningsförfarande, vilket i sig har positiva samhällsekonomiska effekter på många områden.

När det gäller kostnader för nyanskaffning av anläggningstillgångar, exempelvis nytt it-stöd, kan myndigheter få låna pengar till dessa (jfr prop. 2014/15:145 s. 55 där Försäkringskassans engångskostnader avseende it-utveckling på sammanlagt knappt 22 miljoner kronor fördelades över en femårsperiod). Sådana kostnader kan således spridas över flera år i stället för att samtliga kostnader ska finansieras inledningsvis i samband med regelförändringarna.

Kronofogdemyndigheten har bedömt att engångsvisa införandekostnader kommer att uppkomma inom tre olika områden, nämligen uppdatering av intern och extern information, utbildningsinsatser och för utveckling av myndighetens it-stöd. Kronofogdemyndighetens bedömningar redovisas nedan och i samma stycken redovisar vi utredningens syn på dessa uppskattningar och redovisade kostnader.

Uppdatering av intern och extern information

Kronofogdemyndigheten har angett att utredningens förslag kommer att påverka i stort sett alla Kronofogdemyndighetens interna och externa webbsidor, handböcker samt styrande dokument och att blanketter m.m. måste ses över. Kronofogdemyndigheten måste också revidera eller ta fram nytt informationsmaterial till parterna i utökningsförfarandet. Kronofogdemyndigheten har uppskattat att cirka 250 blanketter berörs av förslagen. Kronofogdemyndigheten har påtalat att förändringarna förväntas medföra så stora behov av uppdateringar och anpassningar att dessa inte kan hanteras inom det löpande förvaltningsarbetet. Kronofogdemyndigheten har upp-

skattat att de sammantagna kostnaderna för detta kommer att uppgå till mellan 1,9 och 2,6 miljoner kronor.

Utredningen är av en annan uppfattning än Kronofogdemyndigheten. En del av Kronofogdemyndighetens webbsidor, handböcker, styrande dokument, blanketter och information måste redan i dag uppdateras löpande för att t.ex. ange rätt årtal, anpassas till en ny normalbeloppsberäkning samt justeras med anledning av andra författningsändringar. Det är därför utredningens bedömning att Kronofogdemyndighetens arbete med att uppdatera intern och extern information bör kunna hanteras inom ramen för det löpande förvaltningsarbetet och nuvarande anslagstilldelning.

Utbildningsinsatser

Utredningens förslag kommer att påverka hela Kronofogdemyndighetens organisation, men påverkansgraden varierar givetvis mellan olika verksamhetsgrenar. Den verksamhet som kommer att påverkas mest är verkställigheten. Det är också inom denna organisationsgren som Kronofogdemyndigheten bedömer att behovet av utbildning kommer bli störst. Inom Kronofogdemyndighetens verkställighetsgren arbetar knappt 1 200 personer. Kronofogdemyndigheten har bedömt att det kommer att krävas en utbildning som varar under tre dagar för samtliga personer som arbetar inom verkställighetsgrenen för att de ska kunna tillgodogöra sig de lämnade förslagen. Vidare har Kronofogdemyndigheten bedömt att övriga anställda kommer behöva övergripande utbildning för att kunna hantera och besvara frågor från allmänheten. Enligt Kronofogdemyndigheten är det drygt 800 anställda som har behov av en kortare utbildning om uppskattningsvis fyra timmar. Kronofogdemyndigheten har uppskattat den sammanlagda kostnaden för att ta fram och genomföra utbildningsinsatsen till 10,5 miljoner kronor.

Även om en del av utredningens förslag innebär en ändring av gällande ordning är det utredningens uppfattning att förslagen inte är så komplicerade att utbildningsbehovet är så stort som Kronofogdemyndigheten menar. Som en jämförelse kan nämnas att domstolar och åklagarmyndigheter varje år inom ramen för sin ordinarie verksamhet och utan extra ekonomisk kompensation, kompetensutvecklar den egna personalen så att den på ett rättssäkert och

effektivt sätt kan hantera ny lagstiftning. Även utbildning till följd av författningsändringar av relativt genomgripande karaktär hanteras av dessa myndigheter inom befintliga anslagsramar. Utredningen anser därför att det behov av utbildning som våra förslag medför kan hanteras inom ramen för Kronofogdemyndighetens nuvarande anslagstilldelning.

Utveckling av it-stöd

Kronofogdemyndighetens it-enhet har uppskattat och beräknat de it-utvecklingsbehov och kostnader som utredningens förslag kan antas medföra. Kronofogdemyndighetens beräkningar av kostnader för utveckling av it-stöd redovisas i detalj i bilaga 19. Enligt it-enheten är det främst följande sex bedömningar och förslag som föranleder behov av utveckling och förändring av it-stödet.

- Förslaget att Kronofogdemyndigheten ska kunna medverka till att parterna uppnår frivilliga överenskommelser (se avsnitt 5.3.1 och 16.9.1).
- Förslaget som innebär att Kronofogdemyndighetens praxis att avvakta med verkställighetsåtgärder vid prövning av en invändning mot verkställighet lagfästs (se avsnitt 4.3.18 och 16.8.1).
- Förslaget om hur normal- och förbehållsbeloppet för personer som står under löneutmätning ska beräknas (se avsnitt 8.4.1 och 16.12.1).
- Förslaget att schablonbeneficie bara ska lämnas i uppenbara fall (se avsnitt 7.3.4 och 16.11.3).
- Bedömningen att Kronofogdemyndigheten tydligare ska redovisa sina motiv för ställningstaganden i utredningsrapporter (se avsnitt 6.4.5 och 16.10.3).
- Förslag som innebär att vissa begrepp utmönstras från utsökningsbalken och att nya begrepp införs (avsnitt 4.3.1, 4.3.2, 16.8.1 och 16.8.2).

Kronofogdemyndigheten har uppskattat det totala antalet arbetstimmar för att utveckla it-stödet med anledning av dessa förslag till 55 842 timmar samt ytterligare 2 500–5 000 timmar för verksam-

hetskompetens. En schablon om 1 000 kronor per timme har använts för att beräkna arbetskostnaden. Den totala kostnaden har uppskattats till cirka 57–58 miljoner kronor. I denna kostnad ingår inte utvecklingskostnader för ett webbaserat informationsverktyg enligt våra överväganden i avsnitt 4.3.21. Inte heller har eventuella kostnader som kan komma att krävas för att anpassa it-stödet med anledning av våra överväganden i avsnitt 6.4.4 om ett ökat informationsutbyte mellan Kronofogdemyndigheten och andra myndigheter tagits med i beräkningen.

Utredningen anser att Kronofogdemyndighetens uppskattningar i vissa fall grundar sig på felaktiga analyser av utredningens förslag samt att de redovisade behoven av antal arbetstimmar för att genomföra vissa förändringar av it-stödet är alltför tilltagna. Vi redovisar några av våra synpunkter på Kronofogdemyndighetens i bilaga 19 uppskattade it-kostnader nedan.

Vi föreslår inte att det ska införas några formkrav för hur parter ska kallas till ett sammanträde för att uppnå frivilliga överenskomelser. Kronofogdemyndigheten bör kunna kalla såväl muntligen som skriftligen, vilket även innefattar kallelse i elektronisk form. Det är vidare vår bedömning att det inte behöver införas någon reglering om formkrav för protokoll eller beslut. Vi menar att tid och plats för sammanträde och resultatet av sammanträdet lämpligen kan dokumenteras genom en handläggarnotering i målet (se avsnitt 5.3.1). Det kan därför diskuteras om det är nödvändigt att inrätta särskilda it-funktioner och att det ska tas fram särskilda blanketter för detta ändamål.

Vårt förslag om att Kronofogdemyndigheten ska avvakta med verkställighetsåtgärder vid prövning av en invändning mot verkställighet innebär inte att vi inför något nytt i utsökningsförfarandet, utan vi lagfäster endast den praxis som tillämpas vid Kronofogdemyndigheten redan i dag (se avsnitt 4.3.18). Vi kan därför inte hålla med om att detta förslag innebär att it-stödet måste justeras.

Enligt förslagen om löneutmätning och om hur normal- och förbehållsbelopp ska beräknas för personer som står under löneutmätning ska omräkningar, precis som i dag, göras årligen. En skillnad, som innebär en årlig besparing för Kronofogdemyndigheten om cirka en miljon kronor per år, är att Kronofogdemyndigheten inte ska ändra ett beslut om utmätning av lön om resultatet av ändringen är obetydlig (se avsnitt 8.4.2). För barn behålls kalenderåret som

brytpunkt, vilket innebär att omräkning med anledning av att ett barn bytt ålderskategori, ska göras samtidigt som den årliga maskinella omräkningen. Skillnaden jämfört med i dag är att det tillkommer två ålderskategorier för barn. Enligt Kronofogdemyndighetens bedömningar behöver den it-funktion som i dag behövs för att hantera bevakning och registrering av delgivning tas bort. Att ta bort denna funktion kräver enligt Kronofogdemyndighetens uppskattningar i tid motsvarande 31 arbetsveckor för en person. Vi håller givetvis med om att it-stödet måste anpassas till de nya förslagen men anser att Kronofogdemyndighetens uppskattning av det totala antalet arbetstimmar för detta framstår som alltför väl tilltagen.

I avsnitt 7.3.4 redovisar vi vår syn på när gäldenärer ska kunna få schablonbeneficium. Eftersom vi anser att schablonbeneficie bara ska tillämpas när det är uppenbart att gäldenären har ett behov av beneficium och eftersom vi anser att det generellt sett inte är uppenbart att gäldenärer som får utbetalningar av t.ex. ROT- och RUT-ersättningar samt EU-stöd behöver pengarna för sitt uppehålle bör schablonbeneficie inte lämnas när utmätning sker av sådana utbetalningar. Vi tar däremot inte ställning till om schablonbeneficie ska kunna lämnas i samband med andra utmätningar som görs maskinellt. Utredningen ifrågasätter därför varför den funktion som möjliggör beräkning och hänsynstagande till maskinella schablonbeneficie måste tas bort. Även om it-funktionen måste justeras något ifrågasätter utredningen Kronofogdemyndighetens uppskattade tidsåtgång för att göra denna justering.

Vår bedömning i avsnitt 6.4.5 att Kronofogdemyndigheten tydligare ska redovisa sina motiv för ställningstaganden i utredningsrapporter kräver enligt Kronofogdemyndigheten omfattande arbetsinsatser för att justera it-stödet. Utredningen ifrågasätter det rimliga i tidsuppskattningen. Detsamma gäller för Kronofogdemyndighetens uppskattade tidsåtgång för att justera it-stödet med anledning av våra förslag som innebär att vissa begrepp utmönstras från utsökningsbalken och att nya införs.

Sammantaget anser utredningen att varken behoven eller kostnadsuppskattningarna som gjorts av Kronofogdemyndigheten i denna del framstår som rimliga eller realistiska. Dessutom torde vissa behov av it-utveckling kunna samordnas med den inom Kronofogdemyndig-

heten pågående digitala utvecklingen som innebär att Kronofogdemyndigheten byter ut sitt stordatorsystem¹.

16.3.5 Förslag som förväntas medföra minskade årsvisa kostnader för Kronofogdemyndigheten

Grundat på de bedömningar vi gjort i de avsnitt där vi behandlar respektive delfråga har Kronofogdemyndigheten uppskattat att våra förslag kommer att leda till minskade årsvisa kostnader för Kronofogdemyndigheten med sammanlagt cirka 7,6–9,0 miljoner kronor. De minskade kostnaderna fördelar sig enligt tabell 16.1. Dessa förslag redovisas i avsnitt 4.3.2, 8.4.2, 9.4.1, 9.4.2 och 12.3.3.

Vi anser att även andra förslag, som inte tagits med i Kronofogdemyndighetens beräkningar, kommer att leda till resurs- och effektivitetsvinster samt minskade årsvisa kostnader. Det har dock varit svårt att göra några konkreta beräkningar eller uppskattningar av dessa resursbesparingar. Som exempel kan nämnas att förslaget som innebär en effektivare ordning för verkställighet av förvaltningsmyndigheters beslut (avsnitt 4.3.2), i tillägg till den resursbesparing som redovisats i tabell 16.1, även kan leda till resurs- och effektivitetsvinster i samband med att mål registreras hos Kronofogdemyndigheten och när det ska bedömas hur målet ska handläggas.

Andra förslag som kommer leda till minskade årsvisa kostnader för Kronofogdemyndigheten är vårt förslag att Kronofogdemyndigheten ska kunna medverka till att parterna uppnår frivilliga överenskommelser (avsnitt 5.3.1) och förslagen om effektivare hantering av avhysningsgods (avsnitt 10.4.5). Om parterna i ett tidigt skede av förfarandet uppnår en frivillig överenskommelse kommer Kronofogdemyndighetens kostnader för att förbereda och genomföra olika verkställighetsåtgärder, exempelvis avhysningar och tvångsvisa försäljningar, att minska. Att inte lika mycket egendom kommer behöva magasineras som i dag kommer leda till minskade årsvisa kostnader för magasinering.

Ett annat förslag som förväntas leda till minskade årsvisa kostnader är förslaget som innebär att Kronofogdemyndigheten ska

¹ Se Kronofogdemyndighetens årsredovisning för år 2015.

kunna använda sig av förenklad delgivning utomlands (avsnitt 12.3.3). Eftersom färre handlingar kommer behöva delges genom rekommenderade försändelser med mottagningsbevis eller särskild blankett för erkännande kommer Kronofogdemyndighetens årliga kostnader för internationella delgivningar att minska.

Tabell 16.1 Kronofogdemyndighetens beräkning av minskade årsvisa kostnader

Miljoner kronor (mnkr)	
Regelförändring	Belopp
Verkställighet av förvaltningsmyndigheters beslut	2,6–2,9 mnkr
Ingen omprövning av löneutmättningsbeslut när ändringen blir obetydlig	1,0 mnkr
Ett modernt budgivningsförfarande för fast egendom m.m. som säljs på offentlig auktion	1,8–2,1 mnkr
Bostadsrätter ska kunna säljas under hand av fastighetsmäklare	0,8–1,2 mnkr
Vissa beslut ska inte delges arbetsgivare	1,4–1,8 mnkr
Summa minskade årsvisa kostnader	7,6–9,0 mnkr

16.3.6 Förslag som förväntas medföra ökade årsvisa kostnader för Kronofogdemyndigheten

Kronofogdemyndigheten har uppskattat att fem av våra förslag sammantaget kan antas medföra en ökad årsvis kostnad för myndigheten om 9,01–14,37 miljoner kronor. Kostnaderna fördelar sig enligt tabell 16.2. De olika förslagen redovisas i avsnitt 5.3.1, 6.4.5, 7.3.4 och 9.4.1.

Tabell 16.2 Kronofogdemyndighetens beräkning av ökade årsvisa kostnader

Miljoner kronor (mnkr)

Regelförändring	Belopp
Personalkostnad för Kronofogdemyndighetens medverkan till att parterna uppnår frivilliga överenskommelser ²	1,4–1,7 mnkr
Beslut under tillgångsutredningen	6,1–9,5 mnkr
Schablonbeneficie endast i uppenbara fall ³	0,96–2,42 mnkr
Ett modernt budgivningsförfarande för fast egendom m.m. som säljs på offentlig auktion	0,55–0,75 mnkr
Summa ökade årsvisa kostnader	9,01–14,37 mnkr

16.3.7 Förslagets konsekvenser för Sveriges domstolar

Enligt utsökningsbalken prövar tingsrätter överklagade utmätningsbeslut. Särskilt några av våra förslag kan, i vart fall i ett inledande skede, komma att leda till en något ökad överklagandefrekvens vilket således leder till en ökning av antalet ärenden vid domstolarna. Som exempel kan nämnas förslagen att lagfästa principen om barnets bästa och proportionalitetsprincipen och den nya ordningen för beräkning av normal- och förbehållsbelopp vid löneutmätning. Våra förslag som innebär att utsökningsförfarandet blir mer transparent kan också i sig leda till en något ökad överklagandefrekvens.

Förslaget i avsnitt 4.3.3 att privaträttsliga handlingar inte ska vara direkt verkställbara kommer att leda till ett ökat antal ansökningar om betalningsförelägganden hos Kronofogdemyndigheten och kan i någon mån komma att beröra domstolarna. År 2015 kom det in 300 ansökningar om verkställighet där en handling upprättad av ett privaträttsligt subjekt låg till grund för ansökan. På grund av det ringa antalet ärenden förväntas förslaget inte få någon avsevärd påverkan på den summariska processen och domstolarna.

Andelen överklaganden av förvaltningsmyndigheters beslut till de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms inte påverkas av vårt

² Utredningen är av en annan uppfattning än Kronofogdemyndigheten (se avsnitt 16.9.1).

³ Utredningen är av en annan uppfattning än Kronofogdemyndigheten (se avsnitt 16.11.3).

förslag i avsnitt 4.3.2 om en effektivare ordning för verkställighet av förvaltningsmyndigheters beslut.

Tydligare och enklare regler samt förslagen i avsnitt 5.3.1 och 5.3.2 att Kronofogdemyndigheten ska kunna medverka till frivilliga överenskommelser och att Kronofogdemyndigheten får en lagfäst skyldighet att processleda parterna kommer sannolikt att leda till en minskad överklagandefrekvens till de allmänna domstolarna.

Någon annan påverkan förväntas förslagen inte medföra för Sveriges domstolar. Sammantaget bedöms förslagen inte ha någon påverkan på domstolsväsendets kostnader.

16.3.8 Förslagets konsekvenser för Skatteverket

Skatteverket kommer att påverkas av utredningens förslag, både i egenskap av borgenärsföreträdare för staten och i egenskap av myndighet.

Förslagen som innebär att centrala begrepp inom utsökningsbalken byts ut och moderniseras kommer innebära att Skatteverket behöver uppdatera såväl extern som intern information. Även andra av utredningens förslag medför att Skatteverkets interna och externa information behöver uppdateras. Skatteverket har gjort bedömningen att dessa kostnader kan hanteras inom ramen för Skatteverkets befintliga anslag.

Förslaget att Skatteverket inte längre ska företräda staten när överklaganden avser förrättningskostnaderna kommer att leda till en något minskad arbetsbelastning för myndigheten. Eftersom myndigheten endast handlägger att fåtal sådana ärenden per år bedöms Skatteverkets resursbesparing bli försumbar.

16.3.9 Förslagets konsekvenser för övriga förvaltningsmyndigheter och kommuner

Våra förslag som innebär regelförenkling och förslaget i avsnitt 4.3.2 om en effektivare ordning för verkställighet av förvaltningsmyndigheters beslut kommer effektivisera förvaltningsmyndigheters och kommuners arbete med att driva in vissa offentligrättsliga avgifter. Ett bättre indrivningsresultat resulterar i bättre kostnadstäckning av avgiftsfinansierad verksamhet.

Vi föreslår inte att kommunernas budget- och skuldrådgivare ska få några nya eller utökade arbetsuppgifter. I och med att vi föreslår ändrade regler som påverkar gäldenärer kan det dock antas att budget- och skuldrådgivarnas upplysnings- och rådgivningsverksamhet kan komma att påverkas i ett inledande skede. Dessa ökade arbetsuppgifter bedöms dock kunna hanteras inom ramen för ordinarie verksamhet och befintliga resurser.

Som vi redovisar i avsnitt 16.9.1 kan vårt förslag att Kronofogdemyndigheten ska kunna bidra till att parterna i utsökningsförfarandet träffar frivilliga överenskommelser leda till att färre avhysningar kommer att behöva verkställas och att färre bostäder kommer behöva säljas genom Kronofogdemyndighetens försorg. Detta kommer innebära minskade kostnader för kommunerna att tillhandahålla alternativa jourboenden. För att uppskatta de ekonomiska konsekvenserna för kommuner i form av minskade kostnader har vi använt oss av Boverkets rapport *Kommunernas kostnader för boendelösningar till personer utanför den ordinarie bostadsmarknaden* (2015:31). Mot bakgrund beräkningarna som görs i den rapporten kan det uppskattas att för varje person kommunen inte behöver anordna alternativt boende, när en avhysningssituation kunnat undvikas, minskar kommunens kostnader med mellan 370 kronor och 580 kronor per dygn⁴.

Förslagen förväntas inte medföra några ökade kostnader för förvaltningsmyndigheter eller kommuner.

För förvaltningsmyndigheter och kommuner som är arbetsgivare till personer som står under löneutmätning förekommer visst admi-

⁴ I rapporten beräknas och analyseras kommunernas kostnader för den sekundära bostadsmarknaden och kommunernas kostnader för personer som inte har en egen bostad. Tre olika hemlöshetssituationer analyserats. Hemlöshetssituation 1 avser personer som är akut hemlösa. Dessa är hänvisade till akutboende, härbärge, jourboende eller är s.k. uteliggare. Kostnaden för boendelösningar för denna grupp har uppskattats till cirka 580 kronor per dygn. Hemlöshetssituation 2 avser personer som är intagna på någon typ av institutionsboende och som inte har något eget boende ordnat tre månader före utskrivning. Den genomsnittliga kostnaden i riket är cirka 870 kronor per dygn för denna grupp. Personer i hemlöshetssituation 3 bor i en långsiktig boendelösning som kommunen har ordnat eftersom de inte får tillgång till någon bostad på den ordinarie bostadsmarknaden. Boendelösningar är ofta ett hyresavtal där boendet är förenat med tillsyn eller särskilda villkor och regler. Kommunernas kostnader för detta slags boende har uppskattats till 370 kronor per dygn. Kommunernas slutliga kostnad beror på om de boende kan betala hela eller delar av kostnaden. Om den boende har en löneinkomst och betalar hela kostnaden består kommunens kostnad endast av administrations- och tillsynskostnader. I vissa fall betalas boendekostnaden av försörjningsstödet. Vi bedömer att det främst är personer i hemlöshetssituation 1 men även i hemlöshetssituation 3 som riskerar att avhysas av Kronofogdemyndigheten.

nistrativt arbete. Löneutmättningsbeslut ska tas emot och administreras, delgivningskvitto ska returneras och inbetalningar ska göras till Kronofogdemyndigheten. Eventuella anståndsbeslut som innebär att avdrag på lönen inte ska göras under en specificerad period måste bevakas. Vårt förslag innebär bl.a. att det införs två ytterligare ålderskategorier för barn som ska beaktas för att bestämma normalbelopp. De ändrade ålderskategorierna inträffar dock inte varje år för en och samma gäldenär och det är fråga om förhållandevis långa tidsintervall. Redan i dag räknar Kronofogdemyndigheten om löneutmättningsbesluten om särskilda kostnader uppkommer och arbetsgivare måste förhålla sig till dessa omräkningar. Förslaget i avsnitt 8.4.2 att Kronofogdemyndigheten inte ska ändra ett beslut om utmätning av lön om resultatet av ändringen är obetydlig för sökanden och svaranden, t.ex. om normalbeloppet bara ändras med några kronor från ett år till ett annat och det inte ska göras några andra ändringar av betydelse kommer att innebära minskat administrativt arbete för myndigheter och kommuner i egenskap av arbetsgivare. I dag skickar Kronofogdemyndigheten cirka 40 000 ändringsbeslut till Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Dessa myndigheter kommer således att göra effektivitetsvinster eftersom färre ändringsbeslut kommer behöva hanteras.

16.3.10 Finansiering av förslagen

Som framkommit ovan kommer en del av våra förslag att leda till ett bättre indrivningsresultat och minskade samhällsekonomiska kostnader för ekonomiskt utanförskap. Detta gynnar såväl det allmänna som det privata borgenärskollektivet. Vi har avstått från att uppskatta med hur stora belopp indrivningsresultatet kan komma att öka och med hur mycket de samhällsekonomiska kostnaderna för ekonomiskt utanförskap kan komma att minska. Det är dock vår bedömning att det ökade indrivningsresultatet och minskade samhällskostnaderna på sikt kommer att överstiga och kompensera de minskade intäkterna till staten.

Kronofogdemyndigheten har uppskattat att våra förslag innebär att myndighetens årsvisa kostnader kommer att öka med sammanlagt 9,01–14,37 miljoner kronor och att de årsvisa kostnaderna kommer att minska med sammanlagt 7,6–9,0 miljoner kronor (se tabell 16.1

och 16.2). Som framgår i avsnitt 16.9.1 ifrågasätter vi Kronofogdemyndighetens uppskattning att myndighetens personalkostnad för medverkan till frivilliga överenskommelser kommer att öka med 1,4 till 1,7 miljoner kronor per år. Det är vår bedömning att det förslaget, i vart fall på sikt, kommer leda till minskade årsvisa personalkostnader för Kronofogdemyndigheten.

Vidare har utredningen lämnat andra förslag, som inte tagits med i Kronofogdemyndighetens beräkningar, som förväntas leda till minskade årsvisa kostnader och resurs- och effektivitetsvinster (vi redovisar några exempel i avsnitt 16.3.5). Om även dessa resursbesparingar beaktas är våra förslag kostnadsneutrala när det gäller de uppskattade ökade årsvisa kostnaderna i förhållande till de uppskattade minskade årsvisa kostnaderna.

Som vi redovisat i avsnitt 16.3.4 kan Kronofogdemyndigheten låna pengar till de engångsvisa införandekostnaderna avseende nytt it-stöd. Dessa kostnader, eventuellt med undantag för någon startkostnad som kan komma att belasta det första året, kan således spridas över flera år i stället för att de ska finansieras i samband med regelförändringarna. Som framgått av avsnitt 16.3.4 anser vi att det kan finnas anledning för Kronofogdemyndigheten att på nytt se över myndighetens bedömningar och uppskattade kostnader i denna del.

De engångsvisa införandekostnader avseende behov av nytt it-stöd som kan uppkomma med anledning av utvecklandet av ett webbaserat informationsverktyg och för att möjliggöra ett elektroniskt informationsutbyte med utvalda myndigheter (för dessa två förslag finns det inte någon kostnadsuppskattning) torde också kunna finansieras genom att Kronofogdemyndigheten får låna pengar.

16.4 Konsekvenser för näringslivet

Vår bedömning: För företag som är borgenärer kommer våra förslag som leder till ett ökat indrivningsresultat att innebära ett större ekonomiskt utfall. Samtidigt kan förslaget om hur normal- och förbehållsbeloppen vid löneutmätning ska beräknas innebära att det kan komma att ta längre tid för företag att få full betalning av fordran alternativt mindre eller ingen betalning.

För företag som är arbetsgivare till personer som står under löneutmätning kommer förslagen innebära vissa administrativa lättnader.

Våra förslag bedöms ha vissa positiva effekter för små företag.

Kreditgivningen kommer att påverkas högst marginellt eller inte alls.

Förslagen förväntas inte påverka företags konkurrensförhållanden.

16.4.1 Förslagens övergripande konsekvenser

Företag kommer att påverkas av våra förslag, såväl i egenskap som borgenärer, gäldenärer och som arbetsgivare till personer som står under löneutmätning. Våra förslag kommer att påverka företag i alla branscher och såväl stora som små företag.

För företag som är borgenärer kommer våra förslag som leder till ett ökat indrivningsresultat att innebära ett större ekonomiskt utfall.

Det förslag som vi bedömer kan komma att ha en direkt påverkan på företag är förslagen om löneutmätning. Förslaget i avsnitt 8.4.1 om hur normal- och förbehållsbeloppen för personer som står under löneutmätning ska beräknas kommer att påverka företag som är borgenärer, i första hand på så sätt att det kan komma att ta längre tid innan deras fordran blir fullt betald. Att personer som står under löneutmätning kan komma att få förbehålla sig högre belopp än i dag och det förhållandet att staten har företrädesrätt kan i vissa fall leda till att det inte finns något utrymme kvar att utmäta till det privata borgenärskollektivet. Detta behöver dock inte med nödvändighet innebära utebliven betalning eftersom det kan finnas annan utmätningsbar egendom. Det förhållandet att personer som står under löneutmätning tillförsäkras en skälig levnadsnivå kan antas leda till minskade samhällskostnader för ekonomiskt utanförskap och att den enskildes incitament till öppet arbete vidmakthålls. I längden innebär det givetvis positiva konsekvenser även för det privata borgenärskollektivet.

Sammantaget är det vår bedömning att det ökade indrivningsresultatet kommer att balansera den eventuella intäktsminskning som våra förslag kan komma att medföra för näringslivet.

För företag som är arbetsgivare till personer som står under löneutmätning förekommer visst administrativt arbete. Löneutmättningsbesluten ska tas emot och administreras, delgivningskvitto ska returneras och inbetalningar ska göras till Kronofogdemyndigheten. Eventuella anståndsbeslut som innebär att avdrag på lönen inte ska göras under en specificerad period måste bevakas. Vårt förslag innebär bl.a. att det införs två ytterligare ålderskategorier för barn som ska beaktas för att bestämma normalbelopp. De ändrade ålderskategorierna inträffar dock inte varje år för en och samma gäldenär och det är fråga om förhållandevis långa tidsintervall. Redan i dag räknar Kronofogdemyndigheten om löneutmättningsbesluten om särskilda kostnader uppkommer och arbetsgivare måste förhålla sig till dessa omräkningar.

Förslaget i avsnitt 12.3.3 att arbetsgivare inte ska delges alla beslut om löneutmätning kommer innebära minskat administrativt arbete för företagen. Detsamma gäller förslaget i avsnitt 8.4.2 att Kronofogdemyndigheten inte ska ändra ett beslut om utmätning av lön om resultatet av ändringen är obetydlig för sökanden och svaranden, t.ex. om normalbeloppet bara ändras med några kronor från ett år till ett annat och det inte ska göras några andra ändringar av betydelse.

Mindre företag har vanligtvis sämre möjligheter att skaffa kunskap om ett nytt regelverk. Genom våra förslag blir det utsökningsrättsliga regelverket tydligare och därmed enklare att tillämpa. Detta kan komma att underlätta för de små företagen, eftersom deras förutsättningar att hantera regelverket utan experthjälp blir större. I övrigt kommer förslagen inte särskilt påverka de mindre företagen i förhållande till de större. Det behöver inte tas särskilda hänsyn till småföretagens villkor när det gäller tiden för ikraftträdande. Det finns inte heller behov av några speciella informationsinsatser eller att särskild hänsyn tas till små företag vid reglernas utformning.

16.4.2 Förslagets påverkan på kreditgivningen och konkurrensen

Förslagen som innebär regelförenkling och modernisering av regelverket bedöms inte medföra någon negativ effekt för kreditgivningen. Det kan inte uteslutas att våra förslag som innebär att större

hänsyn ska tas till gäldenärskollektivet och deras familjers situation, främst våra förslag som lagfäster proportionalitetsprincipen och principen om barnets bästa samt vårt förslag om ny ordning för hur normal- och förbehållsbelopp vid löneutmätning ska beräknas kan påverka kreditgivningen eftersom kreditrisken typiskt sett blir större. Detta skulle således kunna få betydelse för privatpersoners möjlighet att få lån. En sund kreditbedömning innebär dock att krediter endast beviljas om betalningsförmågan anses fullgod. Det är därför vår bedömning att kreditgivningen kommer att påverkas högst marginellt eller inte alls. Som en jämförelse kan nämnas att skuld-saneringsinstitutet, i vart fall hitintills, inte verkar ha förorsakat någon märkbart negativ effekt på möjligheterna att få krediter trots att detta faktiskt varit ett av lagstiftarens bakomliggande syften (se prop. 1993/94:123 s. 73 och SOU 2008:82 s. 245). Det bör också framhållas att såväl proportionalitetsprincipen som principen om barnets bästa, även om de inte är lagfästa i utsökningsbalken, gäller redan i dag. Vidare är löneutmätning ett etablerat och välkänt institut, som nu endast modifieras.

Förslagen bedöms inte snedvrida konkurrensförhållandena till nackdel varken för små eller stora företag eller i övrigt försämra företags konkurrensförutsättningar.

16.5 Konsekvenser för brottsligheten eller det brottsförebyggande arbetet

Vår bedömning: Förslagen om hur normal- och förbehållsbeloppen vid löneutmätning ska beräknas och förslaget som handlar om anstånd vid löneutmätning kan ha vissa positiva effekter för möjligheten att minska brottsligheten och för det brottsförebyggande arbetet.

Förslaget i avsnitt 8.4.1 om hur normal- och förbehållsbeloppen för personer som står under löneutmätning ska beräknas förslaget i avsnitt 8.4.4 som handlar om anstånd i löneutmätningsförfarandet kan antas öka gäldenärsers incitament till öppet arbete. Detta kan således i någon mån ha positiva effekter för möjligheten att minska brottsligheten och för det brottsförebyggande arbetet. Våra förslag

förväntas inte i övrigt medföra några konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

16.6 Konsekvenser för personlig integritet

Vår bedömning: Förslaget om ökad samverkan genom elektroniskt informationsutbyte mellan Kronofogdemyndigheten och andra myndigheter har konsekvenser för den personliga integriteten.

Vi föreslår reglering som ska möjliggöra ett ökat elektroniskt informationsutbyte mellan Kronofogdemyndigheten och myndigheter som betalar eller lämnar ut utmätningsbar egendom med syfte att egendomen ska kunna utmätas innan den lämnas ut. Som vi redovisar i avsnitt 16.10.2 innebär ett sådant förslag en bättre kontroll av statens pengar, ett effektivare utsködningsförfarande och ett bättre ekonomiskt utfall för borgenärskollektivet. Ett ökat elektroniskt informationsutbyte påverkar dock enskildas personliga integritet. Begränsningar i vilken information som ska överlämnas samt information till enskilda gör att vi bedömer att ett ökat elektroniskt informationsutbyte är förenligt med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten. Våra förslag förväntas inte i övrigt medföra några konsekvenser för den personliga integriteten.

16.7 Övriga konsekvenser

Vår bedömning: Förslagen bedöms inte ha någon betydelse för den kommunala självstyrelsen eller för den lokala demokratin.

Om våra förslag om teknikneutrala regler genomförs kommer privatpersoner, företag och myndigheter få en förbättrad tillgänglighet till Kronofogdemyndigheten. Förslagen förväntas inte i övrigt få någon påverkan på sysselsättningen, lönsamheten eller offentlig service i olika delar av landet.

Våra förslag bedöms ha vissa positiva konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män.

Förslagen kommer inte i övrigt medföra några konsekvenser av det slag som anges i 15 § kommittéförordningen.

Förslagen påverkar inte Sveriges åtaganden till följd av medlemskapet i Europeiska unionen.

16.7.1 Övriga konsekvenser enligt 15 § kommittéförordningen

Utöver de konsekvenser som redovisats i avsnitt 16.3–16.6 ska enligt 15 § kommittéförordningen redovisas om förslagen i ett betänkande har betydelse för den kommunala självstyrelsen, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

Våra förslag bedöms inte ha någon betydelse för den kommunala självstyrelsen eller för den lokala demokratin. Förslagen påverkar inte heller uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunerna.

Våra förslag i avsnitt 4.3.19 om teknikneutrala regler som möjliggör ökad elektronisk kommunikation med Kronofogdemyndigheten och förslaget i avsnitt 4.3.21 att Kronofogdemyndigheten ska utveckla ett webbaserat informationsverktyg leder till nya möjligheter för allmänheten och andra myndigheter att på ett resurseffektivt sätt kommunicera med Kronofogdemyndigheten och få del av myndighetens beslut. Förslagen kommer således att påverka privatpersoners och företags tillgång till service och ökar möjligheten att på ett resurseffektivt sätt få information och kommunicera med Kronofogdemyndigheten oavsett var i landet de befinner sig. Förslagen förväntas inte i övrigt få någon påverkan på sysselsättningen, lönsamheten eller offentlig service i olika delar av landet.

Våra förslag är könsneutrala på så sätt att de påverkar män och kvinnor lika. Att personer som står under löneutmätning får förbehålla sig skäliga kostnader för umgänge med sina barn kan leda till att båda föräldrarna på ett bättre sätt kan ta ett gemensamt försörjnings- och fostringsansvar för sina barn och att barnets behov tillgodoses på bästa sätt. Detta förslag gynnar således såväl barnen som föräldrarna och kan antas leda till ett bättre samarbete föräldrarna emellan i frågor som rör kostnader för umgänget. Denna ordning kan därför leda till att båda föräldrarna i större utsträckning kan ta ekonomiskt ansvar på lika villkor för barnet. På sikt kan detta öka

delaktigheten för båda föräldrarna i ansvaret för och omsorgen om barnet och därmed påverka jämställdheten mellan föräldrar på ett positivt sätt. Våra förslag bedöms i övrigt inte medföra några konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män.

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

16.7.2 Konsekvenser för Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Enligt 6 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning ska en konsekvensutredning innehålla en bedömning av om förslagen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Vi bedömer att våra förslag inte påverkar Sveriges åtaganden till följd av medlemskapet i Europeiska unionen.

16.8 Konsekvenser av förslagen om en modernare utsökningsbalk

16.8.1 Förslagen om lagtekniska ändringar och regelförenkling

Lagtekniska ändringar och modernisering

Vi föreslår en rad lagtekniska ändringar i utsökningsbalken. Utsökningsbalkens kapitel 1–3 och 16 upphävs och ersätts av nya kapitel. Vissa utsökningsrättsliga begrepp ändras så att de bättre återspeglar vad de egentligen innebär. Språkliga ändringar införs så att det utsökningsrättsliga regelverket blir könsneutralt. Vidare föreslår vi ändringar så att det utsökningsrättsliga regelverket blir mer teknikneutralt. Viss praxis kodifieras.

Förslagen syftar till att skapa ett modernare och mer ändamålsenligt utsökningsförfarande som beaktar den samhällsutveckling som skett sedan utsökningsbalken infördes. Det utsökningsrättsliga regelverket ska bli tydligare och enklare att tillämpa. Utsökningsförfarandet kan förväntas bli effektivare och mer rättssäkert. Att domstolspraxis och vissa av Kronofogdemyndighetens uttalande i olika rättsfrågor kodifieras leder till att regelverket blir tydligare.

Utsökningsförfarandet blir genom dessa förslag mer effektivt, transparent, rättssäkert och förutsägbart. Kronofogdemyndighetens verksamhet kan bedrivas mer effektivt. Handläggningstiderna kan förkortas vilket i sin tur bl.a. innebär att parternas berättigade krav på skyndsam handläggning kan tillgodoses. Kortare handläggnings-tider innebär också tids- och arbetsvinster för såväl parter och eventuella ombud som för Kronofogdemyndigheten och de allmänna domstolarna. Våra förslag innebär sannolikt att kostnaderna för det allmänna kan minska och även parternas kostnader för förfarandet förväntas bli lägre.

Regelförenkling m.m.

Bestämmelserna om verkställighet av domstols dom, utslag eller beslut och stadfäst förlikning samt medlingsöverenskommelse som har förklarats verkställbar ändras med syfte att förenkla regelverket. Denna regelförenkling kommer främst medföra positiva konsekvenser för parter och deras ombud som, enligt Kronofogdemyndighetens erfarenhet, har mycket svårt att ta till sig och förstå dagens bestämmelser. Vårt förslag innebär att särbestämmelserna om verkställighet som i dag gäller för domar i växel- och checkmål, tredskodomar om betalningsskyldighet, av domstol stadfästa förlikningar samt medlingsöverenskommelser som har förklarats verkställbara tas bort. Dessa domar och medlingsöverenskommelser kommer i stället att omfattas av en gemensam reglering som gäller för verkställigheten.

Regelförenklingen innebär att det i vissa fall kan komma att ta något längre tid för sökanden att få utmätta tillgångar sålda och pengar fördelade. I de flesta fall torde väntan dock inte bli mycket längre än i dag. Eftersom egendomen redan är säkerställd genom utmätningen riskerar sökanden inte att gå miste om utmätt egendom. Förslaget kan förväntas leda till färre återkrav av utbetalningar som ska gå åter om utsökningstiteln ändras efter överklagande. Vi anser att de effektivitetsvinster som regelförenklingen förväntas medföra överväger de ovan nämnda nackdelarna.

Vi föreslår även bestämmelser som lagfäster några av Kronofogdemyndighetens handläggningsåtgärder. Dessa förslag har till huvudsakligt syfte att leda till ökad förutsebarhet för inblandade parter och förväntas bidra till ett mer rättssäkert utsökningsförfarande. Vi

föreslår bl.a. en ny bestämmelse som innebär att om förutsättningarna för verkställighet inte är uppfyllda ska ansökan avslås. Det samma gäller om annan av sökanden eller svaranden begärd åtgärd inte kan bifallas. Vi föreslår även en bestämmelse som klargör att Kronofogdemyndigheten kan avvakta med verkställighetsåtgärder under tiden som en invändning om hinder mot verkställighet prövas.

16.8.2 Förslagen om utmönstring av begreppen allmänna och enskilda mål och en effektivare ordning för verkställighet av förvaltningsmyndigheters beslut

Vi föreslår att begreppen allmänna och enskilda mål ska utmönstras ur det utsökningsrättsliga regelverket och följdlagstiftning. När särskild reglering ska gälla för det som i dag är allmänna mål hänvisar våra föreslagna bestämmelser i stället till ”mål som ska handläggas enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar” (indrivningslagen). Särreglering för de mål som ska handläggas enligt indrivningslagen som inte behövs upphävs. För att öka överskådligheten och underlätta tillämpningen av lagstiftningen föreslår vi att den särreglering som alltjämt behövs förs in i de bestämmelser som de utgör undantag från. Förslaget kommer att leda till regelförenkling och effektivitetsvinster för samtliga aktörer i utsökningsförfarandet.

För förvaltningsmyndigheters beslut föreslår vi ny reglering som innebär att beslut ska gå att verkställa när de har fått laga kraft. Det ska alltså inte längre krävas en särskild föreskrift för att en förvaltningsmyndighets beslut ska kunna utgöra en utsökningstitel. Vissa förvaltningsmyndigheters beslut ska gå att verkställa innan de har fått laga kraft. Detta ska i så fall regleras genom en särskild föreskrift. Att förvaltningsmyndigheters beslut som huvudregel ska gå att verkställa när de fått laga kraft kan förväntas leda till ett bättre indrivningsresultat och därmed ökad kostnadstäckning av offentlig verksamhet.

Förvaltningsmyndigheter och kommuner kommer inte längre behöva ansöka om betalningsföreläggande eller väcka talan vid allmän domstol för att få en utsökningstitel. Förslaget kommer således att minska måltillströmningen till Kronofogdemyndigheten och de allmänna domstolarna. Det kommer dock alltjämt att finnas fordringsanspråk från förvaltningsmyndigheter och kommuner som inte omfattas av våra förslag (se avsnitt 4.3.2).

Enligt uppgift från Kronofogdemyndigheten inkom det 20 000 ärenden till den summariska processen där en förvaltningsmyndighet var sökande år 2015. Kronofogdemyndigheten har bedömt att mellan 14 000 till 20 000 färre ärenden per år kommer att hanteras av den summariska processen om förslaget genomförs. En handläggare inom summarisk process hanterar i dag cirka 4 000 ärenden per år. Kronofogdemyndigheten har därför uppskattat att en besparing om mellan 2,6 och 2,9 miljoner kronor per år kan förväntas om förslaget genomförs. Om förslaget genomförs kan även effektivisering förväntas i samband med att mål registreras hos Kronofogdemyndigheten och när det ska bedömas hur ett mål ska handläggas.

Domstolsverket har inte någon statistik som utvisar hur många tvistemål som i dag inleds av förvaltningsmyndigheter eller kommuner med syfte att skaffa en verkställbar utsökningstitel. Vi har därför inte kunnat göra någon uppskattning av hur de allmänna domstolarnas måltillströmning kan komma att påverkas av förslaget. Förslagen förväntas inte leda till att förvaltningsmyndigheters beslut överklagas i någon ökad omfattning.

16.8.3 Förslaget att privaträttsliga handlingar inte ska vara direkt verkställbara

Vi föreslår att möjligheten att genom särskild föreskrift föreskriva att handlingar får läggas till grund för verkställighet tas bort (3 kap. 1 § första stycket 7 UB). Följdändringar görs i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter, lagen (1933:269) om ägofred, lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled och rennäringslagen (1971:437). De aktörer som berörs av dessa regelverk kommer således inte längre ha tillgång till ett "snabbspår" för verkställighet av utdebiterade avgifter. I stället kommer de behöva ansöka om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten alternativt ansöka om stämning vid allmän domstol för att på så sätt skaffa en utsökningstitel.

Enligt uppgift från Kronofogdemyndigheten kom det år 2015 in cirka 300 ansökningar om verkställighet där en handling upprättad av ett privaträttsligt subjekt låg till grund för ansökan. Det kan inte uteslutas att det förhållandet att "snabbspåret" tas bort kan få den effekten att den betalningsskyldige inte längre betalar i samband med utdebiteringen. Antalet ärenden som kan förväntas komma in till den

summariska processen alternativt allmän domstol kan således komma att uppgå till något fler än 300 per år. Den ökade måltillströmningen förväntas dock inte medföra något större merarbete eller ökade kostnader annat än att de kan rymmas inom ramen för nuvarande anslagstilldelning.

16.8.4 Förslagen att principen om barnets bästa och proportionalitetsprincipen lagfästs i utökningsbalken

Vi föreslår att Kronofogdemyndighetens skyldighet att beakta barns bästa och proportionalitetsprincipen lagfästs i utökningsbalkens inledande kapitel.

Att principen om barnets bästa lagfästs i utökningsbalken stärker och säkerställer att barns bästa beaktas i samband med olika åtgärder och beslut i utökningsförfarandet. Enligt bestämmelsen som lagfäster proportionalitetsprincipen får en åtgärd bara vidtas om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den som berörs av åtgärden. Att principerna lagfästs i utökningsbalken medför inte i sig några ekonomiska eller administrativa kostnader av betydelse eftersom Kronofogdemyndigheten redan i dag är skyldig att beakta dessa.

Det införs också reglering som gör det möjligt för Kronofogdemyndigheten att upphäva beslut som uppenbart inte är proportionerliga. Det kan antas att möjligheten att upphäva beslut enligt bestämmelsen kommer att användas förhållandevis sällan. Den fyller dock en viktig funktion för att försäkra ett rättssäkert utökningsförfarande.

16.8.5 Förslaget om ansökan om verkställighet av utdömt skadestånd på grund av brott när sökanden är barn

Vår föreslagna bestämmelse som innebär att ett barns ansökan om verkställighet av utdömt skadestånd på grund av brott får göras av endast en vårdnadshavare om det är den andre vårdnadshavaren som begått brottet eller om det annars finns särskilda skäl kommer att leda till ökade möjligheter för barn att få verkställighet av skadeståndsansättning som barnet har rätt till. Vidare förbättras barns möjligheter att ansöka om brottsskadeersättning från Brottss-

offermyndigheten eftersom Brottsoffermyndigheten som regel kräver att sökanden kan visa att skadevällaren inte kan betala, t.ex. genom ett bevis från Kronofogdemyndigheten att skadevällaren saknar tillgångar, för att brottskadeersättning ska betalas ut.

16.8.6 Förslagen om teknikneutrala bestämmelser

Vi föreslår ändringar i utsökningsbalken och utsökningsförordningen som bl.a. möjliggör att ansökan om verkställighet kan ges in i elektronisk form. Utsökningsbalkens krav att en skriftlig ansökan om verkställighet ska vara undertecknad av sökanden eller dennes ombud och kravet att en utsökningstitel ska ges in i original eller bevittnad kopia tas bort.

Ett annat förslag är att Kronofogdemyndigheten ska utveckla ett webbaserat informationsverktyg som bl.a. innebär att parterna, genom personliga inloggningsuppgifter, får tillgång till aktuella beslut och uppgifter i utsökningsmålet. Vi har inte inom ramen för vår utredningstid haft möjlighet att ta fram ett kostnadsunderlag för utvecklandet av ett sådant informationsverktyg utan har föreslagit att Kronofogdemyndigheten ska få i uppdrag att ta fram ett sådant underlag.

Genom teknikneutrala regler och webbaserad tillgång till information och beslut blir utsökningsförfarandet mer tillgängligt för privatpersoner och företag och kommer att leda till ekonomiska besparingar för samtliga parter i utsökningsförfarandet. Förslaget innebär även att borgenärer på ett mer kostnadseffektivt sätt kan bevaka sin rätt. Ett webbaserat informationsverktyg leder också till ett mer kundvänligt system med ökad tillgänglighet och förenkling för de inblandade parterna. I stället för att behöva ringa eller skriva till Kronofogdemyndigheten kommer det gå att få information via det webbaserade systemet. Det kommer sannolikt också leda till ett minskat behov av andra kontakter, muntligen eller skriftligen, mellan parterna och Kronofogdemyndigheten. På sikt kan således ett sådant här system komma att leda till resursbesparingar för Kronofogdemyndigheten.

Att gäldenärer kan följa sitt eget utsökningsmål kan också ha positiva effekter för gäldenärers incitament att samarbeta och betala av på sin skuld. Detta har positiva samhällseffekter genom att över-

skuldsättningen minskar samt att borgenärskollektivet i större utsträckning får betalt för sina fordringar.

16.9 Konsekvenser av förslagen om Kronofogdemyndighetens medverkan till frivilliga överenskommelser och processledning

16.9.1 Förslaget att Kronofogdemyndigheten ska kunna medverka till att parterna uppnår frivilliga överenskommelser

Vi föreslår en bestämmelse i utsökningsbalken som innebär att Kronofogdemyndigheten aktivt ska kunna medverka till att parterna uppnår frivilliga överenskommelser. Enligt bestämmelsen, som är fakultativ, kan Kronofogdemyndigheten medverka om det är lämpligt med hänsyn till målets beskaffenhet och övriga omständigheter. Kronofogdemyndigheten ska kunna hålla sammanträde i sådant ärende och Kronofogdemyndigheten kan besluta att en part får delta i sammanträdet genom ljudöverföring eller ljud- och bildöverföring.

Vi har inte begränsat Kronofogdemyndighetens medverkan till någon viss typ av mål, men har gjort antagandet att störst förutsättning att nå framgång kan vara i de ärenden där svaranden riskerar att förlora sin bostad. I sådana mål kan det innebära att en avhysning inte behöver verkställas eller att en tvångsvis försäljning av en bostad kan undvikas. Givetvis kan det även handla om att annan egendom inte behöver utmätas.

År 2015 kom drygt 6 000 ansökningar om avhysning in till Kronofogdemyndigheten. Av dessa verkställdes drygt 2 000. Ett avhysningsärende kostar i snitt 6 000 kronor att genomföra. Kostnaderna fördelar sig på personalkostnader, underrättelser, låssmed samt omhändertagande av avhysningsgods m.m.

Kronofogdemyndigheten har gjort bedömningen att i hälften av de ärenden där parterna inte själv kan lösa kan sin situation torde de med Kronofogdemyndighetens medverkan ha större möjlighet att träffa en frivillig överenskommelse. Detta motsvarar cirka 1 000 ärenden per år.

Arbetsinsatsen för att medverka till frivilliga överenskommelser kommer givetvis att variera från ärende till ärende. Kronofogde-

myndigheten har uppskattat att den genomsnittliga tidsåtgången kommer att uppgå till fem timmar per ärende. Tidsåtgången för att hålla 1 000 sammanträden uppgår således till cirka 5 000 timmar.

Kronofogdemyndigheten har gjort bedömningen att de kostnader som uppkommer i samband med Kronofogdemyndighetens medverkan till en frivillig överenskommelse i stort motsvarar vad det kostar att verkställa en avhysning. Utredningen delar inte den bedömningen. Förberedelser, verkställighet och efterarbete i samband med en avhysning torde regelmässigt kräva mer resurser än motsvarande fem arbetstimmartimmar i anspråk. Det är inte ovanligt att två anställda från Kronofogdemyndigheten deltar vid avhysningsförrättningen, låssmed kan behöva anlitas och till det kostnader för transport och magasinering av avhysningsgods tillkomma. Här vill vi också peka på att Kronofogdemyndighetens medverkan till frivilliga överenskommelser mellan parterna inte är begränsad till avhysningsmål.

Kronofogdemyndigheten har gjort bedömningen att förslaget kommer att medföra en ökning av personalkostnader om mellan 1,4 miljoner kronor och 1,7 miljoner kronor per år. Kostnaden avser de ärenden där myndighetens medverkan inte har lett till att en frivillig överenskommelse uppnåtts mellan parterna. Utredningen ifrågasätter denna kostnad. Om Kronofogdemyndigheten i ett tidigt skede gör en korrekt bedömning av om ett ärende är lämpligt för Kronofogdemyndighetens medverkan kommer kostnaderna för att förbereda sammanträden, hålla sammanträden samt efterarbete att bli lägre än om bedömningen görs i ett senare skede under förfarandet. Det är utredningens uppfattning att detta förslag, i vart fall på sikt när Kronofogdemyndigheten arbetat en tid med detta och uppbyggt rutiner, kommer att leda till minskade årsvisa kostnader för Kronofogdemyndigheten. Avsikten med förslaget är inte att Kronofogdemyndigheten ska lägga stora resurser på att försöka få parterna att komma överens i ärenden där parterna visar lågt intresse för att nå en överenskommelse eller där det bedöms att utsikterna att lyckas av någon annan anledning är begränsade. Eftersom syftet är att Kronofogdemyndighetens medverkan för att hjälpa parterna att nå en frivillig överenskommelse som regel ska göras så tidigt som möjligt i förfarandet kommer Kronofogdemyndigheten ännu inte ha hunnit lägga särskilt stora resurser på verkställigheten.

Utredningen bedömer att Kronofogdemyndigheten till övervägande del kommer kunna använda befintliga sammanträdeslokaler och modern teknik för att hålla sammanträden på distans. De kostnader som kan uppkomma för att använda andra lokaler bedöms, om några överhuvudtaget uppkommer, som högst marginella.

Hur stor andel av ärenden där en frivillig överenskommelse kan nås kommer att variera över tid och beror på omständigheter utanför Kronofogdemyndighetens kontroll. Allt eftersom institutet blir mer välkänt och vinner större acceptans torde en större andel av de ärenden där Kronofogdemyndigheten medverkar leda till en frivillig överenskommelse. Förslaget förväntas därför, i vart fall på sikt, leda till minskade årsvisa personalkostnader för Kronofogdemyndigheten.

Förslaget kan antas innebära positiva konsekvenser för samhället i stort i form av samhällekonomiska vinster. Kommunernas kostnader för alternativa boenden och jourboenden kan minska om färre personer förlorar sitt hem och behöver hjälp med att hitta en ny bostad (se avsnitt 16.3.9).

16.9.2 Förslaget om en lagfäst skyldighet att utöva processledning

Vi föreslår en lagfäst skyldighet för Kronofogdemyndigheten att utöva processledning. En aktiv processledning från Kronofogdemyndigheten leder till ett mer effektivt och rättssäkert utökningsförfarande, sannolikt med färre behov av omprövningar och färre överklaganden. Andelen materiellt riktiga resultat kan förväntas öka och Kronofogdemyndighetens handläggning kommer i större utsträckning kunna inriktas på det som är väsentligt i målet. En väl avvägd processledning bör i viss utsträckning kunna ersätta en parts behov av att anlita ett juridiskt biträde.

Förslaget innebär fördelar för såväl gäldenärs- som borgenärs-kollektivet som berörda myndigheter och domstolar. Förslaget kan även antas leda till att de allmänna domstolarna kommer behöva ägna något mindre tid åt processledning i de mål som överklagas.

16.10 Konsekvenser av förslagen om utredning av tillgångar och myndighetssamverkan

16.10.1 Förslagen om utredning av tillgångar

Våra överväganden och förslag om Kronofogdemyndighetens utredning av tillgångar och myndighetssamverkan syftar till att leda till såväl en effektivare som en mer rättssäker tillgångsutredning med en väl avvägd balans mellan borgenärens intresse av att få betalt och respekten för enskildas rätt till personlig integritet.

Vi föreslår att Kronofogdemyndigheten ska få vassare verktyg i samband med att de utför tillgångsutredningen, bl.a. i form av högre vitesbelopp, möjlighet att hämta tredje man till förhör och förtydligande av tredje mans upplysningsskyldighet avseende frågor som Kronofogdemyndigheten bedömer är av betydelse för tillgångsutredningen. Förslagen förväntas leda till att parterna i utsökningsförfarandet i större utsträckning kommer att följa förelägganden och kallelser och att färre sammanträden behöver ställas in. Fler planerade förhör kommer kunna hållas med tredje man. Kronofogdemyndigheten kommer i större utsträckning än i dag att få tillgång till adekvat och relevant information, även om gäldenärens tillgångar utomlands. Sammantaget kommer förslagen att effektivisera tillgångsutredningsprocessen med ökade möjligheter att hitta utmättningsbara tillgångar, vilket i sin tur leder till ett ökat indrivningsresultat.

Vi föreslår även lagstiftning som tydliggör gränserna för och som ger vägledning när det gäller vilka utrednings- och spaningsåtgärder som får vidtas av Kronofogdemyndigheten. Det kan antas att acceptansen för vilka åtgärder som Kronofogdemyndigheten vidtar ökar genom att befogenheterna kodifieras.

16.10.2 Förslaget om ökad myndighetssamverkan genom elektroniskt informationsutbyte

Vi föreslår att det ska etableras ett utökat elektroniskt informationsutbyte mellan Kronofogdemyndigheten och utvalda myndigheter som betalar eller lämnar ut utmättningsbar egendom. Om det förslaget genomförs kommer det att leda till en bättre och effektivare kontroll av statens pengar. Utsökningsförfarandet blir effektivare med ett bättre indrivningsresultat med ett bättre ekonomiskt

utfall för hela borgenärskollektivet. Eftersom vi inom ramen för vår utredningstid inte haft möjlighet att identifiera de myndigheter som skulle vara intressanta för etablering av ett sådant elektroniskt informationsutbyte har vi inte kunnat beräkna eller uppskatta det ökade indrivningsresultatet.

16.10.3 Förslagen om beslut som fattas under tillgångsutredningen

Vi föreslår att resultatet av Kronofogdemyndighetens tillgångsutredningar och de överväganden Kronofogdemyndigheten gör ska dokumenteras tydligare så att parterna i målet får nödvändig insyn och kontroll över de åtgärder som vidtas. Detta leder till att sökanden försäkras en möjlighet att få en rättslig prövning av Kronofogdemyndighetens beslut att inte utmäta tillgångar eller att inte vidta en viss utredningsåtgärd.

Kronofogdemyndigheten upprättar årligen mellan 220 000 och 250 000 s.k. utredningsrapporter. En utredningsrapport tar i dag mellan en till tre minuter att sammanställa för en handläggare. Förslaget kommer, även om inte mer omfattande utredningsinsatser krävs, att medföra att det kommer att ta längre tid att upprätta en utredningsrapport. Kronofogdemyndigheten har uppskattat att om förslaget genomförs så kommer tiden det tar att upprätta en utredningsrapport att öka med i genomsnitt fyra till sex minuter. Med beaktande av den ökade tidsåtgången och det stora antal utredningsrapporter som det rör sig om har Kronofogdemyndigheten uppskattat att personalkostnaderna kommer att öka med mellan 6,1 och 9,5 miljoner kronor per år.

Skatteverket har bedömt att myndigheten kommer att kunna ta emot Kronofogdemyndighetens utförligare utredningsrapport på samma sätt som i dag. Eftersom det inte ska ske någon manuell hantering så innebär det inte några merkostnader för Skatteverket. Förslaget förväntas inte heller medföra några merkostnader för andra förvaltningsmyndigheter.

Det ökade antalet mål som kan komma att överklagas på grund av att partsinsynen ökar bedöms inte bli så påtagligt att ärendehantering kommer att påverka Sveriges domstolars behov av resurser.

16.11 Konsekvenser av förslagen om reglerna om beneficium

16.11.1 Förslagen om modernisering av beneficiereglerna

Vi föreslår ändringar i utsökningsbalkens femte kapitel som innebär att beneficiereglerna moderniseras och anpassas till dagens samhällsförhållanden. Förslagen innebär regelförenkling och kan förväntas leda till större acceptans hos allmänhet och parter i utsökningsförandet.

16.11.2 Förslaget att bostadsrätter ska utmätas som småhusfastigheter

Vi föreslår att bostadsrätter ska kunna utmätas på samma sätt som småhusfastigheter. Bestämmelsen om undantag från utmätning för bostadsrätter i 5 kap. 1 § 6 UB upphävs. Förslaget kommer att innebära förändrade arbetsmetoder när Kronofogdemyndigheten utmäter bostadsrätter. Eftersom sådana arbetsmetoder redan i dag används vid utmätning av småhusfastigheter kommer förändringen inte att medföra några ökade kostnader för myndigheten. Förslaget innebär en harmoniserad och rättvisare tillämpning av regelverket när bostäder utmäts. Förslaget leder till att fler bostadsrätter kommer kunna utmätas vilket ger ett ökat indrivningsresultat för borgenärskollektivet.

16.11.3 Förslaget om schablonbeneficie

Vi anser att så kallat schablonbeneficie bara bör tillämpas när det är uppenbart att gäldenären har ett behov av beneficium. Vi föreslår ett tillägg i 5 kap. 14 § UB som innebär att Kronofogdemyndigheten ska kunna undanta pengar från utmätning när det är uppenbart att pengarna behövs för gäldenärens behov. Vi anser att schablonbeneficie inte bör lämnas när utmätning görs av ROT- och RUT-ersättning och Jordbruksverkets utbetalningar av EU-stöd.

Fler beslut om utmätning kommer att meddelas vilket medför ett ökat indrivningsresultat. Kronofogdemyndigheten har inte kunnat ta fram siffror som är statistiskt säkerställda men har uppskattat att

det rör sig om mellan 10 000 till 15 000 beslut per år som kommer att beröras av förslaget.

Kronofogdemyndigheten har bedömt att förslaget kommer leda till ökade portokostnader eftersom fler beslut om utmätning ska skickas ut. Myndigheten har uppskattat att portokostnaderna kommer att öka med mellan 60 000 kronor och 120 000 kronor per år. Med anledning av det ökade antalet beslut om utmätning har Kronofogdemyndigheten gjort bedömningen att fler beslut kommer att överklagas. Kronofogdemyndigheten har uppskattat att personalkostnaden kommer att öka med mellan 0,9 och 2,3 miljoner kronor per år för att hantera de ökade volymerna. Utredningen ställer sig dock tveksam till att andelen överklaganden skulle komma att öka och anser inte att det finns belägg för ett sådant antagande.

16.12 Konsekvenser av förslagen om löneutmätning

16.12.1 Förslaget om beräkning av normal- och förbehållsbelopp

Inledning

Genom löneutmätning betalas årligen cirka 3,6 miljarder kronor vilket motsvarar ungefär en tredjedel av Kronofogdemyndighetens totalt indrivna belopp om cirka 10,2 miljarder kronor. Löneutmätning är således en mycket effektiv verkställighetsform.

Vi föreslår ändringar i regleringen om hur normal- och förbehållsbelopp för personer som står under löneutmätning ska beräknas. Fler ålderskategorier för barn kommer att beaktas vid fastställande av normalbeloppet och det fastställs nya referensvärden som tar betydligt större hänsyn till att barns personliga kostnader ökar med stigande ålder. Skäliga umgängeskostnader för barn ska beaktas i löneutmningsförfarandet.

Konsekvenser för Kronofogdemyndigheten

Kronofogdemyndigheten fattar årligen cirka 100 000 grundbeslut om löneutmätning. Vårt förslag innebär att det i princip är samma information som ska hanteras och bedömas som i dag. Det som tillkommer är att det finns fler ålderskategorier för barn och att skäliga

umgängeskostnader ska beaktas. Kronofogdemyndigheten har bedömt att förslaget inte förväntas medföra några påtagligt ökade handläggningskostnader.

Vårt förslag kommer att påverka förbehållsbeloppsberäkningen i skuldsaneringsförfarandet eftersom bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ UB om förbehållsbelopp är vägledande vid beräkningar av vad som ska förbehållas skuldsaneringsgäldenären för dennes och dennes familjs försörjning i skuldsaneringsförfarandet. Kronofogdemyndigheten har bedömt att de omräkningar som behöver göras med anledning av vårt förslag kan göras inom ramen för nuvarande anslags-tilldelning.

Konsekvenser för personer som står under löneutmätning och deras familjer

Förslagen kommer att leda till att personer som står under löneutmätning och deras familjer försäkras ekonomiska resurser motsvarande en skälig levnadsnivå (se räkneexempel i bilaga 17). Gäldenärens incitament till öppet arbete kommer att vidmakthållas eller öka. Förslaget kan därför antas ha vissa positiva effekter för möjligheten att minska brottsligheten. De samhällsekonomiska kostnaderna för ekonomiskt utanförskap förväntas minska (se avsnitt 8.4.1).

Att personer som står under löneutmätning får förbehålla sig kostnader för umgänge med sina barn kan leda till att båda föräldrarna på ett bättre sätt kan ta ett gemensamt försörjnings- och fostringsansvar för sina barn och att barnets behov tillgodoses på bästa sätt. Detta bedöms således gynna såväl barnen som föräldrarna och ett bättre samarbete föräldrarna emellan i frågor som rör kostnader för umgänget. Denna ordning kan därför leda till att båda föräldrarna i större utsträckning kan ta ekonomiskt ansvar på lika villkor för barnet. På sikt kan detta öka delaktigheten för båda föräldrarna i ansvaret för och omsorgen om barnet och därmed påverka jämställdheten mellan föräldrar på ett positivt sätt. Barns rätt till umgänge med sina föräldrar kommer att säkerställas i större utsträckning än i dag. Denna ordning ger också föräldrarna bättre förutsättningar att sörja för sina barns behov.

Ekonomiska konsekvenser för borgenärskollektivet och det allmänna

Borgenärskollektivet kommer att påverkas av vårt förslag i form av minskat indrivningsresultat. Minskningen måste dock ställas mot de samhällsekonomiska kostnaderna för ekonomiskt utanförskap. I avsnitt 8.4.1 utvecklar vi vår syn på de ekonomiska konsekvenserna av vårt förslag. Vi redovisar också vår bedömning av den ekonomiska påverkan om även normalbeloppet för vuxna skulle komma att höjas. Vidare redovisar vi de problem som ekonomiskt utanförskap medför och de samhällsekonomiska kostnaderna detta innebär.

Eftersom staten har företrädesrätt till löneutmätning före andra fordringar kommer vårt förslag att få störst betydelse för staten som borgenär, men även enskilda borgenärer kommer att påverkas. Eftersom löneutmätning inte är tidsbegränsad utan i princip kan pågå till dess skulderna är betalda leder ett högre förbehållsbelopp därför i normalfallet inte till lägre betalningsgrad utan bara till en längre betalningstid. Att löneutmätning kan komma att pågå under längre tid för att skulderna ska slutbetalas kan dock innebära vissa risker för att gäldenärens situation förändras till det sämre genom exempelvis sjukdom, arbetslöshet eller separation. Detsamma gäller om gäldenären blir underhållsskyldig för fler barn eller behöver en större bostad. Vidare kan förslaget komma att innebära att vissa personer som i dag skulle vara aktuella för löneutmätning, framöver inte kommer ifråga för löneutmätning överhuvudtaget eftersom det inte längre finns något överskott att utmäta. Detta innebär dock inte med nödvändighet inkomstförluster för borgenärskollektivet eftersom det kan finnas möjlighet att utmäta annan egendom. I detta sammanhang måste också framhållas att det på samma sätt som det finns risk för att gäldenärens situation utvecklas till det sämre över tid, även finns möjlighet att situationen förändras till det bättre, exempelvis genom en högre inkomst eller minskad försörjningsbörda. Det förhållandet att gäldenärens livssituation inte är statisk utan förändras över tid och att förändringarna inte går att förutse gör att det är mycket svårt att göra några konkreta beräkningar eller uppskattningar av de ekonomiska konsekvenserna av vårt förslag.

För offentligrättsliga fordringar som drivs in enligt bestämmelserna i indrivningslagen finns det särskilda regler i lagen (1982:188)

om preskription av skattefordringar m.m. (SPL). Statens fordringar enligt skatteförfarandelagen preskriberas fem år efter utgången av det kalenderår de lämnades för indrivning. För övriga fordringar som omfattas av SPL gäller enligt huvudregeln att fordringarna preskriberas fem år efter utgången av det kalenderår de förföll till betalning. En automatisk förlängning av preskriptionstiden uppkommer vid beslut om inledande av företagsrekonstruktion och skuldsanering eller om gäldenären medges skriftligt uppskov av Kronofogdemyndigheten. Det sker inte någon förlängning för att det pågår löneutmätning. I dessa fall gäller alltså en absolut preskription efter fem år. Varken Skatteverket eller Kronofogdemyndigheten har någon statistik över antal fordringar och fordringsbelopp som i dag preskriberas innan full betalning. Eftersom det i vissa fall kan finnas en möjlighet att utmäta annan egendom i stället för lön behöver vårt förslag inte leda till någon större ökning av antalet fordringar som preskriberas.

Tabell 16.3 visar hur mycket större normalbeloppet per månad blir med vårt förslag. Av bilaga 11 framgår riksnormen för försörjningsstöds belopp. I bilaga 17 redovisar vi olika räkneexempel där skillnaderna mellan löneutmätningssystemet, försörjningsstödet och Konsumentverkets beräkningar framgår.

Tabell 16.3 Barn som berörs av löneutmätning och effekten av ändrade normalbelopp i kronor

Antal barn är baserat på uppgifter från Kronofogdemyndigheten

Ålderskategori	Antal barn	Nuvarande normalbelopp	Föreslaget normalbelopp	Skillnad per barn
0–6 år	10 552	2 482	2 500	18
7–10 år	9 601	2 857	3 000	143
11–14 år	10 713	2 857	3 500	643
15–	14 440	2 857	4 000	1 143
Totalt	45 306	125 482 242	150 438 500	24 956 258

De sammanlagda normalbeloppen för de barnfamiljer som är föremål för löneutmätning ökar med vårt förslag med knappt 25 miljoner kronor per månad eller knappt 300 miljoner kronor (299 475 096 kronor) per år. Detta kan sättas i relation till att det årligen betalas 3,6 miljarder kronor genom löneutmätning. I juli 2016 pågick det löneutmätning hos cirka 100 000 personer. Det genomsnittliga löneutmningsbeloppet uppgår således till cirka 3 000 kronor per månad per person. Variationerna är emellertid stora i de enskilda fallen. Det finns personer som endast har ett utmningsbelopp om 200 kronor per månad, medan det finns andra som har utmätning med belopp överstigande 20 000 kronor per månad.

Att normalbeloppen ökar med 300 miljoner kronor per år innebär emellertid inte att löneutmätningen totalt sett skulle minska med så mycket som åtta procent. Det främsta skälet till detta är att många fortfarande skulle komma att betala hela sin skuld. Genom ett högre normalbelopp skulle det dock ta längre tid för gäldenären att bli skuldfri. Ett annat skäl är att en del gäldenärer har ett relativt litet utrymme som kan tas i anspråk genom löneutmätning. I detta avseende kan det antas att det generellt sett är barnfamiljerna som har lägre månatliga utmningsbelopp än de som inte har försörjningsskyldighet för barn eftersom de har högre normal- och förbehållsbelopp. Om en gäldenär har två barn i övre tonåren och hans eller hennes utmningsbara belopp uppgår till 400 kronor per månad kommer vårt förslag att innebära att den här gäldenärens normalbelopp höjs med 2 286 kronor per månad. För borgenärernas del blir intäktsförlusten emellertid inte 2 286 kronor utan 400 kronor.

Det har inte varit möjligt för oss att beräkna intäktsförlusten för borgenärerna men vi kan konstatera att en höjning av normalbeloppet med knappt 300 miljoner kronor per år kommer att leda till att löneutmätningen inbringar mindre pengar, dock inte i storleksordningen 300 miljoner kronor.

Enligt vårt förslag ska förbehåll för umgängeskostnader även omfatta skäligen kostnader för eventuella resor till och från umgänge samt andra merkostnader som umgänget kan komma att medföra. Att umgängeskostnaderna beaktas i löneutmningsförfarandet har naturligtvis konsekvenser för borgenärskollektivet. Som vi konstaterat ovan kommer en höjning av normalbeloppen för barnfamiljer att innebära en minskning med mindre än åtta procent. Antagandet kan därför göras att den ytterligare minskning som beaktande av

umgängeskostnaderna medför, ställt i relation till det totala indrivningsresultatet, har en marginell påverkan på borgenärskollektivet.

16.12.2 Förslaget att omprövning inte ska ske när ändringen är obetydlig

Vi föreslår att Kronofogdemyndigheten inte ska ändra ett beslut om utmätning av lön om resultatet av ändringen är obetydlig. Som exempel kan nämnas att normalbeloppet bara ändras med några kronor från ett år till ett annat och det inte ska göras några andra ändringar av betydelse. Kronofogdemyndigheten kommer även fortsättningsvis behöva räkna om samtliga löneutmättningsbeslut årligen. Eftersom detta numera görs maskinellt kräver omräkningen inte lika mycket resurser som före år 2016 när omräkningarna till stor del gjordes manuellt. För Kronofogdemyndigheten innebär vårt förslag att myndigheten inte kommer behöva administrera och skicka ut nya beslut i lika många mål som i dag. Kronofogdemyndigheten har uppskattat att detta kommer innebära minskade portokostnader för myndigheten uppgående till cirka en miljon kronor om året. Vidare kommer arbetsgivare och myndigheter som är mottagare av dessa beslut att göra administrativa effektivitets- och resursvinster eftersom färre ändringsbeslut kommer behöva hanteras.

16.12.3 Förslaget om anstånd

Personer som står under löneutmätning ska, precis som i dag, kunna få anstånd under pågående löneutmätning för t.ex. nyanskaffning av beneficieegendom eller för att betala oförutsedda utgifter på grund av exempelvis sjukdom eller olycksfall. Vi anser att en gäldenär som har fått anstånd vid ett tillfälle ska kunna beviljas anstånd fler gånger om det behövs. Vi föreslår ett tillägg i bestämmelsen om anstånd där vi klargör att vid bedömningen av om det föreligger särskilda skäl för att kunna beviljas anstånd ska svarandens och dennes familjs personliga och ekonomiska omständigheter beaktas. I detta ligger att Kronofogdemyndigheten också ska väga in hur länge löneutmätningen har pågått.

För Kronofogdemyndighetens del kan detta förslag innebära att det kommer att komma in något fler ansökningar om anstånd till

myndigheten. Kronofogdemyndigheten gör dock bedömningen att det endast rör sig om en marginell ökning och därför inte medför så stort merarbete eller att andra kostnader det behövs räknas särskilt på förslaget.

Det går inte att förutse om förslaget kommer att leda till att anståndsinstitutet börjar användas i större utsträckning än i dag. För borgenärskollektivets del innebär det att löneutmätning kan komma att pågå under längre tid när gäldenären tillfälligt får en paus med den pågående löneutmätningen. Det är svårt att beräkna eventuellt inkomstbortfall för staten som borgenär på grund av att statens fordringar preskriberas efter fem år.

Mot bakgrund av vårt förslag om hur normal- och förbehållsbelopp ska beräknas kan antagandet göras att behoven av anstånd kan komma att minska. Vår bedömning är därför att detta förslag inte kommer att leda till några nämnvärda ekonomiska konsekvenser för borgenärskollektivet. Däremot är möjligheten att få anstånd en viktig ventil för de gäldenärer som behöver nyanskaffa beneficieegendom eller betala oförutsedda avgifter.

16.12.4 En sänkning av gränsen för när löneutmätning ska inledas

Vi gör bedömningen att den nedre gränsen för när löneutmätning ska inledas bör sänkas från 200 kronor till 100 kronor. Detta kommer att leda till ett ökat indrivningsresultat. Kronofogdemyndigheten har uppskattat att mellan 1 000 och 1 500 gäldenärer har ett betalningsutrymme i intervallet 100 till 200 kronor per månad. Förändringen kommer således att innebära att borgenärskollektivet får del av ett större utrymme av gäldenärens lön. För gäldenären innebär det att skulden kommer betalas av i högre takt.

Underrättelse om beslut om löneutmätning ska skickas till gäldenär, sökanden samt till arbetsgivare eller annan utbetalare varför ökade portokostnader kommer att uppkomma för Kronofogdemyndigheten. Av Kronofogdemyndighetens register framgår att en gäldenär i snitt har mellan fem till sex sökanden som ska få del av ett beslut om löneutmätning. Kostnaderna bedöms inte vara större än att de kan hanteras inom ramen för befintliga anslag.

16.12.5 Förslaget om ökad partsinsyn

Vi föreslår att när Kronofogdemyndigheten har utvecklat ett webbaserat informationsverktyg ska parterna få tillgång till samtliga beslut som fattas i löneutmätningsförfarandet, dvs. beslut om utmätning, fördelning och utbetalning. Gälldenären ska även kunna följa hur skuldsituationen förändras under hela förfarandet. Förslaget kommer att innebära effektivitetsvinster för såväl Kronofogdemyndigheten som parterna i utsökningsförfarandet. Gälldenärs incitament att medverka och betala av sina skulder kan förväntas öka.

16.13 Konsekvenser av förslagen om tvångsvis försäljning och redovisning till borgenärer

16.13.1 Förslaget om ett modernt budgivningsförfarande för försäljning av fast egendom m.m. på offentlig auktion

Vi föreslår att förfarandet för försäljning av fast egendom på offentlig auktion ska moderniseras och teknikanpassas så att det blir möjligt att sälja egendomen genom såväl muntligt som skriftligt budgivningsförfarande. Budgivning ska kunna ske på annat sätt än muntligen, t.ex. elektroniskt via internet. Vi föreslår motsvarande ändringar för auktionsförfarandet vid försäljning av registrerat skepp, registrerat luftfartyg och intecknade reservdelar till luftfartyg. Om Kronofogdemyndigheten håller auktion på plats med muntliga bud bör intressenter ges möjlighet att delta i budgivningen via videolänk från något av Kronofogdemyndighetens kontor. Kronofogdemyndigheten bör även kunna bestämma att det samtidigt ska vara tillåtet att bud lämnas på annat sätt än muntligen, dvs. att olika budgivningssätt kombineras i ett och samma auktionsförfarande. Kronofogdemyndigheten har bedömt att detta förslag kommer innebära minskade kostnader för myndigheten i form av lägre personalkostnader om mellan 1,8 och 2,1 miljoner kronor per år.

Försäljningsförfarandet kommer bli effektivare och det finns goda skäl att anta att försäljningspriserna kan komma att öka eftersom fler intressenter kommer kunna delta i auktionen. Ökade försäljningspriser kommer att gynna såväl gälldenärs- som borgenärs-kollektivet.

Det införs också ett nytt förfarande som innebär att Kronofogdemyndigheten, efter att ha hört sökanden, svaranden och annan känd sakägare vars rätt berörs av försäljningen, ska bestämma auktionsform. För att ge sakägarna möjlighet att anmäla sina rättigheter kommer det att uppkomma kostnader för personal och för kungörelser och portokostnader. Förslaget har av Kronofogdemyndigheten uppskattats medföra ökade årsvisa kostnader för Kronofogdemyndigheten om mellan cirka 550 000 och 750 000 kronor. Av detta avser 400 000–600 000 kronor personalkostnader och 150 000 kronor avser kostnader för porto och kungörelser.

16.13.2 Förslaget att bostadsrätter ska kunna säljas under hand av fastighetsmäklare

Vi föreslår att bostadsrätter, precis som fast egendom, ska kunna lämnas för tvångsvis försäljning under hand till fastighetsmäklare. Det införs kompletterande reglering i utsökningsförfordningen som innebär att Kronofogdemyndigheten får ge fastighetsmäklare i uppdrag att bjuda ut bostadsrätt till försäljning under hand. En sådan ordning innebär att försäljningsförfarandet blir effektivare. En fastighetsmäklare har med sina kontakter och spekulantregister ofta bättre förutsättningar än Kronofogdemyndigheten att nå potentiella köpare. En fastighetsmäklare kan visa bostadsrätten flera gånger, hjälpa till med kalkyler för boendekostnader och förmedla kontakter med kreditgivare. Försäljning med hjälp av en fastighetsmäklare bör därför kunna ge ett bättre pris vilket kommer att vara positivt för såväl gäldenärs- som borgenärskollektivet.

Eftersom arbetsuppgifter som i dag utförs av Kronofogdemyndigheten i stället kan tas om hand av en fastighetsmäklare kommer förslaget att innebära en minskad arbetsbelastning för Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten har uppskattat att om förslaget genomförs kommer ungefär 1,2 årsarbetskrafter kunna frigöras för att arbeta med andra arbetsuppgifter. Det innebär att personalkostnaderna årligen kommer att minska med mellan 800 000 kronor och 1,2 miljoner kronor.

16.13.3 Förslagen om harmoniserade tidsfrister och möjlighet att bevilja anstånd

Vi föreslår att bestämmelserna som gäller tidsfrister och möjlighet att bevilja anstånd vid tvångsvis försäljning av fast egendom och bostadsrätter harmoniseras på så sätt att de tidsfrister och möjligheter som finns att bevilja anstånd för försäljning av fast egendom även kommer att gälla vid försäljning av bostadsrätter. Vi föreslår inte någon ändring av de tidsfrister och möjlighet till anstånd som i dag gäller för tvångsvis försäljning av annan lös egendom. Förslaget kommer att innebära ett mer enhetligt och mer lättillämpat förfarande för försäljning av bostäder som också blir enklare att acceptera av allmänheten.

Som ett led i att Kronofogdemyndigheten ska kunna ta viss hänsyn till en tredje man som berörs av en försäljning av utmätt egendom föreslår vi att även en tredje man ska kunna begära anstånd med försäljningen. Kronofogdemyndigheten kommer således, efter en begäran av svaranden eller tredje man, kunna bevilja anstånd om sökanden i målet medger det eller om det finns särskilda skäl. Vi föreslår även ett tillägg i anstandsbestämmelsen som tydliggör att Kronofogdemyndigheten särskilt ska beakta om försäljningen avser svarandens eller tredje mans hem när en begäran om anstånd prövas. Att försäljningen avser egendom som är någons hem kommer således att kunna få betydelse vid prövning av frågan om anstånd med försäljningen ska kunna beviljas inom gällande tidsramar. Denna ordning kommer att leda till ett mer rättssäkert försäljningsförfarande och att hänsyn i större utsträckning kan tas till Europakonventionens bestämmelser om rätten till hem och egendomsskyddet.

16.13.4 Förslaget om harmoniserade försäljningsavgifter

Vi föreslår att avgifterna vid tvångsvis försäljning av fast egendom och bostadsrätter harmoniseras. Förberedelseavgift, försäljningsavgift samt minimi- och maxavgift för bostadsrätter ska beräknas på samma sätt som enligt gällande ordning för försäljning av fast egendom. Vi föreslår även att det införs en maxavgift för tvångsvis försäljning av lös egendom. Maxavgiften ska bestämmas på samma sätt som för fast egendom och bostadsrätter. Särskilda kostnader som kan upp-

komma, t.ex. löpande kostnader för att hantera och förvara lös egendom innan försäljningen ska fortfarande kunna tas ut i enlighet med 13 § i förordningen (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten.

Förslagen innebär att det även kommer utgå en förberedelseavgift vid försäljning av bostadsrätter. Avgiften kommer att belasta sökanden om auktionen kungörs men inte avslutas med en tvångsvis försäljning. För bostadsrätter som säljs av Kronofogdemyndigheten har försäljningsavgifterna beräknats bli cirka 45 procent lägre. För bostadsrätter som är värda över tre miljoner kronor kommer avgiftsminskningen bli ännu större. För borgenärs- och gäldenärskollektivet innebär de lägre försäljningsavgifterna för bostadsrätter att det blir ett bättre ekonomiskt utfall av försäljningen.

Kronofogdemyndigheten har beräknat de ekonomiska konsekvenserna av förslagen. Underlag för dessa beräkningar finns i bilaga 18. Kronofogdemyndigheten har uppskattat att avgiftsintäkterna till staten avseende förberedelseavgifter kommer att öka och uppgå till cirka 3,7 miljoner kronor per år. Samtidigt kommer avgiftsintäkterna för de bostadsrätter som säljs att minska med 5,5 miljoner kronor per år. Den totala effekten av förslaget om harmoniserade avgifter för fast egendom och bostadsrätter beräknas således leda till minskade avgiftsintäkter om cirka 1,7 miljoner kronor per år.

Förslaget om en maximavgift för försäljning av annan lös egendom än bostadsrätter innebär att maxavgiften är på samma nivå som vid försäljning av fast egendom. Taket för avgiften uppnås vid en köpeskilling som överstiger 1,7 miljoner kronor. År 2015 såldes inte någon lös egendom (bostadsrätter undantagna) överstigande detta belopp. Begränsningsregeln bedöms därför få marginell ekonomisk påverkan.

16.13.5 Förslagen att det inte längre ska vara obligatoriskt med bevaknings- eller fördelningssammanträde

Vi föreslår att Kronofogdemyndigheten alltid själv ska kunna ska avgöra om bevakningssammanträde eller fördelningssammanträde behövs. Om bevakningssammanträde inte ska hållas ska Kronofogdemyndigheten bestämma en senaste dag när fordran eller rättigheter senast ska anmälas. Kronofogdemyndigheten ska hålla ett fördelningssammanträde när det är oklart hur pengar ska fördelas

eller om Kronofogdemyndigheten i annat fall anser att det behövs. Förslagen kommer innebära ett effektivare utsökningsförfarande utan att nödvändiga krav på rättssäkerhet eftersätts. För såväl Kronofogdemyndigheten som borgenärskollektivet kan förslagen innebära processekonomiska besparingar.

16.13.6 Förslaget om utökad information om utmätt egendom är försäkrad

Vi föreslår inte någon reglering som innebär ytterligare möjligheter att frånträda köp av utmätt egendom. I stället anser vi att en köpare av utmätt egendom i första hand bör skyddas mot att egendomen skadas eller förstörs efter Kronofogdemyndighetens försäljning av egendomen fram till tillträdet genom att egendomen är försäkrad. Vi föreslår regler som innebär att det kommer framgå av sakägarförteckningen och Kronofogdemyndighetens kungörelser av auktion eller infordrande av anbud om det finns någon gällande försäkring för egendomen. Vidare föreslår vi reglering som innebär att vid bedömningen av om tidigare ägare ska få rätt att bo kvar på fastigheten efter köparens tillträdesdag, Kronofogdemyndigheten särskilt ska väga in om egendomen är försäkrad.

Frågan om egendomen är försäkrad kommer med dessa förslag att på ett tydligare sätt komma att utgöra köpevillkor och påverka det slutliga försäljningspriset. Vidare kan gäldenärers incitament att hålla egendomen försäkrad komma att öka. Förslagen förväntas inte medföra något påtagligt merarbete för Kronofogdemyndigheten.

16.13.7 Förslag som innebär regelförenkling, effektivisering och förtydligande av gällande ordning

Indrivning av utmätta försäkringsbelopp som inte förfallit till betalning

Att utmätta försäkringsbelopp inte kan drivas in när försäkringen enligt försäkringsavtalet ännu inte förfallit till betalning är en brist i lagstiftningen som påverkar effektiviteten i utsökningsförfarandet. Vi har bedömt att det utsökningsrättsliga regelverket innehåller nödvändiga bestämmelser för att utmätta försäkringsbelopp ska kunna

drivas in. Vi föreslår ett tillägg i 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen som tydliggör att ett beslut om utmätning innebär att det utmätta beloppet omedelbart förfaller till betalning och får utkrävas från försäkringsbolaget. Vi anser att det även behövs kompletterande reglering i inkomstskattelagen (1999:1229) så att lagens bestämmelser om återköpsförbud inte hindrar indrivning av utmätta belopp. Efter som ett förslag om tillägg i 58 kap. 18 § inkomstskattelagen som innebär att det ska vara möjligt att utmäta belopp från en pensionsförsäkring för närvarande bereds i Regeringskansliet lämnar vi inte något eget författningsförslag.

Att utmäta försäkringar omedelbart kan drivas in kommer att leda till fördelar för borgenärskollektivet i form av ett bättre indrivningsresultat. Förslaget innebär också effektivitetsvinster för utsokningsförfarandet och för Kronofogdemyndighetens administrativa arbete när det gäller utmätning av försäkringar.

Förslaget om en tydligare reglering om hur borgenärers rätt till ränta ska beräknas

Vi föreslår att det införs ett förtydligande i 13 kap. 2 § UB som klargör att om pengar inte kan betalas ut i samband med fördelningsdagen ska utbetalningen innefatta inlåningsränta på beloppet från fördelningsdagen fram till dess utbetalning sker. Förslaget innebär ett tydliggörande av vad som är gällande ordning. Förslaget innebär regelförenkling som på ett positivt sätt påverkar effektiviteten i utsokningsförfarandet.

Förslaget om förtydligande vad som gäller för återkrav i mål som handläggs enligt indrivningslagen

Vi föreslår reglering som klargör att om ett beslut om fördelning eller utbetalning ändras så att återbetalning ska ske på grund av utmätning för en fordran som handläggs enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. är det inte den myndighet som företräder staten hos Kronofogdemyndigheten utan den myndighet vars krav har föranlett utmätningen som ska betala tillbaka. Förslaget tydliggör vad som redan i dag är gällande ordning.

16.13.8 Förslaget om en ändrad ordning för utbetalning av små belopp

Enligt uppgift från Kronofogdemyndigheten uppgår s.k. små belopp som enligt nu gällande reglering tillfaller staten till cirka 350 000 kronor per år. I detta belopp ingår de belopp som avses i 13 kap. 20 a § andra stycket UB men också belopp över 25 kronor som Kronofogdemyndigheten återbetalat till gäldenärer, men som inte lösts ut och som kommer i retur till myndigheten. Belopp som en gäldenär inte löser ut står kvar på Kronofogdemyndighetens konto i tio år. Om gäldenären inte gör anspråk på beloppet under denna tid tillfaller det staten.

Vi föreslår en ändrad ordning för vad som ska gälla för utbetalning av små belopp. Förslaget innebär att om det sammanlagda belopp som tillkommer en borgenär understiger 100 kronor ska beloppet bara betalas ut om det finns särskilda skäl. Pengar som inte kan betalas ut till den betalningsberättigade borgenären ska i första hand fördelas mellan övriga mål där fordringen inte har fått full täckning. Kan betalning inte ske till någon annan borgenär ska pengarna återbetalas till svaranden. Om utbetalning eller återbetalning inte är möjlig inom tio år tillfaller pengarna, jämte inlåningsräntan, staten.

Förslaget innebär en rättvisare fördelning av utmätta pengar vilket gynnar såväl gäldenärs- som borgenärskollektivet. I någon mån kommer förslaget leda till minskade intäkter till staten. För statskassan är dessa belopp emellertid försumbara. Pengarna är inte heller en intäkt som staten kan eller bör räkna med.

16.14 Konsekvenser av förslagen om avhysning

16.14.1 Förslagen om utökade processuella rättssäkerhetsgarantier

Vi föreslår att Kronofogdemyndigheten ska säkerställa att underrettelser i avhysningsmål når socialtjänsten. Vi föreslår också en ny bestämmelse som innebär att Kronofogdemyndigheten ska underätta socialtjänsten när det kan bli aktuellt med tvångsvis försäljning av en bostad.

Det främsta syftet med dessa förslag är att se till att enskilda får det stöd och hjälp de behöver från socialtjänsten i samband med en avhysningsförrättning eller handräckning enligt 8 kap. 18 § UB. Om socialtjänsten i ett tidigt skede av ett avhysnings- eller utmätningsärende informeras om ärendet kommer möjligheten att uppnå frivilliga överenskommelser förbättras vilket leder till att avhysning eller tvångsvis försäljning och efterföljande handräckning kan undvikas.

För Kronofogdemyndigheten innebär förslaget något extra administrativt arbete. Förändringarna förväntas dock inte medföra några större kostnader utan bedöms kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag.

16.14.2 Förslagen om en effektivare hantering av avhysningsgods

Vi föreslår bestämmelser som kommer att minska statens kostnader för magasinering av avhysningsgods. År 2014 kostade magasinering av avhysningsgods sammanlagt 9 730 883 kronor. Av den totala magasineringskostnaden fick staten stå för 9 192 807 kronor. För år 2015 uppgick totalkostnaden till 9 368 723 kronor. Av denna kostnad fick staten stå för cirka 8 900 000 kronor. Merparten av det bohag som omhändertas och magasineras i dag saknar i princip ekonomiskt eller affektionsvärde. Kronofogdemyndigheten har uppskattat att endast mellan fem till tjugo procent av magasinerad egendom hämtas ut.

Enligt vårt förslag ska Kronofogdemyndigheten i samband med en avhysningsförrättning från en bostad få kasta egendom som uppenbart saknar värde eller av annat skäl inte bör förvaras. Innan egendomen kastas ska parterna underrättas, om åtgärden kan ha betydelse för dem. Vidare anser vi att svaranden med bindande verkan redan i ett tidigt skede av avhysningsförfarandet ska ges möjlighet att förklara att han eller hon inte är intresserad av viss egendom. Eftersom svaranden kommer kunna avstå egendom i ett tidigt skede kan onödiga magasineringskostnader begränsas.

Vi föreslår också att Kronofogdemyndigheten ska få hantera egendom som anträffas vid verkställighet av handräckning och annan säkerhetsåtgärd än kvarstad i annat än en bostad enligt reglerna som föreskrivs för avhysning från annat än bostad.

För Kronofogdemyndigheten innebär förslagen att inte lika mycket egendom behöver magasineras som i dag. Detta kommer således att innebära minskade magasineringskostnader för staten.

16.15 Konsekvenser av förslagen om avgifter och rättegångskostnader

Vi föreslår lagtekniska ändringar i utsökningsbalkens sjuttonde kapitel som tydliggör att såväl sökanden som svaranden kan befrias från skyldighet att betala förrättningskostnader. Förslaget är en kodifiering av vad som är gällande ordning och leder till ett tydligare regelverk och en enhetligare rättstillämpning.

Vi föreslår också att personer som utsatts för brott inte ska betala särskilda avgifter i mål om utmätning för skadestånd som utdömts på grund av brottet. Konsekvensen av detta förslag är att staten i större utsträckning kan behöva stå det slutliga kostnadsansvaret för särskilda avgifter i utsökningsmål på grund av skadestånd. Enligt uppgift från Kronofogdemyndigheten uppgick de särskilda avgifterna som slutligen kom att belasta sökande på grund av utmätning av skadestånd till drygt 3 000 kronor år 2015. Denna kostnad kan givetvis variera kraftigt över åren och går inte helt att förutse. I sammanhanget kan kostnaden dock antas uppgå till ett högst försumbart belopp. Den föreslagna ändringen har ett positivt signalvärde och kan få stor betydelse för enskilda personer som utsatts för brott.

16.16 Konsekvenser av förslagen om överklagande och delgivningsfrågor

16.16.1 Förslagen som rör delgivning av vissa beslut

Vi föreslår en ändring i utsökningsförfordningen så det blir möjligt för Kronofogdemyndigheten att använda sig av förenklad delgivning av handlingar till personer med postadress utomlands. Kronofogdemyndigheten har uppskattat att delgivning utomlands förekommer i mellan 50 och 100 ärenden per år.

Även förenklad delgivning kräver såväl personalresurser som ekonomiska resurser för hanteringen av själva delgivningsförfarandet.

Förfarandet förväntas dock bli effektivare eftersom färre handlingar kommer behöva delges genom rekommenderade försändelser med mottagningsbevis eller särskild blankett för erkännande. Delgivningsproblem kan antas bli färre och behovet av att använda sig av rekommenderade försändelser och mottagningsbevis med de kostnader som dessa medför kommer att minska.

Vi föreslår även att grundbeslut om löneutmätning och ändringsbeslut där utmätningsbeloppet höjs inte längre ska delges arbetsgivare utan delgivning ska endast användas när det finns ett tydligt behov, exempelvis om det finns någon indikation på att arbetsgivaren inte kommer att redovisa pengarna enligt beslutet. Förslaget kommer leda till en minskad administrativ belastning för de arbetsgivare som inte längre behöver bekräfta delgivning. Förändringen innebär resurs- och effektiviseringsvinster för Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten fattar cirka 300 000 grund-, ändrings- och upphävandebeslut årligen avseende löneutmätning. Det är ungefär lika många av varje slag. Kronofogdemyndigheten har uppskattat att cirka 30 procent av ändringsbesluten avser en sänkning, som inte delges, och då återstår cirka 270 000 beslut som ska delges arbetsgivare eller andra utbetalare enligt dagens regler. Om det antas att 30 procent av besluten avser ärenden där Försäkringskassan är utbetalare (Försäkringskassan delges i normalfallet genom elektronisk kvittens av besluten som skickas på fil) så återstår uppskattningsvis 140 000 ärenden som skickas via post med delgivningskvitto. Kostnad för svarsförsändelsen, dvs. den del som ska skickas tillbaka till Kronofogdemyndigheten uppgår till sex kronor. Det krävs även handläggare som tar mot och registrerar inkomna delgivningskvitton, vilket motsvarar en tidsåtgång på mellan 0,8–1 årsarbetskrafter. Mot bakgrund härav har Kronofogdemyndigheten uppskattat att förslaget förväntas innebära en årlig besparing om cirka 1,4–1,8 miljoner kronor, varav 500 000–700 000 kronor avser personalkostnader och 0,9–1,1 miljoner kronor avser portokostnader.

16.16.2 Förslaget att Kronofogdemyndigheten ska vara part i mål som avser överklagande av förrättningskostnader

Vi föreslår att Kronofogdemyndigheten, i stället för Skatteverket, ska vara part i mål som avser överklagande av förrättningskostnader. Detta kommer att innebära att det är den myndighet som berörs av frågan och som är insatt i målet som för talan i domstol.

För Skatteverket innebär detta en något minskad arbetsbelastning. Eftersom Skatteverket endast handlägger ett fåtal sådana ärenden per år, bedöms Skatteverkets resursbesparing bli försumbar.

För Kronofogdemyndigheten innebär förslaget att myndigheten kommer att behöva processa i domstol som part. Den ökade arbetsbelastning detta kommer att innebära för Kronofogdemyndigheten bedöms kunna hanteras med befintliga resurser och inom ramen för nuvarande anslag.

Förslaget är en principiellt viktig förändring och tydliggörande av Kronofogdemyndighetens och Skatteverkets roller. Att det är den myndighet som är insatt i målet som för talan i domstol kommer att leda till ett effektivare och mer resurseffektivt förfarande.

Särskilda yttranden

Särskilt yttrande av experten Marie Magnusson

Landets budget- och skuldrådgivare har under många år efterfrågat en översyn av Kronofogdemyndighetens beräkning av förbehållsbelopp eftersom vi har sett att nedersta gränsen för vad människor kan klara sig på är nådd. Därför välkomnades också utredningen och möjligheterna att åtgärda detta.

Utredaren har tittat på möjligheten att lägga Riksnormen för försörjningsstöd till grund för beräkningen av förbehållsbeloppet och tagit ställning till att så inte bör ske. Detta resonemang delar jag fullständigt utifrån flera aspekter. Ska löneutmätningssystemet hållas kostnadseffektivt och vara enkelt för gäldenärerna att förstå behöver det också vara ett tydligt och generellt system. Dagens löneutmätningssystem är generellt medan Riksnormen för försörjningsstöd grundar sig på individuella bedömningar.

Vidare delar jag utredarens uppfattning att kostnader för umgänge med barn och umgängesresor ska tillförsäkras gäldenären om sådana kostnader kan uppvisas. Barn ska i möjligaste mån ha rätt till båda sina föräldrar och inte hindras umgänge om den ena föräldern har löneutmätning.

I utredningen uppges att det är en självklarhet att den som står under löneutmätning ska ha mer pengar kvar än vad samma person hade kunnat få i försörjningsstöd, att gäldenären ska förbehålla sig en skälig levnadsstandard, att det är en rimlig ordning att förbehållsbeloppet generellt sett ska vara något högre. Därför välkomnas förslaget om höjningen av förbehållsbeloppet gällande barn över 11 år. Samtidigt blir detta resonemang motstridigt när utredaren i andra ändan inte föreslår en höjning av förbehållsbeloppet för ensamstående, par utan barn och familjer med barn yngre än 11 år. Fyra kronors höjning kan inte anses som en höjning över huvud taget. Det

innebär, när a-kassa och avgift till Hyresgästförening lagts till, att en ensamstående person fortfarande hamnar under försörjningsstödnivå med minst 237 kr och sambo/makar under med minst 117 kr. Utgångspunkten vid löneexekutionsreformen var att förbehållsbeloppet skulle ligga på en högre nivå än försörjningsstödet, så är inte fallet i dag och så blir inte heller fallet efter utredarens förslag. Situationen, att gäldenärens förbehållsbelopp understiger normen för försörjningsstöd, är inte önskvärd och måste ändras.

Som systemen ser ut i dag med försörjningsstödsnormen kontra förbehållsberäkningen är det inte "endast" i vissa fall som gäldenärer får behålla ett lägre belopp än vad familjen hade kunnat få i försörjningsstöd. Det är snarare så att det är merparten av gäldenärerna som det handlar om. I utredningen uppger man att detta kan hända "i vissa fall" och får det att framstå som om det är ett mindre antal gäldenärer det handlar om, när det i stället är majoriteten. Eftersom de båda systemen är utformade på olika sätt och har olika syften är det inte heller korrekt att jämför dem i tabellform. Ett exempel på detta är att kostnaden för hushållsel markant har ökat för vissa hushåll sedan avregleringen och uppdelningen i elområden. Den kostnaden är inkluderad i förbehållsbeloppet medan den räknas som faktisk kostnad i försörjningsstödet vilket gör att jämförelser dem emellan inte blir tillförlitliga.

Om gäldenärerna ska kunna leva på en skälig levnadsnivå som möjliggör för dem att betala löpande räkningar och klara vanliga levnadsomkostnader, är det en självklarhet att borgenärerna får mindre pengar. Borgenärerna har dock under många år fått ta del av beloppen i löneutmätningen som, om systemen inte hade varit sneddrivna som det är i dag, skulle tillförsäkrats gäldenärerna en skälig levnadsnivå. Detta görs inte i dag och det är på bekostnad av gäldenärernas hälsa, kostnadsfrågan är därför inget hållbart argument. Gäldenärerna har i dag inga marginaler. De får många gånger välja bort viktiga räkningar som t.ex. hemförsäkring och även om de kan få förbehålla sig kostnader för tandvård och glasögon i löneutmätningssystemet, har de svårt att spara ihop pengar till själva kostnadsförslaget. Då menar jag inte särskilda belopp som man kan söka extra pengar för över försörjningsstödsnormen som är engångsvisa eller tillfälliga, utan vardagliga utgifter och kostnader. Det är små marginaler som jag pratar om som fanns för en 7–8 år sedan, men som inte finns i dag. Jag anser därför att dagens ordning absolut inte är ändamåls-

enlig vad gäller beloppen och jag har garanterat hela min yrkeskår bakom mig i det uttalandet. Vi ser hur verkligheten är och arbetar med medborgarnas faktiska budget dagligen. Som löneutmätningssystemet ser ut i dag är det inte fråga om att leva, endast överleva. En höjning motsvarande utredarens diskussion om 5 000 kr för ensamstående och 8 000 kr för sammanboende ser vi därför som lägsta möjliga höjning. Det skulle innebära 321 kr mer i månaden för en ensamstående och 217 kr för sammanboende.

Resultatet av förbehållsberäkningarna ligger fortfarande alldeles för lågt och kommer i många fall fortfarande ligga under/på eller strax över försörjningsstödsnormen. Då menar jag samtliga gäldenärer. De jämförande beräkningarna i utredningen kring löneutmätning kontra försörjningsstöd, ger absolut ingen nyanserad bild av hur det förhåller sig i verkligheten och därför blir resultatet lika illa som det är i dagsläget. Schablonberäkningarna vad gäller t.ex. elräkningarna är för låga och andra kostnader som godkänns i försörjningsstöd är inte medtagna. Beräkningarna är komplexa och svåra att jämföra men det är också därför som mer marginaler måste till för att det i praktiken ska bli en skillnad.

Regeringen pratar om att överskuldsättningen ska motverkas. Jag kan bara konstatera att systemet fortsätter medverka till inlåningseffekter där människor som hamnat hos Kronofogden inte har möjlighet att betala sina löpande utgifter eftersom de inte får förbehålla vissa kostnader vid löneutmätning. Det kan således bli många års rundgång hos Kronofogden. Exempel på detta är underhållsstöd till Försäkringskassan och löpande betalning till CSN för studieskulder. När det gäller underhållsstöd så finns det en möjlighet att kringgå systemet genom att betala direkt till den andra föräldern (underhållsbidrag) eller Försäkringskassan (underhållsstöd) under förutsättning att det inte finns obetalda underhåll på Kronofogden. Finns det underhållsskulder hos Kronofogden finns det inga möjligheter att få förbehålla sig den utgiften vilket resulterar i en månatlig ny skuldsättning som många har svårt att ta sig ur. När det gäller CSN så finns det ingen möjlighet att få tillgodoräkna sig denna utgift. Det är årsinkomsten, två år tillbaka som styr vad man ska betala på sina studielån och det är trots allt i de flesta fall som studierna medför en högre inkomst. Således blir det nya skulder som går in till Kronofogden, varje kvartal, eftersom gäldenären inte klarar av att betala CSN räkningen med det lilla som han/hon har

över efter löneutmätningen. **För att förhindra att staten medverkar till överskuldsättning är det önskvärt att betalningen för studieskulder och betalning av löpande underhåll kan förbehållas.** Staten (Kronofogden, Försäkringskassan och CSN) skulle dessutom undgå stora administrativa kostnader kring dessa skulder.

Vidare kan jag inte dela uppfattningen om att det skulle vara positivt för gäldenären att bli skuldfri snabbare under förutsättning att de lever under skälig levnadsnivå. Det är orimligt att kalkylera att människor under många år, som det oftast är frågan om, ska leva under dessa förutsättningar. Skulle det finnas gäldenärer med löneutmätning som kan avvara något av sitt förbehållsbelopp så gör de många gånger det genom att betala på andra skulder än de som redan finns på Kronofogden, t.ex. genom frivilliga betalningar till inkassobolagen. Det är en ytterst begränsad grupp som har denna möjlighet, men vår befolkning har en betalningsmoral som är bland de högsta i världen och det bör vi inte bortse ifrån. Att inte utredningen föreslår en förändring för gäldenärer utan barn likväl en rimlig höjning för de minsta barnen, utan anser att gäldenärerna ska leva under skälig levnadsnivå under lång tid, är en besvikelse och det fortsätter att sätta negativa spår hos de människorna det drabbar. Är det så vi vill att Sverige ska vara – de som är satta i skuld blir hårt ”dömda” genom att tvingas leva under samhällets lägsta nivå. De ska ha det sämre än de som får bistånd i form av försörjningsstöd, de ska behöva leva på mindre ekonomiska resurser än de som anses mest skyddsvärda i vårt samhälle.

Att vara skuldsatt under en längre tid leder till sjukdom och passivitet. Aktuell forskning visar ett tydligt samband. Att både ha skulder och behöva leva på/under försörjningsstödsnormen är alltså en hälsofara och ogynnsamt inte bara för den enskilde individen och dennes familj utan även för samhället då ohälsan är en stor påfrestning för välfärdssystemen. Vi behöver därför väga in, när nivån sätts på förbehållsbeloppet, att man ska kunna klara sig på beloppet – leva på det och inte bara överleva. I ”Utredningen om överskuld-sättning” SOU 2013:78 uppger man att överskuld-satta är överrepresenterade inom hälso- och sjukvården samt inom socialtjänsten. Det skulle gynna hela samhället, minska ohälsan och den psykiska stressen, gynna barnen som växer upp i dessa familjer och även minska produktionsbortfallet i samhället. Docent Richard Ahlström, Malmö

högskola och Universitetslektor Lisbeth Sandvall, Linnéuniversitetet är de främsta forskarna inom området.

Ett annat problem som jag kan se när normerna mellan försörjningsstöd och förbehållsbelopp tangerar varandra är inte att de som har arbete skulle sluta att arbeta (då blir de ofta i stället sjuka), för de kämpar vanligtvis på och sliter ont, utan samhällsproblemet blir att motivera de personer som redan har försörjningsstöd till att börja arbeta. Tidigare kunde vi i siffror visa att de skulle få ca 1 000 kr mer att leva för om de hade ett lönearbete än genom försörjningsstöd och då samtidigt avbetala sina skulder. I dagsläget kan vi visa hur lång tid det skulle ta för dem att göra sig skuldfria genom arbete men att de då måste klara sig på mindre pengar per månad. Detta ger inget incitament till arbete.

Således är höjningen av normalbeloppen högst motiverad för samtliga personer som står under löneutmätning och deras familjer. **Höjningen måste göra skillnad och lägsta belopp anser jag vara 10 % på normalbeloppet, vilket för en ensamstående t.ex. skulle innebära 470 kr/månaden.** Detta skulle leda till att gäldenärerna tillförsäkras en skälig levnadsnivå och främja incitamenten till öppet arbete som kommer vidmakthållas eller öka.

Särskilt yttrande av experten Claes Månsson

Omotiverade statliga privilegier bör utmönstras ur lagen

Utsökningsbalken är nästan 40 år gammal. Den bygger i sin tur på lagstiftning med ursprung från 1800-talet. När den nu ska moderniseras finns det ett par frågor som är särskilt angelägna, nämligen att analysera om de privilegier staten åtnjuter i det exekutiva förfarandet alltjämt är rättfärdiga eller om de kan motiveras på annat sätt. Utredningen har valt att kort beröra frågorna men väljer att inte fördjupa analysen och lämnar heller inga förslag till lagändringar. Motivet är att frågorna bedöms ligga utanför eller i utkanten av utredningens uppdrag och att underlag saknas. Jag delar inte den uppfattningen och redogör nedan för skälen och för hur lagstiftningen bör ändras.

Den exekutiva effektiviteten bör inte sinkas av svagt motiverade förändringsförslag

Utredningen föreslår att vissa exekutionstitlar, tredskodom och fastställt förlikningsavtal, ska få en sämre exekutionsrättslig ställning än de har i dag. De föreslagna ändringarna motiveras av regelförenklings-skäl.

Utredningen föreslår att vissa övergripande rättsprinciper med ursprung dels i FN:s barnkonvention, barns bästa, dels i internationell rätt, proportionalitetsprincipen, ska lagfästas i utsökningsbalken. Motivet är att, även om dessa principer sedan lång tid redan gäller, tydliggöra vikten av dessa frågor i utsökningsmål.

Min uppfattning är att förslagen inte är motiverade och att trögheter och oklarheter i det exekutiva förfarandet onödigtvis riskeras. Jag redovisar skälen nedan.

Statens privilegier

Företrädesrätt till löneutmätning

Statens förmånsrätt för skatter och avgifter enligt förmånsrättslagen har upphävts under början av 2000-talet. Det föreligger stor enighet i samhället om att en borgenär ska gå före en annan i en bristsituation

endast om sakliga skäl föreligger därtill. (Det torde vara en tidsfråga innan återvinningsförbudet i konkurslagen för skattefordringar upphävs. Relativ enighet har längre rått i frågan och endast statsfinansiella skäl tycks numera åberopas för att inte genomföra reformen. Sakliga skäl till företräde för statliga fordringar saknas). Samma förhållande råder i stort sett vad gäller statens företrädesrätt till löneutmätning. *Förmånsrättskommittén* föreslog i sitt betänkande SOU 1999:1 att statens företräde för skatter och avgifter vid löneutmätning skulle avskaffas. Det saknades bärkraftiga skäl som kunde motivera att staten har företrädesrätt till löneutmätning. Regeringen valde – i strid med vad som framkommit i remissomgången – att i propositionen (prop. 2002/03:49) anföra följande

Som [] framhållits är ett av reformens övergripande syften dock att förbättra förutsättningarna för rekonstruktion av företag. Löneutmätning gäller däremot enbart en person som uppbär lön eller liknande ersättning och blir därför inte aktuell i fråga om företag. Enligt regeringens mening finns det därför ingen anledning att i detta sammanhang [min kursivering] överväga att avskaffa statens företräde vid löneutmätning. Detta får övervägas i annat sammanhang.

Dessförinnan hade frågan uppmärksammat i det lagstiftningsarbete som föregick 1996 års regler om den enhetliga löneutmätningen (tidigare fanns två institut, införsel för allmänna fordringar och löneutmätning för enskilda fordringar). Också i denna utredning ifrågasattes skatteprivilegiet. Regeringen ansåg det emellertid inte heller den gången motiverat att ändra på företrädesordningen för skatter och liknande fordringar vid löneexekution, (det ansågs inte nödvändigt därför att ärendet gällde en i huvudsak teknisk översyn av löneexekutionen).

Vi har alltså en situation där två utredningar under de senaste tjugo åren på sakliga grunder föreslagit att statens företrädesrätt till löneutmätning bör avskaffas. Remissinstanserna har till övervägande majoritet tillstyrkt ändringsförslagen (eller lämnat dem okommenterade). I stort sett är det endast Skatteverket som företrädare för staten som skatte- och avgiftsborgenär som rest invändningar, (något som är lätt att förstå då det inte är smärtfritt att avstå en, låt vara sakligt ogrundad, förmån). I båda fallen har lagändringsförslagen avvisats av regeringen på formella grunder, nämligen att just den aktuella reformen inte nödvändiggjorde att det statliga privilegiet upphörde, – saken fick ”övervägas i annat sammanhang”. Rätts-

utvecklingen är entydig på det aktuella området – endast sakliga skäl ska ge förmån framför annan i en obeståndssituation.

Som framgår av direktiven till denna utredning är den brett upplagd. Det är fråga om en närmast total översyn av utsökningsrätten. Att under de redovisade förhållandena inte gå på djupet med denna fråga är enligt min mening inte försvarligt. När ska annars ett ”annat sammanhang” uppkomma då frågan kan beaktas? Det står klart att utsökningsrätten är föremål för översyn med mycket långa tidsintervall. Det kan säkert dröja ytterligare fyrtio eller femtio år innan en ny översyn kommer till stånd. Den aktuella bestämmelsen är helt otidsenlig och en modernisering bör ske.

Nu gällande regler i UB 7:14 föreskriver att fordring som avses i 2 § lagen om indrivning av statliga fordringar har företrädesrätt till löneutmätning före andra (enskilda) fordringar. Jag har av Kronofogdemyndigheten (2015 års siffror) erhållit följande uppgifter.

Det finns 100 076 gäldenärer som är föremål för löneutmätning. Det antal gäldenärer som har både e-måls- och a-målsfordringar mot sig (och där konkurrensen är satt ur spel till följd av företrädesrätten) uppgår till 15 805. Under år 2015 fick a-mål med företrädesrätt ca 684 miljoner av de 908 miljoner som inflöt i löneutmätning för a-mål. Med en avskaffad företrädesrätt skulle utfallet för staten bli lägre än de 684 miljoner som erhållits. Frågan är hur mycket lägre.

Den gruppen som redovisas ovan med både e- och a-mål, (15 805) hade skulder i a-mål som uppgick till 1,203 miljarder kr och i e-mål 3,117 miljarder. Om således skatteprivilegiet avskaffades skulle det (matematiskt) leda till att a-målen skulle erhålla 28 % av det belopp som i dag utfaller med privilegier, eller ca 190 miljoner kr i stället för 684 miljoner kr. Ett bortfall för staten om knappt 500 miljoner kr per år kan alltså uppkomma. Om beteendeförändringar inträffar i borgenärskretsen kan bortfallet bli större, oklart hur stort. Det är över huvud taget inte möjligt att beräkna ett ytterligare eventuellt bortfall. En statsbudget i Sverige brukar ligga på ungefär 1 000 miljarder kr per år. Bortfallet för staten är i sammanhanget ett mindre belopp och en reform bör enligt min mening genomföras. Lagstiftningstekniskt är det en enkel åtgärd.

Ansvar för förrättningskostnader och följder därav

Utgångspunkterna är de följande, (siffror från Kfms årsredovisning 2015, men det ser i huvudsak lika ut varje år).

Kfm finansieras via anslag i statsbudgeten, ca 1,8 miljarder per år för att bestrida de kostnader som uppstår i verksamheten. (Myndigheten får alltså inte tillgodogöra sig inbetalda förrättningsavgifter). Ungefär 1,3 miljarder av kostnaderna avser utsökningsområdet (summarisk process kostar ca 300 miljoner och skuldsanering ca 130 miljoner).

Kfm hanterar årligen ca 2 269 000 exekutionsmål, varav 610 000 eller knappt 27 % är enskilda mål. Resterande mål, eller 73 %, är således allmänna mål. Kostnaden för att hantera allmänna mål kan med ledning härav matematiskt beräknas till 949 miljoner (73 % av 1,3 miljarder). Kostnaden för att hantera enskilda mål kan då beräknas till 351 miljoner kr. (En matematisk beräkning används emedan ingen mer detaljerad redovisning kan presenteras om hur Kfms arbetsinsatser fördelas mellan a-mål och e-mål).

Grundavgifter i exekutionsmål (den helt dominerande avgiftstypen) inflyter med 420 miljoner i a-mål, medan 625 miljoner inflyter i e-mål.

Varifrån (dvs. från vem) kommer då pengarna? Eftersom staten med nuvarande regler inte har ansvar för att betala ansökningsavgifter i de fall avgifterna inte kan uttagas av gäldenären, kommer således alla 420 miljoner i a-mål från gäldenärerna. Kort sagt så underfinansieras den exekutiva verksamheten för a-mål med drygt 500 miljoner kr (kostnader på 949 miljoner och avgiftsintäkter på 420 miljoner kr).

Annorlunda uttryckt belastar staten som borgenär exekutionsväsendet med väldiga kostnader i exekutionsmål där svaranden/gäldenären har det så illa ställt att inte ens förrättningskostnader kan uttagas (än mindre något som kan täcka den skuld för vilken utsökning anhängiggjorts). Det skulle kunna anföras att detta är av mindre betydelse eftersom staten ändå, via anslag, ser till att Kfm får de medel som erfordras för att bedriva verksamheten. Saken är emellertid mer komplicerad.

En väsentlig fråga att diskutera är om detta är rimligt. Ska exekutionsväsendet hantera mål på detta sätt? Är det inte lämpligt att staten som borgenär förfinar sitt urval av vilka fordringar som ska

bli föremål för exekution? Är det lämpligt att staten som övriga borgenärer får ett sekundärt ansvar för förrättningskostnader? (Erfarenhetsmässigt är det mycket välgörande för att bestämma processviljan på sökandesidan att låta denne förstå att kostnader kan uppkomma när processen inte kan leda till framgång).

Därtill måste beaktas den avsevärda risken att staten genom sina (till hälften missriktade utsökningsmål) riskerar att driva medborgare till skuld- och överskuldsättning i betydande grad. Överskuldsatta gäldenärer har praktiskt taget alltid skulder till det allmänna.

En annan ända av samma garn gäller de förrättningsavgifter som erläggs i e-mål. Som framgår av beräkningarna ovan kostar verkställighet i e-mål 351 miljoner kr. Förrättningsavgifter inflyter med 625 miljoner kr. Verksamheten överfinansieras med ca 275 miljoner kr.

Varifrån (från vem) kommer dessa pengar? Här gäller att enskilda borgenärer har ett sekundärt ansvar för förrättningskostnaderna när dessa inte kan uttagas av gäldenären. Undersökningar som gjorts i borgenärskretsen visar att ungefär 25 % av avgifterna inte kan uttagas av gäldenärerna i anhängiggjorda exekutionsmål, utan där får borgenären svara för kostnaderna.

Det sagda leder till att av det överfinansierade beloppet ungefär 205 miljoner kr erläggs av gäldenärerna och knappt 70 miljoner kr erläggs av borgenärerna i enskilda mål utan att dessa pengar erfordras för att bedriva den exekutiva verksamheten i dessa mål.

En väsentlig fråga är om det är rimligt att gäldenärer erlägger så stora belopp utöver vad verksamheten kostar. Pengarna kunde användas för att betala skulder.

En annan fråga att diskutera är om detta är rimligt eller ens i linje med de regler som finns för finansiering av statlig verksamhet och avgiftsuttag.

Min uppfattning är att lagstiftning bör införas som fastställer att staten som borgenär ska ansvara för förrättningsavgifter när beloppet inte kan uttagas av gäldenären. Lagstiftningstekniskt är det en enkel åtgärd. Samtidigt bör övervägas om enskilda borgenärer och gäldenärer även fortsatt ska överfinansiera Kfms exekutiva verksamhet.

Den exekutiva effektiviteten

Exekutionstitlar som får försämrad ställning

Utredningen föreslår att tredskodom och fastställd förlikning endast ska kunna leda till utmätning, men att försäljning av utmätt egendom (och redovisning av medel) ska kräva laga kraft. I dag är det tvärtom. De båda exekutionstitlarna ger i dag rätt till obruten exekution och endast mellankommande domstolsprövning som leder till inhibition kan stoppa fortsatt förfarande, (undantag i vissa fall för fast och dyrbar egendom). Frågan har principiell räckvidd. Det är naturligtvis en oändlig skillnad för den som är berättigad om hon kan påräkna att det är svaranden i målet som ska driva processen framåt och eventuellt kunna förhindra att den berättigade ska komma till sin rätt, eller om motsatsen gäller. Om ändringsförslaget genomförs tvingas i stället den berättigade parten att bära aktivitetsbördan i målet, nämligen att förmå en domstol att förorda om omedelbar verkställighet trots att sakfrågan inte är prövad i det pågående besvärsmålet. Den som tvingats gå till domstol för att få ut sin rätt (och som erhållit en tredskodom i motpartens utevaror eller nått en förlikningsöverenskommelse) får en avsevärt försämrad position gentemot vad som nu gäller. Utredningen föreslår att ändringen ska genomföras av regelförenklingsskäl.

Motiven för en ändring är allt för klena. Ingen har under den tid UB varit gällande anfört eller påvisat några missförhållanden med gällande rätt. Det finns också en betydande risk att borgenärer (kanske särskilt i mål om mindre värden) kommer att avstå förlikningsförhandlingar i betalningsmål om den exekutionsrättsliga processfördelen upphör; det går ju lika bra att avvakta laga kraft på en dom. Regelförenkling kan vara nog så viktigt, men när de motstående intressena är så påtagliga att en berättigad part får en försämrad rättsställning – och inga övriga skäl föreligger – får förändringsivern vika. Regelförenkling kan aldrig (om motstående intressen av betydelse finns) få en avgörande eller självständig betydelse som grund för lagändring.

Barns bästa

Utredningen föreslår att principen om barnets bästa bör lagfästas i en särskild bestämmelse i utsökningsbalken, trots att konventionen redan gäller i Sverige och tillämpas i den exekutiva verksamheten. Utredningens motiv är att en särskild bestämmelse i lagtexten på ett tydligare sätt sätter fokus på att barns bästa ska värderas i den exekutiva processen.

Jag har naturligtvis ingen invändning mot att barns bästa ska vägas in i de exekutiva beslut där barn berörs. Det finns på annat håll ett utredningsförslag om att lagstiftning om barns bästa ska införas på tydligare sätt i svensk lag, (vilket också redovisas i denna utredning). Det framgår emellertid att frågan är under beredning och att vi inte vet hur regering och riksdag kommer att behandla den. Redan på den grunden är det mindre lämpligt att föreslå inkorporering av FN-konventionen i just utsökningsbalken. Klokt är enligt min uppfattning att avvakta den modell lagstiftaren i framtiden väljer.

Därtill är det min uppfattning att utsökningsbalken inte är den lag som bör stå först i tur för en eventuell nyordning av aktuellt slag. Barn är (numera) nästan aldrig direkt berörda i exekutionsmål, dvs. de är inte aktuella för åtgärder riktade direkt mot dem. Indirekt förekommer det naturligtvis en rad situationer där barn berörs, nämligen i mål mot deras vårdnadshavare. Några missförhållanden med dagens regler och tillämpning av principen om barns bästa i den exekutiva processen, som beror på misstag av exekutionsväsendet, har inte påvisats.

Utredningen pekar ut några områden där en tänkt lagbestämmelse skulle kunna vara av betydelse:

- Möten med barn
- Utmättningsordningen
- Beneficiebedömningen
- Löneutmätningen
- Barns rätt till bostad

De beskrivningar som utredningen presenterar om hur barns rätt bör tas tillvara i dessa situationer är självklara och sedan länge tillämpade i exekutionsmål. Ytterligare lagstiftning erfordras inte. Det vore olyckligt om ny, och i sak obehövlig, lagstiftning skulle få till effekt att den exekutiva processen i mål där barn berörs tyngs med oklarheter. Det är lätt att uppfatta en eventuell ny lagstiftning som att hittills gjorda bedömningar skulle vara otillräckliga – varför skulle lagtexten annars kompletteras?

Proportionalitetsprincipen

Utredningen föreslår att proportionalitetsprincipen ska lagfästas särskilt i utsökningensbalken, trots att den sedan länge redan gäller i svensk rätt och därtill kommit till uttryck i olika avseenden i utsökningensbalken, se UB 4:3, 7:3 och 16:3. Kfm är också alltid tvungen att göra en bedömning av om den tänkta åtgärden är proportionerlig med tanke på de mycket långtgående åtgärder som kan vidtas mot den enskilde i ett exekutionsmål. Detta slags prövning görs normalt av Kfm och domstolarna i samband med den intresseavvägning som görs enligt UB 4:3, 2 st. (Kfm är naturligtvis än mer noggrann med den saken sedan Europadomstolen tillrättavisat Sverige i den så kalla Rousk- domen vilken närmare beskrivs i utredningsbetänkandet. En rad särpräglade omständigheter medförde att Sverige ansågs ha brutit mot proportionalitetsprincipen i målet då utmätning, försäljning och handräckning för avhysning av svaranden från dennes bostad slutligen kom att ske trots att det kvarvarande skuldbeloppet var blygsamt och annan utmätningsegendom fanns).

Det råder således inget tvivel om att proportionalitetsbedömningar görs enligt gällande rätt och att rättspraxis finns från HD. Liksom i fallet med Barnkonventionen ovan vore det olyckligt om ny, och i sak obehövlig, lagstiftning skulle få till effekt att den exekutiva processen i komplicerade mål tyngs med oklarheter. Det är lätt att uppfatta en eventuell ny lagstiftning som att hittills gjorda bedömningar skulle vara otillräckliga – varför skulle lagtexten annars kompletteras?

Utredningen innehåller ett avsnitt som gäller proportionalitetsprincipen och dess räckvidd i den exekutiva processen. Vad som redovisas illustrerar enligt min uppfattning tydligt det olämpliga med

att införa en ny lagbestämmelse om proportionalitetsprincipen med ganska vagt preciserade motiv. Utredningen redovisar att det skulle kunna finnas ett, tämligen dunkelt, utrymme för att proportionalitetsprincipen kan leda till att bostäder under vissa förhållanden är skyddade mot utmätning, dvs. utöver vad som framkommer vid tillämpning av de redovisade lagbestämmelserna – försvarlighetsbedömning och intresseavvägning, utmätningsordningen och beneficiereglerna. Utredningen anför att Rousk-domen ska tolkas på så sätt att bostäder enligt proportionalitetsprincipen har ett ”särskilt rättighetsskydd”. Denna, närmast metafysiska rättighet, kan enligt utredningen ”i vissa undantagsfall innebära att en gäldenärs hem skyddas från utmätning trots att det inte finns annan utmätningsbar egendom.” Till klargörande anför utredningen att Kfm ”bör iaktta särskild försiktighet om det uppkommer en situation där någon riskerar att mista sitt hem p.g.a. av en skuld som understiger ett basbelopp.”

Vi får med den föreslagna bestämmelsen och dessa uttalanden en situation där ribban höjs för utmätning av bostäder från vad som i dag gäller, nämligen vad HD lagt fast i NJA 2010 s. 397 I, där utmätningen stod sig och fordringsbeloppet uppgick till ca 28 000 kr. I stället skulle Kfm, enligt utredningen, iaktta försiktighet vid fordringsbelopp som understiger 45 000 kr. Beloppet är godtyckligt valt och saknar varje stöd i rättspraxis. Jag bedömer att risken är stor att Kfm skulle välja att tillämpa basbeloppet som en lägsta gräns för när utmätning av bostäder kan komma till stånd.

Rättspraxis på området inskränker sig till NJA 2010 s. 397, I och II, där utmätningarna stod sig och NJA 2013 s. 1241 där utmätningen föll, (men där gäldenären hade annan utmätningsbar egendom och det tänkta överskottet från en fastighetsutmätning till storleken var sådant att löneutmätning under en begränsad tid skulle kunna inbringa motsvarande belopp). Min tolkning av HDs praxis är att proportionalitetsprincipen inte ger utrymme för de tolkningar som görs av utredningen. I själva verket säger HD i NJA 2013 s. 1241 ”det förhållandet att en utmätning avser en bostadsfastighet kan inte hindra en utmätning. Detta hänger samman med att ett undantag för sådana fastigheter i realiteten skulle innebära att egendom togs undan från utmätning i vidare mån än vad som följer av bestämmelserna om beneficium.” Här ska noteras att NJA 2013 s. 1241 avgjordes efter Rousk-domen och att HD gjorde en komplett tillämp-

ning av proportionalitetsprincipen, samtidigt som hänvisning gjordes till NJA 2010 s. 397 I och II. Följden är, enligt min uppfattning, att det inte finns något lagligt utrymme att underlåta bostadsutmätning när fordringsbeloppet är 28 000 och annan egendom saknas (förutsatt att försvarligt överskott uppkommer). I själva verket står det öppet för kommande rättspraxis att precisera var den nedre gränsen går, vilken mest sannolikt kommer att hamna på samma belopp som blir utfallet av en försvarlighetsbedömning. Denna fråga lämpar sig bäst för rättspraxis och bör inte komma till uttryck i utredningstext.

Min bedömning är att en övergripande bestämmelse om proportionalitetsprincipens tillämpning inte erfordras i utskottsbalken. Följden av min inställning är att inte heller den av utredningen föreslagna bestämmelsen om upphävande av ett tidigare fattat opropor-tionerligt beslut bör införas. Om gällande rätt ska ändras krävs annan, tydligare, lagstiftning.

Summary

A more modern enforcement procedure

In a free and modern society people must be able to interact and enter into agreements with one another. Various public institutions also enter into various agreements with the people living in society. Sometimes the agreements are made directly between a public authority and a private individual; sometimes mutual rights and obligations arise because people choose a particular place to live or make use of a particular service. Various types of companies offer goods and services. If these offers are accepted, an agreement between the company and the customer is made, the customer may also be another company. Sometimes people or companies assume a right that they do not have and this can then generate a legitimate demand from someone else to have the previous order restored.

All the situations enumerated – as well as many other situations not described above – are handled every day by the parties themselves. In the great majority of cases the parties are in agreement about what applies and fulfil their undertakings to one another in accordance with this. In other cases, the parties make demands on one another, interpret and reinterpret situations and sometimes reach new agreements with altered terms and conditions. But in some cases compulsory measures are required to get a party to meet its obligations. This may be because the party does not *want* to meet the obligations but it can also be because the party considers that the party is not *able* to meet them. In these situations it is essential that society makes compulsory measures available. But when and how compulsory measures may be used must be carefully regulated. To be credible, the use of compulsory measures must be efficient. At the same time efficiency must be balanced against the requirement that coercion is exercised with respect for the rights of the individual so

that the use of compulsory measures is humane and legally secure. In Sweden only the Swedish Enforcement Authority is allowed to use compulsory measures to claim someone's property or pay as payment for an established debt. The Swedish Enforcement Authority also has sole authority to enforce an established security measure, an obligation to move from a particular space or an obligation to carry out or not carry out something else. Even though compulsory measures are required in a very small proportion of all the situations in which someone has to carry out or tolerate something the total number of applications to the Swedish Enforcement Authority is large. Every year the Swedish Enforcement Authority handles about 2.3 million applications for enforcement concerning more than 500 000 debtors. The majority of them, about 428 000 or some 85 per cent, are natural persons. A total of SEK 10.2 billion was paid through the activities of the Swedish Enforcement Authority in 2015. More than half, or SEK 5.87 billion, went to the payment of public law claims while SEK 4.31 billion was for the payment of civil law claims.

The activities of the Swedish Enforcement Authority are regulated in the Swedish Enforcement Code (1981:774). The Swedish Enforcement Code entered into force on 1 January 1982 replacing legislation including the Enforcement Act of 1877. The Enforcement Code was the result of long investigative work and involved a comprehensive modernisation of enforcement law. During the more than 30 years that the Enforcement Code has been in force both the Swedish Enforcement Authority and society as a whole have changed. The development of information and communication technology has led to changes in the working methods of the Enforcement Authority, and this means a greater demand for a technology-neutral regulatory framework. Globalisation results in greater movement of people, companies and property and this has, in turn, led to developments in international cooperation on enforcement law. Despite these changes no comprehensive review has been made of the Enforcement Code. Overall, the Enforcement Code is now outdated, complex and difficult to apply.

This inquiry has been tasked with considering specific issues concerning enforcement titles, the investigation of debtors' assets, collaboration between public authorities, the attachment of pay system, non-attachable property and the attachment of housing, eviction, the assistance of the Swedish Enforcement Authority in

voluntary agreements and case management as well as compulsory sales and the reporting and distribution of funds. We have also been tasked with proposing other measures that may lead to a more efficient enforcement procedure. In view of the scale of our remit, the complexity of these issues and the time the inquiry has had at its disposal, we have had to limit the scope of our remit in various ways. During the work of the inquiry we have considered and made proposals concerning many different matters that can lead to a more modern, efficient and legally secure enforcement procedure.

The enforcement procedure should be efficient in the sense that a person who contacts the Swedish Enforcement Authority to obtain assistance in collecting a claim should not need to wait longer than necessary. A simpler and clearer regulatory framework can make the enforcement procedure faster and more efficient. Clear and distinct rules can also lead to fewer appeals.

The large number of cases at the Swedish Enforcement Authority means that the application of the law in the great majority of cases has to be simple and pre-determined. The implementation of compulsory measures has to follow a set pattern so that the sequence of events is predictable for everyone concerned. In the great majority of cases the scope for different interpretations and deviations from what applies to the bulk of these cases must be limited. At the same time, there must be safety valves for the isolated cases in which coercive implementation under the main rule would lead to an unreasonable result. It also goes without saying that the regulatory framework for enforcement and the enforcement procedure must be adapted to ensure that Sweden lives up to its international undertakings under the European Convention on Human Rights and the Convention on the Rights of the Child. Our vision is that enforcement cases will be handled under a regulatory framework that makes it possible to weigh opposing interests against one another in the same way as a multifaceted and well-balanced set of scales. The enforcement procedure should be characterised by efficient and predictable routines at the same time as there should be scope to identify the isolated cases that have to be treated separately to avoid unreasonable consequences.

Our proposals will have a number of positive impacts. If the activities of the Swedish Enforcement Authority can be run more efficiently, processing times will be shortened. We propose a number

of amendments to the legislation that will make it easier to understand and apply the regulations. We propose repealing Chapters 1–3 and 16 and replacing them with new chapters. The rules on eviction, which are in many cases the measure that is the most far-reaching for the individual, are brought together in one chapter. Simplification of the regulations leads to more uniform provisions. In the past, several issues in the enforcement procedure have been resolved by case law. In various decisions the Swedish Enforcement Authority has stated opinions in various legal matters. Codifying this part of the application of the law makes the regulatory framework clearer. These proposals will make the enforcement procedure more efficient, transparent, legally secure and predictable, which will, in turn, probably lead to lower costs for the public institutions. We also propose linguistic revisions that make it easier to understand the regulatory framework and make the text of the law gender- and technology-neutral. The Swedish term for an enforcement title, “*exekutions-titel*”, is changed to “*utsökningstitel*”.

A number of proposed amendments are positive for debtors as a collective. Amendments to the calculations of normal and reserve amounts for a person subject to attachment of pay guarantee debtors and their families a reasonable living standard, which can, in turn, increase the incentives for open, i.e. registered, work.

Children of persons who are parties in enforcement cases will also be affected by some of our proposals. One example is the statutory principle of the best interests of the child which will make clear that the children’s rights perspective must be taken into account in the whole of the enforcement procedure. The right of children to access with their parents will be satisfied to a greater extent since we propose legislating that access costs, including reasonable costs for travel and accommodation on account of the access, should be taken into account in the attachment of pay procedure.

Some of our proposals are expected to lead to better debt collection results leading to better cost recovery for public activities and a better outcome for the entire creditor collective. Other proposals may result in lower annual revenue for central government and other creditors. Some proposals are expected to lead to lower social costs for economic exclusion, which will be of benefit to both the public institutions and the private creditor collective. In our impact statement we report both financial and other impacts of our proposals.

We have chosen to highlight some impacts in this summary. The proposal regarding how to calculate normal and reserve amounts in the attachment of pay procedure is expected to lead to lower debt collection through attachment of pay. However, we consider that it is essential to ensure that individuals have a reasonable living standard if the attachment of pay procedure is to be sustainable and therefore efficient over time. Our assessment is that in the long term the better collection results and lower social costs that certain proposals will lead to will exceed and offset the lower revenue for central government that some of our proposals may result in. We make the assessment that our proposals are cost-neutral with respect to the estimated cost increases per year compared with the estimated cost reductions per year.

We present a selection of our proposals below. There is a summary in Swedish in volume 1.

More efficient collection of public law claims

The present enforcement procedure distinguishes between public and private cases. Claims under public law are enforced under the regulatory framework for public cases while other claims are processed as private cases. The regulatory framework governing this division is hard to understand. In some cases a review must be made of provisions in the Enforcement Code, the Enforcement Ordinance and special legislation as well as of preparatory works to legislation in order to determine whether a case is public or private. In public cases the Swedish Enforcement Authority has a kind of a double role since the Authority has some creditor tasks. Public cases are also given positive special treatment; one example is that the Enforcement Authority does not charge the central government for the collection of its claims. But the differences in the processing of cases are not big enough to justify a division into different case types, especially since it is sometimes difficult to determine whether the collection of a claim should follow one or the other of these regulatory frameworks. We therefore propose removing the terms public and private cases. Most of the public cases are cases that the legislator has decided shall be processed under the Act (1993:891) on the Collection of Debts to the State etc. (the Debt Collection Act). The separate regulation still

needed of these cases is clarified and set out in the form of explicit exceptions for cases processed under the Debt Collection Act.

At present it is often not clear what applies when an administrative authority makes a decision that entails a payment obligation for a private person or a legal entity (jointly called “person” below). The decision may mean that a person has to pay a charge, either as payment for something or as a sanction. It can also be about a person being required to repay something that the person has wrongfully received. In many instances the legislator has decided that this obligation to pay can be put into effect under the Debt Collection Act. This is a clear-cut decision that means that enforcement follows pre-determined rules. In other cases the legislator has stated in the Enforcement Ordinance or in special legislation that the decision may be enforced under the provisions of the Enforcement Code on public cases and this gives rise to different interpretations. What is of even greater importance is the question of whether a decision of an authority is directly enforceable or whether the authority must apply for an order to pay or apply for a summons on the person in a general court in order to obtain a ruling or judgment that can be enforced. On many occasions it is also difficult to answer this question. According to a new judgement from the Supreme Court the position now, unlike in the past, is also that a review in an administrative court of an authority decision that is not directly enforceable does not lead to an enforceable decision. Even if the person appeals the decision and an administrative court issues a decision to the effect that the decision is approved, the administrative authority must still apply for an order to pay or apply for a summons in a general court in order to be able to collect its debt. So the same claim can be examined in both an administrative court and a general court and these courts can, of course, arrive at conflicting rulings. This system is neither legally secure nor efficient.

Authority decisions may be enforced when they have gained legal force

We propose a new system in which it is always possible to enforce the decisions of administrative authorities when they have gained legal force, provided the decision is an exercise of public authority and relates to a payment obligation. Administrative authorities and local authorities will no longer need to obtain an enforcement title through the summary process or by applying for a summons in a general court. Instead, it is sufficient that the person with the obligation has had a real possibility to appeal the decision and that the decision has gained legal force. If the decision is appealed, the judgment of the administrative court will be an enforceable enforcement title. This will make the procedure cheaper and more efficient without neglecting legal certainty. The saving can be put at between SEK 2.6 and 2.9 million per year. More efficient collection of public law debts will also enable central government to improve cost recovery for charge-financed activities.

According to our proposal it will be possible, just as it is today, to enforce certain authority decisions directly, generally under the rules of the Debt Collection Act but under special rules in some cases. For it to be possible to enforce a decision before it gains legal force the legislator must state clearly that it is a claim under public law that is directly enforceable and does not have to enter into force.

A decision that does not involve any exercise of public authority, for example a decision to issue an invoice, does not gain legal force and cannot be subject to review by a court. An authority that wants to collect such a claim on the basis of civil law will have to apply for an order to pay or bring an action in a general court, just as it has to today.

The Swedish Enforcement Authority should be able to help the parties to reach an agreement and enter into an enforcement contract

Parties who have a dispute with one another generally have a lot to gain by solving their dispute voluntarily. Compared with court proceedings or arbitration proceedings, this can save both time and money. The parties may also feel satisfied that they themselves had an influence on the resolution of their dispute, and it is often easier

for them to accept such a solution. When the parties reach a voluntary agreement, they are also in a better position to possibly continue their cooperation or business relationship after the conclusion of the dispute. Society also has a lot to gain by encouraging parties to try to find a voluntary solution to their dispute. For instance, courts and other authorities can put more of their resources into cases where a settlement is not permitted or where there are no prospects of the parties coming to an agreement. Nowadays it is therefore a matter of course for general courts and rent and leasehold tribunals to try to help the parties to reach voluntary agreements. It is not as obvious that the Swedish Enforcement Authority, in its capacity as the enforcing authority, should assist the parties to come to an agreement. In court the creditor is taking legal action in order to obtain an enforceable judgment. In this phase the outcome of the case is not clear. Court proceedings can take a long time and result in high costs. This means that there are often clear and distinct incentives for both parties to enter into a settlement. During enforcement proceedings the applicant already has an enforcement title conferring a right to enforcement through the Swedish Enforcement Authority. Therefore the applicant may often be less interested in discussing a settlement during the enforcement phase than during court proceedings. On the other hand, the defendant may be more interested in discussing a settlement when enforcement is imminent. And voluntary solutions are often best for both parties, even at a later stage of the proceedings. We therefore propose that, when appropriate, the Swedish Enforcement Authority should work for an agreement between the parties. For this to be suitable the parties must agree to participate in such discussions. The Swedish Enforcement Authority should be able to hold meetings to give the parties the possibility of reaching an agreement. The Swedish Enforcement Authority should also be able to help the parties draw up an enforcement contract regulating what they have agreed.

In our assessment, the possibility for the parties to get help from the Swedish Enforcement Authority to reach an agreement will be of particular value when individuals risk losing their home, i.e. in connection with an application for eviction or in the case of a compulsory sale of a home. An agreement in this phase can reduce the individual's suffering and make things easier for both the debtor and his or her family in a difficult situation. The social benefits of

an agreement in the enforcement phase are also considerable. In our assessment this proposal will, in the long term at any rate, lead to lower annual staff costs for the Swedish Enforcement Authority. In addition to enabling the Swedish Enforcement Authority to release resources for other cases where agreements cannot be achieved, this proposal can reduce municipal costs for emergency accommodation and other alternative accommodation if fewer people lose their homes and therefore need help finding a new home.

Increased collection results through closer collaboration between authorities

We propose closer collaboration through electronic exchange of information between the Swedish Enforcement Authority and other authorities. A systematic exchange of electronic information between the Swedish Enforcement Authority and authorities that pay attachable benefits and allowances will lead to better control of central government money, a more efficient enforcement procedure and a better financial outcome for the creditor collective. We therefore propose the establishment of increased electronic exchange of information between the Swedish Enforcement Authority and selected authorities that pay or release attachable property.

Before moveable property can be attached, it must be available to the Swedish Enforcement Authority. Normally the Swedish Enforcement Authority detains the property either from the debtor personally or from someone else. The Swedish Enforcement Authority can also secure property by sealing or marking it or by issuing a prohibition notice which means that an attached claim or right can only be satisfied to the Swedish Enforcement Authority or the party designated by the Swedish Enforcement Authority. If the Swedish Enforcement Authority is not at the location and able to detain the property, the property must be in the possession of another party for it to be possible for the Swedish Enforcement Authority to secure and attach the property through what is called "distance attachment". When the property is being held by an authority, the possession requirement means that the property must have been taken in charge pursuant to that authority's regulatory framework. Our proposal of closer collaboration between authorities will lead to the Swedish Enforcement Authority being able to attach money and other pro-

property being held by other authorities to a greater extent than at present.

So the Swedish Enforcement Authority already has good possibilities of distance attachment of property in the possession of other authorities. If the possession requirement was removed, this could result in individuals, when faced with the risk that their property may be attached if they contact an authority, feeling uncomfortable and unwilling regarding contacts with authorities and therefore avoiding any dealings that they are not compelled to have. We also consider that ultimately a confusion of the remit and roles of different authorities can harm public trust in central government authorities. Nor is it an efficient use of resources when authorities on finding property that they are not tasked with taking in charge then have to check whether the property can be linked to a debtor in a case with the Swedish Enforcement Authority. We are therefore not proposing any change in the possession requirement that is currently applicable.

Sharper asset investigations with clear limits

At present the Swedish Enforcement Authority already has many tools for conducting an asset investigation. We propose amendments to make these tools sharper and fitter for the purpose of finding assets. The Swedish Enforcement Authority can already summon the applicant, the defendant and other persons with knowledge of the defendants' circumstances for questioning during the asset investigation. A person who does not attend may be obliged to pay a financial penalty. We propose increasing the size of these penalties to adapt them to the present value of money. We also propose making it possible to bring not only the defendant but also other persons to questioning and that the obligation to provide information should be expanded and clarified. These proposals can lead to fewer cancellations of meetings and to the Swedish Enforcement Authority gaining access to more adequate information, even about assets abroad. Taken together, these proposals will make it easier for the Swedish Enforcement Authority to find assets and this will lead to better collections results.

The Swedish Enforcement Authority can only look for assets if there is an enforcement case. The Swedish Enforcement Authority must not engage in “fishing expeditions”, which means searching in an unplanned way for assets and then examining whether a particular asset belongs to a debtor in an ongoing enforcement case. There is no obstacle to the Swedish Enforcement Authority making checks in public registers or collaborating with and receiving information from other authorities in order to look for assets. Nor is there any obstacle to other authorities collaborating with the Swedish Enforcement Authority before property is released or money paid. We propose a new provision in the Enforcement Code making it clear that the Swedish Enforcement Authority may take the investigative and search measures that are warranted in order to investigate the debtor’s assets. We also propose new provisions that give explicit support in law enabling the Swedish Enforcement Authority to carry out register checks and exchange information with other authorities.

Better possibilities for the applicant to influence the asset investigation

Out of the approximately 500 000 debtors handled by the Swedish Enforcement Authority some 100 000 are first-time debtors, i.e. debtors who have to pay a debt through debt collection by the Swedish Enforcement Authority for the first time. So the Swedish Enforcement Authority has to handle and investigate many debtors and many of them are not previously known to the Authority. In the initial phase of the attachment process the Swedish Enforcement Authority has to carry out a full review of the debtor’s income and assets. It is essential that the Swedish Enforcement Authority uses standardised working methods so that its activities are efficient. At the same time, the Authority must have some scope to be creative and use less common methods when required by the circumstances. It must therefore be up to the Swedish Enforcement Authority to decide what investigative measures are most appropriate in a particular case. In making this assessment, the Swedish Enforcement Authority must also take account of whether a measure is proportionate in the particular case, in addition to considering efficiency and integrity. The resources of the Swedish Enforcement Authority and other authorities have to be used in the best way possible. If the Swedish

Enforcement Authority makes the assessment that a measure can be assumed to have no effect, an applicant should not be able to require that it be taken without a legal examination. On the other hand, the applicant must be able to request that the Swedish Enforcement Authority takes a particular measure and have the request examined. If the Swedish Enforcement Authority does not comply with a request by the applicant to take a particular measure, the applicant should therefore be able to appeal the decision of the Swedish Enforcement Authority not to take the particular measure.

More efficient rules for the communication of decisions

We propose that the Swedish Enforcement Authority should, in the same way as other authorities, be able to use simplified service of process abroad in cases where this is appropriate. The requirement that certain decisions must be served on employers of persons with attachment of pay should be abolished. This will result in resource and efficiency gains for the Swedish Enforcement Authority that can be translated into an annual saving of between SEK 1.4 and 1.8 million.

Better access for parties through modern technology

A legally secure enforcement procedure must mean that the parties can access all decisions taken in an enforcement case and that they can appeal the decisions when they do not accept the assessments made and positions taken by the Swedish Enforcement Authority. On account of the large quantity of enforcement cases and the large number of decisions taken in each case, it would not be efficient for either the Swedish Enforcement Authority or the parties if the Authority sent out all these decisions. Instead the Swedish Enforcement Authority should develop an online information tool so that the parties are able to follow what is happening in their enforcement case in a simple way and to the extent that they themselves choose. This would make the enforcement procedure more transparent, legally secure and efficient. A debtor who is subject to attachment of pay would be able to follow the payments made and see how much of each debt still has to be paid. Both parties would be

able to access each decision on distribution and payment and would therefore have a real possibility of appealing the decisions.

The Swedish Enforcement Authority should be responsible for enforcement cases being investigated sufficiently

While the enforcement procedure has to be quick and efficient, the legal rights of the individual must not be neglected. Clear and correct information from authorities is an important precondition for legal certainty. An authority must always be able to provide correct information without appearing partial as long as the information is of an informative and not an advisory nature. Both debtors and creditors benefit if everyone knows what the rules are and the decisions are correct to begin with. In addition to the general service obligation that follows from the Administrative Procedure Act we propose that the Swedish Enforcement Authority shall be given an obligation, regulated in the Enforcement Code, to case manage the parties so that they can act in an efficient and appropriate way. The Swedish Enforcement Authority should remedy the parties' submissions where they are unclear or incomplete by asking questions and making comments. This proposal can increase the proportion of substantively correct decisions and the Swedish Enforcement Authority can focus more in its processing on what is of significance in the case. Well-judged case management ought to be able to replace, to some extent, the need for a party to engage a legal representative. This proposal provides advantages for both the debtor and the creditor collective and for the authorities and courts affected.

Obligation of the Swedish Enforcement Authority to take account of the best interests of the child laid down in law

The best interests of the child have to be taken into account in all decisions by authorities or other measures that apply to children. The Swedish Enforcement Authority already has an obligation to take account of the provisions of the Convention on the Rights of the Child. A provision saying explicitly that the best interests of the child have to be taken into account will make the child rights perspective even clearer to both the Swedish Enforcement Authority and those

affected by decisions made by the Authority. This obviously means that children's situation and needs must be taken into account when the Swedish Enforcement Authority comes into direct contact with children, for example if the Authority meets children in connection with enforcement administration in homes or when carrying out evictions. But the child rights perspective must also be taken into account when the Swedish Enforcement Authority determines what property to attach, when the Swedish Enforcement Authority determines whether certain property can be exempted as non-attachable property and when the Swedish Enforcement Authority orders the attachment of pay.

The principle of proportionality laid down in law

The principle of proportionality is a general legal principle that is applicable without any special support in legislation. Codifying the principle of proportionality in the Enforcement Code will give the principle a greater impact during the enforcement process, which also means that Sweden will be better able to live up to some of its international commitments.

Both the European Court of Human Rights and national courts have provided guidance regarding the content and assessment of the principle of proportionality in several rulings. A principle of proportionality laid down in the Enforcement Code means that the reasons for a measure must always be set in relation to the detriment that the measure or decision entails for the individual. When the Swedish Enforcement Authority makes its choice of measure, the alternative or alternatives chosen should be those that achieve their purpose through the least far-reaching measures in the light of the circumstances in the individual case.

The protection afforded by the European Convention is applicable irrespective of whether there are one or more attachable assets. The Swedish Enforcement Authority must therefore make an assessment of proportionality even if there is only one asset that can be attached.

The Swedish Enforcement Authority should be able to set aside a decision if it is manifest that the decision is not proportionate

Under current regulations an attachment shall be set aside if the sale of the attached property cannot be assumed to yield a surplus that makes the measure justifiable. The attachment can be set aside if the sale of the attached property cannot be expected to generate so much that the applicant can receive a considerable sum in payment. However, this provision does not allow the Swedish Enforcement Authority to set aside other measures and decisions, e.g. the sale of a real property at auction.

Since the principle of proportionality has to be taken into account throughout the entire enforcement procedure, we consider that it must be possible for the Swedish Enforcement Authority to set aside all decisions in the enforcement procedure, provided that they have not gained legal force. To some extent this means less predictability for the applicant. So, strong reasons must be required to set aside a decision. We therefore propose that it should only be possible to set aside a decision if it is manifestly disproportionate. Thus, the possibility of setting aside a decision pursuant to the principle of proportionality should only be applied in pure exceptional cases when letting the decision remain in place would lead to unreasonable results. Decisions already taken by the Swedish Enforcement Authority should not revert until the decision to set them aside has gained legal force.

How does the principle of proportionality relate to existing regulations?

There are already provisions in the regulatory framework for enforcement that deal with the balance between the interests of the applicant, the defendant and third parties. A principle of proportionality laid down in law does not replace the existing regulations on assessments of what is justified. If a measure is not justified from a purely financial perspective, it shall, for that reason alone, not be taken and then the Swedish Enforcement Authority does not need to make the much more complex assessment of whether the measure is proportionate. The present provision saying that reasonable account shall be taken of both the applicant's interests and the defendant's

situation when an eviction is enforced has been retained as a supplement to the general provision on the principle of proportionality.

Efficient attachment of pay and a reasonable living standard

Attachment of pay means that the Swedish Enforcement Authority decides that the debtor's employer shall withhold part of the debtor's pay and report it to the Swedish Enforcement Authority so that the money can be used for payment of the debtor's debts. It is not just pay that can be attached in this way: attachment of pay can also be applied to other benefits and compensation like pension, annuity, sickness benefit, parental benefit, unemployment benefit and taxable reimbursement of costs. Following a comprehensive reform in 1996 attachment of pay can continue without a break for an unlimited period of time. Attachment of pay is very efficient. Every year about SEK 3.6 billion is paid through attachment of pay, and this corresponds to about a third of the total sum collected by the Swedish Enforcement Authority in a year. At present, attachment of pay is taking place for about 100 000 debtors. The average amount attached is about SEK 3 000 per month but there are large variations. We have seen examples of amounts for attachment of pay between SEK 200 and more than SEK 20 000 per month. Our starting point is that efficient attachment of pay presupposes that a person subject to attachment of pay is allowed to retain enough of his or her income to have a reasonable living standard. Otherwise there is an evident risk that the debtor will lose the incentive for open work. There is also a great risk of the debtor and the debtor's family being hit by health problems and other problems. Nor should attachment of pay lead to the debtor being entitled to income support from municipal social services. In the long run, it is also better for the creditor collective if attachment of pay takes place on terms that enable the debtor to retain his or her ability to pay.

Higher reserve amounts for families with children

As is the case with other attachment, pay shall only be attached if this is justifiable in view of the financial outcome. In addition, pay may only be attached to the extent that the pay exceeds the sum

needed by the debtor for his or her own and the debtor's family's maintenance and for the payment of debts that have priority over the claim being met by attachment. The part that may not be attached through attachment of pay (the reserve amount) is set, since the 1996 reform, on the basis of standard amounts intended to cover all normal living expenses apart from housing costs. The standard amounts are set by the Swedish Enforcement Authority after an annual recalculation that protects these amounts from inflation compared with the amounts that were applicable when the reform was implemented.

Even though the standard amounts are protected from changes in the value of money, the standard amounts have decreased relative to what can now be paid in income support. The main reason for this is that the national standard for income support now takes a great deal of account of the fact that costs for children and young people increase as children grow older and have more needs of active recreation and of participation and integration in society. Following a special examination, income support can also be paid for special costs not included in the standard amounts in the attachment of pay procedure. We have considered whether the national standard for income support should also guide the reserve amount in attachment of pay. But one very important aspect is that the system of regulations for attachment of pay has to be simple and predictable. Both the person who requests enforcement and the person who can be subject to attachment of pay must be able to see the consequences of an attachment of pay decision in advance. The activities of the Swedish Enforcement Authority must be efficient and legally secure. The Swedish Enforcement Authority cannot take decisions on the needs of individuals at a detailed level in every single case in the same way as the social services. This is why it is necessary for the rules for normal and reserve amounts in attachment of pay to be blunter to some extent and therefore simpler to predict and apply than those that cover income support. The need for predictable regulations and an efficient procedure takes precedence over the need for absolute relative equal treatment over time. Even if it is again necessary in the future to adjust the levels of the standard amounts, on account of changes in perspectives and regulations in society, this should not be done as often and with the same rapid impact as when the regulations for income support are amended.

The Swedish Enforcement Authority should continue to set a standard amount that may not be taken through attachment of pay. We propose adjusting the standard amounts for children so that families with children are able to retain a higher sum than at present. With our proposal the aggregate standard amount for the families that are subject to attachment of pay would increase by just under SEK 300 million per year. However, this does not mean that attachment of pay would decrease by the same amount. Many debtors would still pay the whole of their debt, the difference being that the attachment of pay would last for longer. Other debtors would “hit the ceiling” if the standard amount was increased. If a person who now has an attachment of pay amount of SEK 400 has his or her standard amount increased by SEK 1 000, this does not mean that the creditors lose a monthly payment of SEK 1 000, instead the figure is SEK 400.

Costs for housing should be calculated separately according to the present principles. What other costs can be taken into account should be regulated in the Enforcement Ordinance instead of in the current notices from the Swedish Enforcement Authority. This includes costs for work, access with children, sickness and dental care.

Respite for attachment of pay

Before the reform concerning attachment of pay, attachment of pay could only continue for up to six months per calendar year. During the payment-free months the debtor had some possibilities of financial recovery. Now attachment of pay can continue without any break and go on for an unlimited period. But the Swedish Enforcement Authority can grant a respite that means that a pause is made in attachment of pay for a certain period of time. At present the possibility of obtaining more than one respite is relatively limited.

We consider that a person who is subject to attachment of pay should be able to obtain a respite several times if needed in order, for example, to be able to buy new non-attachable property or pay unforeseen charges on account of illness or an accident. We propose a supplement to the respite provision in which we make clear that the defendant's and his or her family's personal and financial circumstances have to be taken into account when the question of respite is

examined. As part of this, the Swedish Enforcement Authority should take account of how long the attachment of pay has lasted. How often it should be possible to grant a respite must be determined after an assessment of the needs in the particular case.

If the debtor is given a break in the attachment of pay, this means that the attachment of pay may continue for longer. The creditors will therefore have to wait slightly longer for full payment. In our assessment, however, this proposal is an important safety valve for individuals subject to pay attachment without it leading to any appreciable financial impacts for the creditor collective.

The apportionment principle laid down in law

If a person whose pay is being attached is living together with a spouse or partner, the reserve amount is decided in the light of the partner's financial capacity to contribute to the maintenance of the family. This "apportionment principle" is not laid down in the Enforcement Code but is set out in the general advice issued by the Swedish Enforcement Authority. The principle is based on the provisions of the Marriage Code that each spouse shall contribute according to his or her capacity to the maintenance needed to satisfy their common and personal needs. We consider that this principle should still be applicable. Since the enforcement regulations should be efficient, predictable and legally secure, the apportionment principle should be laid down in law.

No reconsideration of the attachment of pay decision when the change is insignificant

We propose that the Swedish Enforcement Authority should not vary a decision on attachment of pay if the change would be of no importance for the applicant and defendant. Today the Swedish Enforcement Authority sends new decisions to all debtors and their employers if the standard amount in attachment of pay is altered as a result of the annual recalculation carried out so that the amounts follow changes in the level of prices even if the change is minimal. This proposal results in an annual saving of about SEK 1 million in

postage costs alone. Then there is also reduced administration for employers and paying authorities.

Better safeguards in eviction

Eviction means that a previous owner or holder of a user right is forced to move from real property, a dwelling or some other space. Often eviction takes place after it has been established that a right of user has been forfeited. Eviction can also take place after a compulsory sale of real property or a cooperative housing title if the buyer requests enforcement assistance to remove the previous owner or holder of the user right.

In 2015 the Swedish Enforcement Authority received 6 684 applications for eviction. 2 224 of them were enforced. 472 children were affected by an eviction. Another 1 581 children risked being affected by an eviction that was, however, not enforced for various reasons.

Being forced to move from a home is a very far-reaching measure. It is therefore important that there are sufficient safeguards for a person who risks eviction at the same time as the applicant's right to gain access to the property must be satisfied.

An obligation to move can only be enforced if the obligation has been established in a judgment that has gained legal force or contains a special order that it may be enforced before it gains legal force. Such an order can be rendered ineffective if a higher court orders a stay after the judgment has been appealed. The summary procedure at the Swedish Enforcement Authority involves a simplified procedure. If the application is contested, the case is transferred to a court, but if the applicant does not reply within the prescribed period, the Swedish Enforcement Authority issues a ruling. This ruling may be enforced before it has gained legal force. If the defendant applies for re-opening of the case, the court can order a stay.

We have considered whether a requirement should be introduced to the effect that an enforcement title must have gained legal force before an eviction may be enforced or whether extended possibilities for a court to order a stay should be introduced. However, we consider that the current regulations in combination with our proposal of a statutory obligation for the Swedish Enforcement Authority to apply the principle of proportionality and to give special con-

sideration to whether the eviction relates to the home of the defendant or a third party if a stay of enforcement is to be considered provide sufficient safeguards. We therefore consider that there is no need to introduce any additional possibilities of postponing the enforcement of an eviction. We also consider that the current deadlines are appropriate and well-balanced.

In cases of eviction from a home the Swedish Enforcement Authority shall always notify the municipal social welfare committee in advance so that the social welfare committee is able to help families with children, in particular, who are forced to move from their home. We propose that the Swedish Enforcement Authority should always check that the social welfare committee has received the notification. We also propose that the Swedish Enforcement Authority should notify that social welfare committee as soon as a home has been attached so as to enable the social welfare committee to work to counter or facilitate a possible future sale of the home and subsequent enforcement assistance.

More effective handling of eviction property leads to lower storage costs

When the Swedish Enforcement Authority enforces an eviction, it often finds property that is not taken in hand by the person to be evicted. In many instances the handling of eviction goods by the Swedish Enforcement Authority entails practical difficulties and costs a lot of money. In the past two years the annual cost has been between SEK 9 and 10 million. Central government has paid the bulk of this cost. We propose that the Swedish Enforcement Authority should be able to throw away property that is obviously of no value or that should not be stored for some other reason. Before the property is thrown away, the parties should be notified if this may be of importance to them. For the Swedish Enforcement Authority this proposal means that it will not need to store as much property as at present and this will lead to lower storage costs for central government.

It should be possible to attach cooperative housing titles in the same way as single-family home properties

Under certain circumstances cooperative housing titles can be exempted from attachment because the defendant has a need of the property, what is called ‘non-attachable property’. The underlying purpose is to protect the defendant and the defendant’s family for social reasons related to housing. But there is no corresponding protection for other housing tenures apart from the protection given to rental homes, which are protected because they cannot be sold and therefore have no asset value that can be attached. Single-family home properties may be attached as long as this is justifiable in view of the financial outcome and is also proportionate in other respects. There is also a strong need in present-day society for social protection for housing. But the need for protection is the same for a person who owns a single-family home property or some other housing as for a person who owns a cooperative housing title. We consider that this need for protection should be satisfied by the Swedish Enforcement Authority making an assessment of justifiability and proportionality in each specific case before a home is attached, and not, as now, by giving cooperative housing titles special treatment through provisions on non-attachable property. We therefore propose that it should be possible to attach cooperative housing titles in the same way as single-family home properties.

A more modern procedure for the compulsory sale of real property

We propose that the rules for the compulsory sale of real property be modernised and adapted to the technology available so that real property can be sold at public auction orally, in writing and by an electronic bidding procedure. A person who is participating in oral bidding should be able to be present by video link. It should be possible to combine different bidding methods in a single auction procedure. Proof of debt and distribution meetings should no longer be mandatory; instead the Swedish Enforcement Authority should be able to decide in each specific case whether a meeting is needed or not. Our proposal means that the sales process can be geared to

the needs, which leads to higher efficiency and lower costs for both the Swedish Enforcement Authority and the parties.

The same rules should apply to the compulsory sale of real property and cooperative housing titles

We propose harmonising the rules on the compulsory sale of cooperative housing titles with the rules on the compulsory sale of real property. The deadlines and possibilities of granting a stay that apply to the sale of real property should also apply to the sale of cooperative housing titles. The Swedish Enforcement Authority's charge for sales should also be harmonised. These proposals result in uniform and more easily applied regulations for the compulsory sale of homes. At present special minimum and maximum limits apply to the Swedish Enforcement Authority's charges for sales of real property while the sales charge for cooperative housing titles, as well as for other movable property, is 4 per cent of the purchase price. If a cooperative housing title is sold for SEK 5 000 000 the sales charges total SEK 200 000, while the corresponding charge for selling a single-family home property for the same purchase price was SEK 66 750 in 2015.

We propose that the rules on charges for sales of real property should also apply to sales of cooperative housing titles. This will result in lower sales charges for cooperative housing titles, which will result in a better financial outcome of the sale for creditors and debtors. This proposal is expected to lead to a reduction in charge income for central government of about SEK 1.7 million per year. On the other hand, if cooperative housing titles are no longer exempted from attachment as non-attachable property, more cooperative housing titles may be attached.

The Swedish Enforcement Authority should be able to commission estate agents to sell cooperative housing titles

We propose that it should be possible for the sale of cooperative housing titles, just like the sale of real property, to take place by the Swedish Enforcement Authority commissioning an estate agent to sell the cooperative housing title privately. Since an estate agent may

often be in a better position than the Swedish Enforcement Authority to reach potential buyers, the sales procedure can be more efficient, and this benefits both the applicant and the defendant in the enforcement procedure. This proposal is expected to lead to a reduction in costs for the Swedish Enforcement Authority of about SEK 1.2 million per year.

Modernising the rules on non-attachable property

Even if the general requirements for attachment have been fulfilled, it is still not certain that all property belonging to the debtor can be attached. The property may be exempted on account of its special nature, on account of a special regulation or because the defendant needs the property, i.e. “non-attachable property”.

In the main, the rules on non-attachable property work well. But some words and expressions used are archaic and not modern. We propose an adaptation to present language use and social circumstances.

In present-day society savings in, for example, mutual funds and listed shares are common and have become a form of savings that have replaced bank accounts for many people. So there is no longer any reason in the context of non-attachable property to distinguish between bank account savings and savings in other forms of saving where the savings can readily be transformed into money.

No direct enforcement of civil law documents should be possible

At present there are some civil law documents that are directly enforceable. The regulations in the Swedish legislation “lagen (1933:269) om ägofred” and “lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled” are seldom or, in principle, never applied, while the regulations in the Reindeer Husbandry Act (1991:437) are applied to some extent. Just less than 2 000 enforcement cases per year relate to debt collection pursuant to charge registers from joint ownership associations. The explanation for this direct enforcement is that the tasks and power of the public institutions have been vested in a private subject that is not free to choose its debtors. This regulation is simple and cost-effective for the joint ownership associations but entails addi-

tional work for the Swedish Enforcement Authority and a lack of legal certainty for the debtor. We have found that the disadvantages outweigh the advantages and that, just like other creditors with civil law claims, joint ownership associations should apply for an order to pay or bring an action at a court in order to have their claim established. Only then should it be possible to collect the claim.

Kommittédirektiv 2014:127

Ett modernt utsökningsförfarande

Beslut vid regeringssammanträde den 4 september 2014

Sammanfattning

En särskild utredare ska göra en översyn av utsökningsbalken och anslutande regler i syfte att modernisera utsökningsrätten.

En målsättning är att utsökningsförfarandet ska bli mer effektivt. Varje verkställighet ska resultera i bästa möjliga resultat och det ska ske utan onödigt dröjsmål. Utredaren ska bl.a. överväga vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att

- förbättra kvaliteten på utredningar om gäldenärens tillgångar, och
- förbättra såväl informationsutbytet mellan Kronofogdemyndigheten och andra myndigheter som Kronofogdemyndighetens möjligheter att från distans kunna utmäta egendom som påträffas av t.ex. polisen.

Samtidigt kan utsökning inte ske till vilket pris som helst. Kraven på rättssäkerhet och socialt skydd för gäldenären och dennes familj måste upprätthållas. Utredaren ska därför bl.a. ta ställning till

- under vilka förutsättningar som bostäder ska vara skyddade från utmätning,
- om de tidsfrister som gäller vid avhysning möjliggör för svaranden att få den hjälp han eller hon behöver, och

- om gäldenärer ska få tillgodoräkna sig vissa ytterligare kostnader vid löneutmätning.

Utredaren ska lämna de förslag till författningsändringar och andra åtgärder som behövs. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2016.

Behovet av en utredning

Utsökningsbalken trädde i kraft år 1982 och ersatte då bl.a. 1877 års utsökningslag. Balken var resultatet av ett långvarigt utredningsarbete och innebar en genomgripande modernisering av utsökningsrätten. Utsökningsbalken kompletteras av bestämmelser i bl.a. utsökningsförfordningen (1981:981).

Utsökningsförfarandet är uppbyggt så att Kronofogdemyndigheten på uppdrag av en borgenär eller någon annan berättigad tvångsvis verkställer anspråk som fastställts i en dom eller annan exekutionstitel. Verkställighet sker av såväl privaträttsliga anspråk (enskilda mål) som offentligrättsliga anspråk (allmänna mål). Verkställighet som avser betalningsskyldighet sker genom utmätning. Det finns särskilda regler för verkställighet av andra förpliktelser, t.ex. avhysning från en bostad, och för säkerhetsåtgärder.

Utmätning innebär att egendom som tillhör en betalningsskyldig fysisk eller juridisk person tas i anspråk av Kronofogdemyndigheten och i förekommande fall säljs exekutivt. De medel som flyter in från försäljningen används till betalning av sökandens fordran. Utmätning kan ske i såväl lös egendom (kontanter, bil, bostadsrätt m.m.) som fast egendom. En särskild verkställighetsform är utmätning av lön.

Det har nu gått drygt 30 år sedan utsökningsbalken trädde i kraft. Under den tiden har vissa förändringar gjorts av regelverket, t.ex. genom 1996 års löneexekutionsreform (prop. 1994/95:49) och genom de nyligen beslutade förändringarna i fråga om exekutiv försäljning av utmätt lös egendom, med möjlighet till e-auktioner (prop. 2013/14:43). Det har även skett organisatoriska förändringar. År 2006 avvecklades de regionala kronofogdemyndigheterna och en ny riksomfattande myndighet, Kronofogdemyndigheten, inrättades (prop. 2005/06:200). År 2008 gjordes Kronofogdemyndigheten helt fri-

stående i förhållande till Skatteverket och de s.k. offensiva borgenärssuppgifterna överfördes till verket (prop. 2006/07:99). Syftet var bl.a. att stärka förtroendet för Kronofogdemyndigheten som opartisk myndighet i det verkställande arbetet. Någon samlad eller mer genomgripande översyn av balken har däremot inte genomförts trots de förändringar som har skett både i samhället och i lagstiftningen.

Målet för verkställighet genom utmätning är att borgenären ska få betalt för sin fordran. Kronofogdemyndigheten drev under år 2013 in nästan 10 miljarder kronor, varav cirka 6 miljarder kronor i allmänna mål, och fler än 1 000 fastigheter och bostadsrätter såldes exekutivt. Kronofogdemyndighetens exekutiva verksamhet är alltså mycket viktig och bidrar till att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn. Genom indrivning av berättigade krav bidrar verksamheten också till att upprätthålla betalningsmoralen och till ett väl fungerande samhälle för enskilda och företag. Att utsökningsförfarandet är effektivt är i detta sammanhang avgörande.

För enskilda är en utmätning eller en avhysning en ingripande åtgärd, som också påverkar deras familjer. Utsökningsförfarandet behöver därför alltid vara rättssäkert och i tillräcklig utsträckning beakta den enskildes behov.

Det är således angeläget för såväl borgenärer som gäldenärer att lagstiftningen som reglerar denna viktiga samhällsuppgift är modern och ändamålsenlig. Det finns mot den bakgrunden anledning att nu göra en översyn av utsökningsrätten.

Uppdraget

En översyn av utsökningsbalken

Det övergripande uppdraget för utredaren är att göra en allmän översyn av utsökningsbalken, utsökningsförordningen och andra anslutande regelverk. Översynen ska omfatta både materiella och processuella regler. Utredaren är, med de begränsningar som framgår av dessa direktiv, fri att närmare bestämma inriktning på och avgränsningar av arbetet. Regeringen återkommer dock i det följande till vissa frågor som ska uppmärksammas särskilt. Utredaren ska vidare göra översynen och lämna förslag utifrån följande utgångspunkter.

Det huvudsakliga syftet med översynen är att modernisera de utsökningsrättsliga reglerna med beaktande av samhällsutvecklingen. En viktig del i denna modernisering är att så långt som möjligt göra reglerna teknikneutrala. Genom teknikneutrala regler skapas förutsättningar för en ändamålsenlig användning av modern teknik i Kronofogdemyndighetens verksamhet. I uppdraget ingår att ta ställning till vilka ändringar som krävs för att möjliggöra en ökad användning av elektronisk kommunikation mellan de berörda aktörerna, t.ex. mellan sökanden och Kronofogdemyndigheten.

En annan viktig del av en modernisering är att säkerställa att reglerna är enkla och tydliga. Det handlar om att utsökningsförfarandet ska vara förutsebart. Det behöver vara tydligt för parterna vilka olika moment som ingår i förfarandet, vilka beslut som fattas och åtgärder som vidtas samt i vilka skeden som invändningar och överklaganden kan göras. När det gäller den språkliga utformningen av reglerna behöver utredaren inte göra en fullständig språklig översyn av utsökningsbalken.

En utgångspunkt är att utsökningsförfarandet ska bli mer effektivt. I detta ligger att förfarandet ska bli snabbare och mer verkkningsfullt. Snabbhet i verkställighetsprocessens alla faser är av stor betydelse för att betalning och annan fullgörelse ska komma till stånd utan onödigt dröjsmål. Det minskar också riskerna för att en gäldenär ska hinna undandra egendom. Ett verkkningsfullt system innebär att varje verkställighet leder till bästa möjliga resultat, vilket bl.a. uppnås genom att de utmättningsbara tillgångar som gäldenären har kommer borgenärerna till godo.

Samtidigt som systemet ska göras mer effektivt måste de grundläggande kraven på rättssäkerhet och socialt skydd upprätthållas. Ett rättssäkert förfarande innebär i detta sammanhang bl.a. att processen ska vara förutsebar för parterna och att det ges utrymme för parterna att få befogade invändningar prövade.

Det övergripande syftet med utsökningsförfarandet är att säkerställa att förpliktelser fullgörs. I det enskilda fallet kan detta dock inte ske till vilket pris som helst. En gäldenär har t.ex. rätt att vid utmätning förbehålla sig vissa tillgångar som är nödvändiga för hans eller hennes egen och familjens försörjning och uppehälle. Det som står att vinna med en utsökningsåtgärd måste stå i proportion till de konsekvenser det får för en gäldenär och dennes familj. I det sammanhanget finns det skäl att framhålla att barn ofta är särskilt

drabbade vid utsökningsåtgärder av olika slag, inte minst vid utmätning av bostad och vid avhysning. Vikten av att utsökningsåtgärden står i proportion till gäldenärens behöriga intressen och rättigheter har också framhållits i rättspraxis på senare tid (se t.ex. Europadomstolens dom den 25 juli 2013 Rousk mot Sverige [ECHR 27183/04] och rättsfallet NJA 2013 s. 1241).

Det finns mot denna bakgrund skäl att utreda om de skyddsregler som finns till förmån för gäldenären och dennes familj i tillräcklig utsträckning tillgodoser behovet av socialt skydd. En utgångspunkt är att det ska finnas ett tillräckligt utrymme för Kronofogdemyndigheten och domstolar att pröva om en utsökningsåtgärd i ett enskilt fall är proportionerlig. I detta sammanhang måste Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen och FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) beaktas.

Flera viktiga utsökningsrättsliga frågor har fått sin lösning i rättspraxis. Utredaren ska inom ramen för översynen ta ställning till om det finns anledning att kodifiera denna praxis.

Utredaren ska lämna fullständiga författningsförslag. Förslagen ska så långt som möjligt ansluta till utsökningsbalkens nuvarande systematik och terminologi.

I följande avsnitt redovisas ett antal frågor som utredaren ska ägna särskild uppmärksamhet.

Exekutionstitlar

Utsökningsbalken bygger på att det ska finnas en exekutionstitel för att verkställighet ska få ske. Bland de exekutionstitlar som kan föranleda verkställighet kan nämnas domar, skiljedomar, utslag och strafförelägganden.

Utgångspunkten är att förvaltningsmyndigheters beslut inte är verkställbara, utan det krävs att det har meddelats en särskild föreskrift om det (3 kap. 1 § 6). Vilka skäl som kan motivera att ett sådant beslut görs direkt verkställbart utvecklas inte i utsökningsbalkens förarbeten. Det finns dock numera ett antal sådana särskilda föreskrifter i olika författningar. I de fall myndighetens beslut inte är verkställbart krävs att fordran fastställs i en dom eller ett utslag. Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2013 s. 413 ansett att om ett myndighetsbeslut inte är direkt verkställbart så är, efter överklagan-

de av beslutet, inte heller förvaltningsdomstolens dom någon verkställbar exekutionstitel. Detta riskerar att minska myndigheternas möjligheter att på ett effektivt sätt återkräva felaktigt utbetalda medel, och leda till att en prövning av i praktiken samma fråga sker i både allmän förvaltningsdomstol och allmän domstol.

Det finns mot den bakgrunden anledning att se över utsökningsbalkens bestämmelser om exekutionstitlar och då särskilt överväga i vilka fall och på vilket sätt myndigheters beslut ska kunna vara verkställbara. Utgångspunkten bör vara en ordning som är tydlig och effektiv utan att ge avkall på enskildas möjligheter till en rättssäker prövning av beslutet. I uppdraget ligger att ta ställning till om det även framöver ska krävas en särskild föreskrift för att ett myndighetsbeslut ska vara direkt verkställbart, vilka skäl som i sådant fall ska kunna motivera att en sådan föreskrift meddelas och om det i ljuset av Högsta domstolens avgörande behöver vidtas några åtgärder för att förbättra förvaltningsmyndigheternas möjligheter att effektivt kunna utverka en exekutionstitel i domstol.

Vidare gäller enligt utsökningsbalken att vissa slags handlingar får läggas till grund för verkställighet enligt särskild föreskrift (3 kap. 1 § 7). Ett sådant fall gäller en samfällighetsförenings beslut om uttaxering av medlemmar för bidrag till samfällighetsföreningens medelsbehov (se 46 § andra stycket lagen [1973:1150] om förvaltning av samfälligheter). Det finns andra liknande exempel. Att beslut av privata rättssubjekt får status av exekutionstitel kan ifrågasättas från både praktiska och principiella utgångspunkter.

Utredaren ska därför

- ta ställning till om reglerna avseende verkställbarhet av förvaltningsmyndigheters beslut bör ändras eller om det på annat sätt behöver vidtas åtgärder för att myndigheter effektivt ska kunna utverka en exekutionstitel, och
- ta ställning till om och i sådant fall under vilka förutsättningar handlingar bör kunna vara direkt verkställbara.

Utredning om gäldenärens tillgångar

I den inledande fasen av utmätningsprocessen ska Kronofogdemyndigheten undersöka om gäldenären har några utmättningsbara tillgångar. En förutsättning för ett effektivt utmätningsförfarande

är att Kronofogdemyndigheten får kännedom om huruvida gäldenären har sådan egendom och att möjligheterna att undandra egendom minimeras. Att tillgångsundersökningarna korrekt återspeglar gäldenärens faktiska tillgångar är också av stor betydelse för borgenärernas förtroende för utmätningsförfarandet. Det finns anledning att undersöka om nuvarande regler ger Kronofogdemyndigheten tillräckliga förutsättningar att på ett ändamålsenligt sätt utreda gäldenärens tillgångar och därigenom kunna ta till vara borgenärernas intresse av att få betalt. Det finns i detta sammanhang skäl att överväga vilka verktyg som myndigheten bör ha tillgång till i detta arbete.

Utredaren ska därför

- ta ställning till om reglerna avseende utredning om gäldenärens tillgångar behöver förändras och hur kvaliteten på utredningarna kan förbättras.

Samverkan mellan Kronofogdemyndigheten och andra myndigheter

När andra myndigheter genomför olika slags åtgärder såsom polisinsatser, trafik- eller tullkontroller, kan dessa myndigheter träffa på egendom som i och för sig skulle kunna bli föremål för utsökningsåtgärder. Kronofogdemyndigheten har dock begränsade rättsliga förutsättningar för att få reda på och medverka vid andra myndigheters aktioner, vilket kan leda till att egendomen inte blir utmätt (se bl.a. Justitieombudsmannens beslut den 2 april 2014, dnr 584-2013 och 666-2013). Bland annat gäller att lös egendom får utmätas endast om egendomen är tillgänglig vid Kronofogdemyndighetens utmätningsförrättning eller om egendomen ändå på grund av registrering, upplysningar vid förhör eller annan utredning kan identifieras.

I syfte att effektivisera utsökningsförfarandet kan det finnas anledning att överväga om och under vilka förutsättningar som Kronofogdemyndigheten ska kunna samverka i aktioner tillsammans med bl.a. polisen för att kunna genomföra verkställighet. Vidare kan det finnas behov av att ge Kronofogdemyndigheten förbättrade möjligheter att från distans kunna utmäta egendom som påträffas av t.ex. polisen eller Tullverket.

Utredaren ska därför

- ta ställning till hur möjligheterna för Kronofogdemyndigheten att få information om polisens och andra myndigheters åtgärder kan förbättras,
- ta ställning till i vilken utsträckning andra myndigheter ska kunna bistå Kronofogdemyndigheten med exekutiva åtgärder när Kronofogdemyndigheten inte är närvarande då egendom påträffas, och
- ta ställning till vad som i övrigt kan göras för att möjliggöra en bättre samverkan mellan olika myndigheter i fråga om verkställighet.

Vissa frågor om löneutmätning

Genom den löneexekutiva reformen år 1996 avskaffades bl.a. reglerna om att löneutmätning skulle pågå endast under en begränsad tid. Löneutmätning kan numera pågå utan uppehåll. Reformen har inneburit stora effektivitetsvinster och reglerna om löneutmätning anses i huvudsak fungera väl. Det finns dock vissa frågor rörande löneutmätning som utredaren bör uppmärksamma inom ramen för utredningen.

Lön får tas i anspråk genom utmätning till den del den överstiger vad gäldenären behöver för sitt och familjens underhåll samt till fullgörande av vissa andra betalningsskyldigheter. Detta förbehållsbelopp bestäms med ledning av ett s.k. normalbelopp. Normalbeloppet är avsett att täcka alla vanliga levnadskostnader utom bostadskostnaden, som beräknas särskilt och läggs till normalbeloppet. När förbehållsbeloppet ska bestämmas kan det finnas skäl att göra även andra tillägg till och avdrag från normalbeloppet.

En utgångspunkt vid löneexekutionsreformen var att förbehållsbeloppets storlek skulle ligga på en högre nivå än normen för socialbidrag, numera försörjningsstöd, enligt socialtjänstlagen (2001:453) (prop. 1994/95:49 s. 60 f.). Det har dock visat sig att det kan uppstå situationer när gäldenärens förbehållsbelopp understiger normen för försörjningsstöd, vilket inte är önskvärt.

Normalbeloppet fastställs för varje år. Även en mycket liten justering av normalbeloppet får till följd att i princip alla löneutmättningsbeslut måste omprövas. Det rör sig om ett stort antal beslut

och föranleder mycket arbete för såväl Kronofogdemyndigheten som berörda arbetsgivare. Löneutmättningsbeslut ska omprövas även vid t.ex. förändringar i gäldenärens inkomstförhållanden. Det kan ifrågasättas om det är ändamålsenligt att det alltid ska behöva ske om det endast är fråga om små förändringar.

Om gäldenären har en partner som denne bor tillsammans med, bestäms gäldenärens förbehållsbelopp med beaktande av partnerns ekonomiska förmåga att bidra till betalningen av familjens gemensamma kostnader. Denna s.k. proportioneringsprincip är inte lagfäst utan framgår av Kronofogdemyndighetens allmänna råd om bestämmande av förbehållsbelopp vid utmätning av lön m.m. (KFM A 2013:1). Trots att gäldenärens partner inte är skyldig att betala gäldenärens skulder kan principen få sådana konsekvenser.

En förälder som står under löneutmätning kan enligt fast praxis inte tillgodoräknas några kostnader som uppstår i samband med umgänge med ett barn som bor hos den andra föräldern (t.ex. resekostnader). Det kan få till följd att en förälder inte har råd att umgås med sitt barn. De utsökningsrättsliga reglerna kan därmed komma i konflikt med reglerna i föräldrabalken om att barn ska ha rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor varaktigt tillsammans med. Det finns skäl att ifrågasätta om detta är en rimlig ordning.

Utredaren ska därför

- ta ställning till om reglerna om förbehållsbelopp bör anpassas till reglerna om försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen och i så fall lämna förslag om hur det kan ske,
- ta ställning till om reglerna om fastställande av normalbeloppet kan förändras och om även reglerna om ändring av löneutmättningsbeslut bör justeras i syfte att kunna undvika omprövningar i situationer där förändringen av gäldenärens ekonomiska förhållanden är så liten att det inte kan anses ändamålsenligt att omprövning sker,
- ta ställning till om proportioneringsprincipen är sakligt motiverad och, om så bedöms vara fallet, ta ställning till om principen ska lagfästas och hur detta lämpligen bör ske, och
- ta ställning till om gäldenären vid löneutmätning ska kunna tillgodoräknas umgängeskostnader och i så fall föreslå hur det ska regleras.

Reglerna om beneficium och utmätning av bostäder

Reglerna om beneficium innebär att en del av gäldenärens egendom undantas från utmätning. Syftet är att förbehålla gäldenären vad han eller hon behöver för sin försörjning och ge ett visst skydd för bl.a. personliga tillgångar. Reglerna om beneficium anses numera vara något ålderdomliga och det finns skäl att se över reglerna med beaktande av förändrade samhällsförhållanden.

När det gäller gäldenärens bostad bör en utgångspunkt för översynen vara att stora övervärden i sådan egendom ska komma borgenärerna till godo. Detta gäller oavsett vilken form av ägt boende som det rör sig om. Bostadsrätter kan inte minst i storstadsregionerna vara lika värdefulla som fastigheter. Reglerna om utmätning av bostäder skiljer sig dock åt på flera punkter beroende på om bostaden är en bostadsrätt eller en fastighet. Således kan t.ex. en bostadsrätt under vissa förutsättningar undantas från utmätning som beneficium medan någon motsvarande möjlighet att undanta fastigheter inte finns. Fastigheter kan i stället bli föremål för utmätning i princip utan begränsningar under förutsättning att det finns ett övervärde. Reglerna avseende bostadsrätter och fastigheter skiljer sig åt också när det gäller t.ex. avgifterna för den exekutiva försäljningen och tidpunkten för köparens tillträde.

Utredaren ska därför

- ta ställning till vilket behov som finns av att modernisera reglerna om beneficium, och
- ta ställning till om de skillnader i regelverket som finns för olika slags bostäder alltjämt är sakligt motiverade samt vid behov lämna förslag om hur skillnaderna kan undanröjas.

Avhysning

Avhysning innebär verkställighet av en förpliktelse för en tidigare ägare eller nyttjanderättshavare att flytta ifrån t.ex. en bostad. Det är en ingripande åtgärd och behovet av skyddsregler är påtagligt, inte minst när barn är berörda. Reglerna om avhysning bör vara utformade på ett sätt som möjliggör för de sociala myndigheterna att i ett tidigt skede ge den enskilde den hjälp som han eller hon kan behöva, men även för den enskilde att själv kunna ordna sina för-

hållanden. Samtidigt måste sökandens intresse av att avhysningen blir verkställd och att verkställigheten inte fördröjs beaktas. Det är alltså av stor betydelse att reglerna om tidsfrister och förutsättningarna för att bevilja anstånd med att verkställa en avhysning är ändamålsenliga. I flera fall hittar parterna en frivillig lösning efter det att en ansökan om avhysning har getts in. Eftersom en frivillig lösning alltid är att föredra i dessa sammanhang, bör reglerna också vara utformade på ett sätt som främjar sådana lösningar. Med hänsyn till att redan en ansökan om avhysning skapar ett stort obehag hos svaranden och dennes familj är det önskvärt att dessa lösningar kommer till stånd redan före det att ansökan om avhysning ges in. Det skulle även vara arbetsbesparande för Kronofogdemyndigheten.

Om svaranden vid en avhysning inte själv tar hand om sin eller annans egendom i bostaden, är Kronofogdemyndigheten skyldig att transportera bort egendomen och ordna med förvaring. Denna hantering av avhysningsgods innebär många gånger praktiska svårigheter och är kostsam. Det finns mot den bakgrunden skäl att överväga om de nuvarande reglerna är ändamålsenliga. Det finns t.ex. skäl att överväga om det vid avhysning från bostad bör finnas en uttrycklig möjlighet för Kronofogdemyndigheten att redan i ett tidigt skede göra sig av med egendom som svaranden inte visar intresse för och som saknar eller har ett lågt försäljningsvärde.

Utredaren ska därför

- ta ställning till om reglerna om avhysning med avseende på gällande tidsfrister och förutsättningar för anstånd är ändamålsenliga och hur reglerna i övrigt bör vara utformade för att parterna i större utsträckning ska kunna uppnå frivilliga lösningar,
- ta ställning till på vilka sätt Kronofogdemyndighetens hantering av avhysningsgods kan effektiviseras, och
- ta ställning till om det i övrigt finns behov av att ändra reglerna om avhysning i syfte att uppnå en ändamålsenlig ordning.

Medverkan till frivilliga lösningar och processledning

De utökningsrättsliga reglerna när det gäller betalningsförpliktelser syftar till att borgenären tvångsvis ska få sin fordran betald. En fullgörelse som sker tvångsvis kan dock innebära nackdelar för både

gäldenären och borgenären. För gäldenären kan tvångsförsäljning av utmätt egendom leda till en lägre köpeskilling än annars och till att kostnader av skilda slag uppkommer. Dessa omständigheter kan i sin tur leda till att borgenären inte får full täckning för sin fordran eller att betalningen fördröjs. Det kan därför vara gynnsammare för bägge parter om betalning av skulden kan ske på frivillig grund. Särskilt för borgenären kan en frivillig medverkan många gånger leda till ett bättre utfall. Förutsättningarna för att uppnå frivilliga lösningar skulle kunna förbättras av en ökad medverkan från Kronofogdemyndighetens sida. En jämförelse kan göras med de allmänna domstolarnas skyldighet att verka för samförstånds lösningar. Kronofogdemyndighetens förutsättningar för att processleda parterna skulle också kunna förbättras i syfte att effektivisera utökningsförfarandet. Genom 2008 års ändringar i fråga om Kronofogdemyndighetens roll som neutral verkställare och opartisk myndighet bör det finnas förutsättningar för ökad medverkan från Kronofogdemyndigheten i dessa avseenden.

Utredaren ska därför

- ta ställning till på vilka sätt Kronofogdemyndighetens möjligheter till processledning och medverkan till frivilliga lösningar kan förbättras.

Exekutiv försäljning och redovisning av influtna medel

I de fall en gäldenär har visat sig ha utmätningsbar egendom är det av stor betydelse att egendomen kan säljas med bästa möjliga ekonomiska resultat och att det kan ske på ett snabbt och smidigt sätt. Som nämns ovan har reglerna om exekutiv försäljning av lös egendom nyligen moderniserats, bl.a. genom möjlighet till e-auktioner. Det finns anledning att nu även överväga hur reglerna om exekutiv försäljning av fast egendom kan moderniseras bl.a. för att i större utsträckning kunna anpassa försäljningsförfarandet efter vad som är lämpligt i det enskilda fallet. Det kan handla om att förbättra förutsättningarna för att använda fastighetsmäklare men även att möjliggöra en ökad användning av modern teknik. Det kan inte uteslutas att det i detta sammanhang finns utrymme att ytterligare modernisera reglerna om försäljning av lös egendom.

I den avslutande fasen av utmättningsprocessen ska de medel som har blivit utmäta eller annars flutit in redovisas, t.ex. ska medlen fördelas mellan borgenärerna och betalas ut. Reglerna om fördelning av influtna medel innebär att fördelning i vissa situationer måste ske efter ett särskilt sammanträde. Det gäller t.ex. då fast egendom har sålts exekutivt på auktion. I de fall där det inte är förordat med några svårigheter att fördela de influtna medlen kan det ifrågasättas om det ska vara obligatoriskt att hålla ett särskilt fördelningssammanträde. Även i övrigt finns det ett behov av att se över reglerna om redovisning av influtna medel i syfte att göra denna fas smidigare och mer effektiv.

Utredaren ska därför

- ta ställning till hur reglerna om exekutiv försäljning av fast egendom kan moderniseras och om reglerna avseende försäljning av lös egendom behöver förändras ytterligare, och
- ta ställning till hur reglerna om redovisning av influtna medel kan förenklas och i övrigt moderniseras.

Konsekvenser

Utredaren ska bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för näringslivet, särskilt för små och medelstora företag, enskilda och det allmänna. Utredaren ska redovisa vilka konsekvenser de förslag som lämnas kan få för jämställdheten mellan kvinnor och män.

Om utredarens förslag medför ökade kostnader för det allmänna, ska förslag till finansiering redovisas.

Arbetets bedrivande och redovisning av uppdraget

Utredaren ska inhämta synpunkter från Kronofogdemyndigheten, Skatteverket, andra berörda myndigheter, företag och organisationer i den utsträckning det bedöms lämpligt.

Utredaren ska göra de internationella jämförelser som är befogade. Utredaren ska vidare uppmärksamma och beakta Sveriges internationella åtaganden.

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår i Regeringskansliet. Utredaren ska särskilt följa arbetet

med anledning av Europadomstolens dom den 21 juni 2012 i målet Olsby mot Sverige (ECHR 36124/06).

Om utredaren bedömer att det finns fördelar med att redovisa delar av uppdraget separat, får uppdraget redovisas genom delbetänkanden.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2016.

(Justitiedepartementet)

Nyckel – författningsförslag

Nuvarande §	Motsvaras helt eller delvis vår föreslagna §
1 kap. 1 och 3 §§	1 kap. 1 § och 2 kap. 1 §
1 kap. 2 §	1 kap. 1 §
1 kap. 4 §	1 kap. 7 §
1 kap. 5 §	1 kap. 8 §
1 kap. 6 §	-
1 kap. 7 §	1 kap. 6 § (definitioner)
1 kap. 8 §	3 kap. 32 §
1 kap. 9 §	3 kap. 33 §
1 kap. 10 §	3 kap. 34 §
1 kap. 11 §	3 kap. 35 §
1 kap. 12 §	3 kap. 36 §
2 kap. 1 §	3 kap. 1 §
2 kap. 2 §	3 kap. 2 §
2 kap. 5 §	3 kap. 4 §
2 kap. 6 §	3 kap. 5 §
2 kap. 7 §	3 kap. 6 §
2 kap. 8 §	3 kap. 7 §
2 kap. 9 §	3 kap. 8 §
2 kap. 10 §	3 kap. 11 §
2 kap. 11 §	3 kap. 12 §
2 kap. 12 §	3 kap. 13 §
2 kap. 13 §	3 kap. 14 §
2 kap. 14 §	3 kap. 15 §
2 kap. 15 §	3 kap. 16 §
2 kap. 16 §	3 kap. 17 §
2 kap. 17 §	3 kap. 18 §

Nuvarande §	Motsvaras helt eller delvis vår föreslagna §
2 kap. 18 §	3 kap. 19 §
2 kap. 19 §	3 kap. 20 §
2 kap. 20 §	3 kap. 21 §
2 kap. 21 §	3 kap. 22 §
2 kap. 22 §	3 kap. 23 §
2 kap. 23 §	3 kap. 24 §
2 kap. 24 §	3 kap. 25 §
2 kap. 25 §	3 kap. 26 §
2 kap. 26 §	3 kap. 27 §
2 kap. 27 §	3 kap. 28 §
2 kap. 28 §	3 kap. 29 §
2 kap. 29 §	3 kap. 30 §
2 kap. 30 §	3 kap. 31 §
3 kap. 1 §	2 kap. 1 §
3 kap. 2 §	2 kap. 2 §
3 kap. 3 §	2 kap. 3 §
3 kap. 4 §	-
3 kap. 5 §	-
3 kap. 6 §	2 kap. 4 §
3 kap. 7 §	2 kap. 5 §
3 kap. 8 §	2 kap. 6 §
3 kap. 9 §	2 kap. 7 §
3 kap. 10 §	2 kap. 8 §
3 kap. 11 §	2 kap. 10 §
3 kap. 12 §	2 kap. 10 §
3 kap. 12 a §	2 kap. 11 §
3 kap. 13 §	Se bestämmelser om dom
3 kap. 14 §	2 kap. 13 §
3 kap. 15 §	2 kap. 15 §
3 kap. 16 §	2 kap. 16 §
3 kap. 17 §	2 kap. 17 §
3 kap. 18 §	2 kap. 18 §
3 kap. 19 §	2 kap. 14 §
3 kap. 20 §	-
3 kap. 21 §	2 kap. 20 §
3 kap. 22 §	2 kap. 21 §
3 kap. 23 §	2 kap. 4 § och 2 kap. 19 §
3 kap. 24 §	-

Nuvarande §	Motsvaras helt eller delvis vår föreslagna §
16 kap. 1 §	1 kap. 6 § 4
16 kap. 2 §	15 kap. 1 §
16 kap. 3 §	15 kap. 2 §
16 kap. 4 §	15 kap. 3 §
16 kap. 5 §	15 kap. 4 §
16 kap. 6 §	15 kap. 5 §
16 kap. 7 §	15 kap. 6 §
16 kap. 8 §	15 kap. 7 §
16 kap. 9 §	15 kap. 8 §
16 kap. 11 §	16 kap. 1 §
16 kap. 12 §	16 kap. 2 §
16 kap. 12 a §	16 kap. 3 §
16 kap. 13 §	16 kap. 4 §
16 kap. 14 §	16 kap. 5 §
16 kap. 15 §	16 kap. 6 §
16 kap. 16 §	16 kap. 7 §

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

2015-01-19

Utsökningsutredningen

Ju 2014:24

Utredningssekreterare

Anna Tengberg

Telefon 08-4053683

Mobil 0705400952

Telefax 040-122437

E-post anna.tengberg@regeringskansliet.se

Förfrågan om uppgifter om utsökningsförfarandet i andra länder

Bakgrund

Regeringskansliet gav i september 2014 lagmannen vid Helsingborgs tingsrätt (the chief judge of Helsingborg District Court) Ylva Norling Jönsson i uppdrag att göra en allmän översyn av det svenska utsökningsförfarandet (the Swedish legislation on debt enforcement matters). Utredningssekreterare i utredningen är undertecknad Anna Tengberg.

Utredningens översyn ska omfatta både materiella och processuella regler som styr utsökningsförfarandet som bland annat regleras i utsökningsbalken (the Enforcement code). En målsättning med utredningens uppdrag är att utsökningsförfarandet ska bli mer effektivt och att Kronofogdemyndigheten (the Enforcement authority) ska ha tillgång till de verktyg som krävs för att på ett effektivt och rättssäkert sätt utreda enskildas tillgångar. Utredningen ska bland annat ta ställning till om de svenska reglerna om avhysning (eviction) när det gäller tidsfrister och förutsättningar för anstånd är ändamålsenliga, på vilka sätt Kronofogdemyndighetens hantering av avhysningsgods kan effektiviseras och om de skyddsregler som finns till förmån för enskilda och deras familj i tillräcklig utsträckning tillgodoser behovet av socialt skydd. Sveriges åtaganden enligt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och FN:s konvention om barnets rättigheter ska särskilt beaktas i detta sammanhang. Utredningen ska även ta ställning till på vilka sätt Kronofogdemyndighetens möjligheter till processledning och medverkan till frivilliga lösningar mellan de inblandade parterna kan förbättras. I uppdraget ingår också att ta ställning till vilka ändringar som krävs för att möjliggöra en ökad användning av elektronisk kommunikation i verksamheten och ska så långt som det är möjligt föreslå regler som är teknikneutrala så att det skapas förutsättningar för en ändamålsenlig användning av modern teknik i Kronofogdemyndighetens verksamhet. I utredningens uppdrag ingår också att göra internationella jämförelser.

Nedan följer en övergripande bakgrund om det svenska utsökningsrättsliga systemet när det gäller de frågor vi vill jämföra med ert land. Därefter har vi listat ett antal frågor som vi är mycket tacksamma för om ni vill svara på och i förekommande fall bifoga kopia av aktuell författningstext.

En kort bakgrund om det svenska utsökningsrättsliga systemet

I Sverige är Kronofogdemyndigheten ansvarig myndighet för att handlägga ansökningar om verkställighet, så kallade utsökningsmål. Enligt svensk lagstiftning handläggs utsökningsmål som allmänna eller enskilda mål. Allmänna mål gäller offentligrättsliga fordringar som staten eller en kommun har. Detta är till exempel mål om uttagande av böter, vite (conditional fine), skatt (tax), tull, avgift och andra medel som staten har rätt till och som får utsökas utan föregående dom. Enskilda mål kan exempelvis handla om obetalda underhållsbidrag, lån, hyror och andra fordringar, avhysningar och återtagning av avbetalningsgods. I enskilda mål finns det oftast en dom eller ett beslut som ligger till grund för verkställigheten. I allmänna mål företräds sökanden av Kronofogdemyndigheten men en annan myndighet, Skatteverket, är ansvarig för de borgenärsuppgifter som är av offensiv natur. En skillnad mellan de allmänna och enskilda målen är att en fordringsägare i ett enskilt mål fritt kan välja att avstå från indrivning medan huvudregeln i de allmänna målen är att den debiterande myndigheten ska begära indrivning hos Kronofogdemyndigheten om inte särskilda skäl talar emot det. En ansökan om verkställighet ska göras muntligen eller skriftligen till Kronofogdemyndigheten. I vissa fall kan ansökan göras via automatisk databehandling.

För att utreda enskildas tillgångar kan den svenska Kronofogdemyndigheten bl.a. kalla personer till förhör, söka i olika register, förelägga vite, genomföra förrättning i bostaden och till domstol framställa begäran om häktning (apply for a detention order). Kronofogdemyndigheten har även rätt att bryta lås och genomöka förvaringsställe och utrymmen.

Avhysning från en bostad eller en lokal ska enligt den svenska lagstiftningen genomföras så att skälig hänsyn tas både till sökandens och svarandens intresse och situation. Om det är möjligt ska avhysning ske inom fyra veckor från det att alla handlingar som behövs har kommit in till Kronofogdemyndigheten. Avhysning får ske tidigast en vecka från det att svaranden har beretts tillfälle att yttra sig eller, om svaranden är bosatt utomlands, två veckor från det att underrättelse skickades till svaranden. Om svaranden vid en avhysning inte själv tar hand om sin eller annans egendom som finns i bostaden är Kronofogdemyndigheten skyldig att transportera bort och förvara egendomen. Kronofogdemyndighetens hantering av sådan egendom innebär många gånger praktiska svårigheter och är kostsam. År 2013 verkställde Kronofogdemyndigheten 2 532 avhysningar. 504 barn berördes. Detta är en minskning jämfört med år 2012 när 569 barn berördes av en verkställd avhysning.

Frågor till utvalda länder för jämförelse

1. Lämna en kort bakgrund om ert lands utsökningsrättsliga system.
2. Finns det en uppdelning i allmänna och enskilda mål? Finns det i så fall några skillnader i hur framställningar i allmänna respektive enskilda mål hanteras?
3. Vilka åtgärder och tvångsmedel kan den myndighet/det organ som i ert land är ansvarigt för verkställighetsåtgärder använda sig av för att efterforska och få information om enskildas tillgångar?
4. Är det vanligt förekommande att den myndighet/det organ som är ansvarigt för verkställighetsåtgärder åker hem till enskilda för att undersöka om dessa har tillgångar som går att utmäta (bostadsförrättningar)?
5. Finns det någon reglering om vad för slags spanings- eller efterforskningsåtgärder (investigative measures) som myndigheten/organet får använda sig av för att utreda enskildas tillgångar?
6. Finns det tydliga regler för hur myndigheten/organet kan samverka med andra myndigheter?
7. Vilka tidsfrister gäller för avhysning?
8. Finns det någon särskild skyddsreglering när det gäller avhysning av barnfamiljer? Hur ser denna reglering ut? Finns det någon statistik över hur många barn som årligen blir avhysta?
9. Finns det några bestämmelser om vem som ska ta hand om, transportera bort och förvara egendom som en person som blir avhyst inte själv tar hand om?
10. Bedrivs det något medlingsarbete inom utsökningsprocessen för att parterna ska uppnå frivilliga lösningar, exempelvis när det gäller betalningsförpliktelser och avhysning? Hur bedrivs i så fall detta arbete?
11. Finns det något system för elektronisk kommunikation mellan parterna i utsökningsprocessen? Hur är detta system i så fall uppbyggt? Vilka eventuella fördelar respektive nackdelar ser ni med ert kommunikationssystem?

4

Vi är tacksamma för svar snarast möjligt men senast den 2 mars 2015. Ert svar kan skickas till utredningens sekreterare Anna Tengberg per e-post anna.tengberg@regeringskansliet.se eller till adress Regeringskansliets utredningsavdelning i Malmö (att. Anna Tengberg), Box 187, 201 21 Malmö.

Stort tack för er hjälp.

Med vänlig hälsning

Anna Tengberg

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

28 January 2015

Enforcement Inquiry

Ju 2014:24

Inquiry Secretary

Anna Tengberg

Telephone: +46 8 405 36 83

Mobile: +46 70 540 09 52

Fax: +46 40 12 24 37

Email: anna.tengberg@regeringskansliet.se

Request for information on debt enforcement matters in other countries

Background

In September 2014, the Government Offices instructed the chief judge of Helsingborg District Court Ylva Norling Jönsson to conduct a general review of the Swedish legislation on debt enforcement matters. The Inquiry Secretary is the undersigned, Anna Tengberg.

The Inquiry's review is to cover both material and procedural rules governing debt enforcement matters that are regulated in, for example, the Enforcement Code. One goal of the Inquiry's remit is that debt enforcement matters are to be more effective and that the Enforcement Authority is to have access to the tools necessary to investigate an individual's assets in an effective and legally secure manner. The Inquiry's remit includes considering whether Swedish regulations on eviction are appropriate regarding time limits and the requirements for respite, how to streamline the Swedish Enforcement Authority's management of eviction goods, and whether the regulatory protection available for individuals and their families sufficiently satisfies the need for social protection. In this context, particular attention will be given to Sweden's commitments under the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the UN Convention on the Rights

of the Child. The Inquiry will also consider ways to improve the Swedish Enforcement Authority's opportunities for organising processes and participation in voluntary solutions between the parties involved. The remit also includes considering what changes are necessary to allow the increased use of electronic communications in activities and, as far as possible, proposing rules that are technology-neutral so as to create the conditions for appropriate use of modern technology in the Swedish Enforcement Authority's activities. The Inquiry's remit also includes conducting international comparisons.

Below is a general background of the Swedish enforcement law system as regards the issues we wish to compare with your country. Following that, we have listed a number of questions that we would be very grateful if you would answer and, where applicable, attach a copy of the relevant legislative text.

A brief background of the Swedish enforcement law system

In Sweden, the Swedish Enforcement Authority is the agency responsible for dealing with applications for enforcement, referred to as 'enforcement cases'. Under Swedish legislation, enforcement cases are dealt with as public or private cases. Public cases concern public law claims made by the State or a municipality. This includes cases concerning the imposition of fines, conditional fines, taxes, customs duty, charges and other funds to which the State is entitled and which may be enforced without a preceding judgment. Private cases may, for example, deal with unpaid maintenance allowance, loans, rents and other claims, evictions and repossession of goods purchased on an instalment basis. In private cases, enforcement is usually based on a judgment or a decision. In public cases, the applicant is represented by the Swedish Enforcement Authority, but a different public authority, the Swedish Tax Agency, is responsible for creditor information of an offensive nature. One difference between public and private cases is that the creditor in a private case can freely choose to refrain from collection, but the general rule in public cases is that the charging authority must request

collection by the Swedish Enforcement Authority unless there are special reasons for not doing so. An application for enforcement is to be submitted orally or in writing to the Swedish Enforcement Authority. In certain cases, an application may be submitted via automatic data processing.

To investigate an individual's assets, the Swedish Enforcement Authority can call people for questioning, search in various registers, impose fines, conduct home investigations and apply to a court for a detention order. The Swedish Enforcement Authority also has the right to break locks and search through storage locations and rooms.

Under Swedish legislation, eviction from a home or other premise is to be conducted so that reasonable consideration is taken of the interests and situation of both the applicant and the respondent. If possible, an eviction is to be carried out within four weeks of the date that all documents have been received by the Swedish Enforcement Authority. At the earliest, an eviction may be carried out one week from the date the respondent was invited to express his or her views or, if the respondent lives abroad, two weeks from the date notification was sent. If, during an eviction, the respondent fails to take their own or a third party's property that is in the house, the Swedish Enforcement Authority is responsible for removing and storing the property. The Swedish Enforcement Authority's management of such property often entails practical difficulties and is expensive. In 2013, the Swedish Enforcement Authority carried out 2 532 evictions. In all, 504 children were affected. This was a decrease compared with 2012, when 569 children were affected by an enforced eviction.

Questions to selected countries for comparison

1. Please provide a brief background of your country's enforcement law system.
2. Is there a division between public and private cases? If so, are there any differences in the way applications in public and private cases are handled?

3. What measures and coercive measures can the authority/body that, in your country, is responsible for enforcement actions use to investigate and gain access to information about individuals' assets?
4. Is it common for the authority/body that is responsible for enforcement actions to go to an individual's home to investigate whether he or she has assets that may be attached (home investigations)?
5. Are there any regulations concerning the type of investigative measures that the authority/body may use to investigate an individual's assets?
6. Are there clear rules as to how the authority/body may cooperate with other authorities?
7. What time limits apply to evictions?
8. Are there any special protective regulations regarding evictions of families with children? Please describe such regulations. Are there any statistics as to the number of children evicted each year?
9. Are there any provisions as to who is to take care of, remove and store property that an individual who has been evicted does not personally take care of?
10. Is any mediation carried out in the enforcement process so the parties can reach voluntary solutions, for example as regards payment obligations and evictions? If so, what form does this mediation take?
11. Is there a system for electronic communications between the parties in the enforcement process? If so, how is this system organised? Do you see any advantages or disadvantages with your communications system?

4

Please send your reply as soon as possible, and if possible by 2 March 2015 at the latest. Your reply can be sent to the Inquiry Secretary, Anna Tengberg, by email: anna.tengberg@regeringskansliet.se or to the following address: Government Offices Committees of Inquiry in Malmö (att. Anna Tengberg), Box 187, SE-201 21 Malmö.

Many thanks for your assistance.

Yours sincerely,
Anna Tengberg

Svar frå Norge

1. Tvangsfullbyrdelse hos de alminnelige namsmyndighetene er regulert i tvangsfullbyrdsesloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-06-26-86?q=tvangsfullbyrdsesloven>. Som nevnt i punkt 2 har vi også særnamsmenn. I det følgende redegjøres det primært for tvangsfullbyrdseslovens regler, det vil si hva som gjelder for den alminnelige namsmannen. For enkelthets skyld har vi i stor grad vist til lovbestemmelser uten å nødvendigvis gjengi hva som fremgår der.

Hvem som er alminnelig namsmann, reguleres av tvangsfullbyrdsesloven § 2-2. Normalt rettes begjæringer om tvangsfullbyrdelse til namsmannen, men enkelte ganger er kompetansen til å beslutte tvangsfullbyrdelse lagt direkte til tingretten. Dette gjelder først og fremst beslutninger om utlegg på bakgrunn av utenlandsk tvangsgrunnlag (§ 7-3), tvangssalg av fast eiendom mv. (kapittel 11), fravikelse på enkelte grunnlag (§ 13-3, jf. § 13-2 tredje ledd bokstav d og e) og fullbyrdelse av andre handleplikter (kapittel 13 V).

Beslutninger hos namsmennene – både de alminnelige og de særlige – kan påklages til tingretten etter § 5-16.

For å begjære tvangsfullbyrdelse må det alltid foreligge et tvangskraftig tvangsgrunnlag. Innledningsvis i de enkelte kapitlene er det oppregnet hva som er tvangsgrunnlag for de enkelte tvangsforretningene. I § 4-1 fremgår det hva som er alminnelige tvangsgrunnlag, og i kapittel 7-13 er det oppregnet en rekke særlige tvangsgrunnlag. I kapittel 4 II-V er det regulert hva som skal til for at et tvangsgrunnlag er tvangskraftig.

En kan si at tvangsfullbyrdsesloven skiller mellom sikringsstadiet (kapittel 7 om utlegg) og dekningsstadiet (kapittel 8-13, for eksempel tvangssalg). Dersom det foreligger særlig tvangsgrunnlag for tvangsfullbyrdelse etter kapittel 8-13, er det ikke nødvendig å gå innom sikringsstadiet, se for eksempel § 11-2 første ledd bokstav a og c-e, § 13-2 annet og tredje ledd.

Tvangsfullbyrdsesloven har saksbehandlingsregler i de enkelte kapitlene (7-13) i tillegg til generelle saksbehandlingsregler i kapittel 5 (namsmannen) og 6 (tingretten).

Saksøkte har vid adgang til å fremsette innsigelser mot tvangsfullbyrdelsen. Dette kan både gjøres som innsigelser som namsmyndigheten prejudisielt må ta stilling til før tvangsfullbyrdelse, men det kan også gjøres i form av klage til tingretten etter § 5-16. Saksøkte har som regel adgang til å fremsette innsigelser (for eksempel om motregning, at kravet er gjort opp, at kravet er ugyldig, at kravet er foreddet mv.) på ethvert stadium av saken, se nærmere tvangsfullbyrdsesloven §§ 4-2 og 4-3, se likevel § 7-26.

I kapittel 2 II gjelder særlige regler for Statens innkrevingsentral. De øvrige særnamsmennenes virksomhet er regulert i særlover, som i stor grad viser til tvangsfullbyrdsesloven og gir disse tilsvarende anvendelse. Som regel kan særnamsmennene beslutte utlegg, men ikke foreta andre typer tvangsmessige skritt. Vil for eksempel Statens Innkrevingsentral realisere et utleggspant i en fast eiendom, må begjæring om tvangssalg rettes til tingretten.

2. Norge har ingen slik oppdeling som i Sverige. Derimot har vi et skille mellom de alminnelige namsmenn og særnamsmenn. Særnamsmennene innfordrer i stor grad offentlige krav som skatter, avgifter og gebyrer. Særnamsmennene er skattekontorene, skatteoppkreverne, Statens Innkrevingsentral og Arbeids- og velferdsetatens innkrevingsentral. Oftest driver særnamsmennene inn statens egne krav, for eksempel krav på skatter og avgifter. I så fall fremmes det ingen begjæring

om tvangsfullbyrdelse i og med at posisjonen som kreditor og namsmann er sammenfallende. Statens innkrevingsentral driver også inn underholdsbidrag.

Den alminnelige namsmann behandler begjæringer om tvangsfullbyrdelse fra private og offentlige, hvor tvangsfullbyrdelse ikke er lagt til særnamsmennene.

3. Dette spørsmålet antas delvis å besvares av tvangsfullbyrdsesloven §§ 5-9 og 5-10. I tillegg undersøker namsmannen offentlige registre for å undersøke hvilke eiendeler skyldneren har. Utlegg skal registreres i en database som de alminnelige namsmennene og særnamsmennene har tilgang til. Dette skal forhindre at det tas større utlegg enn det er rom for hos skyldneren, jf. dekningsloven §§ 2-5 og 2-7, se <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1984-06-08-59?q=dekningsloven>. I tillegg skal utlegg (som ikke registreres i andre registre) som hovedregel registreres i Løsøreregisteret, slik at kreditorer vil kunne undersøke om det er formålstjenlig å begjære tvangsfullbyrdelse hos skyldneren. Dette gjelder både utleggspant (pant i eiendeler) og utleggstrekk (trekk i inntekt). Regler om registrering i Løsøreregisteret finnes her: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-02-19-158?q=utvidet+registrering>. Dessuten er det gitt enkelte regler om dette i tvangsfullbyrdsesloven §§ 7-19 til 7-25. Hjemmelen for slik registrering finnes i tinglysingsloven § 34 a: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1935-06-07-2/KAPITTEL_4#KAPITTEL_4.

4. Den alminnelige namsmannen har tilgang til folks hjem, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 5-9. Departementets inntrykk er likevel at namsmennene stort sett forholder seg til registre for å undersøke om skyldneren har eiendeler. Det gjelder begrensninger i særnamsmennenes adgang til å bruke fysisk makt, og dette er stort sett forbeholdt den alminnelige namsmannen. Hvilken myndighet særnamsmennene har, er regulert av særlovgivningen, for eksempel skattebetalingsloven.

5. Det finnes ingen slike regler, utover det vi har nevnt i punkt 3 og 4 ovenfor.

6. Det er noe uklart hva som ligger i dette spørsmålet, men ordningen med registrering i løsøreregisteret, se ovenfor, innebærer at de ulike namsmyndighetene må forholde seg til andre namsmyndigheters tvangsforretninger.

7. Tvangsfullbyrdsesloven § 13-2 første og tredje ledd bestemmer hva som er tvangsgrunnlag for fravikelse. Hvis det er tale om et særlig tvangsgrunnlag, gjelder varslingsregelen i tvangsfullbyrdsesloven § 4-18. For øvrig gjelder reglene i §§ 13-6, 13-7 og 13-12. Enkelte fravikelsesforretninger behandles av namsmannen, med mulighet til å klage til tingretten etter § 5-16, mens andre behandles direkte av tingretten, se § 13-3, se punkt 1 ovenfor.

8. Det finnes ingen særskilt regulering av fravikelse av barnefamilier, men den generelle varsomhetsregelen i tvangsfullbyrdsesloven § 5-10 kommer til anvendelse. I tillegg er det i § 13-6 bestemt at namsmyndighetene bør varsle sosialkontoret når det er grunn til det. Vi er ikke kjent med statistikk om fravikelse av barnefamilier.

9. Det er gitt regler om dette i tvangsfullbyrdsesloven §§ 13-11.

10. Det er ikke gitt regler som pålegger namsmyndighetene å mekle. I den grad dette forekommer, er det på namsmyndighetenes eget initiativ.

Dersom tvangsgrunnlag for utlegg er et skriftstykke, jf. tvangsfullbyrdsesloven § 7-2 bokstav f, skal saken behandles av forliksrådet dersom saksøkte har innvendinger og saksøker ønsker saken behandlet i forliksrådet, jf. § 7-7. Forliksrådet er et meklingsorgan med begrenset domsmyndighet og normalt første trinn i domstolssystemet, se nærmere tvisteloven kapittel 6:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-90?q=tvisteloven>. Avsier forliksrådet dom mot saksøkte, vil dette være et alminnelig tvangsgrunnlag, jf. § 4-1, som gir grunnlag for utlegg, jf. § 7-2.

11. Tvangsfullbyrdsesloven § 5-2 gir regler om hvordan begjæringer om tvangsfullbyrdelse fremsettes. Denne stenger i utgangspunktet for elektronisk kommunikasjon. Med hjemmel i tvangsfullbyrdsesloven § 2-13 er imidlertid følgende forskrift gitt:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2010-06-25-977?q=elektronisk+kommunikasjon+med+namsmannen>

Denne åpner for at saksøker kan begjære tvangsfullbyrdelse elektronisk. Så langt departementet er kjent med, er det bare enkelte større inkassoselskaper som har fått tillatelse til å kommunisere elektronisk med namsmennene. Det er ikke åpning for at saksøkte kan kommunisere elektronisk med namsmennene. Det er mulig å lese mer om bakgrunnen for reglene i høringsnotat som finnes her:

<https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/horing---forskrift-om-elektronisk-kommun/id550611/>

Utover dette vil departementet være tilbakeholden med å skissere fordeler og ulemper ved systemet. Vi kan imidlertid nevne at vi foreløpig ikke har planer om å vurdere regelverket nærmere, men vi vil selvfølgelig vurdere de innspill vi måtte få fra publikum om dette.

Vi håper at dette kan være til hjelp. Hvis det er noe mer vi kan bistå med, eller dere trenger utdypende svar på enkelte spørsmål, er dere velkomne til å ta kontakt.

Med vennlig hilsen

JUSTITSMINISTERIET
Civilafdelingen

Dato: 19. maj 2015
Kontor: Procesretskontoret
Sagsbeh: Kenny Rasmussen
Sagsnr.: 2015-1911-0638
Dok.: 1508096

Danske regler om tvangsfuldbyrdelse

Ved brev af 19. januar 2015 har De anmodet Justitsministeriet om oplysninger om de danske regler om tvangsfuldbyrdelse til brug for utsøkningsutredningens gennemgang af de svenske regler herom.

Det bemærkes i den forbindelse, at der i Danmark aktuelt i en arbejdsgruppe pågår en tilsvarende gennemgang af den danske retsplejelovs regler om tvangsfuldbyrdelse med henblik på at vurdere, om der navnlig i lyset af de praktiske erfaringer på området er behov for ændringer eller justeringer af reglerne. Der forventes inden for kort tid at foreligge en delredegørelse fra arbejdsgruppen vedrørende reglerne om grundlaget for tvangsfuldbyrdelse (retsplejelovens kapitel 45), fremgangsmåden ved udlæg og tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav (retsplejelovens kapitel 46) og udlæggets genstand og retsvirkninger (retsplejelovens kapitel 47).

Reglerne om tvangsfuldbyrdelse findes i retsplejelovens kapitler 45-55 (retsplejeloven er vedlagt).

Det er fagedretterne, som behandler anmodninger om tvangsfuldbyrdelse, jf. retsplejelovens § 487.

Grundlaget for tvangsfuldbyrdelsen følger af retsplejelovens § 478. Det følger heraf, at der kan ske tvangsfuldbyrdelse på baggrund af f.eks. afgørelser afsagt af domstole, forlig, gældsbreve, pantebreve mv.

Retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse suppleres af reglerne om inddrivelse af gæld til det offentlige. Efter reglerne i lov om inddrivelse af gæld til det offentlige (vedlagt) kan der således for en række offentlige krav, f.eks. skatterestancer, underholdsbidrag, bøder, parkeringsafgifter mv., ske lønindeholdelse eller udpantning/udlæg. Tvangsfuldbyrdelse af sådanne offentlige krav behandles i øvrigt efter retsplejelovens regler.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Det følger af retsplejelovens § 497, at skyldneren skal give de oplysninger, som er nødvendige for at gennemføre tvangsfuldbyrdelsen, herunder oplysninger om sine og sin husstands økonomiske forhold, f.eks. oplysninger om placeringen af aktiver.

Hvis skyldneren ikke giver de krævede oplysninger, kan han ved politiets foranstaltning tages i forvaring i op til seks måneder, indtil den pågældende indvilliger i at opfylde sin pligt, jf. retsplejelovens § 497, stk. 2.

Fogedretten har endvidere mulighed for at undersøge skyldneren og hans husrum og gemmer, hvis sådan undersøgelse er nødvendig for gennemførelse af tvangsfuldbyrdelsen. Der kan – eventuelt med bistand fra politiet – anvendes den fornødne magt hertil, jf. retsplejelovens § 498. Dette omfatter også magtanvendelse over for tredjemand, som søger at hindre fogedretten i at foretage undersøgelsen, f.eks. en bank, hvori skyldneren har en bankboks.

Justitsministeriet har ikke oplysninger om, hvor ofte fogedretterne anvender adgangen efter retsplejeloven til at undersøge skyldneren og hans husrum og gemmer.

Politiet kan som nævnt ovenfor yde bistand til fogedretten i forhold til skyldnerens afgivelse af nødvendige oplysninger, jf. retsplejelovens 497, og undersøgelsen af skyldneren og hans husrum og gemmer, jf. retsplejelovens § 498. Fogedretten kan endvidere anmode politiet om at tage skyldneren i forvaring med henblik på fremstilling i fogedretten, hvis skyldneren, uanset at lovlig tilsigelse er forkyndt for ham, udebliver uden anmeldt lovligt forfald, jf. retsplejelovens § 494, stk. 2.

Udsættelse fra fast ejendom, f.eks. som følge af manglende betaling af husleje, sker efter retsplejelovens § 528 eller som en umiddelbar fogedforretning uden fuldbyrdelsesgrundlag efter § 478, jf. retsplejelovens § 596. Fuldbyrdelsen af et krav om udsættelse sker i overensstemmelse med retsplejelovens kapitel 46. Det følger af retsplejelovens § 493, at fogedretten så vidt muligt underretter skyldneren om tid og sted for tvangsfuldbyrdesforretningen. Retsplejeloven indeholder ikke en frist for, hvornår skyldneren skal have modtaget denne underretning, men det er forudsat, at skyldneren skal underrettes i så god tid, at den pågældende har mulighed for at nå at afregne over for fordringshaveren, inden udsættelsesforretnin-

gen gennemføres, eller forberede eventuelle indsigelser. Der anvendes i praksis normalt en frist på mindst syv dage.

Retsplejeloven indeholder ikke særlige regler om udsættelse af børnefamilier fra familiens bolig. I forbindelse med en udsættelse vil fogedretten imidlertid sende en underretning til de sociale myndigheder (den relevante kommune), jf. § 5 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (vedlagt). Kommunens pligter i den forbindelse fremgår af Vejledning nr. 72 af 10. august 2010 om kommunernes handlepligt og handlemuligheder i forhold til udsættelsestruede eller udsatte lejere (vedlagt). Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område samt vejledningen henhører under Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold. Kommunalbestyrelsen skal straks behandle spørgsmål om hjælp, når kommunen modtager fogedrettens underretning om, at en borger udsættes af et beboelseslejemål, og der er børn eller unge under 18 år i husstanden, eller kommunen er i besiddelse af oplysninger om borgeren, som sandsynliggør, at borgeren har behov for hjælp. I praksis vil fogedretten i medfør af retsplejelovens § 502, stk. 1, nr. 3, normalt udsætte ("suspend") tvangsfuldbyrdelsen (udsættelse fra fast ejendom), hvis kommunen ikke er mødt til udsættelsesforretningen, og der er børn i husstanden.

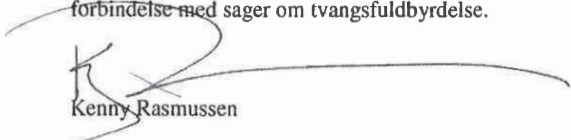
I forhold til oplysninger om, hvor mange børnefamilier, der årligt udsættes fra familiens bolig, kan Justitsministeriet henvise til rapporten "Udsættelser af lejere – Udvikling og benchmarking. Lejere berørt af fogedsager og udsættelser i perioden 2007-13" fra Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, der er et uafhængigt forskningscenter under Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold. Rapporten kan hentes på forskningscenterets hjemmeside, jf. <http://www.sfi.dk/rapportoplysninger-4681.aspx?Action=I&NewsId=4674&PID=9267>.

Retsplejeloven indeholder ikke regler vedrørende forligsmæssige løsninger, mægling mv. i forhold til sager om tvangsfuldbyrdelse. Det følger dog af retsplejelovens § 496, stk. 1, at fogedretten, inden tvangsfuldbyrdelsen gennemføres, opfordrer skyldneren eller den, der varetager hans interesser, til frivilligt at opfylde kravet.

Retsplejeloven indeholder ikke særlige regler om håndteringen af udsat bohave, som skyldneren ikke selv håndterer. Udsat bohave håndteres såle-

des som hittegods efter lov om hittegods¹ (vedlagt), hvorefter politiet drager omsorg for opbevaringen.

Retsplejeloven indeholder ikke regler om parternes adgang til at kommunikere med hinanden ved hjælp af elektroniske kommunikationsmidler i forbindelse med sager om tvangsfuldbyrdelse.

Kenny Rasmussen

¹ Lovbekendtgørelse nr. 879 af 4. juli 2014 om hittegods.

JUSTITIEMINISTERIET

Lagberedningsavdelningen

18.3.2015

Regeringskansliet, Sverige

anna.tengberg@regeringskansliet.se

Utredning om utsökningsförfarandet i Finland

Ni har efterfrågat information om utsökningsförfarandet i Finland (ert brev den 19 januari 2015). Dessa svar har utarbetats tillsammans med Riksfogdeämbetet.

Ytterligare information om lagstiftningen i Finland finns på internet (<http://www.finlex.fi/sv/>). Alla lagar och regeringens propositioner är översatta på svenska.

1. En kort bakgrund om det finska utsökningsrättsliga systemet

Utsökningen är en del av rättsväsendet och justitieministeriets förvaltningsområde. Organisatoriskt indelas utsökningen i lokala utsökningsmyndigheterna och utsökningens administrativa myndigheter.

De lokala utsökningsmyndigheterna har till uppgift att verkställa domar som ges av domstolar samt att indriva till exempel obetalda skatter och böter. En borgenär kan be utmätningsmannen vidta åtgärder efter det att domstolen har fastställt betalningsskyldigheten beträffande hans fordran. Förutom att driva in skulder kan utsökningen tvinga fram vissa andra domstolsålägganden. Här kan nämnas vräkning, beslag, överlämnande av ett visst föremål samt verkställande av beslut som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt. Skatter och vissa andra offentliga eller motsvarande fordringar kan drivas in i utsökningsväg utan dom eller beslut.

Utsökningsmyndigheterna strävar efter att gäldenären skall betala sina skulder frivilligt genom betalningsuppsmaning. Om betalning inte sker, skall utmätningsmannen söka efter egendom i den omfattning som omständigheterna kräver för att sökanden skall kunna få betalning. För att ut-

Besöksadress
Södra esplanaden 10
HELSINGFORS

Postadress
PB 25
00023 STATSRÅDET

Telefon
02951 6001

Fax
09 1606 7730

E-post
justitieministeriet@om.fi

reda enskildas tillgångar kan den lokala utsökningsmyndigheten bland annat kalla personen till utsökningsutredning, söka i olika register och genomföra förrättning i bostaden.

Gäldenärens inkomster och egendom utmäts så mycket att skulden blir betald. Primärt är alla slag av egendom och förmögenhet utmätningsbara. Sedvanligt bohag utmäts inte. Om borgenären har ansökt om begränsad utsökning utmäts inte egendom som man är tvungen att omvandla till pengar. Den utmätta egendomen, till exempel fastigheten, kan säljas.

Anhängigheten av ett ärende som borgenären har sänt till utsökning upphör antingen när skulden har betalats eller när utmätningsmannen konstaterar hinder för indrivning. Om gäldenären inte har utmätningsbar inkomst eller egendom, konstaterar utmätningsmannen gäldenären vara medellös och återsänder utsökningsärendena till borgenärerna (medellöshetshinder). Borgenären kan överföra sin fordran till utsökning på nytt.

Riksfogdeämbetet är utsökningens centralförvaltningsmyndighet. Riksfogdeämbetets uppgifter omfattar bland annat utveckling av utsökningsväsendets verksamhet och informationssystem, ekonomi- och personalförvaltning, utbildningar samt internationellt samarbete. Ämbetsverket styr och övervakar de lokala utsökningsmyndigheternas verksamhet och behandlar klagomål och ersättningsyrkanden över deras verksamhet.

2. Uppdelning i allmänna och enskilda mål

I utsökningen verkställs privaträttsliga skyldigheter och förbud som förelagts i tvistemål eller brottmål och som ingår i domar eller andra i utsökningsbalken avsedda utsökningsgrunder. Lag om verkställighet av skatter och avgifter gäller exekution av skatter och andra offentligt rättsliga fordringar som är direkt utsökbara. Direkt utsökbara inkomster drivs in utan domstolsbeslut. Till den del något annat inte följer av lagen om verkställighet av skatter och avgifter, iakttas vid utsökning av offentliga fordringar i tillämpliga delar vad som i utsökningsbalken föreskrivs om verkställighet av betalningsskyldighet.

Lag om verkställighet av skatter och avgifter (15.6.2007/706):

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070706>

Utsökningsbalk (15.6.2007/705):

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070705>

Både direkt utsökbara fordran och privaträttsliga skyldigheter hanteras i regel på samma sätt. Det finns nog vissa skillnader, till exempel tidsfristerna för verkställbarheten är olika. En utsökningsgrund där en fysisk person har förelagts en betalningsskyldighet är verkställbar i 15 år. Tidsfristen är 20 år, om den borgenär som avses i utsökningsgrunden är en fysisk person eller om ersättningsfordran grundar sig på ett brott för vilket gäldenären

3(9)

har dömts till fängelse eller samhällstjänst. Skatter och andra offentliga fordringar preskriberas slutligt efter fem år.

3. Åtgärder och tvångsmedel för att efterforska och få information om enskildas tillgångar

Enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 48 § skall utmätningsmannen i den omfattning som omständigheterna kräver söka efter egendom som tillhör gäldenären för att sökanden skall kunna få betalning. För att utreda enskildas tillgångar kan den lokala utsökningsmyndigheten bland annat kalla personen till utsökningsutredning, söka i olika register och genomföra förrättning i bostaden.

För att utreda enskildas tillgångar skall utsökningsmyndigheten göra utsökningsutredning enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 57 §. I utsökningsutredningen tar man reda på gäldenärens förmögenhet och ekonomiska ställning. Gäldenären måste i utsökningsutredningen ge utförliga uppgifter om både nuvarande och tidigare egendom. I utsökningsbalkens 3 kapitel 52 § har stadgats om vilka uppgifter som gäldenären är skyldig att lämna utmätningsmannen. Dessa är bland annat uppgifter om gäldenärens egendom och annan förmögenhet, inkomster och skulder, uppgifter om avtal och förbindelser som påverkar gäldenärens förmögenhetsställning. Att ge felaktig information och att hemlighålla uppgifter är ett gäldenärsbrott.

Enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 59 § om det finns grundad anledning att misstänka att den som är skyldig att lämna uppgifter inte annars iakttar kallelsen och det med tanke på syftet med verkställigheten är nödvändigt att en utsökningsutredning görs, får utmätningsmannen vid hot om hämtning ålägga personen i fråga att infinna sig till utredningen. Utmättningsmannen får i stället för hämtning vid vite ålägga den som är skyldig att lämna uppgifter att infinna sig till utsökningsutredningen.

Även en utomstående person är skyldig att ge behövliga uppgifter om gäldenärens egendom samt ekonomiska ställning enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 66 §. Dessutom är den som i sin besittning har till exempel bokföringsmaterial som tillhör en gäldenär skyldig att överlämna utmätningsmannen detta material. Utmättningsmannen kan förstärka sin begäran med vite enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 68 §.

Därefter är myndigheter och dem som sköter offentliga uppdrag skyldiga enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 67 § att lämna uppgifter som de har om till exempel gäldenärens egendom och förmögenhet, inkomster, skulder och ekonomiska ställning.

Utmättningsmannen söker efter inkomst och egendom med hjälp av en teknisk anslutning i utsökningens informationssystem och i skattemyndigheternas, arbetskraftsmyndigheternas, Folkpensionsanstaltens och Pensions-skyddscentralens informationssystem. Dessutom söker utmätningsmannen

efter egendom i olika register, till exempel trafikregister och fastighetsregister. Utsökningsmyndigheten har även rätt att få information om enskildas tillgångar av banker.

4. Bostadsförrättningar

Tyvärr finns det inte någon statistik över hur vanligt förekommande det är att utmätningsmannen åker hem till enskilda för att undersöka egendom. Enligt lagen är det möjligt och till exempel specialindrivningen i vissa fall har gjort så. Utsökningsmyndigheterna har tillträde till olika register och oftast hittar man egendom uttryckligen genom att granska olika registeruppgifter.

5. Spanings- eller efterforskningsåtgärder

Om eftersökande av egendom stadgas i utsökningsbalkens 3 kapitel 49-51 §. Enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 49 § får egendom eftersökas i byggnader, förvaringsplatser, fordon eller andra utrymmen inomhus eller utomhus som tillhör gäldenären eller används av denne. Detta gäller även en utomstående, om det finns skäl att anta att det i utrymmen som tillhör eller används av honom finns egendom som tillhör gäldenären.

Eftersökning får ske också i gäldenärens bostad utan dennes samtycke, om det finns grundad anledning att anta att där finns utmätningsbar egendom och utmätningsmannen inte har fått vetskap om tillräckligt med annan egendom som ostridigt tillhör gäldenären. Detta gäller även en utomstående, om det finns synnerligen vägande skäl att anta att det i den utomståendes bostad finns egendom som tillhör gäldenären.

Enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 82 § har utmätningsmannen rätt att vid behov öppna eller låta öppna lås och dörrar samt att för verkställigheten använda andra motsvarande maktmedel i den mån de med hänsyn till omständigheterna kan anses motiverade samt att få handräckning av polisen.

Enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 50 § får utmätningsmannen uppmana gäldenären att överlämna egendom av mer än obetydligt värde som gäldenären bär på sig eller i sina kläder. Om uppmaningen inte iakttas, får utmätningsmannen omhänderta egendomen, om han vet eller det finns grundad anledning att anta att gäldenären bär sådan egendom på sig eller i sina kläder och omhändertagandet kan ske utan kränkande av gäldenärens personliga integritet och utmätningsmannen inte känner till tillräckligt med annan egendom som ostridigt tillhör gäldenären. Utmätningsmannen får också vid vite ålägga gäldenären att överlämna sådan egendom som avses här. Detta gäller också gäldenären tillhörig egendom som utmätningsmannen vet att en utomstående bär på sig eller i sina kläder.

5(9)

För att ta reda på förmögenheten som skall utmätas har utmätningsmannen rätt att ta hand om nödvändigt utredningsmaterial enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 51 §.

6. Samverkan mellan myndigheter

Skyldigheten för myndigheter att lämna uppgifter

Enligt utsökningsbalkens 1 kapitel 33 § har myndigheter och den som i övrigt sköter ett offentligt uppdrag rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna ur utsökningsregistret få de ärendehanteringsuppgifter som de behöver för skötseln av sina åligganden för en tid av fyra år före begäran samt samarbetsuppgifter, om inte något annat har stadgats.

Utöver vad som föreskrivs i någon annan lag, har utmätningsmannen enligt utsökningsbalkens 3 kap. 64 § 1 mom. rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få vissa uppgifter, handlingar och material, om de i ett enskilt utsökningsärende är nödvändiga för verkställigheten. Utmätningssmannen bedömer om uppgifterna är nödvändiga. Enligt lagrummets andra moment har riksfogdeämbetet rätt att få de uppgifter som avses i 1 mom. på de villkor som nämns i momentet och att lämna ut dem till utmätningsmannen för användning i ett enskilt utsökningsärende, om det är ändamålsenligt att uppgifterna på detta sätt inhämtas centralt.

Myndigheter och de som sköter offentliga uppdrag ska enligt utsökningsbalkens 3 kapitel 67 § på begäran meddela utmätningsmannen alla uppgifter som de har om bland annat gäldenärens egendom och förmögenhet, inkomster, skulder och ekonomiska ställning i övrigt.

Utsökningsmyndighetens rätt att lämna ut uppgifter

Bestämmelser som offentligheten i fråga om utsökningsmyndigheternas handlingar finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Om inte något annat föreskrivs särskilt, är utsökningsmyndigheternas handlingar sekretessbelagda till den del de innehåller uppgifter som införda i utsökningsregistret skulle vara sekretessbelagda enligt utsökningsbalken samt uppgifter om fysiska personer som utsökningsgäldenärer och utsökningsutredningar (Offentlighetslag 6 kap. 24 § 1 mom. 23 punkten). I offentlighetslag 7 kap. 29 § reglementeras det om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet.

Utöver det som i nämnda lag eller någon annan lag föreskrivs om utsökningsmyndigheternas rätt eller skyldighet att lämna ut uppgifter, har utsökningsmyndigheterna enligt utsökningsbalkens 3 kap. 69 § utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut uppgifter i enlighet med 3 kap. 70–73 § för undersökningsmyndigheter och vissa andra myndigheter samt domstolar, och skattemyndigheter och beviljare av offentliga stöd. Uppgifter kan också lämnas ut till en annan utsökningsmyndighet för hand-

läggningen av ett utökningsärende samt till justitieministeriet och Riksfogdeämbetet för handläggningen av administrativa uppgifter.

Handräckning av andra myndigheter

Enligt utökningsbalkens 3 kapitel 108 § är polisen och andra myndigheter skyldiga att lämna utmätningssmannen behövlig handräckning vid verkställigheten. I praktiken kan utmätningssmannen ha behov av handräckning av polismyndigheten också i vissa fall där det inte direkt är frågan om fysiskt motstånd, utan också om användning av andra tvångsmedel som utmätningssmannen har rätt till. Handräckning kan också behövas av skattemyndigheterna, socialmyndigheterna, tullmyndigheterna och gränsbevakningen. Handräckning kan till exempel begäras av socialmyndigheterna i samband med avhysning.

7. Tidsfrister för avhysning

Enligt utökningsbalkens 7 kapitel 4 § får utmätningssmannen inte utan vägande skäl sätta ut flyttningsdagen tidigare än en vecka eller senare än två veckor efter dagen för delgivningen av flyttningssupplanen. Vanligtvis verkställs avhysning alltså 2-3 veckor efter att flyttningssupplanen har skickats. Rättskyddet för dem som vräks förutsätter att det ges en kort tidsfrist att flytta.

Flyttningssdagen kan skjutas upp, om detta inte medför avsevärd olägenhet för sökanden. Avhysning skall dock verkställas inom två månader från det att ärendet anhängiggjordes, om det inte finns särskilt vägande skäl för ett längre uppskov. Med sökandens samtycke kan avhysningen utan att ansökan återgår skjutas upp högst sex månader från anhängiggörandet. Utmätningssmannens uppskovsbeslut får inte överklagas.

Utmätningssmannen har vid behov rätt att skjuta upp flyttningssdagen till exempel på begäran av den som vräks, på basis av ett meddelande från bostads- och socialmyndigheterna eller på eget initiativ. En betydande olägenhet för den sökande anses till exempel vara att den sökande har ett trängt behov att själv få tillträde till bostaden. Vid vräkning måste i synnerhet barnfamiljers situation ägnas uppmärksamhet. Det finns grund för uppskov om en ny bostad kommer att finnas tillgänglig inom den närmaste tiden.

På sökandens yrkande skall den som vräks för hela uppskovstiden räknat från flyttningssdagen betala hyra till sökanden enligt tidigare villkor. Som villkor för uppskovet kan ställas att hyran för uppskovstiden betalas i förskott, om detta kan anses skäligt för den som vräks.

7(9)

Om det är fråga om samlevnads upphörande enligt äktenskapslagen eller någon annan jämförbar avhysning, skall avhysningen verkställas så snart det skäligen är möjligt utan att en flyttningsdag sätts ut.

8. *Avhysning av barnfamiljer*

Enligt utsökningsbalkens 7 kapitel 3 § om utsökningsmyndigheten vet att det bor barn i bostad där avhysningen skall verkställas, och det är oklart hur barnens boende skall ordnas, skall bostads- och socialmyndigheterna på orten utan hinder av sekretessbestämmelserna så snabbt som möjligt underrättas om att avhysningsärendet har blivit anhängigt och om de omständigheter som då framkommit.

I paragrafen åläggs utmätningsmannen ingen skyldighet att särskilt utreda om barn finns i bostaden där avhysningen verkställs. Ofta görs dock ett besök i bostaden innan avhysningen verkställs och om det framkommer att det bor barn i bostaden, skall utmätningsmannen lämna ett meddelande till bostads- och socialmyndigheterna. Det är sedan bostads- och socialmyndigheternas skyldighet att i enlighet med den lagstiftning som reglerar deras verksamhet avgöra vilka åtgärder de vidtar i ärendet. De bör naturligtvis försöka klarlägga och vid behov lösa situationen redan på förhand. Bostads- och socialmyndigheterna kan också fästa utmätningsmannens uppmärksamhet på behovet att flyttningsdagen skjutas upp, om detta kan bidra till att en skälig lösning kan nås.

Enligt utsökningsbalkens 7 kapitel 5 § om det när avhysningen verkställs finns barn i bostaden, får avhysningen inte verkställas förrän bostads- och socialmyndigheterna har getts tillfälle att ordna en bostad eller reda ut behovet av socialvårdstjänster.

Avhysning kan inte verkställas så att personer i behov av bostad eller omedelbar omsorg bärs ut ur bostaden. Bostads- och socialmyndigheterna skall i enlighet med sina tjänsteåligganden ta hand om sådana personer och avhysningen skall vid behov skjutas upp inom ramen för bestämmelserna om uppskjutande av flyttningsdagen.

Tyvärr finns det inte någon statistik över hur många barn årligen blir avhysta.

9. *Bestämmelser om egendom som tillhör den som blir avhyst*

Innan vräkning verkställs skall de som vräks ges möjlighet att frivilligt avlägsna sig från lokalen och själv sörja för att egendomen transporteras bort. Flyttningssupplaneringen innehåller bland annat ett meddelande om att utmätning av egendom kan förrättas i samband med vräkningen och att värdelös egendom eller egendom av ringa värde kan förstöras.

Enligt utsökningsbalkens 7 kapitel 6 § om personen inte har fört bort sin egendom när avhysningen inleds, skall utmätningsmannen se till att egendom som finns i bostaden samt i dess omedelbara omgivning förs bort.

Egendom av mer än ringa värde tas om hand. Värdelös egendom eller egendom som bedöms ha ringa värde förstörs. Utmätningssmannen kan låta en utomstående förstöra egendomen eller tillåta sökanden att, om denne så begär, förfara som han själv vill med egendom som är värdelös eller har ringa värde.

Vräkningen kan även verkställas så att egendomen lämnas kvar och den som vräks förhindras att få tillträde till lägenheten eller lokalen. Med egendomen skall inom en månad förfaras på det sätt som anges i 1 mom. Egendomen kan också säljas på platsen, om inte den som vräks själv därförinnan vill föra bort den. Egendom får inte lämnas i en bostadslägenhet om det åsamkar sökanden mer än obetydlig olägenhet.

Efter det att egendom med ett försäljningsvärde har tagits till vara, kan utmätningssmannen låta en lämplig utomstående aktör ta hand om tömning och förstöring. Nuförtiden är det ganska vanligt att sökanden är villig att ta hand om värdelös egendom eller egendom av ringa värde.

I fråga om djur, egendom som inte tål förvaring eller som är farlig samt om observerade och från den övriga egendomen avskiljbara fotografier, dokument och motsvarande föremål skall utmätningssmannen förfara på ett sätt som med beaktande av omständigheterna kan anses vara skäligt.

Enligt 7 kap. 7 § 1 mom., kan egendom som är föremål för vräkning utmätas även om gäldenären skulle ha rätt att undanta den från utmätning (enligt 4 kap. 21 §). Utmätt och annan omhändertagen egendom säljs på det sätt som föreskrivs i 5 kap. Den som vräkts har dock rätt att avhämta egendom som ingår i hans undantagsrätt samt egendom som inte har utmätts, senast dagen före försäljningen, om han betalar verkställighetskostnaderna för vräkningen och utsökningssavgiften. Enligt lagrummets andra moment, redovisas ett eventuellt överskott av köpesumman till den som vräkts, om hans redovisningsadress är känd och deponeras i annat fall för hans räkning.

Finns det kontaktinformation om den som vräkts skall han omedelbart efter vräkningen underrättas om vad som har gjorts med hans egendom. (UB 7 kap. 3 mom.)

Utmätningssmannen får vid vite ålägga en svarande som han bedömer vara solvent att flytta och föra bort sin egendom, om detta kan anses vara mer ändamålsenligt än ovanstående förfarande, och svaranden kan anses ha möjlighet att sköta bortförandet av egendomen. (UB 7 kap. 8 §)

Enligt utsökningssbalkens 9 kapitel 1 § är svaranden skyldig att betala behövliga kostnader som vid verkställighet av en betalningsskyldighet eller annan skyldighet föranleds av transport, förvaring eller försäljning av egendom eller av utmätningssmannens övriga verkställighetsåtgärder. I andra hand svarar sökanden för kostnaderna. Kostnaderna tas ut först ur de inbetalda medlen och tas i annat fall ut hos svaranden. Om kostnaderna inte

9(9)

kan fås av svaranden eller han inte är skyldig att betala dem, tar utmätningssmannen ut kostnaderna av sökanden.

10. Medlingsarbete inom utsökningsprocessen

Enligt utsökningsbalkens 1 kapitel 19 skall utmätningssmannen främja svarandens egen aktivitet och försonlighet mellan parterna på behörigt sätt i utsökningsärendet. Försonlighet mellan parterna kan främjas till exempel genom att man vid behov förhandlar med borgenären om åtgärderna. Dessutom kan utsökningsmyndigheten till exempel diskutera med parterna om hur avhysning skulle kunna organiseras eller om det ändå kan uppnås sådan lösning, som skulle betjäna båda parterna. Ett problem i praktiken kan vara borgenärernas stora och föränderliga skara, vilket dock inte får vara en orsak att inte söka för båda parter skäligen uppgörelsemodeller. Inget officiellt medlingsarbete bedrivs inom utsökningsprocessen.

Därefter finns det i utsökningsbalken till exempel en bestämmelse om betalningsavtal, vilket baserar sig på gäldenärens och sökandens inbördes avtal. Enligt utsökningsbalkens 4 kapitel 60 § kan utmätningssmannen förrätta utmätning av lön på basis av ett skriftligt avtal mellan gäldenären och sökanden (betalningsavtal), om avtalet kan fullgöras i utsökningsförfarandet och det inte kan anses oskäligt. I betalningsavtalet kan parterna avtala om utmätningssbeloppet, begränsa beloppet av sökandens fordran eller utmätningstiden eller avtala hur medlen skall avräknas på sökandens fordran eller på fordrans delar.

11. Elektronisk kommunikation mellan parterna i utsökningsprocessen

På grund av det stora antalet utsökningsärenden är det motiverat att genomföra partsoffentligheten på ett klart och enkelt sätt. Parter skall på begäran ges information om utsökningsärendet i form av utskrift ur informationssystemet med ett givet innehåll. Dessutom införs regelbundna rapporter till parterna, som ett uttryck för serviceprincipen.

Utsökningens informationssystem är avsett för utsökningsmyndigheternas riksomfattande bruk. Till utsökningens informationssystem hör ett utsökningsregister, som förs och används med tanke på utförandet av utsökningsmyndigheternas uppgifter.

Det finns inte ett särskilt system av elektronisk kommunikation mellan sökanden och svaranden i utsökningsprocessen.

Debt enforcement matters in France – May 2015

Request for information on debt enforcement matters in France

For the attention of:

Inquiry Secretary
Anna Tengberg
Anna.tengberg@regeringskansliet.se
Statens Offentliga Utredningar

Document prepared by:

Mathieu Chardon
1st Secretary of the UIHJ
chardon.mathieu@wanadoo.fr

1. Please provide a brief background of your country's enforcement law system

Enforcement

Enforcement is regulated in Le **Code des procédures civiles d'exécution** (hereafter referred to as **CPCE**). Access to this Code:

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000025024948>

Enforcement is mainly carried out by the huissiers de justice, according to articles **L122-1** to **L.122-3** CPCE:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=BCF5479A573085DEAD76EC9A89C74610.tp_dila22v_3?idSectionTA=LEGISCTA000025026711&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20150514

and article **R122-1** and article **R122-2** CPCE:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=BCF5479A573085DEAD76EC9A89C74610.tp_dila22v_3?idSectionTA=LEGISCTA000025938350&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20150514

Enforcement agents

The status of the huissiers de justice is mainly regulated by:

- **Ordonnance n°45-2592 du 2 novembre 1945** relative au statut des huissiers de justice:

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006069177>

Debt enforcement matters in France – May 2015

and

- **Décret n°56-222 du 29 février 1956** pris pour l'application de l'ordonnance du 2 novembre 1945 relative au statut des huissiers de justice

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000686521>

There is also a body of law enforcement agents (**huissiers du Trésor public**) who are civil servants and can only carry out enforcement proceedings on public taxes related debts from the Trésor public. However the huissiers de justice can enforce the same type of debts when required by the Trésor public, which is a current activity.

More information on **huissiers du Trésor public**:

http://www.carrieres-publiques.com/PAR_TPL_IDENTIFIANT/168/TPL_CODE/TPL_FIC_METIER_FICHE/2241-fiche-concours.htm

In short, the French huissiers de justice are a body of approx. 3200 liberal professional working within a geographical competence (the département – There are 97 départements in France) within approx.. 1 700 offices, together with approx.. 12 000 staffs.

See also the annex to this document.

2. Is there a division between public and private cases? If so, are there any differences in the way applications in public and private cases are handled?

Apart from the distinction here above mentioned on cases handled by huissiers du Trésor, the cases are all handled by huissiers de justice.

3. What measures and coercive measures can the authority/body that, in your country is responsible for enforcement actions use to investigate and gain access to information about individuals' assets?

Some information available on public registries are accessible to all citizens. This is the case with the Land registries.

When carrying an enforcement title, the huissier de justice has access to limited information on:

- The debtor's bank accounts
- The debtor's employers details
- The debtor's address

Source:

Debt enforcement matters in France – May 2015

- Articles **L152-1** to **L152-3** CPCE:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=AFD44B41065F4AE95E5D0BD157D464E1.tp dila19v_2?idSectionTA=LEGISCTA000025026664&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20150514

- and Article **R152-1** CPCE:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=AFD44B41065F4AE95E5D0BD157D464E1.tp dila19v_2?idSectionTA=LEGISCTA000025938426&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20150514

4. Is it common for the authority/body that is responsible for enforcement actions to go to an individual's home to investigate whether he or she has assets that may be attached (home investigations)?

This is the basis of any enforcement procedure in France, in all cases. It concerns all enforcement cases.

5. Are there any regulations concerning the type of investigative measures that the authority/body may use to investigate an individual's assets?

All possible provisions on investigations are mentioned here above in Question 3.

6. Are there clear rules as to how the authority/body may cooperate with other authorities?

See **Question 3**.

There is also provision mentioned in article **L123-1** CPCE:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=AFD44B41065F4AE95E5D0BD157D464E1.tp dila19v_2?idSectionTA=LEGISCTA000025026706&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20150514

7. What time limits apply to evictions?

See provision of article **L141-1** CPCE:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=814ACDBDA22960640A4D7EC2A9D13326.tp dila20v_1?idSectionTA=LEGISCTA000025026690&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20150514

Debt enforcement matters in France – May 2015

Evictions relating to the principal home of the debtor cannot be carried out between 1st November to 15th March. **Source:** Article L613-3 du Code de la construction:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do;jsessionid=F0A5B8B8C6DB8E6F9F66DD0B94451E5F.tpdjo16v_1?idArticle=LEGIARTI000006825829&cidTexte=LEGITEXT000006074096&categorieLien=id&dateTexte=20120531

However for the years 2014 and 2015 the delay were extended to 31st March.

8. Are there any special protective regulations regarding evictions of families with children? Please describe such regulations. Are there any statistics as to the number of children evicted each year?

Every eviction case is subjected to a supervision by a special commission which tries to find solutions to relocate the debtor and his family (Commission de coordination des actions de prevention des expulsions locatives, at Departemental level). More information on:

<http://www.drihl.ile-de-france.developpement-durable.gouv.fr/les-ccapex-pourquoi-comment-r364.html>

Only when no solutions are possible that the authorisation to evict can be given to the huissier de justice. The eviction cannot be carried out without the assistance of the police. In case of children, social workers will make sure that they can be housed safely.

Source on eviction proceedings:

Articles **L431-1** to **L433-3** and Article **R411-1** to **R451-1** CPCE:

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000025024948>

9. Are there any provisions as to who is to take care of, remove and store property that an individual who has been evicted does not personally take care of?

The law is very precise on this question.

See:

- Articles **L433-1** to **L433-3** CPCE:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=123E0A4118BA12A6EB46CD0C1DC337D3.tp dila17v_3?idSectionTA=LEGISCTA000025026440&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20150514

- And Articles **R433-1** to **R433-7** CPCE:

Debt enforcement matters in France – May 2015

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=123E0A4118BA12A6EB46CD0C1DC337D3.tp dila17v_3?idSectionTA=LEGISCTA000025939339&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20150514

and

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=123E0A4118BA12A6EB46CD0C1DC337D3.tp dila17v_3?idSectionTA=LEGISCTA000025939353&cidTexte=LEGITEXT000025024948&dateTexte=20150514

10. Is any mediation carried out in the enforcement process so the parties can reach voluntary solutions, for example as regards payment obligations and evictions? If so, what form does this mediation take?

Huissiers de justice operate a kind of informal post-judicial mediation between the debtor and the creditor. This type of mediation consists in reaching an agreement as regards instalments by the debtor to pay off his debts. This is routine for huissiers de justice. A huissier de justice will always try to reach a voluntary solution to avoid enforcement. In this routine, the huissier de justice meets the debtor and tries to reach an agreement on acceptable instalments. In case of instalments, the agreement is recorded informally by the huissier de justice (because the huissier de justice has an enforceable title, there is no need to have the debtor sign an agreement).

In case of eviction, only the owner of the real estate property can decide to stop this enforcement measure.

11. Is there a system for electronic communications between the parties in the enforcement process? If so, how is this system organised? Do you see any advantages or disadvantages with your communications system?

There is an electronic system as regards the service of documents (electronic service of documents). However, this system is not yet popular. Between the parties in the enforcement systems, official documents are necessarily served by the huissiers de justice. Non-official documents (letters) can be sent through any communication system (email, fax, post...).

Debt enforcement matters in France – May 2015

ANNEX

The judicial officers in France

Contents

- 1. Role and status of judicial officers**
- 2. Training of judicial officers**
- 3. Training of trainers of judicial officers**
- 4. Access to the profession**
- 5. Forms of practise**
- 6. The Enforcement Department**

Debt enforcement matters in France – May 2015

1. Role and status of judicial officers

The status of French *Huissiers de justice* (hereafter referred to as **judicial officers**) is regulated through the 2nd November 1945 Act on Judicial Officer and the 29th February 1956 application decree.

A – Monopolistic attributions

The judicial officers have a monopoly on:

- The service of judicial and extra-judicial documents
- Enforcement
- Personal court service

B – Non monopolistic attributions

Judicial officers may also:

- In places where there is no auction sales officers, estimate and sell through public auctions all moveable goods
- Carry out amicable and judicial collection of debts
- Be asked by a court to make statements of material facts regardless of any consequences that can be deducted from them
- Make those statements of facts when they are required to do so by the public
- Accomplish other accessory works such as :
 - o Represent parties at court in certain cases (commercial courts, enforcement related cases, attachment of salary cases);
 - o Real estate agent;
 - o Legal advice;
 - o Help in the making of private agreements.

Debt enforcement matters in France – May 2015

2. Training of judicial officers

France gives great importance to the training of its future judicial officers. The question is to know whether, in order to enforce a court decision, a specific training is required. After all, one may consider that when a judge has condemned the debtor to pay a sum or to do or not do something, the enforcement is nothing more than a simple formality. Many creditors wrongly think that the judgment marks the end of the procedure. They often do not think that the debtor can be insolvent, i.e. is in a socially and economically critical situation or even in some cases has decided not to pay and organize his insolvency. The task is difficult for the legislator. He has to match an equal right for everyone in front of justice with a right to see the Judge's decision enforced, which means to create the proper means to carry out enforcement to its end notwithstanding social issues.

Like many other countries, France takes those criteria into account. Therefore, enforcement is complex and formalistic. Moreover, since 1993, an enforcement Judge has been created. His role is to prevent and judge any difficulty related to enforcement. When a judicial officer comes across such a problem, he naturally goes before the enforcement Judge. But this is also valid for the debtor when he thinks enforcement was improperly carried out. Because of the technical nature of enforcement, France considers that, for a good justice, it is important to entrust enforcement to a highly qualified jurist: the judicial officers.

Then, one has to know how highly qualified the judicial officer should be. In France, judicial officers have a monopoly on carrying out enforcement but they are also qualified and trusted legal advisers. That explains why their qualification is the same as many other professionals in the field of the law: judges, notaries, lawyers, solicitors... The training of the Judicial Officers' employees has also been considered. As a judicial officer is often outside his office, his employees have to know a great deal about procedure and enforcement.

A coherent system of training has so been developed.

A – Curriculum of the trainee judicial officer

Apart from minor exceptions, the course of study is as follows.

1 – The necessity of a University degree in law

The candidate must at least have a master's degree in law (four or five full years of law studies). Throughout those years the student will have studied:

- civil law
- penal law
- commercial law
- administrative law
- constitutional law
- economy
- history of law and institutions
- private and public international law
- foreign legislations
- civil procedure and enforcement

Debt enforcement matters in France – May 2015

- contract law
- tax law
-

2 – Practical “on the job training

Once he has obtained his university degree, the trainee has to register on the trainees’ list, i.e. be placed in a judicial officer’s office.

The training is 2 years long and is a full time work. During the training, the trainee will follow a special practical course and will get acquainted with all the aspects of his future work. He can also accomplish a part of his training at a lawyer’s office or a solicitor, a notary, an accountant ...

3 – Theoretical training « off the job »

3.1. Optional training

The National School of Procedure was created in 1960 by the National Chamber of Judicial Officers and is recognised both on a national and international level.

The aim of the training program is to form, through a 6 years correspondence course (three sets of 2 years courses), employees of judicial officer’s offices. The trainees will directly go to the last 2 years course (i.e.: 480 hours of training in 2 years).

Although this school is optional, every trainee follows the course because it provides the best possible training for the professional exam.

Throughout the 2 years, the trainee will deal with all the aspects of law, civil and penal procedures and enforcement.

30 different seminar modules exist (each seminar lasts from 1 to 5 days):

- Status and activities of a judicial officer
- Control and preparation of the legal document
- Service of documents
- Finalization of documents
- Start the procedures
- Book-keeping of files
- Identification of the parties and third parties
- Follow the order for payment procedure
- Follow the seizure of movable goods procedure
- Follow the seizure of bank accounts procedure
- Follow the attachment of earning and alimonies procedures
- Obtain an enforceable title
- Preparation of the summon to appear before a court and determination of the competent jurisdiction
- Preparation of a notification of judgement given
- How to guarantee a debt through an interlocutory measure
- How to enforce against a couple
- How to enforce against legal entities and their representatives

Debt enforcement matters in France – May 2015

- How to enforce against businesses
- How to deal with eviction cases
- The seizure of company shares
- The claiming and the apprehension of tangible goods
- How to follow a procedure of seizure upon motor vehicles
- How to end a housing lease (commercial or private)
- How to seize an immovable property
- How to implement *opposition* procedures
- The exceptional seizures procedures
- How to deal with difficulties during enforcement procedures
- Tariffs and costs of procedures
- The search of evidence
- How to advise a client and a creditor

At the end of the second year, the trainee takes an exam (written and oral) which gives him a diploma recognised in France at 3rd level (post graduate degree).

3.2. Compulsory training

This training is carried out by the Trainee Section of the National Chamber of Judicial Officers.

It consists in three two days seminars every year, for two years. Themes are technical and numerous:

- Judicial officers and evidence
- Judicial officers and private agreements
- Judicial officers and house renting
- Judicial officers and real estate
- furniture: styles, sales and auctions
- European law
- professional exam preparation
- office management
- interlocutory measures
- real estate seizures
- mortgage securities
- attachment of earnings orders
- seizures and apprehension of goods
- enforcement measures upon motor vehicles
- enforcement difficulties
- the judicial officer's liability
- accountancy, tax system, professional ethics
- getting started as a judicial officer (on his own or as a partner)

The training is obligatory and takes place during the week.

4- Professional examination

At the end of the *on and off the job training*, a professional exam is organised by the National Chamber of Judicial Officers twice a year (in May and October) and is in two parts:

- written examination: on the same day, the candidate has a theoretical and a practical subject

Debt enforcement matters in France – May 2015

- oral examination: for the candidate who has succeeded in the first part, the exam has three juries:
 - o civil and commercial law, procedure and enforcement
 - o penal, social law and penal procedure
 - o professional ethics, tax system, accountancy, fixing of rates

Considering the level of qualification, the exam is difficult. The success rate is only about 30%.

A trainee cannot become a judicial officer until he has passed the professional exam, under the exceptions listed below. This exam can be taken 4 times at the most.

5 – Exceptions and exemptions

The exceptions are numerous but rare.

5.1. Alternative qualifications

Some diplomas are considered to be equivalent to a university degree in order to become a judicial officer, such as the judicial officer's employee who has passed the National school of procedure degree and has been working at a judicial officer's office for at least 10 years (including 5 years as a first clerk).

5.2. Exemptions for qualified legal professionals

Some candidates can be exempted from training or from taking the professional exam, such as:

- Judges
- Professors
- Members of a judicial profession: lawyers, solicitors, notaries....

B – Training of employees of judicial officers

France gives great importance to the judicial officer's qualification. It is also true for his employees. This is why the National School of Procedure was created. The training will give a high level of qualification to an employee who has no diploma in the first place. In addition, the employee will receive the school magazine, called "the National School of Procedure Newsletter" (4 editions per year).

The training for employees working with the judicial officer is extensive and is provided by two bodies:

1. – Basic training

It consists in three two years courses.

Each course enables the employee to have his salary match his new qualification.

The training is provided through a correspondence course and homework, with seminars as follows:

1.1. Office clerk course (seminars of 1 to 4 days duration)

Debt enforcement matters in France – May 2015

- Initiation at the activities of a judicial officer
- Control and preparation of legal documents
- Finalisation of legal documents
- Identification of parties and third parties
- How to start procedures
- Book-keeping of files
- Conduct the order of payment procedure
- Conduct the seizure of tangible goods procedure
- Conduct the procedure of attachment of bank accounts
- How to organize a round of attachment of tangible goods
- Conduct the procedure of interlocutory measures
- Conduct the eviction procedure
- How to prepare an eviction procedure file
- How to conduct the procedure of seizure upon motor vehicles
- How to control the standard legal documents to be served
- How to conduct the procedures of attachment of earnings and alimonies
- How to deal with the tariffs of cases and procedures
- How to communicate with the parties and third parties
- How to end the cases

1.2. Secretary course

- Initiation at the activities of a judicial officer
- Control and preparation of legal documents
- Office work: Getting to know and use Word Program
- How to finalize legal documents
- Reception of clientele in the office
- Assistance for statement of facts
- Telephone reception
- Office work: Internet and emails
- How to write professional letters
- How to give 1st level information

2.2. Trainees course

This course is the same as the optional training for trainees

2 – Permanent training

2.1. The National School of Procedure proficiency course

The continuous training is optional.

The National School of Procedure has created a special Proficiency Course Division

This course consists of one or two days seminars aimed at employees who want to improve their knowledge of a particular aspect of law relating to their work at the office. Each seminar is limited to 25 participants.

Debt enforcement matters in France – May 2015

A team of several judicial officers create the theme and once it is done, the seminars are directed by a group of two Judicial Officers who has helped in the making of the theme.

The themes are as follow:

- the inscription of a mortgage
- interlocutory measures
- the opening and handling of a debtor's or client's file at the office
- the recovery of alimony
- enforcement and couples
- the judicial officer and bankruptcy procedures
- mastering the making and the notifying of writs
- management of phoning
- negotiation and transaction
- mastering Window
- mastering Word
- mastering Internet

2.2. The International Division of the National School of Procedure

Because of all the international stakes, the National School of Procedure has decided in 1998 to create an International Division whose task is to work on themes related to:

- notification of writs and deeds abroad or from abroad
- enforcement of court decision abroad or from abroad
- European law
- Community law
- International law

C – Permanent training of judicial officers

As the law is in a state of perpetual change, the working judicial officer has to train continually.

The choice of training is vast.

1 – The Permanent Training of Judicial Officers' Division of the National Chamber of Judicial Officers

This division of the National Chamber of Judicial Officers follows the same principle as the National School of Procedure Proficiency Division, except it is reserved for judicial officers.

The themes are similar to the Proficiency Course but the emphasis is placed on matters such as:

- auctions
- evaluations of moveable properties
- accountancy

2 – Professional meetings and seminars

Debt enforcement matters in France – May 2015

Several meetings are organised either by the profession or by external bodies.

2.1. National meetings

The National Congress of Judicial Officers takes place every 2 years. It is a major event for the profession that requires a lot of preparation.

Other seminars are organised each year by the profession, depending on the current events.

Judicial officers are also present at other national meetings opened to the public:

- real estate shows
- Businesses shows
- ...

2.2. International meetings

On an international level, the International Union of Judicial Officers (UIHJ) organises every 3 years an international Congress. The next congress will take place in Madrid from 2 to 5 June 2015 on the topic: *"The judicial officer: link between law and economy, a new approach to enforcement"*.

3 – Magazines, websites and professional publications

There are several professional magazines and publications aimed at judicial officers and their employees.

3.1. Law and procedures: The Judicial Officers' Journal

It is the legal monthly magazine of the profession. It allows the judicial officer to keep in touch with the legal news and the jurisprudence. Articles are also written by very competent jurists, professors and experts.

3.2. The Judicial Officers' Magazine

This bimonthly magazine is the internal communication magazine of the profession.

3.3. UIHJ Magazine: the magazine of the International Union of Judicial Officers

This bi-annual international magazine states about the UIHJ actions in the world.

3.4. Websites

French National Chamber:

www.huissier-justice.fr

French National School of Procedure:

www.enepp.org

International association of Judicial Officers:

www.uihj.com

Debt enforcement matters in France – May 2015

3 – Training of trainers of judicial officers

The French National School of Procedure (NSP) plays a vital role in the training of trainers of Judicial Officers in France, as it chooses the trainers, guide them through the training and co-ordinate their actions. It appears then important to first present the school.

A – The French National School of Procedure

The NSP was created in 1960 as a part of the national collective convention, under the auspices of the French National Chamber of Judicial Officers. It delivers, as a part of the continuous professional training, a correspondence training education for employees of Judicial Officers' offices on procedure and enforcement.

The NSP is administered by a group of 12 members forming the board of directors (6 Judicial Officers and 6 employees). The members are elected for 4 years and their mandate can be renewed. The Judicial Officers are elected by the National Chamber of Judicial Officers. The employees are elected by the judicial officers' syndicates.

The board of directors' role is:

- to appoint and dismiss the director of the school
- to establish the rules of the school
- to set the cost of the different courses
- to choose the program of the different courses
- to give agreement to the managers of the different centres, the correctors, the trainers
- to decide where and when the seminars will take place
- to decide upon and to run the school budget.

The funds necessary to run the NSP are made of contributions called upon by the National Chamber of Judicial Officers and by the subscription made by the students.

There are 27 centres of training in France for an average 1 300 students and 200 trainers.

B – Trainers of judicial officers

The trainers of judicial officers are mainly judicial officers themselves. But some trainers can come from other legal profession such as judges, professors, future judicial officers or judicial officer's employees.

The trainers are chosen by the NSP, generally regarding their good results at the school, their passion for training and their attitude towards training.

Debt enforcement matters in France – May 2015

A specific training for the trainers is provided by the NSP. The training is made by professional trainers specialised in dealing with adult classes, as, for obvious reasons, an adult doesn't react and learn like a child.

The aim of the training programme is to promote several methods of training, which were developed in the 1960's, such as:

- the lecturing method
- the questioning method
- the discovery method,

as well as different techniques, such as:

- group or sub-group works
- structure knowledge questionnaires
- questionnaires with multiple choices.

Moreover, the training programme teaches how to consider a group of student as an entity, from the start, in order to create a climate and establish the proper rules for the group and for the individuals. It is proven that an adult learns best when:

- he understands
- he grasps the object of the training
- he acts and participates in the seminar
- he feels integrated in the group
- the climate is one of collaboration and sharing

At last, it is important to consider that, during a day, the attention cannot be always be sustained at the same level and that the biorhythm is an important aspect of the training.

Debt enforcement matters in France – May 2015

4 – Access to the profession

A - Basic aptitudes

The candidate has to:

- Be of French nationality
- Give evidence of high moral values, which are determined after a police enquiry (judicial records, enquiry in the family and the neighbourhood,...) served when asked by the public prosecutor
- Have a Master 1 degree in Law or equivalent
- Have accomplished the training
- Have passed the professional exam, unless he or she is exempted. Some cases for exemption:
 - o Former magistrates
 - o Former Law or Economic Professors
 - o Former Lawyers and Solicitors having worked at least two years in France
 - o Former Auctioneers

B - Appointment

A judicial officer is appointed by a nomination decree of the Ministry of Justice. Except in a few cases (new or vacant office), the judicial officer has the privilege to present his successor to the agreement of the Minister of Justice. This is a right that is paid by the successor and that corresponds to the financial value of the office (the price is comparable to the one of a house or a flat).

The National Chamber of Judicial Officers can help finance a part of the loan necessary for the purchase. The nomination process is long as the request is minutely examined by several institutions (Departmental Chamber of Judicial Officers, Regional Chambers of Judicial Officers, Public Prosecutor, police, banks in case of a loan, and, finally, the Ministry of Justice). The whole process takes at least six months.

Debt enforcement matters in France – May 2015

5. Forms of practise

There are two types of practice for the profession, as an individual or within a company.

A. Individual practise

This is the traditional form. But this form tends to be less and less popular. The candidates now generally prefer the other type of practise. The advantage of an individual practice is that you fully run and rule over your office. But the inconvenient lies within the fact that you have to be available at all times, which can cause problems in case of illness or even for holidays.

B. Practice within a company

The type of practice tends to develop more and more. The advantages of this type of practise are a greater flexibility in the work and in the sharing of the many tasks a judicial officer has to deal with. The volume of activities is also potentially bigger within that type of structure. A new judicial officers can also benefit directly from the experience of older judicial officers within the same company whilst injecting fresh ideas and fresh blood in the company, which can be stimulating. It also allows for an older partner to progressively quit the business.

The disadvantages of this type of practice are that a judicial officers has to accept to share the business with his other partners, in terms of control and of decisions. It can also be very difficult to work with a partner who doesn't share the same view on things. It is therefore very important to choose carefully the partners to strike the right balance. There are several types of companies.

1. Civil professional company (CPC)

1.1. General considerations

This type of company is made of at least 2 partners who both are judicial officers. No other person can have shares in that company. In France, the largest existing CPC has 6 partners, but there is no legal limit as to the amount of partners. A CPC is a legal entity and is registered. It has to be agreed by the Ministry of Justice. The civil liability is common and fully concerns all partners. At the same time, the company is liable towards the partners.

The company is managed by all the partners, unless when decided differently in the status of the company. For instance, it can be decided that only one (or two, etc.) of the partners will manage or co-manage the company. The incomes are collected by the company. They are individuals and are shared between the partners according to their shares in the company, which can be equals or different. For instance, in a company of four judicial officers, the shares can be 25% each, or 50% for one, 25% for the second and 12.5% for the third and the fourth partners, etc. All combinations are possible.

There are two types of companies

1.2. The company owns the practice

Debt enforcement matters in France – May 2015

This is the common form. Two or more judicial officers decide to form such a company. Thus the company owns the practice. The official title of the judicial officers is: *associated Judicial Officer* within the company. The company collects all monies from the business and the profit is shared between the partners according to their shares and their workload, and according to the status of the company. All payments are made by the company (such as the contributions to the National Chamber of Judicial Officers, etc.) but each judicial officer pays his own personal taxes and personal contributions (income taxes, pensions, health, personal insurance, etc.)

1.3. Judicial Officers companies

In this type of practice, each judicial officers owns his own practice and stays the sole owner. His work is done under his name but the results are collected through the company. The profits are shared between the judicial officers according to the status of the company. Each judicial officer has his own accountancy, unless decided differently. Each judicial officer is only responsible for his own practice and has to pay his own professional contributions.

2. Liberal companies (LC)

Judicial officers can form a LC. The LC will then own the practice. This form of practice allows for other persons (hereafter referred to as the investor) to have shares in the company. But the judicial officers must own at least half of the shares and of the votes. The agreement of the ministry of Justice is necessary when the shares are sold. The investor can only be a judicial officer (who will not act as a practising judicial officer in that company), or a person who has a legal profession (lawyer, solicitor, barrister, notary, etc.).

The agreement of the Ministry of Justice is necessary. It is therefore possible for a judicial officer to have his own practice (individual or within a company) somewhere and to have shares in one or several LC somewhere else. But it is not possible for a judicial officers who has a practise within a LC to have another practice (either individual or within a company). The civil liability concerns all partners and the LC is also fully liable. The CL is submitted to the Tax applicable to commercial companies.

3. Liberal Participation Company (LPC)

This type of company allows for the group practice of the profession. Only judicial officers can be associates within that type of company. The company does not own the practice and cannot operate within a judicial officer practice. Each of the partners works as an individual judicial officers. The company is not a legal entity and is not registered. Each partner is liable towards third parties of the undertakings made by each of the judicial officer as partners of the company. The civil liability of the partners is full.

4. Company of common means (CCM)

The object of the CCM is not the practise of the profession but only to organize the practical means of several individual practises: how to organise the sharing of a common staff and common premises

Debt enforcement matters in France – May 2015

and equipment (cars, telephone, computer system, fax machines, etc.). There is no modification in the practice of each judicial officer. There is not share between the profits made by the judicial officers. But there is a common participation to all the costs of the common staff and equipment.

The CCM is possible between judicial officers, as individual or within company. For instance, it is possible for 2 individual Judicial Officer to form a CCM. It is also possible for 1 or 2 individual judicial officers and a company of judicial officers to form a CCM. All combinations are possible. The CCM is not a legal entity and is not registered. But the liability of the partners is full regarding the debts of the CCM.

Debt enforcement matters in France – May 2015

6. The Enforcement department in France

A - General information

In France, court decisions and enforceable titles are enforced solely by the judicial officers.

French judicial officers are self-employed but are under a strict control of several bodies:

- The public prosecutor
- The Ministry of Justice
- The enforcement judge
- His peers, which means other judicial officers

B - How the system works

France is 550 000 km² wide and has approx. 67 Million inhabitants.

There are around 3 200 judicial officers in France, (approx. one Judicial Officer per 18 000 citizens). In some areas, the concentration is higher (big cities) and in some other areas, the concentration is lower (in rural areas).

Judicial officers are attached to the jurisdiction of the "tribunal de grande instance" (173 tribunaux de grande instance in France).

C - Some figures

There are about 3 200 judicial officers in France working within approx. 1 700 offices. They employ approx. 12 000 persons.

Judicial officers serve on average 10 000 000 documents every year (judicial, extra-judicial and enforcement documents).

They give 5 Million legal advices every year in several domains including debt recovery (both judicial and informal), alimonies... They collect 6.5 billion euros every year from debtors.

The average age of a judicial officer is 42 (approx. 25% women).

D - Organisation of the profession

The profession has a pyramidal structure.

The National Chamber of Judicial Officers

Debt enforcement matters in France – May 2015

It represents the profession towards the authorities.

The regional chambers

The regional chambers are based in each of the 26 jurisdictions of the French Courts of appeal. They represent judicial officers at a regional level. They organise the yearly accountancy surveillance of judicial officers' offices within their resort of competence.

The Departmental chambers

There are 97 departments in France and there are 97 Departmental Chambers of Judicial Officers. It is the discipline organ of the profession and has to deal with all complaints filed against judicial officers on a disciplinary level.

1. Please provide a brief background of your country's enforcement law system.

It is for the creditor to decide what method of enforcement to pursue, but they should choose the method which is most likely to get him or her the money owed.

The powers to enforce payment of a debt are set out in legislation. Not all enforcement action is dependent on a civil court judgment, which is a court sanctioned action taken to compel judgment debtors to comply with the orders of the court.

Judgment debts are enforced by the creditor. Under the legal system of England and Wales the choice of enforcement method lies with entirely with the judgment creditor. The civil courts offer a number of different methods by which a creditor can enforce a judgment in their favour. These methods include warrants of control, attachment of earnings, third party debt orders, charging orders and orders for sale.

These processes are individually designed to address different financial circumstances, and collectively they aim to make it as difficult as possible for the debtor to avoid their responsibilities. A judgment creditor should choose the enforcement measure which is most likely to get him/her the money owed.

The different types of enforcement are:

Taking control of goods

The seizure of goods for possible eventual removal and sale at auction to cover the costs of a judgment debt.

To obtain enforcement by taking of control of goods it is necessary to apply to the court for a warrant of control. A warrant will only help if the defendant has:

- enough goods at the address given by the judgment creditor which could be sold at auction to raise money; or
- all the money claimed for on the warrant (to stop goods being sold).

Before the court can issue a warrant, the defendant must have:

- failed to pay the amount he or she has been ordered to pay; or
- fallen behind with at least one of his or her payments.

Enforcement agents are restricted in the goods they can remove and sell. For example, they cannot remove essential household items and tradesman's tools or goods subject to hire purchase or rental agreements. The enforcement agent will not take the defendant's goods if they are not worth enough to pay the warrant after the costs of taking and selling the goods. Goods sold at auction often raise only a fraction of their original value. In addition the defendant's goods may also already have been seized by enforcement agents acting under another warrant.

Attachment of earnings orders

Under this method of enforcement, an order is obtained whereby a fixed sum is deducted from the judgment debtor's wages or salary regularly on the day they are paid and is forwarded directly to the judgment creditor.

The debtor must be employed by someone before an attachment of earnings order can be issued. An order cannot be made if the defendant is unemployed or self-employed. Also, the court may not be able to make an order, or may only make an order to pay it back in small instalments, if the defendant's living expenses are greater than what is earned.

Charging order – including orders for sale and stop orders

A charging order prevents the defendant from selling his or her assets (such as property, land or investments) without paying what is owed to the judgment creditor. The judgment creditor is paid either from the proceeds of the sale when the judgment creditor sells the property or from the proceeds of the estate when the judgment debtor dies. This process can also involve two further types of court order. First there is the order for sale, where the court can force the sale of the items of immovable property under a charging order. Secondly, there is a stop order, which prevents a judgment debtor from disposing of immovable property to avoid charging order proceedings being taken against him or her.

Third party debt orders

Under this method of enforcement, an order is obtained whereby the judgment debtor's bank accounts are frozen on order of the court. An amount to cover the judgment debt is then automatically transferred to the judgment creditor in the satisfaction of the debt. If there are insufficient funds in the bank accounts to cover the debt then such funds as are available are used to repay at least some of the amount owed.

Bankruptcy proceedings

If the amount owed is more than £750 a judgment creditor can also apply to make the defendant bankrupt. These proceedings can be brought in both the county court and the High Court. This can be expensive however.

Orders to obtain information

Although not in itself an enforcement method, this procedure allows for judgment debtors to be questioned for information regarding their assets, to enable the judgment creditor to make a more informed choice as to the enforcement method they would wish to use.

Despite the various enforcement options open to creditors, the court cannot guarantee to obtain the payment of a civil debt, particularly where a debtor goes to great lengths to evade payment or simply does not have the means to pay.

Other agencies are not restricted to the civil court judgment arena and their powers of enforcement is set out in domestic legislation. This includes

- Local authorities collect council tax arrears, non-domestic rate accounts road traffic fines.
- Her Majesty's Revenue and Customs (HMRC) collect tax arrears.

- Department for Work and Pensions collect Child Maintenance arrears.

2. Is there a division between public and private cases? If so, are there any differences in the way applications in public and private cases are handled?

It is possible to enforce both judicial and non-judicial decisions. It is not always necessary to apply for a court order authorising the enforcement. Taking control of goods proceedings can be undertaken for unpaid rent, taxes, customs and excise duties and parking fines without the need for prior judicial consent.

Both the county courts and the High Court are competent for ordering enforcement in cases where they have granted judgment. It should be noted, however, that a county court bailiff cannot enforce any amount over £5000 (unless enforcing an agreement regulated under the Consumer Credit Act 1974 which can only be enforced in county courts). County court judgments for more than £5000 must be transferred to the High Court for execution by an Enforcement officer. Enforcement officers in the High Court cannot enforce judgments for amounts less than £600.

There is a procedure whereby judgment creditors can choose to transfer county court judgments between £600 and £5000 to the High Court for enforcement by way of execution. There is no attachment of earnings procedure in the High Court; a matter has to be referred to the county court for this method of enforcement to be used.

As described above there are a number of different methods available to the creditor and it is for the creditor to decide which method to use.

Most public cases are covered by domestic legislation and are controlled by the authority responsible for them. As mentioned above this includes

- Local authorities collect council tax arrears, non-domestic rate accounts road traffic fines.
- Her Majesty's Revenue and Customs (HMRC) collect tax arrears.
- Department for Work and Pensions collect Child Maintenance arrears.

Authorities collecting council tax arrears and Child Maintenance Arrears have additional enforcement powers that are not available to the courts for the enforcement of civil debts, in particular they have the power to deduct sums from benefits the individual debtor receives from the state.

If the creditor decides to Take Control of Goods there are different enforcement agents that have power to execute these writs and warrants and different powers exist for the different types of debts.

High Court Enforcement Officers – Since 1 April 2014, High Court Enforcement Officers have carried out enforcement of High Court writs. These are enforcement professionals who are appointed by the Lord Chancellor to carry out enforcement within certain postal districts. They have to meet numerous criteria before being considered suitable for appointment, covering such issues as qualifications, financial probity, membership of a professional association, and commitments to diversity and a suitable conduct and discipline procedure. High Court Enforcement Officers can enforce county court money judgments where the amount it is sought to enforce exceeds £600 and the creditor chooses to transfer the debt to the High Court for execution.

County court bailiffs are employees of Her Majesty's Courts and Tribunals Service and are therefore civil servants. They deal with enforcements of judgments and/ or orders made and registered in the county court. They enforce warrants of control, repossess land with warrants of possession and recover goods under warrants for return of goods. In addition, county court bailiffs carry out other duties, including personal service of documents and warrants of committal.

Certificated enforcement agents are private enforcement agents authorised by a Judge sitting in the county court. They deal with the seizing of a tenant's goods by a landlord to secure payment of rent arrears without the intervention of the court. Under a number of other Acts, certificated enforcement agents are also permitted to enforce other specific debts such as council tax, non-domestic rates etc.

3. What measures and coercive measures can the authority/body that, in your country, is responsible for enforcement actions use to investigate and gain access to information about individuals' assets?

It is a matter for the creditor to decide which method of enforcement to pursue. It is possible to enforce both judicial and non-judicial decisions. It is not always necessary to apply for a court order authorising the enforcement. Taking control of goods proceedings can be undertaken for unpaid rent, taxes, customs and excise duties and parking fines without the need for prior judicial consent.

Each method of enforcement specifies the measures that the creditor can take in enforcing a debt. The powers to enforce by taking control of goods are contained in the Tribunal, Courts and Enforcement Act 2007. The powers to impose a charging order are contained in the Charging Orders Act 1979. The powers to make an attachment of earnings order are in the Attachment of Earnings Act 1971, and the rules governing Third Party Debt Orders are in the Civil Procedure Rules.

It is for the creditor to decide what method of enforcement to pursue, but additional costs of having to pursue unpaid judgment debts, such as court enforcement fees may be added to the outstanding sum due. If a creditor is uncertain about the most effective means by which the judgment can be enforced or where a method such as a Warrant for Control has been unsuccessful, they may apply for an Order to Obtain Information. Although not in itself an enforcement method, this procedure allows for judgment debtors to be questioned for information regarding their assets, to enable the judgment creditor to make a more informed choice as to the enforcement method they would wish to use.

Banks have certain obligations regarding disclosing information and attaching bank accounts. When a bank receives a third party debt order imposed upon one of its customers, the bank does not have to reveal how much money is held in the account. It can state that there is no money in the account, that there are insufficient funds to meet the whole amount but can pay some of it, or that there are sufficient funds to meet the whole amount requested. There are very strict data protection issues that govern what information other than this the bank can provide.

4. Is it common for the authority/body that is responsible for enforcement actions to go to an individual's home to investigate whether he or she has assets that may be attached (home investigations)?

No - legislation, namely the Tribunals, Courts and Enforcement Act 2007, as amended by the Crime and Courts Act 2013, sets out an enforcement agent's powers in relation to the use of reasonable force to enter or re-enter premises, which is restricted to only seizing assets if a warrant is issued. This legislation sets out that an enforcement agent may only use reasonable force to enter, without prior judicial authority, when they are collecting a magistrates' court fine or a sum payable under a High Court or county court judgment in commercial premises only. An enforcement agent may only seize assets if a warrant is issued.

An enforcement agent may only use reasonable force to re-enter premises, without prior judicial authority, when recovering an unpaid magistrates' court fine or any debt covered by the new rules where he has already taken control of the goods or there is a controlled goods agreement in place, which the debtor has breached, and the debtor has received notice of the intention of the enforcement agent to re-enter premises to inspect the goods or remove them for storage or sale.

To clarify, reasonable force is often considered to include the use of a locksmith or equipment to gain access to the premises.

5. Are there any regulations concerning the type of investigative measures that the authority/body may use to investigate an individual's assets?

No - under the legal system of England and Wales the choice of enforcement method lies entirely with the judgment creditor.

The powers concerning the types of investigative measures that the creditor may use to investigate an individual's assets are set out in the relevant legislation: The Tribunals, Courts and Enforcement Act 2007 sets out the powers used in Taking Control of Goods, the Attachment of Earnings Act 1971 sets out what the creditor must do to apply for an attachment of earnings order. A creditor would need to know that the debtor is employed and the name of the employer before applying for an attachment of earnings order. Similarly in applying for a charging order under the Charging Order Act 1979 the judgment creditor would need to know that the debtor owns property against which a charging order could be made.

When choosing which method to use a creditor must consider whether:

- he/she is likely to get their money and court fee from the defendant;
- the defendant owes other people money or has other county court judgments;
- the defendant owns any goods or assets which can be taken and sold at auction;
- the defendant is working;
- the defendant has other earnings, such as income from investments;
- the defendant has a bank, building society or other account;
- the defendant owns property (a house); or
- anyone else owes the defendant money.

As mentioned above, there is an order to obtain information, which is not in itself an enforcement method, but this procedure allows for judgment debtors to be questioned for information regarding their assets, to enable the judgment creditor to make a more informed choice as to the enforcement method they would wish to use.

6. Are there clear rules as to how the authority/body may cooperate with other authorities?

The Data Protection Act 1998 prohibits exchange of information used for one purpose to be shared for another purpose.

7. What time limits apply to evictions?

There are no set time limits for eviction.

8. Are there any special protective regulations regarding evictions of families with children? Please describe such regulations. Are there any statistics as to the number of children evicted each year?

There are no regulations governing evictions, but they are carried out by court officers who must follow The Bailiff's Handbook, which gives procedural guidance on carrying out their duties. Similarly High Court Enforcement Officers must also comply with rules when attending premises.

The court officer may visit the property to assess the situation of the property prior to the eviction taking place. The purpose of this preliminary visit is to tell the tenants of the intention to evict them and inform them to seek help from the local authority, which in certain circumstances, has a duty to re-house evicted people. The officer should make a note of any children along with any other vulnerable people (or animals) who may need assistance from the welfare services. A copy of the form detailing the date of the eviction should be sent to the relevant welfare service, for children that would be the local authority, with a covering letter setting out the situation.

Creditors are expected to stop enforcement action in the most vulnerable cases. However, the Taking Control of Goods Regulations 2013 were introduced to protect vulnerable debtors and children. These included regulations which prevent an enforcement agent (entering or re-entering) premises in which only a child or children are present; prevent an enforcement agent from entering into payment agreements with children; and prevent enforcement agents entering a home before 6am and after 9pm.

Under the new rules, enforcement agents must not enter premises when only vulnerable people are present and an enforcement agent must make sure that vulnerable debtors have the opportunity to seek advice and guidance before they are charged the larger enforcement stage fee. When applying for a certificate to act as an enforcement agent, an individual is now required to have training on how to recognise vulnerable people and must understand what actions they should take when they have done this.

The new laws do not define who would be considered a "vulnerable" person. They require, instead, an enforcement agent to assess each case on its own merits rather than rely on a definition that could not cover every situation.

There are no statistics as to the number of children evicted each year.

9. Are there any provisions as to who is to take care of, remove and store property that an individual who has been evicted does not personally take care of?

It is the responsibility of the creditor to look after the property and its contents after the eviction has taken place. The creditor may allow the evicted person a short time to clear any personal belongings they may wish to take with them, but this is at the creditor's discretion.

10. Is any mediation carried out in the enforcement process so the parties can reach voluntary solutions, for example as regards payment obligations and evictions? If so, what form does this mediation take?

Enforcement action is only taken as a last resort and only after the debtor has been given several opportunities to settle the debt or seek alternative arrangements with the debtor. Mediation is therefore no longer appropriate.

11. Is there a system for electronic communications between the parties in the enforcement process? If so, how is this system organised? Do you see any advantages or disadvantages with your communications system?

Enforcement is a matter for the creditor and any electronic communications will be a matter for the creditor and the enforcement services. There is no state system.

1. Beskriv kortfattat bakgrunden till ditt lands utsökningsrättsliga system.

Det är borgenären som avgör vilken verkställighetsåtgärd som ska vidtas. Denne bör välja den åtgärd som innebär störst möjligheter att få tillbaka sina pengar.

Befogenheterna för att verkställa betalningsskyldighet fastställs i lagstiftningen. Det krävs inte alltid någon dom i en tvistemålsdomstol, dvs. att en domstol ålägger en gäldenär att följa domstolens beslut.

Skulder som fastställts genom dom verkställs av borgenären. Enligt rättssystemet i England och Wales avgör borgenären helt och hållet själv vilken verkställighetsåtgärd som ska vidtas. Tvistemålsdomstolarna erbjuder borgenären flera olika verktyg för att verkställa en dom som meddelats till hans eller hennes fördel. Några av dessa är exekutionstitel (*warrant of control*), utmätning av lön (*attachment of earnings*), utmätning av egendom i tredje mans besittning (*third party debt order*), säkerställande av utmätning (*charging order*) och exekutiv försäljning (*order for sale*).

Alla dessa verktyg har utformats för olika ekonomiska omständigheter och syftar tillsammans till att göra det så svårt som möjligt för gäldenären att undvika ansvar. Borgenären bör välja den verkställighetsåtgärd som innebär störst möjligheter att få tillbaka sina pengar.

Det finns följande typer av verkställighet:

Utmätning av egendom (*taking control of goods*)

Detta handlar om att egendom beslagtas för att senare avlägsnas och säljas på auktion för att täcka en fordran.

För att driva in en skuld genom utmätning av egendom måste man ansöka om en exekutionstitel i domstol. En exekutionstitel hjälper bara om svaranden har

- tillräckligt med egendom på den adress som borgenären har uppgett som kan säljas på exekutiv auktion för att få in pengar, eller
- pengar som täcker hela det belopp som anges i exekutionstiteln (så att tvångsförsäljning av egendom kan undvikas).

För att domstolen ska kunna utfärda en exekutionstitel måste svaranden

- ha underlåtit att betala det krävda beloppet, eller
- ligga efter med minst en av sina betalningar.

Det finns begränsningar för vilken typ av egendom utmätningsmannen får beslagta och sälja. Han eller hon får t.ex. inte beslagta nödvändiga hushållsartiklar, arbetsredskap eller egendom som köpts på avbetalning eller hyrs. Utmätningsmannen utmäter inte svarandens egendom om den inte är värd tillräckligt för att betala skulden efter avdrag för kostnaderna för beslagtagande och försäljning av egendomen. Egendom som säljs på exekutiv auktion inbringar ofta endast en bråkdel av sitt faktiska värde. Dessutom kan svarandens egendom redan ha beslagtagits enligt en annan exekutionstitel.

Utmätning av lön (*attachment of earnings order*)

Vid denna verkställighetsåtgärd beslutar en domstol att ett visst belopp regelbundet och på utbetalningsdagen ska dras från gäldenärens lön och överföras direkt till borgenären.

Gäldenären måste ha en anställning för att utmätning av lön ska kunna ske. Svaranden kan inte vara arbetslös eller egenföretagare. Domstolen kan inte heller besluta om utmätning av lön om svarandens levnadsomkostnader är högre än inkomsten. Domstolen kan då besluta att svaranden ska betala av beloppet i mindre delar.

Säkerställande av utmätning (*charging order*) – inklusive exekutiv försäljning (*order for sale*) och avyttringsförbud (*stop order*)

En *charging order* används för att säkerställa utmätning och hindrar svaranden från att sälja sina tillgångar (t.ex. egendom, mark eller investeringar) utan att betala sin skuld till borgenären. Borgenären får betalt antingen när gäldenären säljer egendomen eller ur dödsboet när gäldenären dör. Här kan det även bli aktuellt med två andra typer av domstolsbeslut. Det första är beslut om exekutiv försäljning (*order for sale*), där domstolen kan tvinga fram försäljning av fast egendom enligt en *charging order*. Det andra är beslut om avyttringsförbud (*stop order*), som hindrar gäldenären att avyttra fast egendom i syfte att undvika utmätning.

Utmätning av egendom i tredje mans besittning (*third party debt order*)

Den här verkställighetsåtgärden innebär att domstolen fattar beslut om att frysa gäldenärens bankkonton. Ett belopp som täcker skulden överförs sedan automatiskt till borgenären. Om det inte finns tillräckligt med pengar på bankkontona för att täcka hela skulden så överförs de som finns för att betala tillbaka åtminstone en del av skuldbeloppet.

Konkurs

Om skulden uppgår till mer än 750 pund kan borgenären även ansöka om att försätta svaranden i konkurs. Konkursansökan kan göras både i underrätten, *county court*, och i överrätten, *High court*. Ett konkursförfarande kan dock bli dyrt.

Informationsföreläggande (*order to obtain information*)

Detta är egentligen ingen verkställighetsåtgärd, men gör det möjligt att förhöra en gäldenär om hans eller hennes tillgångar, så att borgenären kan fatta ett välgrundat beslut om vilken verkställighetsåtgärd som är lämpligast.

Trots att borgenären har många verkställighetsåtgärder att välja bland kan domstolen inte garantera att borgenären får sin civilrättsliga fordran betald, särskilt inte om gäldenären gör sitt yttersta för att undvika att betala eller helt enkelt inte kan betala tillbaka skulden.

Andra organ är inte begränsade till det civilrättsliga området och deras utsokningsbefogenheter fastställs i den inhemska lagstiftningen. Detta gäller

- de lokala myndigheternas indrivning av kommunalskatteskulder, företagsskatter och trafikböter,

- skattemyndighetens indrivning av skatteskulder, och
- arbets- och pensionsministeriets indrivning av skulder som rör underhållsstöd för barn.

2. Finns det någon uppdelning mellan allmänna och enskilda mål? Finns det i så fall några skillnader i hanteringen mellan ansökningar i allmänna och enskilda mål?

Både domstolsbeslut och andra beslut kan verkställas. Det är inte alltid nödvändigt att ansöka om verkställighet i domstol. Vid obetalda hyror, skatter, tullar, punktskatter och parkeringsböter kan utmätningsförfaranden inledas utan något föregående domstolsbeslut.

Både underrätt och överrätt är behöriga att besluta om verkställighet i mål som de har dömt. Det bör dock noteras att en utmätningsman vid underrätten (*bailiff*) inte kan verkställa belopp över 5 000 pund (såvida det inte rör sig om ett avtal som regleras enligt konsumentkreditlagen *Consumer Credit Act* från 1974 som endast kan verkställas av underrätten). Domar i underrätten som rör belopp över 5 000 pund måste hänskjutas till överrätten för att verkställas av en av överrättens utmätningsmän (*enforcement officer*). Utmätningsmän vid överrätten kan inte verkställa domar som rör belopp under 600 pund.

Borgenären kan välja att hänskjuta domar som rör värden mellan 600 och 5 000 pund till överrätten för verkställande. Det finns inget förfarande för utmätning av lön i överrätten. För att kunna vidta denna verkställighetsåtgärd måste ärendet hänskjutas till underrätten.

Som beskrivits ovan har borgenären flera olika verkställighetsåtgärder att välja bland och borgenären avgör själv vilken åtgärd han eller hon ska vidta.

De flesta allmänna mål omfattas av den inhemska lagstiftningen och handläggs av ansvarig myndighet. Som nämnts ovan omfattar detta

- de lokala myndigheternas indrivning av kommunalskatteskulder, företagsskatter och trafikböter,
- skattemyndighetens indrivning av skatteskulder, och
- arbets- och pensionsministeriets indrivning av skulder som rör underhållsstöd för barn.

Myndigheter som driver in kommunalskatteskulder och obetalt underhållsstöd har mer långtgående befogenheter att driva in civilrättsliga skulder än domstolarna. De har t.ex. befogenhet att dra av belopp från enskilda gäldenärers statliga bidrag.

Om borgenären väljer att använda sig av utmätning av egendom finns det olika utmätningsmän som har befogenhet att verkställa beslut i underrätt respektive överrätt och som har olika befogenheter för olika typer av skulder.

Utmätningsmän vid överrätten (*enforcement officers*) – Sedan den 1 april 2014 har utmätningsmän vid överrätten verkställt överrättens beslut. Dessa utmätningsmän utses av justitieministern för att verkställa beslut inom vissa geografiska områden. De måste uppfylla många olika kriterier för att anses lämpliga för uppdraget. Bedömningskriterierna handlar om såväl kvalifikationer och finansiell redbarhet, som medlemskap i en branschorganisation och åtaganden om att främja mångfald och

följa uppförandekoder. Utmätningmän vid överrätten kan verkställa underrättens domar som rör penningbelopp på över 600 pund och där borgenären väljer att hänskjuta skulden till överrätten för verkställande.

Utmätningmän vid underrätten (*bailiffs*) är anställda av brittiska domstolsverket (*Her Majesty's Courts and Tribunals Service*) och är därför tjänstemän. De verkställer domar och/eller beslut som meddelats och registrerats av underrätten. De verkställer utmätning och återtar fast och lös egendom. Dessutom utför utmätningmännen andra arbetsuppgifter, bland annat personlig delgivning av handlingar och häktningsbeslut.

Behöriga förrättningsmän (*certificated enforcement agents*) är privata förrättningsmän som godkänts av en domare vid underrätten. De arbetar med ärenden där en hyresvärd utan domstolens ingripande låter beslagta en hyresgästs egendom för att säkerställa betalning av obetald hyra. Enligt ett antal andra lagar får behöriga förrättningsmän även utmäta vissa andra skulder, t.ex. kommunalskatt och företagsskatter.

3. Vilka åtgärder och tvångsåtgärder kan den myndighet/det organ som i ditt land ansvarar för verkställighetsåtgärder vidta för att utreda och få tillgång till information om enskildas tillgångar?

Borgenären avgör själv vilken verkställighetsåtgärd som ska vidtas. Både domstolsbeslut och andra beslut kan verkställas. Det är inte alltid nödvändigt att ansöka om verkställighet i domstol. Vid obetalda hyror, skatter, tullar, punktskatter och parkeringsböter kan utmätningförfaranden inledas utan något föregående domstolsbeslut.

För varje verkställighetsåtgärd anges vilka åtgärder borgenären kan vidta för att driva in en skuld. Befogenheten att utmäta egendom regleras i *Tribunal, Courts and Enforcement Act* från 2007. Befogenheten att fatta beslut för att säkerställa utmätning regleras i *Charging Orders Act* från 1979. Befogenheten att fatta beslut om utmätning av lön regleras i *Attachment of Earnings Act* från 1971 och reglerna för utmätning av egendom i tredje mans besittning återfinns i *Civil Procedure Rules*.

Borgenären avgör själv vilken verkställighetsåtgärd som ska vidtas, men de extra kostnaderna för att driva in en obetald fordran, t.ex. domstolens verkställighetsavgifter, får läggas till den obetalda fordran. Om en borgenär är osäker på vilken åtgärd som är effektivast för att verkställa en dom eller om en åtgärd, t.ex. ett utmätningsslut, misslyckats kan borgenären ansöka om ett informationsföreläggande. Detta är egentligen ingen verkställighetsåtgärd, men gör det möjligt att förhöra en gäldenär om hans eller hennes tillgångar, så att borgenären kan fatta ett välgrundat beslut om vilken verkställighetsåtgärd som är lämpligast.

Banker har vissa skyldigheter att lämna ut information och beslagta bankkonton. När en bank mottar en *third party debt order* för en av sina kunder behöver banken inte avslöja hur mycket pengar som finns på kontot. Den kan uppge att det inte finns några pengar på kontot, att det inte finns tillräckligt med pengar för att täcka hela utan endast en del av beloppet, eller att det finns tillräckligt med pengar för att betala tillbaka hela skuldbeloppet. Det finns mycket stränga uppgiftsskyddsbestämmelser som reglerar vilka andra uppgifter banken får lämna ut.

4. Är det vanligt att den myndighet/det organ som ansvarar för verkställighetsåtgärder uppsöker en persons bostad för att undersöka om personen har utmättningsbara tillgångar (bostadsförrättning)?

Nej. I lagstiftningen, *Tribunals, Courts and Enforcement Act* från 2007, ändrad genom *Crime and Courts Act* från 2013, regleras utmättningsmannens befogenheter när det gäller användningen av skäligt tvång för att besöka eller återbesöka lokaler. Utmättningsmannen får endast beslagta tillgångar om tillstånd finns. I lagstiftningen anges att en utmättningsman, vid indrivning av böter som beslutats av en *magistrates' court* eller av ett belopp som beslutats i en *county court* eller *High court*, utan föregående domstolsbeslut endast får använda skäligt tvång vid utmättningsförrättning i kommersiella lokaler. En utmättningsman får endast beslagta tillgångar om tillstånd finns.

En utmättningsman får utan föregående domstolsbeslut endast använda skäligt tvång vid återbesök i lokaler för indrivning av obetalda böter som beslutats av en *magistrates' court* eller skulder som omfattas av de nya reglerna om utmättningsmannen redan har utmätt egendomen eller det finns ett utmättningsavtal, som gäldenären har brutit mot, och gäldenären har blivit informerad om utmättningsmannens avsikt att återbesöka lokalerna för att inspektera egendomen eller hämta den för förvaring eller försäljning.

Begreppet skäligt tvång innebär bland annat att utmättningsmannen får ta hjälp av låsmed eller utrustning för att få tillträde till lokalerna.

5. Finns det några regler för vilken typ av åtgärder som myndigheten/organet får vidta för att utreda en persons tillgångar?

Nej – enligt rättssystemet i England och Wales väljer borgenären helt och hållet själv vilken verkställighetsåtgärd som ska vidtas.

Information om vilken typ av åtgärder borgenären får vidta för att utreda en persons tillgångar anges i tillämplig lagstiftning: I *Tribunals, Courts and Enforcement Act* från 2007 anges vilka befogenheter som gäller vid utmätning av egendom. I *Attachment of Earnings Act* från 1971 anges vad borgenären måste göra för att ansöka om utmätning av lön. För att kunna ansöka om löneutmätning behöver borgenären veta att gäldenären har en anställning och arbetsgivarens namn. På samma sätt behöver borgenären för att kunna ansöka om en *charging order* enligt *Charging Order Act* från 1979 veta om gäldenären äger utmättningsbar egendom.

Vid valet av verkställighetsåtgärd måste borgenären ta ställning till om

- han eller hon sannolikt kommer att få tillbaka sina pengar och domstolsavgiften från svaranden,
- svaranden är skyldig andra människor pengar eller har andra domar i underrätten emot sig,
- svaranden äger egendom eller tillgångar som kan beslagtas och säljas på auktion,
- svaranden arbetar,
- svaranden har andra inkomster, t.ex. från investeringar,
- svaranden har ett konto i en bank eller ett hypoteksinstitut eller något annat konto,
- svaranden äger egendom (en bostad), eller
- någon annan är skyldig svaranden pengar.

Som nämnts ovan finns det ett informationsföreläggande, som egentligen inte är någon verkställighetsåtgärd, men som gör det möjligt att förhöra en gäldenär om hans eller hennes tillgångar, så att borgenären kan fatta ett välgrundat beslut om vilken verkställighetsåtgärd som är lämpligast.

6. Finns det tydliga regler för hur myndigheten/organet får samarbeta med andra myndigheter?

Enligt uppgiftsskyddslagen *Data Protection Act* från 1998 är det förbjudet att utbyta information för andra ändamål än det som informationen ursprungligen var avsedd för.

7. Vilka tidsgränser gäller vid avhysning?

Det finns inga fastställda tidsgränser för avhysning.

8. Finns det några särskilda skyddsregler när det gäller avhysning av familjer med barn? Beskriv i så fall dessa regler. Finns det någon statistik över hur många barn som blir avhysta varje år?

Det finns inga särskilda regler för avhysningar, men de utförs av stämningsmän som måste följa den handbok som gäller för utmätningsmän vid underrätten och som innehåller riktlinjer för hur de ska utföra sina arbetsuppgifter. På samma sätt måste utmätningsmännen vid överrätten också följa vissa regler vid utmätningsförrättningar.

Stämningsmannen får besöka bostaden för att göra en bedömning av situationen på plats innan avhysning sker. Syftet med detta preliminära besök är att informera hyresgästerna om den planerade avhysningen och att förklara att de kan få hjälp av de lokala myndigheterna, som i vissa fall är skyldiga att ordna en ny bostad åt avhysta personer. Stämningsmannen bör notera om det finns barn eller andra utsatta personer (eller djur) som kan behöva hjälp av socialtjänsten. En kopia av den blankett som innehåller uppgift om vilken dag avhysningen ska ske bör skickas till den ansvariga socialtjänstmyndigheten. Ansvarig myndighet är för barns del den lokala myndigheten. Blanketten bör åtföljas av ett följebrev som beskriver situationen.

Borgenären förväntas avbryta verkställighetsåtgärden i de mest utsatta fallen. 2013 infördes dock *Taking Control of Goods Regulations* för att skydda utsatta gäldenärer och barn. Det innebär bland annat att en utmätningsman inte får besöka eller återbesöka lokaler där endast barn vistas. Utmätningsmannen får inte heller ingå betalningsöverenskommelser med barn eller besöka en bostad före kl. 06.00 eller efter kl. 21.00.

Enligt de nya reglerna får en utmätningsman inte besöka en bostad när endast utsatta personer vistas där. Utmätningsmannen måste även se till att utsatta gäldenärer har möjlighet att söka råd och vägledning innan de debiteras den högre avgift som gäller i utmätningsskedet. Alla som ansöker om tillstånd att arbeta som utmätningsman måste numera ha genomgått utbildning för att lära sig att känna igen utsatta människor och förstå vilka åtgärder de bör vidta i sådana situationer.

De nya lagarna innehåller ingen definition av vad som avses med en *utsatt* person. I stället måste utmätningsmannen göra en enskild bedömning utifrån de faktiska

omständigheterna i målet snarare än att förlita sig på en definition som inte kan tillämpas i alla situationer.

Det finns ingen statistik över hur många barn som blir avhysta varje år.

9. Finns det några bestämmelser för vem som ska ta hand om, avlägsna och förvara egendom som en avhyst person inte personligen tar hand om?

Det är borgenärens skyldighet att ta hand om egendomen och dess innehåll efter avhysningen. Borgenären får ge den avhysta personen viss tid att avlägsna personliga ägodelar som han eller hon vill ta med sig. Detta är dock upp till borgenären.

10. Förekommer medling under verkställighetsförfarandet som ger parterna möjlighet att komma fram till frivilliga lösningar, t.ex. när det gäller betalningsskyldighet och avhysning? Vilken form av medling förekommer i så fall?

Verkställighetsåtgärder vidtas endast som en sista utväg och först efter det att gäldenären har fått flera möjligheter att betala skulden eller komma överens med borgenären om alternativa lösningar. Medling behövs därför inte längre.

11. Finns det något system för elektroniska meddelanden mellan parterna under verkställighetsförfarandet? Hur är detta system i så fall organiserat? Ser du några för- eller nackdelar med ert kommunikationssystem?

Verkställigheten är en fråga för borgenären och eventuella elektroniska meddelanden är en fråga för borgenären och den exekutiva myndigheten. Det finns inte något statligt system.

JUSTITISMINISTERIUM

Anna Tengberg
Statens Offentliga Uterddningar
anna.tengberg@regeringskansliet.se

Meie 13.03.2015 nr 10-4/888-2

Dear Ms Tenberg,
Please find below answers to Your questions.

1. *Please provide a brief background of your country's enforcement law system.*

In Estonia, there is 48 bailiffs, who are responsible for carrying out the enforcement procedures. A bailiff engages in liberal profession and holds office in public law in his or her own name and at own liability. A bailiff works through his or her office. The occupation of a bailiff is, similarly to the occupations of notary and sworn translator, freelance, which means that a bailiff isn't a economic operator or a national official.

Execution documents are judicial decisions and other documents that can be taken on compulsory execution without starting a court case: different administrative legislations (such as tax arrears, parking tickets) and also some contracts (contracts approved by notaries in which both sides of the affair are obligated to immediate compulsory execution if the requirements of the contract are not met).

Usually compulsory execution means recovering property (the bailiff attaches and sells the obligor's assets), but it can also comprise eviction, removal and return of child from parent etc. When the person doesn't want to comply with judicial decisions or other execution documents, then he or she must pay the bailiff's fee and compensate the expenses.

In Estonia, a bailiff also as in Sweden to investigate an individual's assets, can call people for questioning, search in various registers, impose fines, conduct home investigations and apply to a court for a detention order. The Estonian bailiff also has the right to break locks and search through storage locations and rooms.

The eviction is provided in paragraph 180 of the Estonian Code of Enforcement Procedure.

§ 180. Release of immovable

(1) If a debtor must release, transfer or vacate an immovable, including apartment ownership or a part thereof, a dwelling or another room, a bailiff shall grant a term of up to three months to the debtor for the voluntary compliance with the enforcement instrument.

(2) A bailiff shall deliver an enforcement notice concerning the release of an immovable to a debtor not less than fourteen days before the planned compulsory enforcement. The enforcement notice shall, inter alia, set out the following:

- 1) the term for voluntary compliance with the enforcement instrument;*
- 2) the right of a bailiff to vacate the immovable by way of compulsory enforcement and evict the debtor and the persons who are with the debtor;*
- 3) the date of release of the immovable by way of compulsory enforcement;*
- 4) the obligations of the debtor to release the immovable, find premises for the storage of property, inform the bailiff of the location of the premises and, if circumstances preventing eviction become evident, inform the bailiff thereof.*

(3) If a debtor fails to voluntarily comply with an enforcement instrument within a prescribed period, a bailiff shall release the immovable from the possession of the debtor and grant it to the possession of the claimant. Things are subject to removal and persons are subject to eviction. If necessary, the bailiff shall involve the police in the release of the immovable.

(4) A bailiff shall separate movables which are not the object of compulsory enforcement and shall deliver these to a debtor or to the disposal of the debtor and, in the absence of the debtor, to his or her representative or to adult family members of the debtor. If none of the specified persons is present, the bailiff shall place the things in the storage facility of seized things at the expense of the debtor or organise their storage in another place. The bailiff shall not organise the storage of such property the sale of which is not expedient due to its low value, except things not subject to seizure. The specified property shall be subject to removal.

(5) If a debtor fails to reclaim the things specified in subsection (4) of this section within two months as of vacation of the rooms or reclaims the things without paying for the costs, a bailiff shall sell the things and deposit the received revenue. Things which cannot be sold shall be destroyed.

(6) A bailiff shall prepare a report on taking possession of an immovable, which shall be signed by the bailiff and the persons who were present at taking of possession.

The whole text of the Estonian Code of Enforcement Procedure is available in english on the internet - <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikoju/act/529012015007/consolide>.

2. *Is there a division between public and private cases? If so, are there any differences in the way applications in public and private cases are handled?*

There are three differences handling public and private cases:

- 1) Estonian law do not provide general order showing which debtor's assets should be used at first to realise creditors claim. But there is exception/specification when it comes to enforcement of decisions, judgements and rulings in misdemeanour and criminal matter. This specification is provided in paragraph 198 of the Estonian Code of Enforcement Procedure.

§ 198. Order of making of claim for payment

(1) A claim for payment shall be made on the property of a debtor in the following order:

- 1) money, valuables, securities and claims;*
- 2) the rest of the movables;*
- 3) immovables.*

- 2) Generally bailiff gives debtor 10 to 30 days for voluntary compliance. This is provided in paragraph 25 the Estonian Code of Enforcement Procedure.

§ 25. Term for voluntary compliance with enforcement instrument

(1) If no term is specified for voluntary compliance with an enforcement instrument by law or a court decision, the term shall be specified by a bailiff. The term shall not be shorter than ten days or longer than thirty days, unless otherwise prescribed in this Code. With the consent of a claimant, the bailiff may specify a term for voluntary compliance with an enforcement instrument which is longer than thirty days.

(2) Upon compliance with an enforcement instrument before the expiry of the term for voluntary compliance with the enforcement instrument, a debtor may be required to pay the bailiff's basic fee only in the amount of one-half of the fee prescribed by law.

But, if a bailiff is executing amounts of pecuniary punishment and fines, the term for voluntary compliance is 60 to 90 days. This is provided in paragraph 205 the Estonian Code of Enforcement Procedure.

§ 205. Term for payment of amounts of pecuniary punishment and fines to extent of assets

(1) Amounts of pecuniary punishment and fines to the extent of assets shall be paid in full, if a court has not ordered the amount of pecuniary punishment to be paid in instalments. A bailiff shall set a term for a debtor to pay the amount of pecuniary punishment or the fine to the extent of assets and the term shall not be shorter than sixty days or longer than ninety days. The debtor shall submit a payment document to the bailiff concerning payment of the amount of pecuniary punishment or the fine to the extent of assets.

3) Generally the limitation period for execution document is 10 years. But for executing amounts of pecuniary punishment, the limitation period is 7 and for fines 4 years.

3. What measures and coercive measures can the authority/body that, in your country, is responsible for enforcement actions use to investigate and gain access to information about individuals' assets?

In Estonia, a bailiff also as in Sweden for the investigation of individual's assets, can call people for questioning, search in various registers, impose fines, conduct home investigations and apply to a court for a detention order. The Estonian bailiff also has the right to break locks and search through storage locations and rooms.

4. Is it common for the authority/body that is responsible for enforcement actions to go to an individual's home to investigate whether he or she has assets that may be attached (home investigations)?

It is not very common in Estonia to go to an individual's home for the investigation.

5. Are there any regulations concerning the type of investigative measures that the authority/body may use to investigate an individual's assets?

The answer for this question is the same as for the third question.

6. Are there clear rules as to how the authority/body may cooperate with other authorities

Yes, there are. For example paragraph 26 of the Estonian Code of Enforcement Procedure.

§ 26. Right to demand information

(4) A bailiff has, on the basis of an enforcement instrument submitted for enforcement, the right to demand that the chief processor of a state or local government database submit information on a debtor's residence, employer, sources of income, dependants and the property belonging to the debtor and on obligations which encumber the property. The chief processor of the database is required to submit the information immediately in writing or electronically.

7. What time limits apply to evictions?

Two weeks till three months.

8. Are there any special protective regulations regarding evictions of families with children? Please describe such regulations. Are there any statistics as to the number of children evicted each year?

No, there is no special protective regulation regarding evictions of families with children. Unfortunately we do not have statistics to the number of children evicted.

9. Are there any provisions as to who is to take care of, remove and store property that an individual who has been evicted does not personally take care of?

§ 180. Release of immovable

(4) A bailiff shall separate movables which are not the object of compulsory enforcement and shall deliver these to a debtor or to the disposal of the debtor and, in the absence of the debtor, to his or her representative or to adult family members of the debtor. If none of the specified persons is present, the bailiff shall place the things in the storage facility of seized things at the expense of the debtor or organise their storage in another place. The bailiff shall not organise the storage of such property the sale of which is not expedient due to its low value, except things not subject to seizure. The specified property shall be subject to removal.

10. Is any mediation carried out in the enforcement process so the parties can reach voluntary solutions, for example as regards payment obligations and evictions? If so, what form does this mediation take?

There is no special mediation carried out for reaching voluntary solution. The debtor can pay the debt voluntary and if s/he does it in term for voluntary compliance, then s/he has to pay only half of the enforcement fee. If the claimant agrees, the debtor can pay his or hers debt by parts using the payment schedule.

11. Is there a system for electronic communications between the parties in the enforcement process? If so, how is this system organised? Do you see any advantages or disadvantages with your communications system?

At the moment there is no such system for electronic communication between the parties.

Please don't hesitate to contact us for any further information.

Sincerely,

Jekaterina Agu
Adviser
Private Law Division
Legal Policy Department
Ministry of Justice

jekaterina.agu@just.ee

JUSTITSMINISTERIUM

Anna Tengberg

Statens Offentliga Utredningar

anna.tengberg@regeringskansliet.se

Meie

13.03.2015

nr 10-4/888-2

Bästa Anna Tengberg,

Nedan finner du svaret på dina frågor.

1. Beskriv kortfattat bakgrunden till ditt lands utskökningsrättsliga system.

I Estland finns det 48 utmätningsmän som ansvarar för att genomföra verkställighetsförfarandena. En utmätningsman är verksam i ett fritt yrke och utför sin offentligrättsliga ämbetsutövning i eget namn och på eget ansvar. En utmätningsman arbetar från sitt kontor. Utmätningsmannen arbetar i likhet med en notarius publicus eller en auktoriserad translator som frilans, vilket innebär att han eller hon varken är en ekonomisk aktör eller en nationell tjänsteman.

En exekutionstitel är ett domstolsbeslut eller annan handling som avser tvångsverkställighet utan att talan väcks i domstol. Det kan vara olika förvaltningsrättsliga handlingar (som t.ex. rör skatteskulder eller parkeringsböter) och även vissa avtal (avtal som godkänts av notarius publicus och i vilka båda parter förbinder sig till omedelbar tvångsverkställighet om avtalsvillkoren inte uppfylls).

Tvångsverkställighet handlar i regel om att driva in egendom (utmätningsmannen utmäter och säljer gäldenärens tillgångar). Det kan dock även handla om att avhysa någon eller om att omhänderta ett barn och återlämna det till en förälder osv. Om personen inte vill följa ett domstolsbeslut eller annan exekutionstitel måste han eller hon betala utmätningsmannens arvode och ersättning för kostnader.

I Estland, precis som i Sverige, kan en utmätningsman som vill utreda en persons tillgångar förhöra personen per telefon, söka i olika register, utdöma böter, utföra bostadsförrättningar och ansöka om ett häkttningsbeslut i domstol. Den estniska utmätningsmannen har även rätt att bryta upp lås och söka igenom lagerlokaler och lagerutrymmen.

Avhysning regleras i § 180 i den estniska utskökningsbalken *Estonian Code of Enforcement Procedure*.

§ 180. Överlåtelse av fast egendomTõnismägi 5A / 15191 Tallinn / +372 620 8100 / info@just.ee / www.just.ee

Registrikood 70000898

(1) Om en gäldenär måste överlåta, överföra eller utrymma fast egendom, inbegripet en ägarlägenhet eller del av denna, eller en bostad eller annat rum, ska utmätningsmannen ge gäldenären upp till tre månader på sig att frivilligt följa verkställighetsbeslutet.

(2) En utmätningsman ska meddela gäldenären om att en fast egendom ska överlåtas minst fjorton dagar före den planerade tvångsverkställigheten. Meddelandet ska bland annat innehålla följande uppgifter:

- 1) Hur lång tid gäldenären har på sig att frivilligt följa verkställighetsbeslutet.
- 2) Utmätningsmannens rätt att genom tvångsverkställighet utrymma den fasta egendomen och avhysa gäldenären och övriga personer som befinner sig där.
- 3) Vilken dag den fasta egendomen ska överlåtas genom tvångsverkställighet.
- 4) Gäldenärens skyldigheter att överlåta den fasta egendomen, hitta lokaler för förvaring av egendom, informera utmätningsmannen om var lokalerna finns och informera utmätningsmannen om eventuella nya omständigheter som förhindrar avhysning.

(3) Om gäldenären inte frivilligt följer ett verkställighetsbeslut inom föreskriven tid ska utmätningsmannen överlåta den fasta egendomen från gäldenären till borgenären. Egendom är föremål för avlägsnande och personer är föremål för avhysning. Vid behov ska utmätningsmannen ta hjälp av polisen för att överlåta den fasta egendomen.

(4) En utmätningsman ska avskilja lös egendom som inte är föremål för tvångsverkställighet och överlämna den till gäldenären eller ställa den till dennes förfogande och, i gäldenärens frånvaro, till gäldenärens ställföreträdare eller vuxna familjemedlemmar. Om ingen av de angivna personerna är närvarande ska utmätningsmannen på gäldenärens bekostnad placera egendomen i ett lager för beslagtagnen egendom eller sörja för att den förvaras på annan plats. Utmätningsmannen ska inte placera sådan egendom i förvar som på grund av dess låga värde inte lämpar sig för försäljning, med undantag för ej beslagtagnen egendom. Den angivna egendomen ska avlägsnas.

(5) Om gäldenären inte gör anspråk på den egendom som anges i punkt 4 inom två månader från utrymningen av rummen eller gör anspråk på egendomen utan att betala för kostnaderna ska utmätningsmannen sälja egendomen och deponera försäljningsintäkterna. Egendom som inte går att sälja ska förstöras.

(6) Utmätningsmannen ska vid beslagtagande av fast egendom utarbета en rapport som ska undertecknas av utmätningsmannen och de personer som närvarade vid beslagtagandet.

Hela den estniska utsökningsbalken finns att läsa på engelska på följande webbplats:
<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/529012015007/consolide>.

2. Finns det någon uppdelning mellan allmänna och enskilda mål? Finns det i så fall några skillnader i hanteringen mellan ansökningar i allmänna och enskilda mål?

Det finns tre skillnader i hanteringen av allmänna och enskilda mål.

1) Det finns i den estniska lagstiftningen ingen generell utmättningsordning som visar vilka av gäldenärens tillgångar som ska utmätas först för att betala borgenärens fordran. Det finns dock undantag/särskilda regler när det gäller verkställighet av beslut, domar och avgöranden i brottmål. Dessa särskilda regler återfinns i § 198 i den estniska utsökningsbalken.

§ 198. Utmättningsordning

(1) Gäldenärens egendom ska utmätas i följande ordning:

- 1) Pengar, värdesaker, värdepapper och fordringar.*
- 2) Övrig lös egendom.*
- 3) Fast egendom.*

2) I regel ger utmättningsmannen gäldenären 10–30 dagar på sig att frivilligt fullgöra kraven. Detta regleras i § 25 i den estniska utsökningsbalken.

§ 25. Tidsfrist för att frivilligt följa verkställighetsbeslutet

(1) Om det inte fastställts någon tidsfrist för att frivilligt följa ett verkställighetsbeslut enligt lag eller domstolsbeslut ska tidsfristen fastställas av en utmättningsman. Tidsfristen ska vara minst tio och högst trettio dagar, om inte annat är föreskrivet i denna balk. Med sökandens samtycke får utmättningsmannen fastställa en tidsfrist som är längre än trettio dagar.

(2) Om verkställighetsbeslutet följs innan tidsfristen för att frivilligt följa verkställighetsbeslutet har löpt ut behöver gäldenären endast betala utmättningsmannens grundavgift på halva det lagstadgade beloppet.

Om utmättningsmannen verkställer penningstraff och böter är tidsfristen för att frivilligt följa verkställighetsbeslutet dock 60–90 dagar. Detta regleras i § 205 i den estniska utsökningsbalken.

§ 205. Tidsfrist för betalning av penningstraff och böter i form av tillgångar

(1) Penningstraff och böter i form av tillgångar ska betalas i sin helhet, om inte en domstol har beslutat att penningstraffet ska betalas i delar. En utmätningsman ska fastställa en tidsfrist för när gäldenären ska betala penningstraffet eller böterna i form av tillgångar och denna ska vara minst sextio och högst nittio dagar. Gäldenären ska överlämna en betalningshandling till utmätningsmannen för betalningen av penningstraffet eller böterna i form av tillgångar.

3) Preskriptionstiden för exekutionstitlar är i regel tio år. För verkställighet av penningstraff är preskriptionstiden dock sju år och för verkställighet av böter 4 år.

3. Vilka åtgärder och tvångsåtgärder kan den myndighet/det organ som i ditt land ansvarar för verkställighetsåtgärder vidta för att utreda och få tillgång till information om enskildas tillgångar?

I Estland, precis som i Sverige, kan en utmätningsman som vill utreda en persons tillgångar förhöra personen per telefon, söka i olika register, utdöma böter, utföra bostadsförrättningar och ansöka om ett häkttningsbeslut i domstol. Den estniska utmätningsmannen har även rätt att bryta upp lås och söka igenom lagerlokaler och lagerutrymmen.

4. Är det vanligt att den myndighet/det organ som ansvarar för verkställighetsåtgärder uppsöker en persons bostad för att undersöka om personen har utmätningsbara tillgångar (bostadsförrättning)?

Bostadsförrättningar är inte särskilt vanliga i Estland.

5. Finns det några regler för vilken typ av åtgärder som myndigheten/organet får vidta för att utreda en persons tillgångar?

Svaret på frågan är detsamma som på fråga 3.

6. Finns det tydliga regler för hur myndigheten/organet får samarbeta med andra myndigheter?

Ja, det gör det. T.ex. i § 26 i den estniska utskökningsbalken.

§ 26. Rätt att begära information

(4) En utmätningsman har, baserat på en exekutionstitel som inlämnats för verkställande, rätt att kräva att ansvarig registerförare för en stats eller en lokal myndighets databas lämnar upplysningar om en gäldenärs bostad, arbetsgivare, inkomstkällor, försörjningsansvar och egendom samt belastningar på denna egendom. Ansvarig registerförare för databasen är skyldig att omedelbart lämna upplysningarna antingen skriftligen eller elektroniskt.

7. Vilka tidsgränser gäller vid avhysning?

Två veckor till tre månader.

8. Finns det några särskilda skyddsregler när det gäller avhysning av familjer med barn? Beskriv i så fall dessa regler. Finns det någon statistik över hur många barn som blir avhysta varje år?

Nej, det finns inte några särskilda skyddsregler när det gäller avhysning av familjer med barn. Tyvärr har vi ingen statistik över hur många barn som blir avhysta.

9. Finns det några bestämmelser för vem som ska ta hand om, avlägsna och förvara egendom som en avhyst person inte personligen tar hand om?

§ 180. Överlåtelse av fast egendom

(4) En utmätningsman ska avskilja lös egendom som inte är föremål för tvångsverkställighet och överlämna den till gäldenären eller ställa den till dennes förfogande och, i gäldenärens frånvaro, till gäldenärens ställföreträdare eller vuxna familjemedlemmar. Om ingen av de angivna personerna är närvarande ska utmätningsmannen på gäldenärens bekostnad placera egendomen i ett lager för beslagtagn egendom eller sörja för att den förvaras på annan plats. Utmätningsmannen ska inte placera sådan egendom i förvar som på grund av dess låga värde inte lämpar sig för försäljning, med undantag för ej beslagtagn egendom. Den angivna egendomen ska avlägsnas.

10. Förekommer medling under verkställighetsförfarandet som ger parterna möjlighet att komma fram till frivilliga lösningar, t.ex. när det gäller betalningsskyldighet och avhysning? Vilken form av medling förekommer i så fall?

Det förekommer ingen särskild medling för att hitta en frivillig lösning. Gäldenären kan betala skulden frivilligt och om han eller hon gör detta innan tidsfristen för att frivilligt följa verkställighetsbeslutet har löpt ut behöver han eller hon endast betala halva verkställighetsavgiften. Om sökanden samtycker kan gäldenären betala av sin skuld i delbelopp enligt en avbetalningsplan.

11. Finns det något system för elektroniska meddelanden mellan parterna under verkställighetsförfarandet? Hur är detta system i så fall organiserat? Ser du några för- eller nackdelar med ert kommunikationssystem?

I nuläget finns det inget sådant system för elektroniska meddelanden mellan parterna.

Tveka inte att kontakta oss för mer information.

Med vänlig hälsning,

Jekaterina Agu
Rådgivare
Enheten för privaträttsliga frågor (*Private Law Division*)
Enheten för rättspolitiska frågor (*Legal Policy Department*)
Justitieministeriet

jekaterina.agu@just.ee

Dispositiva tvistemål som avgjorts i tingsrätt genom en stadfäst förlikning åren 2012–2015

Tabellerna nedan utvisar hur många dispositiva tvistemål som avgjorts i tingsrätt genom en stadfäst förlikning åren 2012–2015.

Dispositiva (ordinära) tvistemål avgjorda genom stadfäst förlikning

		2012	2013	2014	2015	2012–2015
Ordinära tvistemål	Stadfäst förlikning	4 763	5 201	5 190	5 005	20 159
	Totalt avgjorda	25 303	25 760	26 297	24 154	101 514
	Andel avgjorda genom stadfäst förlikning	18,82 %	20,19 %	19,74 %	20,72 %	19,86 %

Källa: Domstolsverket.

Dispositiva (förenklade) tvistemål avgjorda genom stadfäst förlikning

		2012	2013	2014	2015	2012–2015
Förenklade tvistemål	Stadfäst förlikning	2 771	2 791	2 767	2 447	10 776
	Totalt avgjorda	22 499	22 192	21 602	20 147	86 440
	Andel avgjorda genom stadfäst förlikning	12,32 %	12,58 %	12,81 %	12,14 %	12,47 %

Källa: Domstolsverket.

Exempel på innehåll i ett utsökningsavtal

Mellan X /å ena sidan/ och X/å andra sidan/ har denna dag i Kronofogdemyndighetens mål X beträffande utsökningstiteln X träffats följande

UTSÖKNINGSAVTAL

X ska till X betala X kr. Betalning ska göras senast den X. / Betalning ska göras med X kr den siste i varje månad under tiden X–X. / Om betalning enligt detta avtal uteblir förfaller kvarvarande obetalda belopp jämte ränta och kostnader enligt utsökningstiteln X till omedelbar betalning.

X ska senast den X ha avflyttat från X.

Om detta avtal fullföljs ska verkställighet enligt utsökningstiteln X inte ske.

Om betalning/avflyttning inte sker enligt detta avtal ska Kronofogdemyndigheten verkställa betalningsförpliktelsen/avhysningen i enlighet med utsökningstiteln. / När betalning enligt betalningsplanen/avflyttning skett ska ansökan om verkställighet återkallas av X.

Sundbyberg den X

.....
namnförtydligande,
personnummer

.....
namnförtydligande,
personnummer

Detta avtal har upprättats av

.....

Kronofogden X

Detta avtal har upprättats i 3 exemplar. Parterna har fått ett exemplar.
Ett exemplar läggs in i Kronofogdemyndighetens akt.

Register och andra källor som Kronofogdemyndigheten kan få information från¹

Beskattningsdatabasen

I Skatteverkets beskattningsdatabas finns uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för författningsreglerade ändamål. Bestämmelserna om databasens ändamål och innehåll m.m. finns i lagen (2001:181) och förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Databasen innehåller uppgifter som avser både fysiska och juridiska personers deklarationer. Bl.a. finns person- och adressuppgifter och kontrolluppgifter för de två senaste beskattningsåren som visar arbetsgivare, inkomst, skatteavdrag samt kapital och ränte-/avkastningsuppgifter. Dessutom finns uppgifter om varje fastighet, dess beteckning och taxeringsvärde samt ägarförhållanden i fåmansföretag. Uppgifterna i beskattningsdatabasen kan ändras under taxeringsarbetets gång. Uppgifter om preliminära debiteringar uppdateras löpande, medan inkomstuppgifter registreras en gång om året. Kronofogdemyndigheten har åtkomst till vissa uppgifter i beskattningsdatabasen.

¹ Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande.

Socialförsäkringsdatabasen

Försäkringskassan behandlar personuppgifter för att kunna administrera olika förmåner och bidrag. Det kan exempelvis handla om att betala ut sjukpenning, föräldrapenning och barnbidrag. Försäkringskassans behandling av personuppgifter sker huvudsakligen i olika socialförsäkringsregister². Särskilda bestämmelser för dessa register finns i socialförsäkringsbalkens (2010:110) kap. 114. Socialförsäkringsregistren ingår i den s.k. socialförsäkringsdatabasen. De flesta personuppgifter som finns i socialförsäkringsdatabasen hämtar Försäkringskassan in från de enskilda själva. Personuppgifter som Försäkringskassan hämtar in från andra myndigheter är exempelvis folkbokföringsuppgifter från Skatteverket, uppgifter om studerande från Centrala Studiestödsnämnden och uppgifter om arbetslösa från Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna. Exempel på personuppgifter som lämnas ut från socialförsäkringsdatabasen är uppgifter om tidsperioder och förmånsbelopp till Skatteverket, Centrala Studiestödsnämnden, Kronofogdemyndigheten, kommunerna och Pensionsmyndigheten. Kronofogdemyndigheten har åtkomst till vissa uppgifter i socialförsäkringsdatabasen.

Statens personadressregister

Kronofogdemyndigheten har tillgång till Statens personadressregister (SPAR). SPAR är ett offentligt register som omfattar alla svenska och utländska medborgare som är folkbokförda i Sverige. I SPAR ingår även personer som har fått ett samordningsnummer och vars identitet är fastställd. Skatteverket är ansvarigt för SPAR³. Bestämmelser som gäller SPAR finns i lagen (1998:527) och förordningen (1998:1234) om det statliga personadressregistret samt i Skatteverkets föreskrifter om utlämnande av uppgifter ur SPAR (SKVFS 2011:06 samt SKVFS 2012:06). De uppgifter som finns är personnummer, namn, folkbokföringsadress, folkbokföringsdatum, folkbokföringsort, län, kommun, församling, svensk eller utländsk särskild postadress som anmälts till folkbokföringen, avliden, utvandrad och senaste

² Exempel på några socialförsäkringsregister är sjukförsäkringsregistret, bidragsregistret, arbets-skaderegistret, registret för handikappersättning och vårdbidrag, registret för sjukersättning och aktivitetsersättning, ålderspensionsregistret och intjänanderegistret.

³ 1 a § förordningen (2007:780) med instruktion för Skatteverket.

ändringsdatum i SPAR. Vidare finns uppgift om make/maka/partner och om vårdnadshavare för barn under 18 år.

Näringslivsregistret

I det s.k. näringslivsregistret tillhandahåller Bolagsverket information om svenska företag. Via näringslivsregistret går det att söka fram organisationsnummer och företagsnamn, information om försäkringsförmedlare, information om värdepappersinstitut samt går det att söka i registret mot penningtvätt. Mot en avgift går det att få fram uppgifter om ett företags styrelse, vilka ärenden ett företag har skickat in till Bolagsverket samt går det att ladda ner årsredovisningar, bolagsordningar, stadgar, ekonomiska planer och e-registreringsbevis.

Äktenskapsregistret

Äktenskapsregistret förs av Skatteverket. Kronofogdemyndigheten har inte egen åtkomst till registret, men kan få uppgifter ur registret. I äktenskapsregistret finns uppgifter om domar, beslut och registreringar vid allmänna domstolar som gäller rättsförhållanden mellan äkta makar och registrerade partner. Exempel på uppgifter som finns i registret är domstolens namn eller registreringsdatum, domens datum, målets eller ärendets nummer, lagrum, makarnas namn, antal barn under 18 år och vigseldatum. Vidare finns uppgift om äktenskapsförord, äktenskapsskillnad, hemskillnad, boskillnad och gåvor mellan makar och bodelningshandlingar.

Värdepapper registrerade hos Euroclear

Euroclear Sweden AB (Euroclear) är Sveriges centrala värdepappersförvarare. Euroclear Sweden utför bl.a. clearing och avveckling av transaktioner med svenska aktier och räntebärande värdepapper. I rollen som central värdepappersförvarare för Euroclear register över de flesta aktier och räntebärande värdepapper som handlas på de svenska finansiella marknaderna. Vidare tillhandahåller Euroclears system värdepapperskonton samt administrerar de bolagshändelser

som inträffar i respektive värdepapper. Kronofogdemyndigheten kan göra elektroniska förfrågningar hos Euroclear om en gäldenär har några aktier eller andra värdepapper registrerade och om aktierna är pantsatta. För förvaltarregistrerade aktier måste Kronofogdemyndigheten vända sig till banken eller fondkommissionären för att få upplysningar.

Vägrafikregistret – Fartygsregistret – Luftfartygsregistret

Transportstyrelsen ansvarar bl.a. för register över järnvägsinfrastruktur och järnvägsfordon, luftfartygs- och inskrivningsregistret, fartygs- och sjömansregistret, registrering av avtal om båtbyggnadsförskott, och vägrafikregistret⁴.

Vägrafikregistret är ett register över landets alla fordon och körkortsinnehavare. Bestämmelser om vägrafikregistret finns i lagen (2001:558) och förordningen (2001:650) om vägrafikregister. Företag, myndigheter och organisationer som i sin verksamhet hanterar fordon eller behöver information om fordon och dess ägare har möjlighet att få tillgång till vägrafikregistret. Kronofogdemyndigheten har tillgång till vägrafikregistret och kan via det få tillgång bl.a. till uppgifter om vem som är registrerad ägare till ett visst fordon, vilka fordon en viss person är registrerad som ägare till och tidigare ägare till ett visst fordon.

Fartygsregistret är inrättat för registrering av skepp, skeppsbyggen och båtar. Alla skepp måste vara registrerade i fartygsregistret. Kravet om registrering gäller även för båtar som används yrkesmässigt (till bogsering, bärgning, transport av gods eller passagerare, fiske) och båtens skrov är minst fem meter långt. I Sveriges skeppslista som ges ut en gång om året finns uppgifter om samtliga registrerade skepp och båtar.

I luftfartygsregistret finns information om interimistisk registrering, registrering av luftfartyg, äganderättsändring, avregistrering av luftfartyg, försäkring av luftfartyg och registrering av nödradiosändare.

⁴ 5 § förordningen (2008:1300) med instruktion för Transportstyrelsen.

Travhäst- och galoppregistret

Svenska Travsportens Centralförbund (STC) och svensk Galopp (SG) för ett ägarregister som innehåller uppgifter om ägare till trav- och galopphästar. Kronofogdemyndigheten kan få uppgifter per telefon om en person är registrerad som ägare till en viss häst och ytterligare upplysningar lämnas efter en skriftlig förfrågan.

Vapenregistren

Polismyndigheten har ett centralt elektroniskt register över bl.a. vapeninnehav. Om det finns skäl att tro att en gäldenär har vapen tar Kronofogdemyndigheten kontakt med Polismyndigheten och kan på så vis få nödvändiga uppgifter om vapeninnehav.

Fastighetsregistret

Lantmäteriet är förvaltningsmyndighet för frågor om fastighetsindelning, om grundläggande geografisk information och fastighetsinformation, om inskrivning enligt jordabalken och om geodetiska referenssystem. Lantmäteriet ansvarar för drift och förvaltning av fastighetsregistret som förs med stöd av lagen (2000:224) och förordningen (2000:308) om fastighetsregister. Fastighetsregistret är Sveriges officiella register över hur marken är indelad och över vem som äger vad. Fastighetsregistret innehåller även information om adresser, byggnader och fastighetstaxering. Informationen används bland annat för kreditgivning och identifiering av rätt ägare vid fastighetsförsäljningar. Kronofogdemyndigheten har åtkomst till information i fastighetsregistret.

Företagsinteckningsregistret

En företagsinteckning är en särskild säkerhetsrätt som har skapats för att näringsidkare ska kunna använda sin rörelseegendom, exempelvis ett varulager, som kreditsäkerhet. Enligt lagen (2008:990) om företagshypotek är Bolagsverket inskrivningsmyndighet. Kronofogdemyndigheten har åtkomst till information i företagsinteckningsregistret.

Redogörelse för inkomster och utgifter^{1 (4)} Information

Datum

2016-10-21

Personnummer

Du har tidigare fått underrättelse om nedanstående skuld. Om du inte kan betala nu måste du lämna uppgifter om dina inkomster m.m. Du kan lämna uppgifterna vid telefonsamtal eller i e-tjänsten Mina inkomster och utgifter på www.kronofogden.se. För att använda e-tjänsten behöver du e-legitimation. Du kan också lämna uppgifterna på bifogad blankett.

Ring oss gärna om du har frågor, tfn 0771-73 73 00.

Svar behöver vi senast

Total skuld per 2016-10-21 är kr.
Ytterligare ränta och kostnader kan tillkomma.

Du betalar till plusgirokonto eller bankgirokonto
Vid betalning anger du ditt personnummer i meddelandefältet.

Vad vi använder uppgifterna till

Kronofogden behöver uppgifterna för att beräkna om du har möjlighet att betala skulden via avdrag på din inkomst (lönutmätning). Om du redan har lönutmätning, behöver vi uppgifterna till en ny beräkning.

Det är viktigt att du lämnar uppgifterna för att beräkningen ska bli rätt. Om du väljer att inte lämna uppgifterna kan det innebära att för högt belopp dras (utmäts) och du får behålla för lite pengar till din försörjning. På www.kronofogden.se finns ytterligare information om lönutmätning. Du kan också ringa oss för information.

Så här räknar vi

Vid lönutmätning bestäms ett förbehållsbelopp och ett utmättningsbelopp (avdragsbelopp).

För att klara din försörjning får du behålla ett **förbehållsbelopp**. Storleken på detta beror på hur stora utgifter du och din partner har och om det finns barn. I förbehållsbeloppet ingår bostadskostnad minskad med bostadsbidrag och bostadstillägg. Är du gift eller sammanboende kommer vi att ta hänsyn till din partners inkomster och vissa utgifter. På så sätt kan din lönutmätning påverka din partner men det är bara på din inkomst som vi gör lönutmätning. Vi kontaktar din arbetsgivare, Försäkringskassan, a-kassan m.fl. för att få veta din lön eller ersättning.

Förbehållsbelopp beräknas med hjälp av **normalbeloppet** som täcker vanliga levnadskostnader som t.ex. mat, kläder, tvätt, hygien, gas, hushållsel, telefon, internetuppkoppling, TV-avgifter, försäkringsavgifter, fackföreningsavgifter och andra medlemsavgifter och mindre utgifter för tillfälliga behov. Dessutom kan du få tillägg för kostnad som du eller någon i din familj har för resor till och från arbetet, sjukdom m.m.

Har du skyddade personuppgifter?

Har du skyddade personuppgifter bör du alltid upplysa Kronofogden om detta. Innan du skickar in ansökningar eller lämnar uppgifter är du välkommen att kontakta oss för att få veta vilka uppgifter som är nödvändiga att lämna i ditt ärende, och vilka som inte är det. Tänk också på att känsliga uppgifter även kan finnas i andra dokument som du skickar till oss.

För mer information se www.kronofogden.se.

www.kronofogden.se

E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se

Postadress

Box 1050

172 21 SUNDBYBERG

Besöksadress

Esplanaden 1

172 67 SUNDBYBERG

Telefon

0771-737 300

Telefax

08-292614

Plus-/Bankgiro

Förklaringar till blanketten

Kronofogden kan begära att du styrker dina uppgifter med t.ex. kvitto eller intyg.

1. Dina kontaktuppgifter

Din adress behöver du bara ange om den är en annan än på brevet från Kronofogden.

2. Familjeförhållanden

Om du inte bor tillsammans med din make/maka/partner ska du markera Ensamstående.

Barn som bor hos dig Vi behöver uppgifter om barn under 18 år eller barn som genomgår grundutbildning (t.ex. gymnasium) och är under 21 år. Ta även med barn som är din sammanboendes om de bor hos er.

Underhållsbidrag eller underhållsstöd Ange om barnet får underhållsbidrag från den andra föräldern eller underhållsstöd från Försäkringskassan.

Barnpension betalas ut till barn som har en förälder som har avlidit.

Barnbidrag eller studiebidrag Ange om barnet får barnbidrag eller studiebidrag.

Växelvis boende Barnet bor ungefär lika mycket hos dig som hos den andra föräldern (även sammanboendes barn).

3. Inkomstuppgifter

Utbetalare Skriv namnet på din arbetsgivare eller den som betalar ut ersättning (t.ex. Försäkringskassan eller arbetslöshetskassan).

Inkomst Ange din inkomst före skatteavdrag. I lön ingår också ob-tillägg, ackordslön m.m. Har du ingen inkomst, ange 0 (noll) kr.

Skattepliktiga förmåner Ange om du har skattepliktig förmån, t.ex. fri bil eller fria kost/lunch-kuponger. Du anger också det skattepliktiga förmånsvärdet.

Utbetalningsperiod Ange hur ofta du får lön, t.ex. månad eller 14 dagar.

4. Bostadskostnader

Hyr du bostad anger du din månadshyra och värmekostnad om den inte ingår i hyran.

Bor du i egen fastighet eller bostadsrätt, anger du din totala bostadskostnad per månad. Du får ta upp månadsavgift, amortering och räntor på lån som du pantsatt bostadsrätten eller fastigheten för. Har du pantsatt bostadsrätten eller fastigheten för lån som du använt för inköp av t.ex. bil eller båt ska du inte ta upp detta. Du får också ta upp värme, renhållning, vatten och avlopp, sotning, tomträttsavgift och avgift till samfällighetsförening. Betalar du på annan period än månad så får du räkna om kostnaden till månadskostnad.

Ange månadskostnaden och specificera vad den består av.

5. Övriga kostnader

Resekostnader till arbetet Ange kostnad för månadskort för buss eller tåg. Kör du bil anger du avståndet i kilometer från hemmet till arbetet (en riktning).

Underhållsbidrag som du betalar direkt till barn eller ej sammanboende make. Ange belopp och till vem du betalar.

Kostnader på grund av sjukdom Har du eller någon i din familj kostnader för medicin och läkarbesök får du behålla pengar till det, upp till högkostnadsskyddet. Andra sjukdomskostnader kan kräva läkarintyg. Även kostnader för t.ex. sjukresor, hemtjänst, färdtjänst, god man kan tas upp. Om kostnaden avser tandläkare eller glasögon ska du lämna intyg och kostnadsförslag. Kontakta oss för mer information eller läs på www.kronofogden.se.

www.kronofogden.se

E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se

Postadress

Besöksadress

Telefon

Telefax

Plus-/Bankgiro

Box 1050

Esplanaden 1

0771-737 300

08-292614

172 21 SUNDBYBERG

172 67 SUNDBYBERG

Redogörelse för inkomster och utgifter

3 (4)

Datum
2016-10-21

Personnummer

Lämna gärna uppgifterna på telefon eller via e-tjänsten
Mina inkomster och utgifter på www.kronofogden.se.
Du behöver en e-legitimation för att använda e-tjänsten.

1. Dina kontaktuppgifter

Telefon	E-post
Om du har en annan adress än på brevet från Kronofogden, ange den här	

2. Familjeförhållanden

☐ Ensamstående ☐ Sammanbör med make/maka/registrerad partner/sambo	Sammanboendes namn och personnummer				
Namn på barn som bor hos dig	Födelseår och månad	Underhållsbidrag/stöd som barnet får per månad, kr	Barnpension per månad, kr	Barnbidrag/studiebidrag	Växelvis boende
				☐ Ja ☐ Ja	☐ Ja ☐ Ja
				☐ Ja ☐ Ja	☐ Ja ☐ Ja
				☐ Ja ☐ Ja	☐ Ja ☐ Ja

3. Inkomstuppgifter

Dina inkomster	Din inkomst före skatteavdrag, kr	Skatteavdrag, ange ett av alternativen	Utbetalningsperiod
Din arbetsgivare/utbetalare, ange namn och adress		☐ Kronor: _____ ☐ Procent: _____ Tabell och kolumn: _____	☐ Månad ☐ Dag ☐ 14 dagar ☐ Vecka ☐ Annat, nämligen: _____
Fler arbetsgivare/utbetalare, ange namn och adress		☐ Kronor: _____ ☐ Procent: _____ Tabell och kolumn: _____	☐ Månad ☐ Dag ☐ 14 dagar ☐ Vecka ☐ Annat, nämligen: _____
Skattepliktiga förmåner			
Din sammanboendes inkomster	Sammanboendes inkomst före skatteavdrag, kr	Skatteavdrag, ange ett av alternativen	Utbetalningsperiod
Arbetsgivare/utbetalare, ange namn och adress		☐ Kronor: _____ ☐ Procent: _____ Tabell och kolumn: _____	☐ Månad ☐ Dag ☐ 14 dagar ☐ Vecka ☐ Annat, nämligen: _____
Fler arbetsgivare/utbetalare, ange namn och adress		☐ Kronor: _____ ☐ Procent: _____ Tabell och kolumn: _____	☐ Månad ☐ Dag ☐ 14 dagar ☐ Vecka ☐ Annat, nämligen: _____
Skattepliktiga förmåner			

www.kronofogden.se

E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se

Postadress
Box 1050
172 21 SUNDBYBERG

Besöksadress
Esplanaden 1
172 67 SUNDBYBERG

Telefon
0771-737 300

Telefax
08-292614

Plus-/Bankgiro

KFM 9481 14 SV Inw 11

Redogörelse för inkomster och utgifter

4 (4)

Datum
2016-10-21

Personnummer

4. Hyra/Bostadskostnader

☐ Hyr bostad	Hyra per månad, kr	Bostadsbidrag/tillägg per månad, kr	☐ Bor i egen fastighet	☐ Bor i egen bostadsrätt	☐ Annan typ av boende:
Specificera din totala bostadskostnad per månad för egen fastighet eller bostadsrätt, kr					

5. Övriga kostnader,
per månad

Dina uppgifter	Din sammanboendes uppgifter
Resekostnader till och från arbetet, kr	
Om du kör bil till arbetet, ange avstånd till arbetet, km	
Kostnad för barn tillsyn, kr T.ex. förskola eller fritidsavgift	
Kostnader på grund av sjukdom i familjen	☐ Läkare och medicin, kr: ☐ Sjukresor, kr: ☐ Hemtjänst, kr: ☐ Färdtjänst, kr: ☐ God man, kr: ☐ Annat, nämligen: _____ Belopp, kr: _____
Underhållsbidrag som du betalar direkt till barn eller ej sammanboende make/maka per månad.	Kr: _____ Namn på den du betalar till: _____
Underhållsstöd som du betalar till Försäkringskassan per månad	Kr: _____

Vill du veta mer om löneutmätning kan du ringa till Kronofogden eller så kan du läsa om löneutmätning på www.kronofogden.se.

Underskrift

Datum	Underskrift
Namnförtydligande	

KFM 9481 14 sv inw 11

www.kronofogden.seE-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.sePostadress
Box 1050
172 21 SUNDBYBERGBesöksadress
Esplanaden 1
172 67 SUNDBYBERGTelefon
0771-737 300Telefax
08-292614

Plus-Bankgeo

Förteckning Tillgångar m.m.

1 (3)

Datum

Du är skyldig att lämna uppgifter om dina tillgångar och att i förteckningen bekräfta att uppgifterna är riktiga (4 kap. 14 § utsökningsbalken).

- ☐ Förteckningen har upprättats vid förrättning i bostaden/lokalen.
☐ Förteckningen har upprättats hos Kronofogden.
☐ Förteckningen har upprättats i samband med förhör hos Kronofogden.

Jag försäkrar på heder och samvete att lämnade uppgifter om mina tillgångar är sanna och att inga uppgifter har utelämnats. OBS! Den som lämnar osanna eller ofullständiga uppgifter kan dömas till böter eller fängelse (15 kap. 10 § brottsbalken).

Underskrift	Namnförtydligande

Personuppgifter

Namn	Personnummer
Bostadsadress	Telefonnummer
E-post	Mobilnummer

Kontanter m.m.

Kontanter ☐ Ja ☐ Nej	Var finns pengarna?	Belopp och valuta
Pengar på konto ☐ Ja ☐ Nej	Vilka banker?	Belopp och valuta
Fordringar ☐ Ja ☐ Nej	Vem är skyldig dig pengar?	Belopp och valuta
Förbetralt kort, virtuell valuta m.m. ☐ Ja ☐ Nej	Var förvaras egendomen?	Belopp och valuta
Bankfack ☐ Ja ☐ Nej	Vilket bankkontor?	
Vad förvaras i bankfacket?		

Värdepapper och andra typer av sparande

Fonder ☐ Ja ☐ Nej	Förvaltas av	Värde
Aktier ☐ Ja ☐ Nej	Förvaltas av	Värde
Obligationer ☐ Ja ☐ Nej	Förvaltas av	Värde
Investeringsparkonto ☐ Ja ☐ Nej	Förvaltas av	Värde
Individuellt pensionssparande ☐ Ja ☐ Nej	Förvaltas av	Värde
Liv- Försäkring ☐ Pensions- försäkring ☐ Kapital- försäkring ☐	Förvaltas av	Värde
Annan typ av sparande ☐ Ja ☐ Nej	Förvaltas av	

Inkomst eller annan utbetalning

Ange typ av inkomst och vem som betalar ut pengarna.

www.kronofogden.se

E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se

Postadress
Box 1050
172 21 SUNDBYBERG

Besöksadress
Esplanaden 1
172 67 SUNDBYBERG

Telefon
0771-737 300

Telefax
08-292614

Plus-/Bankgiro

2 (3)

Person-/Organisationsnummer

Hemelektronik

Beskrivning	Ange nedan var egendomen förvaras.

Verktyg, maskiner, redskap, vapen

Beskrivning	Ange nedan var egendomen förvaras.

Smycken, konst, samlingar, ädelstenar och ädelmetaller, antikviteter

Beskrivning	Ange nedan var egendomen förvaras.

Fordon, bil, båt, traktor, husvagn m.m.

Beskrivning	Ange nedan var egendomen förvaras.

Djur

Beskrivning	Ange nedan var egendomen förvaras.

Fastighet, tomträtt, bostadsrätt

Ange fastighetsbeteckning, adress, bostadsrättsförening, panthavare samt panthavares fordran	

Byggnad på ofri grund, arrende, hyresrätt till lokal

Ange uppgifter om egendomen, adress, fastighetsägare, hyresvärd, andel m.m.	

KFM 9470 10 sv inw 02

www.kronofogden.se

E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se

Postadress
Box 1050
172 21 SUNDBYBERGBesöksadress
Esplanaden 1
172 67 SUNDBYBERGTelefon
0771-737 300Telefax
08-292614

Plus-/Bankgiro

Person-/Organisationsnummer 3 (3)

Eget bolag

Aktier, andelar i bolag

☐ Ja ☐ Nej

Namn och adress.

Andelar i dödsbo

Andelar i dödsbo

☐ Ja ☐ Nej

Ange namn och personnummer på den avlidne och ev. dödsbonummer.

Övrigt

* Behöver du ytterligare plats att skriva kan du göra detta på separat papper och notera detta i fältet övrigt.

www.kronofogden.seE-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.sePostadress
Box 1050
172 21 SUNDBYBERGBesöksadress
Esplanaden 1
172 67 SUNDBYBERGTelefon
0771-737 300Telefax
08-292614

Plus-/Bankgiro

Handläggarsöd till blanketten Förteckning Tillgångar m.m.

OBS Handläggarsödet ska inte lämnas till gäldenären.

Om utrymmet under respektive rubrik inte är tillräckligt, kan gäldenären skriva under "Övrigt" längst ner på blanketten. Om inte heller det räcker, kan gäldenären skriva på bilaga. På bilagan anges Bilaga till Förteckning Tillgångar m.m. upprättad åå-mm-dd av gäldenären (namn och personnummer).

Personuppgifter

Om gäldenären bor på annan adress än den vi har i våra system ska den anges här.

Kontanter m.m.

Gäldenären ska uppgive vilka pengar som finns, såväl svenska kronor som annan valuta, och var de pengarna finns. Finns pengarna på konto, ska gäldenären uppgive i vilken bank. Om gäldenären har lånat ut pengar, ska här uppgives till vem och hur mycket som lånat ut. Gäldenären ska även uppgive om det finns virtuella valutor - t.ex. förbetalda kort eller bitcoins och liknande – och även var dessa i så fall finns.

Värdepapper och andra typer av sparande

Gäldenären ska uppgive vilken bank/forvaltare som förvaltar gäldenärens fonder, aktier, obligationer eller andra finansiella instrument, samt investeringssparkonto eller individuellt pensionssparande. Här gäldenären försäkring t.ex. liv-, pension- eller kapitalförsäkring ska uppgift om försäkringen och försäkringsbolag uppges. Om gäldenären uppgiver annat sparande ska detta noteras under Annan typ av sparande. Även förvaltare ska uppges.

Inkomst eller annan utbetalning

Här ska gäldenären redogöra för sina inkomster. Adress ska anges till utbetalare. Gäldenären ska uppgive alla inkomster t.ex. inkomst av anställning, pension, royalty, arvode, internet-baserade inkomster, räntor, vinster av spel/lotter/poker eller av egen näringsverksamhet. Här ska även anges om gäldenären väntar utbetalning av försäkringsersättning eller skadestånd.

Hemelektronik

Här ska gäldenären uppgive elektronik, dock inte vitvaror. Exempel på elektronik som ska uppges är utrustning för ljud/bild, datorer, köksmaskiner (t.ex. hushållsassistent och kaffemaskin av dyrare slag). Gäldenären ska uppgive var egendomen förvaras. Uppgifter om anskaffningsår, märke, uppskattat värde, inköpspris är andra uppgifter som vi behöver för att kunna bedöma egendomens värde.

Verktyg, maskiner, redskap, vapen

Här ska gäldenären ange verktyg, maskiner och redskap t.ex. bormaskin och slipmaskin. Vapen, både registrerat och oregistrerat, ska uppges. Dessutom ska gäldenären uppgive var egendomen finns. Uppgifter om anskaffningsår, märke, uppskattat värde, inköpspris är andra uppgifter som vi behöver för att kunna bedöma egendomens värde.

Smycken, konst, samlingar, ädelmetaller och ädelstenar, antikviteter

Exempel på samlingar kan vara frimärken, serietidningar, klockor eller porslin. För att bedöma egendomens värde behöver vi uppgift om bl.a. inköpsår och inköpspris. Gäldenären ska uppgive var egendomen förvaras. Finns egendomen hos pantbank eller i bankfack ska detta anges.

Fordon, bil, båt, traktor, husvagn m.m.

Exempel på tillgångar som ska anges under denna rubrik är bil, motorcykel, släp, hästransport, husbil, husvagn, fyrhjuling, moped, båt, traktor, cykel, lantbruksmaskiner, snö- eller vattenskoter, åkgräsklippare, fartyg samt luftfartyg. Gäldenären ska ange om han eller hon är ägare till fordonet helt eller delvis. Vi behöver uppgifter för att kunna bedöma egendomens värde, t.ex. skick, registreringsnummer, fabrikat och årsmodell samt inköpspris och inköpsår. Gäldenären ska uppgive var egendomen förvaras.

Djur

Här ska gäldenären ange djur eller andel i djur och var dessa finns. Uppskattat värde är intressant.

Fastighet, tomträtt, bostadsrätt

Här ska gäldenären ange om gäldenären själv äger eller är delägare i fastighet, tomträtt eller bostadsrätt. Fastighetsbeteckning eller adress ska anges, liksom egendomens värde. Ange vilka lån som har panträtt i egendomen.

Byggnad på ofri grund, arrende, hyresrätt, fritidshus

Här ska gäldenären ange om gäldenären äger byggnad på ofri grund (t.ex. kolonistuga eller sommarstuga), arrenderätt eller hyresrätt till verksamhetslokal. Adress eller fastighetsbeteckning till egendomen ska uppges.

Eget bolag

Gäldenären ska ange om gäldenären är delägare i bolag. Typ av bolag ska anges (aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag). Om gäldenären har aktier i bolaget ska dessa anges i andelar. Är gäldenären delägare i handelsbolag ska detta anges i procent av bolaget. För kommanditbolag ska anges om gäldenären är kommanditdelägare (begränsat ekonomiskt ansvar) eller komplementär (obegränsat ekonomiskt ansvar). Gäldenären ska uppgive namn, organisationsnummer och adress till bolaget.

Andelar i dödsbo

Här ska gäldenären ange om denne har andel i oskiftat dödsbo. Uppgift om gäldenärens andel, namn och personnummer på den avlidne samt eventuellt dödsbonummer ska uppges. Uppgift om alla dödsbodelägare ska lämnas.

Övrigt

Här kan gäldenären lämna uppgift om övriga tillgångar. Här ska även noteras om det finns bilaga till förteckningen, se inledningen.

KFM 9470 10 sv inw 02

www.kronofogden.se

E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se

Postadress
Box 1050
172 21 SUNDBYBERG

Besöksadress
Esplanaden 1
172 67 SUNDBYBERG

Telefon
0771-737 300

Telefax
08-292614

Plus-/Bankgiro

Tillgångsförteckning Näringsverksamhet

1 (3)

Datum
2016-10-21

Allmänt om verksamheten

Namn/Firma		Person-/Organisationsnummer
Typ av verksamhet och verksamhetsadress		
Företrädare för företaget (namn och funktion)	Telefon/mobilnummer	Person-/Organisationsnummer
Adress	E-post	
Företrädare för företaget (namn och funktion)	Telefon/mobilnummer	Person-/Organisationsnummer
Adress	E-post	
Kontaktperson om annan än ovanstående (namn, funktion, telefonnummer)		
Bokföringen sköts av (namn och telefonnummer)		
Aktuell omsättning	Antal anställda	
Ange de största uppdragsgivarna/kunderna		
Övrigt (t.ex. företags webbplats, hyresvärd för verksamhetslokal)		

KFM 9494 01 sv inw 02

www.kronofogden.se

E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se

Postadress
Box 1050
172 21 SUNDBYBERG

Besöksadress
Esplanaden 1
172 67 SUNDBYBERG

Telefon
0771-737 300

Telefax
08-292614

Plus-/Bankgiro

2 (3)

Tillgångar

Kassa, kr	Bank (kontonummer och behållning)	Plusgiro (kontonummer och behållning)
Värdepapper (t.ex. aktier, obligationer)		
Utestående kundfordringar (namn, adress, telefon)	Fakturerat belopp (inkl. moms)	Ännu ej fakturerat belopp Löpande fakturering Ja ☐ Nej ☐ Ja ☐ Nej ☐ Ja ☐ Nej ☐ Ja ☐ Nej ☐
Betaltvillkor		
Används factoring? ☐ Ja ☐ Nej Om ja, ange vilket factoringföretag som används:		
Pågående arbeten/uppdrag (namn, adress, telefon)		
Lager (adress, anskaffningsvärde, bifoga ev. inventarielista)	Värde	
Maskiner (anskaffningsvärde, anskaffningsår)	Värde	
Fordon (modell, registreringsnummer, ml)	Värde	
Övriga inventarier (bifoga ev. inventarielista)	Värde	
Restskuld på avbetalningsköp, äganderättsförbehåll (ange säljarens namn och telefonnummer)		

KFM 9494 01 sv inw 02

www.kronofogden.se**E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se**Postadress
Box 1050
172 21 SUNDBYBERGBesöksadress
Esplanaden 1
172 67 SUNDBYBERGTelefon
0771-737 300Telefax
08-292614

Plus-/Bankgiro

3 (3)

Hyrd egendom, leasing (bifoga kontrakt)	
Andelar i bolag/ekonomisk förening (namn, org.nr)	Värde
Immateriella rättigheter (t.ex. patent, mönsterskydd)	Värde
Hyresrätt till lokal/övriga nyttjanderätter	Värde

Fastighetsinnehav m.m.

Fastighet, tomträtt, bostadsrätt (ange beteckning)	Värde

Lämnade säkerheter

Företagshypotek, belopp	Innehavare	Skuld
Pantbrev (i egendom under fastighetsinnehav m.m.), belopp	Innehavare	Skuld

Övrigt

Bifogade handlingar

☐ Balansräkning ☐ _____
☐ Kundreskontra ☐ _____
☐ Förteckningen har upprättats vid förrättningen i lokal/bostad
☐ Förteckningen har upprättats i samband med besök/förhör hos Kronofogdemyndigheten

Härmed försäkras på heder och samvete att uppgifterna om tillgångar är riktiga och sanningsenliga och att inga tillgångar utelämnats.
 OBS! Den som lämnar osanna eller ofullständiga uppgifter kan dömas till böter eller fängelse.

Underskrift

Datum	
Behörig företrädare/firmatecknare	Namnförtydligande

www.kronofogden.se

E-postadress: kronofogdemyndigheten@kronofogden.se

Postadress
 Box 1050
 172 21 SUNDBYBERG

Besöksadress
 Esplanaden 1
 172 67 SUNDBYBERG

Telefon
 0771-737 300

Telefax
 08-292614

Plus-/Bankgiro

KFM 9494 01 sv inv 02

Några författningar som innehåller en särskild föreskrift om verkställighet eller hänvisning till lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.¹

Kupongskattelagen (1970:624)

22 § Om en värdepapperscentral eller ett aktiebolag inte betalar in kupongskatt i föreskriven tid, ska Skatteverket förelägga värdepapperscentralen eller bolaget att inom viss tid fullgöra sin betalningsskyldighet.

Obetalda kupongskattebelopp samt dröjsmålsavgifter ska av Skatteverket lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Överklagande av beslut inverkar inte på skyldigheten att betala skatt eller dröjsmålsavgift.

¹ Sammanställningen gör inte anspråk på att vara fullständig.

Kungörelsen (1973:261) om utbetalning av vissa ersättningar i mål eller ärende vid domstol, m.m.

10 § Indrivning skall begäras för en fordran enligt 8 eller 9 § som inte har betalats inom föreskriven tid. Indrivning behöver dock inte begäras för en fordran som understiger 100 kronor om indrivning inte krävs från allmän synpunkt. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. och i indrivningsförordningen (1993:1229).

Aktiebolagslagen (1975:1385)

13 kap. 26 § En avgift enligt 25 § skall efterges, om den underlåtenhet som har föranlett avgiften framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som bolaget inte har kunnat råda över. Avgiften skall också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelserna om eftergift skall beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

Om en avgift inte har betalats efter betalningsuppsmaning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Lagen (1976:206) om felparkeringsavgift

13 § Åläggande enligt 6 § andra stycket får inte utfärdas senare än ett år efter den dag då överträdelsen skedde.

Om en felparkeringsavgift inte betalas efter ett sådant åläggande som avses i 6 § andra stycket skall Transportstyrelsen begära indrivning av avgiften. Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske oavsett om åläggandet har fått laga kraft.

Arbetsmiljölagen (1977:1160)

8 kap. 8 § En sanktionsavgift får tas ut bara om ansökan har delgetts den som avgiftsföreläggandet riktas mot inom fem år från den tidpunkt då överträdelsen skedde.

Ett beslut om att avgift ska tas ut ska genast sändas till länsstyrelsen. Avgiften ska betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vann laga kraft. En upplysning om detta ska tas in i beslutet.

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i andra stycket, ska dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. Den obetalda avgiften och dröjsmålsavgiften ska lämnas för indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Bötesverkställighetslagen (1979:189)

6 § Om uppbörd inte skall ske eller om uppbörd inte har lett till full betalning, skall böterna lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Arbetstidslagen (1982:673)

27 a § En sanktionsavgift får tas ut bara om ansökan har delgetts den som avgiftsföreläggandet riktas mot inom fem år från den tidpunkt då överträdelsen skedde.

Ett beslut om att avgift ska tas ut ska genast sändas till länsstyrelsen. Avgiften ska betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vann laga kraft. En upplysning om detta ska tas in i beslutet.

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i andra stycket, ska dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. Den obetalda avgiften och dröjsmålsavgiften ska lämnas för indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

En beslutad avgift bortfaller om verkställighet inte har skett inom fem år efter det att avgörandet vann laga kraft.

Lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

35 § Om skatten inte har betalats inom föreskriven tid, skall skattebeloppet och i förekommande fall dröjsmålsavgift på framställning av inskrivningsmyndigheten eller av annan myndighet som regeringen bestämmer omedelbart lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst

17 § RIKAB:s beslut om att påföra avgifter enligt denna lag ska anses som beslut av förvaltningsmyndighet och får verkställas, om avgiften är obetald och förfallen till betalning. Verkställighet får ske även om avgiftsbeslutet har begärts omprövat eller omprövningsbeslutet har överklagats. Avser beslutet radio- och TV-avgift, krävs dock att RIKAB har sänt en påminnelse enligt 12 §.

Uttagande av avgift handläggs hos Kronofogdemyndigheten som allmänt mål.

Lagen (1989:532) om tillstånd för anställning på fartyg

6 § Frågor om påförande av avgift enligt 5 § prövas av allmän domstol efter ansökan, som skall göras av allmän åklagare inom två år efter det att överträdelsen upphörde. I frågor om sådan talan gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i rättegångsbalken om åtal för brott på vilket inte kan följa svårare straff än böter och om kvarstad i brottmål. Sedan fem år har förflutit efter det att överträdelsen upphörde, får avgift inte påföras. Avgiften tillfaller staten.

Avgiften skall betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vann laga kraft. En upplysning om detta skall tas in

i beslutet. Om avgiften inte betalas inom denna tid, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. Den obetalda avgiften och dröjsmålsavgift skall lämnas för indrivning. Indrivningsåtgärder får dock inte vidtas sedan fem år har förflutit från det beslutet vann laga kraft. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.

10 § Skatt eller dröjsmålsavgift som inte har betalats in i rätt tid skall lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Överklagande inverkar inte på skyldigheten att betala skatt eller dröjsmålsavgift.

Förordningen (1994:426) om brottsofferfond

7 § Bestämmelser om uppbörd och indrivning av fondavgifter finns i bötesverkställighetslagen (1979:189), lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m., bötesverkställighetsförordningen (1979:197) och indrivningsförordningen (1993:1229). Polismyndigheten ska varje månad redovisa inbetalda fondavgifter till Kammarkollegiet. Kronofogdemyndigheten ska redovisa indrivna fondavgifter till Kammarkollegiet.

Årsredovisningslagen (1995:1554)

8 kap. 10 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

8 kap. 11 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.

Om ett bolag har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen.

Ellagen (1997:857)

12 kap. 12 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppsmaning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

12 kap. 13 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen.

Lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon

26 § Om vägavgift inte betalas i rätt tid skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Lagen (1998:189) om förhandsbesked i skattefrågor

19 § Avgift enligt 17 § och kostnad enligt 18 § som inte betalats inom den tid Skatterättsnämnden angett får tas ut genom indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter

3 § Avgifter som betalats till länsstyrelsen ska utan dröjsmål sättas in i bank eller hos kreditmarknadsföretag mot ränta. Detsamma ska Havs- och vattenmyndigheten göra med avgifter som betalats till Havs- och vattenmyndigheten och som beräknas bli tagna i anspråk under det följande kalenderåret. Övriga avgiftsmedel ska Havs- och vattenmyndigheten utan dröjsmål föra över till Kammarkollegiet för förvaltning.

Om en avgift som ska betalas till länsstyrelsen eller Havs- och vattenmyndigheten inte har betalats inom föreskriven tid, ska myndigheten begära indrivning av avgiften. Indrivning behöver dock inte begäras för en fordran som understiger 100 kronor, om indrivning inte krävs från allmän synpunkt.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. och i indrivningsförordningen (1993:1229).

Studiestödslagen (1999:1395)

4 kap. 27 § Årsbelopp och avgifter enligt detta kapitel som inte har betalats inom föreskriven tid får tas ut genom utmätning utan föregående dom eller utslag.

Årsbelopp eller del därav som inte har betalats, frivilligt eller genom utmätning, före utgången av november månad det tredje året efter betalningsåret, skall inte föranleda vidare indrivningsåtgärder.

Naturgaslagen (2005:403)

10 kap. 11 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppsmaning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt tutsökningsbalken ske.

10 kap. 12 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalda förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244).

Utlänningslagen (2005:716)

19 kap. 7 § Frågan om transportören ska betala en avgift enligt 5 § prövas av den myndighet som ska verkställa avvisningen.

Frågan om transportören ska betala en avgift enligt 5 a § prövas av Polismyndigheten.

Avgiften enligt 5 § ska betalas till Migrationsverket. Avgiften enligt 5 a § ska betalas till Polismyndigheten. Avgifterna tillfaller staten.

Mål om uttagande av avgift handläggs som allmänt mål. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Utlänningsförordning (2006:97)

8 kap. 9 § Bestämmelser om begäran om indrivning m.m. finns i 4–9 §§ indrivningsförordningen (1993:1229). Att den betalningsskyldige skall uppmanas att betala fordringen innan ansökan om indrivning görs framgår av 3 § nämnda förordning.

Indrivning behöver inte begäras för en fordran som understiger 100 kronor om indrivning inte krävs från allmän synpunkt.

Vägfrikattlagen (2006:227)

8 kap. 4 § Om vägfrikatt inte betalas i rätt tid, skall den lämnas för indrivning. Sådan får dock inte begäras för ett belopp som omfattas av anstånd. Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet ske enligt utsökningsbalken.

Konkurrenslagen (2008:579)

3 kap. 22 § Konkurrensskadeavgift ska betalas till Konkurrensverket inom trettio dagar från det att domen vann laga kraft eller avgiftsföreläggandet godkändes eller inom den längre tid som anges i domen eller föreläggandet.

Om Konkurrensskadeavgiften inte betalas i tid, ska Konkurrensverket lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Verkställighet får ske enligt utsökningsbalkens bestämmelser.

Radio- och TV-lagen (2010:696)

13 kap. 14 § Beslut om sändningsavgift och ränta får verkställas om avgiften eller räntan är obetald och förfallen till betalning.

13 kap. 15 § För sådan avgift och ränta som nämns i 14 § tillämpas 59 kap. 13, 16, 17, 21, 26 och 27 §§ samt 70 kap. 1–4 §§ skatteförfarandelagen (2011:1244).

Vid tillämpningen av första stycket ska vad som sägs i skatteförfarandelagen om Skatteverket i stället gälla Myndigheten för press, radio och tv.

Plan- och byggförordning (2011:338)

9 kap. 4 § Tillsynsmyndigheten ansvarar för indrivning av byggsanktionsavgifter.

Bestämmelser om begäran om indrivning m.m. finns i 4–9 §§ indrivningsförordningen (1993:1229). Att den betalningsskyldige ska uppmanas att betala fordringen innan ansökan om indrivning görs framgår av 3 § nämnda förordning.

Indrivning behöver inte begäras för en fordran som understiger 100 kronor, om indrivning inte krävs från allmän synpunkt.

Skatteförfarandelagen (2011:1244)

70 kap. 1 § Om ett skattebelopp eller avgiftsbelopp inte har betalats i rätt tid, ska fordran lämnas till Kronofogdemyndigheten för indrivning, om

1. det obetalda beloppet uppgår till
 - a. minst 10 000 kronor för en betalningsskyldig som ska lämna skattedeklaration eller är godkänd för F-skatt,
 - b. minst 2 000 kronor för andra betalningsskyldiga, och
2. den betalningsskyldige har uppmanats att betala beloppet.

En fordran på en betalningsskyldig som avses i första stycket 1 a ska också lämnas för indrivning, om ett belopp på minst 2 000 kronor har varit obetalt under en längre tid trots att den betalningsskyldige har uppmanats att betala beloppet.

70 kap. 3 § Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Tullagen (2016:253)

2 kap. 16 § Om tull inte har betalats i rätt tid, ska fordran lämnas till Kronofogdemyndigheten för indrivning.

Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Tullförförordningen (2016:287)

1 kap. 12 § Obetalda avgifter enligt 10 § ska på begäran av Tullverket drivas in på det sätt som anges i 2 kap. 16 § tullagen (2016:253).

Bestämmelser om begäran om indrivning m.m. finns i 4–9 §§ indrivningsförförordningen (1993:1229). Att den betalningsskyldige ska uppmanas att betala fordran innan ansökan om indrivning görs framgår av 3 § samma förförordning.

Indrivning behöver inte begäras för en fordran som understiger 100 kronor, om indrivning inte krävs från allmän synpunkt.

Sammanställning gjord av Ekonomistyrningsverket över myndigheter som gjort ovillkorade utbetalningar till enskilda år 2015

Affärsverket svenska kraftnät
Arbetsdomstolen
Arbetsförmedlingen
Arbetsgivarverket
Arbetsmiljöverket
Avvecklingsmyndigheten för utbildningsmyndigheter
Avvecklingsmyndigheten för vissa myndigheter inom vård-
och omsorgsområdet
Blekinge tekniska högskola
Boverket
Brottsoffermyndigheten
Centrala studiestödsnämnden
Datainspektionen
Diskrimineringsombudsmannen
Domstolsverket
Ekobrottsmyndigheten
Ekonomistyrningsverket
Elsäkerhetsverket
Energimarknadsinspektionen
Ersättningsnämnden
Exportkreditnämnden

Finansinspektionen
Folkhälsomyndigheten
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande
Fortifikationsverket
Forum för levande historia
Försvarets materielverk
Försvarexportmyndigheten
Försvarshögskolan
Försvarsmakten
Försäkringskassan
Göteborgs universitet
Havs- och vattenmyndigheten
Högskolan Dalarna
Högskolan i Borås
Högskolan i Gävle
Högskolan i Halmstad
Högskolan i Skövde
Högskolan Kristianstad
Högskolan Väst
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Inspektionen för socialförsäkringen
Inspektionen för vård och omsorg
Institutet för rymdfysik
Institutet för språk och folkminnen
Justeringsmyndighet: Koncern
Justeringsmyndighet: Länsstyrelserna
Justitiekanslern
Kammarkollegiet
Kammarkollegiets kapitalförvaltning
Karlstads universitet
Karolinska institutet
Kemikalieinspektionen

Kommerskollegium
Konjunkturinstitutet
Konkurrensverket
Konstfack
Konstnärsnämnden
Konsumentverket
Kriminalvården
Kronofogdemyndigheten
Kungl. biblioteket
Kungl. Konsthögskolan
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm
Kungl. Tekniska högskolan
Kustbevakningen
Lantmäteriet
Linköpings universitet
Linnéuniversitetet
Livsmedelsverket
Luleå tekniska universitet
Lunds universitet
Läkemedelsverket
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Gotlands län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Hallands län
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Kronobergs län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Skåne län
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Södermanlands län

Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Värmlands län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Länsstyrelsen i Örebro län
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Malmö högskola
Migrationsverket
Mittuniversitetet
Moderna museet
Myndigheten för delaktighet
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Myndigheten för yrkeshögskolan
Mälardalens högskola
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde
Naturhistoriska riksmuseet
Naturvårdsverket
Nordiska Afrikainstitutet
Patent- och registreringsverket
Patentbesvärsrätten
Pensionsmyndigheten
Polismyndigheten
Post- och telestyrelsen
Regeringskansliet
Revisorsnämnden
Riksantikvarieämbetet
Riksarkivet
Riksdagens ombudsmän JO

Riksdagsförvaltningen
Riksgäldskontoret
Riksrevisionen
Riksutställningar
Rymdstyrelsen
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
Rättsmedicinalverket
Sameskolstyrelsen
Sametinget
Sjöfartsverket
Skatteverket
Skogsstyrelsen
Skolforskningsinstitutet
Socialstyrelsen
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens energimyndighet
Statens fastighetsverk
Statens försvarshistoriska museer
Statens geotekniska institut
Statens haverikommission
Statens historiska museer
Statens institutionsstyrelse
Statens jordbruksverk
Statens kulturråd
Statens maritima museer
Statens museer för världskultur
Statens servicecenter
Statens skolinspektion
Statens skolverk
Statens tjänstepensionsverk
Statens veterinärmedicinska anstalt
Statens väg- och transportforskningsinstitut
Statistiska centralbyrån

Statskontoret
Stockholms konstnärliga högskola
Stockholms universitet
Strålsäkerhetsmyndigheten
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete
Svenska institutet
Sveriges geologiska undersökning
Sveriges lantbruksuniversitet
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden
Södertörns högskola
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket
Tillväxtverket
Totalförsvarets forskningsinstitut
Totalförsvarets rekryteringsmyndighet
Trafikverket
Transportstyrelsen
Tullverket
Umeå universitet
Universitets- och högskolerådet
Universitetskanslersämbetet
Uppsala universitet
Valmyndigheten
Verket för innovationssystem
Vetenskapsrådet
Åklagarmyndigheten
Örebro universitet

Några författningar som innehåller särskild föreskrift enligt 5 kap. 10 § UB¹

Ärvdabalken

12 kap. 7 § Egendom som omfattas av nyttjanderätten må ej tagas i mät för ägarens gäld, med mindre den på grund av panträtt eller eljest särskilt häftar därför eller fråga är om gäld, för vilken ägaren svarar enligt 21 kap.

Förordningen (1962:652) om Sveriges författarfond

9 § Efter upphovsmannens död övergår rätten till individuell ersättning enligt lagstiftningen om bodelning, arv och testamente.

Rätten till individuell ersättning övergår dock inte om ersättningen till den enskilda mottagaren understiger hälften av den nivå som berättigar en upphovsman till ersättning enligt 6 a §.

Rätten till individuell ersättning som inte är tillgänglig för lyftning kan inte överlåtas och får därför inte utmätas.

Firmalagen (1974:156)

14 § Firma får ej tagas i mät. Försättes innehavaren i konkurs, ingår dock rätten till firman i konkursboet, om ej firman innehåller gäldenärens eller, vid handelsbolags konkurs, bolagsmans släktnamn. Firma

¹ Sammanställningen gör inte anspråk på att vara fullständig.

som ej ingår i konkursbo får likväl användas under den tid verksamheten fortsättes för boets räkning.

Trafikskadelagen (1975:1410)

32 § Fordran på trafikskadeersättning med anledning av personskada får ej tagas i mät för den skadelidandes skuld. Utmätning av livräntebelopp kan dock ske enligt vad som föreskrives i 7 kap. utsökningebalken. I fråga om förbud mot utmätning sedan ersättning har betalats ut gäller 5 kap. 7 § andra stycket utsökningebalken.

Försäkringsanstalt får kvitta fordran på självriskbelopp enligt 21 § mot försäkringstagarens fordran hos anstalten. Fordran på ersättning som avses i 24 § andra stycket får kvittas mot fordran som innehas av den försäkringspliktige.

Fordran på trafikskadeersättning med anledning av personskada får ej i vidare mån än som följer av 19 § överlåtas innan ersättningen är tillgänglig för lyftning.

Bostadsförvaltningslagen (1977:792)

21 § Medel som förvaltaren har hand om för fastigheten skall hållas skilda från andra medel. De får ej utmätas för annan skuld än sådan som är hänförlig till tvångsförvaltningen och de ingår ej heller i fastighetsägarens konkursbo.

Behållna medel, som ej finnes böra avsättas för förvaltningen, skall utbetalas till fastighetsägaren. Tvist om vad fastighetsägaren är berättigad att utfå prövas av hyresnämnden.

Lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.

19 § Vara som har sålts genom avbetalningsköp får ej utmätas för fordran på grund av köpet.

Äktenskapsbalken

9 kap. 9 § En makes egendom får utmätas för den makens skuld även om bodelning skall förrättas. Har egendomen satts under särskild förvaltning, får den dock utmätas för den makens skuld endast om också den andra maken svarar för skulden eller utmätningsfordringen är förenad med särskild förmånsrätt i egendomen.

Konkurslagen (1987:672)

3 kap. 7 § Sedan beslut om konkurs har meddelats, får egendom som hör till konkursboet inte utmätas för fordran hos gäldenären, om inte något annat följer av 7 kap. 19 § första stycket utsökningsbalken. En utmätning som sker i strid mot detta är utan verkan.

Utan hinder av konkurs får ändå egendom, i vilken panträtt för viss fordran gäller, utmätas för fordringen.

Begravningslagen (1990:1144)

2 kap. 9 § Rätten till gravplats som har upplåtits på en enskild begravningsplats får inte pantsättas eller utmätas.

Första stycket gäller även i fråga om gravanordningar.

2 kap. 11 § En begravningsplats får inte utmätas och inte heller belastas med panträtt eller andra rättigheter som kan inskrivas enligt jordabalken.

3 kap. 2 § Krematorier får inte utmätas eller belastas med panträtt.

7 kap. 2 § Gravrätten får inte pantsättas eller utmätas.

7 kap. 29 § Gravanordningar får inte pantsättas eller utmätas.

Lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion

2 kap. 17 § Under den tid företagsrekonstruktionen pågår får utmätning eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken inte äga rum mot gäldenären. Verkställighet får dock ske för fordran för vilken

borgenären har handpanträtt eller retentionsrätt, eller för fordran som avser underhållsbidrag. Handräckning enligt lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. får inte ske.

Under företagsrekonstruktionen får inte heller meddelas beslut om kvarstad eller betalningssäkring.

Försäkringsavtalslagen (2005:104)

15 kap. 2 § En försäkring eller ett försäkringsbelopp, som tillfaller en förmånstagare till följd av ett förordnande som har kunnat återkallas, får tas i anspråk för försäkringstagarens skulder, om fordringen har uppkommit före försäkringsfallet och inte kan betalas ur försäkringstagarens förmögenhet eller kvarlåtenskap.

En försäkring eller ett försäkringsbelopp, som tillfaller en förvärvare eller panthavare eller en förmånstagare till följd av ett oåterkalleligt förordnande, får inte tas i anspråk för försäkringstagarens skulder efter det att ett meddelande om förfogandet har kommit in till försäkringsbolaget. Om förfogandet avser ett försäkringsbrev som innehavaren måste förete för att få ut försäkringsersättning, blir förfogandet gällande mot försäkringstagarens borgenärer när den till vars förmån förfogandet äger rum får försäkringsbrevet i sin besittning.

En försäkring eller ett försäkringsbelopp som tillfaller en förmånstagare får aldrig utmätas för försäkringstagarens skulder, om ansökan görs mer än tre år från det att förmånstagarens rätt inträdde.

15 kap. 3 § Innan något försäkringsfall har inträffat får en livförsäkring som gäller på försäkringstagarens eller försäkringstagarens makes liv utmätas för försäkringstagarens skulder bara i den mån det under något av de senaste tio åren har betalats premie för försäkringen med belopp som överstiger

1. för tidsbegränsad försäkring som endast avser dödsfall: fem gånger den premie som beräknas belöpa på det året,

2. för livförsäkring där försäkringsbolagets betalningsskyldighet efter försäkringsfall inte längre är beroende av att en viss person lever, om den inte omfattas av 1: dubbla genomsnittet av de premier som betalats under perioden eller den kortare tid under vilken försäkringen gällt,

3. för försäkring med periodisk utbetalning där försäkringsbolagets betalningsskyldighet är beroende av att en eller flera personer lever, om den inte omfattas av 1: femton procent av den premie som skulle ha betalats om försäkringen hade tecknats mot engångspremie vid början av det året.

I fråga om fondförsäkring ska alltid gälla det som sägs i första stycket 2.

Om prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken ändrats efter premiebetalningen, ändras det belopp som får utmätas i proportion till ändringen av prisbasbeloppet.

15 kap. 4 § Om värdet av en försäkring, som enligt 3 § inte får utmätas, förs över till en annan försäkring på sätt som anges i 58 kap. 18 § tredje stycket inkomstskattelagen (1999:1229), anses den nya försäkringen som samma försäkring vid tillämpningen av 3 §.

15 kap. 5 § Sedan ett försäkringsfall har inträffat får en livförsäkring och ersättning som utfaller från den inte utmätas för försäkringstagarens skulder i den mån ersättningen tillfaller någon som själv behöver den för sin försörjning eller för en underhållsskyldighet. Om ersättningen tillfaller någon annan än den försäkrade, gäller dock detta förbud bara om den försäkrade har försörjt eller varit skyldig att försörja den berättigade. När ersättningen betalas i form av livränta, gäller förbudet bara rätten till livräntan.

Från vad som efter den försäkrades död på grund av förmåns- tagarförordnande tillfaller den försäkrades make eller den försäkrades eller makens barn som vid dödsfallet inte fyllt 25 år ska för varje berättigad alltid undantas från utmätning ett sammanlagt försäkringsbelopp som motsvarar sex gånger det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för dödsåret.

15 kap. 6 § Det som sägs i 3 § om make gäller också sambo samt tidigare make och tidigare sambo. Det som sägs i 5 § om make gäller också sambo.

15 kap. 7 § Om en försäkring som en arbetsgivare har tecknat på en anställds liv inte gäller till förmån för arbetsgivaren själv, får försäkringen och ersättning som utfaller från den inte tas i anspråk för arbetsgivarens skulder på något annat sätt än som sägs i 8 §. Detta

gäller också om den försäkrade inte är anställd hos arbetsgivaren men har någon annan anknytning till dennes verksamhet eller är medförsäkrad som närstående till någon annan försäkrad.

15 kap. 9 § Sedan ett försäkringsfall har inträffat får en livförsäkring och ersättning som utfaller från den inte utmätas för den berättigades skulder utom i fall som framgår av 5 §.

Trots det som sägs i 5 § får ett ersättningsbelopp som inte hålls avskilt efter utbetalningen utmätas för den berättigades skulder. När två år har gått från det att beloppet skulle betalas, får också det som hålls avskilt utmätas till den del beloppet inte behövs för den berättigades försörjning eller för att fullgöra underhållsskyldighet som åvilar honom.

15 kap. 10 § Om ersättningen från en sjuk- eller olycksfallsförsäkring skall tillfalla den försäkrade, får försäkringen och ersättning som utfaller från den inte utmätas för försäkringstagarens eller den försäkrades skulder. När ersättning betalas i form av livränta, gäller förbudet mot utmätning för den berättigades skulder bara rätten till livräntan.

Trots det som sägs i första stycket får ett ersättningsbelopp som har tillfallit den försäkrade och som inte hålls avskilt efter utbetalningen utmätas för den försäkrades skulder. När två år har gått sedan beloppet skulle betalas, får också det som hålls avskilt utmätas till den del beloppet inte behövs för den försäkrades försörjning eller för att fullgöra underhållsskyldighet som åvilar honom.

Om ersättning skall tillfalla någon annan än den försäkrade, tillämpas vad som gäller enligt 3–7 och 9 §§ om utmätning av tidsbegränsad livförsäkring som bara avser dödsfall och av ersättning som utfaller från livförsäkring.

Socialförsäkringsbalken

107 kap. 9 § En försäkrads fordran på ersättning som inestår hos Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten får inte utmätas. En fordran på sådan ersättning får inte heller pantsättas eller överlätas innan den är tillgänglig för lyftning.

107 kap. 10 § Bestämmelserna i 9 § hindrar inte utmätning enligt bestämmelserna i 7 kap. utsökningsbalken.

107 kap. 11 § Bestämmelserna i 9 och 10 §§ gäller även för tillgodohavande på premiepensionskonto.

Konsumentkreditlagen (2010:1846)

46 § En vara som har sålts med förbehåll om återtaganderätt får inte utmätas för en fordran som grundar sig på kreditköpet.

Varumärkeslagen (2010:1877)

10 kap. 9 § Rätten till ett varukännetecken enligt 1 kap. 7 § får inte utmätas. Försätts innehavaren i konkurs, ingår dock rätten i konkursboet.

Skuldsaneringslagen (2016:675)

42 § Efter inledandebeslutet får utmätning för fordringar som uppkommit dessförinnan inte ske innan frågan om skuldsanering är avgjord genom ett beslut som har fått laga kraft. Om utmätning ändå sker, är åtgärden utan verkan.

Första stycket gäller inte fordringar som enligt 31 § inte omfattas av skuldsaneringen. Det gäller inte heller om, efter överklagande, rätten på begäran av en borgenär bestämmer att utmätning får ske.

Denna paragraf tillämpas även i fråga om ett beslut om betalningssäkring och verkställighet av ett sådant beslut.

Avdelningen för kunskapsstyrning för socialtjänsten
 Anette Agenmark

Riksnormen för försörjningsstöd 2016

Tillsammans med skäligena kostnader för vissa andra behov avgör riksnormen nivån på försörjningsstödet. Beloppen bestäms av regeringen inför varje nytt kalenderår¹ och gäller som miniminivå för de behov som riksnormen ska täcka.²

I riksnormen 2016 har beloppet för barn i åldersgruppen 0–6 år höjts med 100 kronor.
 För barn i åldersgruppen 7–18 år och för skolungdomar i åldersgruppen 19–20 år (hemmavarande ungdomar som går i gymnasiet) har beloppet höjts med 250 kronor.
 Syftet med höjningen är att barn i åldersgruppen 7–18 år i familjer med försörjningsstöd ska ha ekonomiska möjligheter att utöva fritidsaktiviteter.
 Normen för gemensamma hushållskostnader höjs med 10 kronor för att kompensera höjningen av TV-avgiften.

Riksnormen för ett hushåll utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet och de gemensamma hushållskostnaderna enligt följande tabeller.

Personliga kostnader per hemmavarande barn och skolungdom, kronor								
Ålder	0 år	1-2 år	3 år	4-6 år	7-10 år	11-14 år	15-18 år	19-20 år
Summa personliga kostnader	1840	2080	1830	2080	2660	3090	3500	3530
Utan lunch 5 dagar per vecka	1710	1900	1650	1830	–	–	–	–

Personliga kostnader vuxna, kronor		
	Ensamstående	Sambor
Summa personliga kostnader	2950	5320

Gemensamma hushållskostnader, kronor							
Antal personer	1	2	3	4	5	6	7
Summa gemensamma kostnader	940	1050	1320	1500	1720	1960	2130

¹ 2 kap. 1 § socialtjänstförordningen (2001:937)

² 4 kap. 3 § första stycket 1 socialtjänstlagen (2001:453)

SOCIALSTYRELSEN

2015-10-08 Dnr 3.1–25485/2015

2(2)

För att beräkna kostnaden för hushåll med fler än 7 personer lägger man till 170 kronor för varje ytterligare hushållsmedlem. Det motsvarar skillnaden mellan hushåll med 6 respektive 7 personer.

En person som ingår i ett hushåll utan att vara sambo

En vuxen person kan ingå i en hushållsgemenskap med en eller flera andra vuxna personer, utan att räknas som sambo.

För att räkna ut riksnormen för honom eller henne lägger man ihop personens del av de gemensamma hushållskostnaderna med personliga kostnader för ensamstående.

För en person som bor i ett hushåll med 5 personer, skulle uträkningen se ut så här: $1\,720 \text{ kr} / 5 \text{ personer} + 2\,950 \text{ kr} = 3\,294 \text{ kr}$

Riksnormen tar hänsyn till

- hur många personer som finns i hushållet
- ålder på barn och skolungdomar
- om barn och skolungdomar äter lunch hemma
- om vuxna är ensamstående eller sambor.

Riksnormen innehåller kostnader för

- livsmedel
- kläder och skor
- fritid och lek
- hygien
- barn- och ungdomsförsäkring
- förbrukningsvaror
- dagstidning
- telefon
- TV-avgift.

Läs mer på:
konsumentverket.se

Konsumentverkets beräkningar 2016

Konsumentverket gör varje år en beräkning av vad som är rimliga kostnader för hushåll av olika storlek. Siffrorna kan vara en utgångspunkt när du vill gå igenom din ekonomi. Du kan också jämföra våra beräkningar med dina egna.

Konsumentverkets beräkningar baseras på ett basbehov av varor och tjänster och visar exempel på kostnader för detta. I beräkningarna förutsätts att du inte har några funktionsnedsättningar eller sjukdomar som innebär extra utgifter för till exempel hjälpmedel, särskild kost eller mediciner. Det förutsätts också att du bor i lägenhet och inte har några utgifter för trädgård eller reparationer.

Observera att inte alla hushållskostnader ingår i beräkningarna. Kostnader som inte ingår är till exempel resor, hälso- och sjukvård, glasögon, presenter, semester, kalas, alkohol, tobak och spel.

Läs mer

Vill du läsa mer om Konsumentverkets beräkningar kan du läsa i rapport 2013:1 och 2013:4 som finns att ladda ner från www.konsumentverket.se

Använd beräkningarna

Skriv in dina egna kostnader i tabellen eller använd Konsumentverkets siffror om du är osäker på hur mycket du gör av med. Flytta sedan över dina kostnader till budgeten på sidan 3.

Beloppen i tabellerna har avrundats till jämna tiotal kronor.

Detta innehåller kostnadsposterna

All mat lagas hemma: Barn och vuxna äter alla måltider hemma, baserat på

Konsumentverkets matsedel som finns på Konsumentverkets webbplats. Det är en fyraveckors näringsberäknad matsedel som täcker dagsbehovet av energi och näring för respektive åldersgrupp. Matsedeln består av frukost, lunch, middag och två till tre mellanmål.

All mat utom lunch vardagar lagas hemma: Matkostnad där lunch fem dagar per vecka är borträknad, du får själv lägga till kostnad för lunch på restaurang. Barnen äter i skolan.

Övriga matkostnader som du har för exempelvis festmåltider och extra fika (hemma eller på uteställe) ingår inte i beräkningen. Du måste själv lägga till den kostnad du har för detta.

Individuella kostnader per månad	Barn				Flickor		Pojkar
	6-11 mån	1 år	2-5 år	6-9 år	10-13 år	14-17 år	10-13 år
All mat lagas hemma	760	770	930	1 540	1 710	1 910	1 950
All mat lagas hemma utom lunch vardagar	580	590	720	1 180	1 310	1 460	1 490
	0 år	1-2 år	3 år	4-6 år	7-10 år	11-14 år	15-17 år
Personlig hygien	510	430	150	120	150	290	410
Kläder och skor	380	450	450	530	580	590	600
Fritid och lek	80	180	180	400	620	720	720
Mobiltelefon						200	240
Barn-/ungdomsförsäkring	140	140	140	140	140	140	140
Summa kostnader, exklusive livsmedel	1 110	1 200	920	1 190	1 490	2 110	1 870

* För 18- och 19-åringar minskas summan med cirka 65 kr/månad på grund av fri tandvård.

Personlig hygien: Gäller sådant som tvål, tandkräm, blöjor, hårklippning med mera samt kostnad för ett årligt tandläkarbesök (undersökning) för vuxna.

Kläder och skor: Ett basbehov av kläder och skor som används till vardags, på fritiden och vid festligare tillfällen. Här ingår även tillbehör som väska, klocka och paraply.

Fritid och lek: Vanliga fritidsaktiviteter, leksaker, böcker, skidor, cykel, föreningsavgift med mera.

Mobiltelefon: Kostnad för telefon med kontantkort.

Barn-/ungdomsförsäkring: Kostnad för sjuk- och olycksfallsförsäkring för barn och ungdomar. Försäkringen omfattar även sjukdom och olycksfall under fritid.

Förbrukningsvaror: Dagligvaror som främst används för vård och skötsel av hemmet som tvätt- och rengöringsmedel, toalett- och hushållspapper med mera.

Hemutrustning: Möbler, husgeråd, tv, dator med mera. Vitvaror som disk- och tvättmaskin ingår inte.

Medier: Kostnad för bredband, fast telefoni, tv-licens och dagstidning med mera.

Hemförsäkring: Kostar olika beroende på hemmets försäkringsbelopp och bostadsort.

Storstad: över 200 000 invånare.

Mellanstor stad: 50 000–200 000 invånare.

Mindre tätort: under 50 000 invånare.

Gemensamma kostnader, per månad		1 pers	2 pers	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers	Mitt hushåll per månad	
									Konsumentverkets beräkningar	Mina kostnader
	Förbrukningsvaror	100	130	220	260	320	370	410		
	Hemutrustning	370	450	540	620	740	820	890		
	Medier	920	950	970	990	1 010	1 030	1 050		
	Hemförsäkring									
	storstad	140	150	170	180	190	200	200		
	mellanstor stad	100	110	120	130	140	140	140		
	mindre tätort	90	100	110	120	120	130	130		
	Summa gemensamma kostnader									
storstad	1 530	1 680	1 900	2 050	2 260	2 420	2 550			
mellanstor stad	1 490	1 640	1 850	2 000	2 210	2 360	2 490			
mindre tätort	1 480	1 630	1 840	1 990	2 190	2 350	2 480			
	Kvinnor				Män					
17 år	18–30 år	31–60 år	61–74 år	75 år >	18–30 år	31–60 år	61–74 år	75 år >		
460	1 870	1 840	1 690	1 640	2 460	2 350	2 110	1 910		
880	1 430	1 400	1 290	1 250	1 880	1 780	1 620	1 460		
17 år	18–30 år	31–49 år	50–60 år	61 år >	18–30 år	31–49 år	50–60 år	61 år >		
260	530*	530	510	510	400*	400	400	400		
600	610	610	610	610	600	600	600	600		
720	640	640	640	640	640	640	640	640		
240	250	240	230	210	250	240	230	210		
140										
960	2 030	2 020	1 990	1 970	1 890	1 880	1 870	1 850		

För över uppgifterna till tabellen på sidan 3.

Kronofogdemyndighetens författningssamling

ISSN 1653-9915

Kronofogdemyndighetens föreskrifter om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m. under år 2016¹;

KFMFS 2015:1
Verkställighet och
indrivning

Utkom från trycket
den 14 december 2015

beslutade den 30 november 2015 följande.

Kronofogdemyndigheten föreskriver med stöd av 7 kap. 4 § utsökningsförfordningen (1981:981) följande.

1 § Förbehållsbeloppet ska bestämmas med ledning av ett normalbelopp.

2 § Normalbeloppet ska för en ensamstående gäldenär vara 4 679 kr i månaden, för sammanlevande makar och därmed jämställda 7 729 kr i månaden och för varje barn 2 482 kr i månaden till och med det kalenderår då barnet fyller sex år och 2 857 kr i månaden för tid därefter.

3 § Följande normalbelopp i kronor per inkomstperiod ska gälla.

	Månad	Två veckor	Vecka	Dag
Ensamstående	4 679	2 183	1 092	156
Makar och jämställda	7 729	3 607	1 803	258
Barn t.o.m. det kalenderår då barnet fyller sex år	2 482	1 158	579	83
Barn fr.o.m. det kalenderår då barnet fyller sju år	2 857	1 333	667	95

Denna författning träder i kraft den 1 januari 2016 och gäller till och med den 31 december 2016.

På Kronofogdemyndighetens vägnar

CHRISTINA GELLERBRANT HAGBERG

Sven Kihlgren

¹ Beträffande 2015, se KFMFS 2014:1. Ändrade och nytillkomna partier i förhållande till KFMFS 2014:1 är markerade med kantstreck.

Kronofogdemyndighetens allmänna råd

ISSN 1653-9931

Kronofogdemyndighetens allmänna råd om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m. under 2016¹;

KFM A 2015:1
Verkställighet och
indrivning

Utkom från trycket
den 14 december 2015

beslutade den 30 november 2015 i anslutning till myndighetens föreskrifter (KFMFS 2015:1) om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön under 2016 följande allmänna råd om bestämmande av förbehållsbeloppet m.m. under 2016.

1 Normalbelopp

Av 7 kap. 5 § första stycket utsökningsbalken (UB) framgår att den del av lönen som inte får tas i anspråk genom utmätning (förbehållsbeloppet) bestäms med ledning av ett normalbelopp. Kronofogdemyndigheten har i föreskrifter (KFMFS 2015:1) om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m. under år 2016 (föreskrifterna) beslutat om normalbeloppens storlek.

Enligt 7 kap. 5 § andra stycket UB ska normalbeloppen anses omfatta alla vanliga levnadskostnader utom bostadskostnad, som beräknas särskilt och läggs till normalbeloppen.

Allmänna råd:

Till vanliga levnadskostnader bör räknas i ett hushåll normalt förekommande utgifter såsom t.ex. för kost, kläder, tvätt, hygien, gas, hushållsel, telefon, internetuppkoppling, TV-avgifter, försäkrings- och medlemsavgifter samt mindre utgifter för tillfälliga behov.

När det nedan anges att normalbeloppet kan minskas t.ex. med sidoinkomst ska gäldenären slutligen alltid erhålla det belopp för sina vanliga levnadskostnader som följer av föreskrifterna.

Om skäl föreligger kan Kronofogdemyndigheten göra avvikelser från normalbeloppen i situationer som beskrivs i det följande.

2 Familjeförhållanden

Av 7 kap. 5 § UB framgår att normalbeloppen avser ensamstående, sammanlevande makar och därmed jämställda samt barn.

¹ Beträffande 2015, se KFM A 2014:2. Ändrade och nytillkomna partier i förhållande till KFM A 2014:2 är markerade med kantstreck. Vissa redaktionella ändringar har gjorts utan att detta har markerats.

KFM A 2015:1**Allmänna råd:**

Med uttrycket *makar* avses även personer som ingått registrerat partnerskap.

Med uttrycket *därmed jämställda* avses två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll (sambor).

Med uttrycket *barn* avses sådant barn som en gäldenär, dennas sammanlevande make eller sambo varaktigt bor tillsammans med och är skyldig att försörja enligt 7 kap. 1 § föräldrabalken (försörjningsberättigat barn).

Ej försörjningsberättigade barn bör inte beaktas vid beräkningen av förbehållsbeloppet.

Är ett barn gäldenär bör det anses vara ensamstående.

3 Avvikelser från normalbeloppen**3.1 Avdrag****3.1.1 Sidoinkomst****Allmänna råd:**

Om gäldenären har regelbunden sidoinkomst bör normalbeloppet minskas med ett belopp som motsvarar sidoinkomsten efter avdrag för preliminär skatt.

3.1.2 Sammanlevande makes eller sambos inkomst**Allmänna råd:**

Om gäldenären lever tillsammans med make eller sambo och denna har inkomst, bör inkomsten tas med vid beräkningen av gäldenärens förbehållsbelopp. Detta sker genom att gäldenärens förbehållsbelopp bestäms utifrån makes eller sambos förmåga att bidra till betalningen av familjens gemensamma kostnader inklusive bostadskostnad. Dessa kostnader bör fördelas på så sätt att respektive make eller sambo svarar för den del av kostnaderna som motsvarar dennas inkomst i förhållande till deras sammanlagda inkomster (proportionering). Beräkningen sker på sätt som framgår av avdelning I och II i blanketten KFM 9416². Vid beräkningen bör avdrag göras för preliminär skatt samt för kostnader för fullgörande av tjänst enligt vad som anges i punkt 3.3.2.

3.1.3 Barnbidrag och underhållsbidrag m.m. till försörjningsberättigat barn**Allmänna råd:**

Om normalbelopp bestämts för försörjningsberättigat barn, bör beloppet minskas med

² Se bilaga till Kronofogdemyndighetens information om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m. (KFM M 2015:1).

KFM A 2015:1

- allmänt barnbidrag, flerbarnstillägg, förlängt barnbidrag, studiebidrag och extra tillägg till detta. Bor barnets föräldrar ihop minskas barnets normalbelopp med hela barnbidraget. Om barnets föräldrar inte bor ihop minskas barnets normalbelopp med den del som gäldenären får.
- underhållsbidrag, underhållsstöd samt förlängt underhållsbidrag och förlängt underhållsstöd för studerande.
- pension eller annan ersättning enligt 7 kap. 1 § UB som barnet får efter avdrag för preliminär skatt.

Minskningen får inte vara större än barnets normalbelopp.

Vid växelvis boende bör gäldenären tillgodoräknas ett halvt normalbelopp för barnet.

Om ett försörjningsberättigat barn är gäldenär minskas barnets normalbelopp först med barnbidrag/studiebidrag och underhållsbidrag/underhållsstöd samt därefter med annan inkomst, exempelvis barnpension.

3.1.4 Förmåner

Allmänna råd:

En gäldenär kan ha förmåner från arbetsgivare som hör till vanliga levnadskostnader. Normalbeloppet bör minskas med värdet av sådan förmån.

3.2 Tillägg till normalbeloppet för familjens gemensamma kostnader

Allmänna råd:

Ingår normalbelopp för flera personer i förbehållsbeloppsberäkningen, bör frågan om tillägg bedömas utifrån samtliga familjemedlemmars behov. Kronofogdemyndigheten kan begära att uppgifter om tillägg styrks av gäldenären.

3.2.1 Kostnader för barntillsyn

Allmänna råd:

Tillägg till normalbeloppet bör göras för kostnader på grund av nödvändig barntillsyn.

3.2.2 Kostnader för sjukdom

Allmänna råd:

Tillägg till normalbeloppet bör göras för kostnader till följd av sjukdom. Tillägget bör minskas med ersättning för sådan kostnad som utbetalas av Försäkringskassan eller på annat sätt.

Finns högkostnadsskydd bör detta beaktas.

KFM A 2015:1

3.3 Tillägg till normalbeloppen för gäldenärens personliga kostnader**Allmänna råd:**

Tillägg till normalbeloppet bör även göras för gäldenärens betalning av fordran med företrädesrätt samt kostnader för fullgörande av tjänst. Kronofogdemyndigheten kan begära att uppgifter om tillägg styrks av gäldenären.

3.3.1 Fordran med företrädesrätt

Av 7 kap. 4 § UB framgår att i förbehållsbeloppet ska inräknas belopp som motsvarar vad gäldenären betalar till annan, som vid utmätning av lön m.m. har bättre rätt till lönen. Vid utmätning för fordran med företrädesrätt enligt 7 kap. 14 § första stycket 1 UB ska även betalningsskyldighet till annan som har lika rätt som sökanden beaktas.

Allmänna råd:

Av samma anledningar som underhållsbidrag enligt 7 kap. 17 § UB kan jämkas i en fördelningssituation bör motsvarande jämkning göras vid bestämmande av förbehållsbeloppet.

Om betalningen avser fordran med företrädesrätt enligt 7 kap. 14 § första stycket 1 UB, kan utmättnings- och förbehållsbelopp påverkas. Detta blir aktuellt då utrymme inte finns för de löpande fordringarna både i löneutmätningen och vid den frivilliga betalningen.

Förbehållsbeloppet bör beräknas på sätt som framgår av avdelning IV i blanketten KFM 9416³.

Om betalningen avser såväl löpande fordran som skuld kan även skälig avbetalning på skuld accepteras. Det krävs dock att löneutmätningen sker för fordran med företrädesrätt enligt 7 kap. 14 § första stycket 1 UB och att utrymme finns för betalning överstigande de löpande fordringarna.

Även vid löneutmätning för annan fordran bör skälig avbetalning på skuld accepteras, under förutsättning att avbetalningen avser och avräknas från fordran med företrädesrätt enligt 7 kap. 14 § första stycket 1 UB.

3.3.2 Kostnader för fullgörande av tjänst**Allmänna råd:**

Tillägg till normalbeloppet bör göras för gäldenärens kostnad för fullgörande av tjänst. Vid beräkningen av tillägget bör tillämpas de bestämmelser som gäller för avdrag för motsvarande kostnader vid taxering enligt 12 kap. 1, 4-8, 10-22, 24-32 och 37 §§ inkomstskattelagen (1999:1229).

³ Se bilaga till Kronofogdemyndighetens information om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m. (KFM M 2015:1).

Då gäldenären uppbär ersättning för ökade levnadskostnader (traktamenten) eller för resa med egen bil i tjänsten bör inte tillägg göras till normalbeloppet. I sådant fall bör arbetsgivaren upplysas om att beslutet om utmätning av lön m.m. endast avser, förutom lön, den del av traktaments- eller bilersättningen som vid skatteavdrag behandlas som lön.

KFM A 2015:1

Om gäldenären kan antas ha kostnader för resor till och från arbetsplatsen med kollektivt färdmedel, kan Kronofogdemyndigheten göra tillägg till normalbeloppet även om kostnaden inte är känd. Tillägg sker då med belopp som beräknas motsvara kostnaden (t.ex. månadskort).

Tillägg bör även göras om gäldenären har resekostnader för att söka arbete eller delta i andra åtgärder som kommunen eller Arbetsförmedlingen anordnar.⁴ Om gäldenären erhållit ersättning för resekostnaderna bör tillägget minskas med motsvarande belopp.⁵

4 Bostadskostnad

Av 7 kap. 5 § andra stycket UB framgår att bostadskostnaden ska beräknas särskilt och läggas till normalbeloppen.

Allmänna råd:

Vid bestämmande av förbehållsbeloppet bör den faktiska bostadskostnaden läggas till normalbeloppen. Med den faktiska kostnaden avses bostadskostnaden med avdrag för eventuellt förekommande tillägg och bidrag, exempelvis bostadstillägg, boendetillägg och bostadsbidrag.

Bor gäldenären på egen bostadsfastighet bör hänsyn tas till räntekostnader och nödvändiga driftskostnader samt till skälig amortering. Räntekostnader och amortering på bostadslån bör endast beaktas om fastigheten pantförskrivits för lånet.

Bor gäldenären i en bostadsrättslägenhet är månadsavgiften bostadskostnad. Räntekostnader och skälig amortering beaktas om bostadsrätten pantförskrivits för lånet.

4.1 Schablonhyra

Allmänna råd:

Om bostadskostnaden inte är känd, kan Kronofogdemyndigheten med ledning av kostnadsläget på orten beräkna kostnaden för en bostad av skälig storlek för gäldenären (schablonhyra).

⁴ Svea hovrätts beslut 1999-07-13 i mål ÖÅ 4277-99 (RIC 43/99) och RÅ 2008 ref 31.

⁵ Jämför förordning (2015:500) om resebidrag.

KFM A 2015:1**5 Anstånd**

Kronofogdemyndigheten får enligt 7 kap. 11 § andra meningen UB på begäran av gäldenären, bevilja anstånd under pågående löneutmätning endast om sökanden medger det eller om det finns särskilda skäl.

Allmänna råd:

Särskilda skäl för anstånd kan t.ex. vara sjukdom, olycksfall och andra omständigheter som gäldenären inte kunnat råda över eller förutse. Vid bedömningen av om särskilda skäl finns bör beaktas den tid som löneutmätning pågått och beräknas pågå.

Dessa allmänna råd träder i kraft den 1 januari 2016 och gäller till och med den 31 december 2016.

På Kronofogdemyndighetens vägnar

CHRISTINA GELLERBRANT HAGBERG

Sven Kihlgren

Kronofogdemyndighetens meddelanden

ISSN 1653-994X

Kronofogdemyndighetens information om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön

KFM M
2015:1

Inledning

Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) har beslutat om föreskrifter och allmänna råd om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m.¹ I detta meddelande finns information om de allmänna råden och kommentarer till vissa av dem. Meddelandet ger också information om andra frågor av betydelse vid löneutmätning.²

1 Normalbelopp

Av 7 kap. 5 § första stycket utsökningsbalken (UB) framgår att den del av lönen som Kronofogden inte får utmäta (förbehållsbeloppet) bestäms utifrån ett normalbelopp.³ Enligt andra stycket samma paragraf ska normalbeloppet anses omfatta alla vanliga levnads-kostnader. Det allmänna rådet anger följande.

”Till vanliga levnadskostnader bör räknas i ett hushåll normalt förekommande utgifter såsom t.ex. för kost, kläder, tvätt, hygien, gas, hushållsel, telefon, internetuppkoppling, TV-avgifter, försäkrings- och medlemsavgifter samt mindre utgifter för tillfälliga behov.

När det nedan anges att normalbeloppet kan minskas t.ex. med sidoinkomst ska gäldenären slutligen alltid erhålla det belopp för sina vanliga levnadskostnader som följer av föreskrifterna.

Om skäl föreligger kan Kronofogdemyndigheten göra avvikelser från normalbeloppet i situationer som beskrivs i det följande.”

Enligt 7 kap. 4 och 5 §§ UB får lön tas i anspråk genom utmätning endast till den del den överstiger vad gäldenären behöver för sitt och sin familjs underhåll samt till fullgörande av betalningsskyldighet som har företräde vid löneutmätning (s.k. förbehållsbelopp). Förbehållsbeloppet bestäms med hjälp av ett normalbelopp. Genom bemynd-

¹ KFMFS 2015:1 och KFM A 2015:1.

² Ändringar i sak i förhållande till KFM M 2014:2 är markerade med kantstreck. Vissa ändringar i språket har gjorts utan att detta har markerats.

³ Definitionen av vad normalbelopp ska anses innefatta grundar sig delvis på de konsumentprodukter som ingår i Konsumentverkets hushållsbudget. För information om konsumentprisindex (KPI), se www.scb.se.

**KFM M
2015:1**

igande av regeringen fastställer Kronofogden årligen normalbeloppens storlek på sätt som framgår av 7 kap. 5 § UB.⁴

Normalbeloppen har till syfte att garantera gäldenären och dennas familj en lägsta skälig levnadsnivå och ge ett ekonomiskt skydd för de grundläggande behoven. Normalbeloppet är ett schablonbelopp. Gäldenären kan själv fritt disponera sitt förbehållsbelopp efter vad som passar denna bäst.⁵

Normalbeloppet kan minskas om de behov som normalbeloppet är avsett att täcka blir tillgodosedda på annat sätt än genom den inkomst som löneutmätningen avser. Tillägg kan göras till normalbeloppet för särskilda kostnader som inte kan anses utgöra vanliga levnads-kostnader, se vidare under punkterna 3.2 och 3.3.

2 Familjeförhållanden

Av 7 kap. 5 § UB framgår att normalbeloppen avser ensamstående, sammanlevande makar och därmed jämställda samt barn. Det allmänna rådet anger följande.

”Med uttrycket makar avses även personer som ingått registrerat partnerskap.

Med uttrycket därmed jämställda avses två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll (sambor).

Med barn avses sådant barn som en gäldenär, dennas sammanlevande make eller sambo varaktigt bor tillsammans med och är skyldig att försörja enligt 7 kap. 1 § föräldrabalken (försörjningsberättigat barn).

Ej försörjningsberättigade barn bör inte beaktas vid beräkningen av förbehållsbeloppet.

Är ett barn gäldenär bör det anses vara ensamstående.”

Av 7 kap. 1 § föräldrabalken framgår att försörjningsberättigat barn är barn under 18 år eller barn som går i grund- eller gymnasieskola och är under 21 år.

Familjehemsplacerat barn

Om barn till gäldenären eller dennas make eller sambo är familjehemsplacerat bör barnet ändå räknas som försörjningsberättigat, eftersom föräldern enligt föräldrabalken är skyldig att försörja barnet.

Bor föräldrarna inte tillsammans bör den förälder barnet varaktigt bott hos innan placeringen tillgodoräknas normalbelopp för barnet. Barnets normalbelopp bör inte minskas med barnbidrag eller studiebidrag.⁶

Vad som angetts ovan bör gälla oavsett om föräldern är ersättnings-skyldig till kommunen eller om kommunen står för hela kostnaden.

⁴ KFMFS 2015:1.

⁵ NJA 1993 s. 67 (RIC 42/93).

⁶ Jämför 16 kap. 18 § socialförsäkringsbalken.

Om det framstår som oskäligt att tillgodoräkna föräldern ett normalbelopp kan undantag göras. Exempel på undantag är om föräldern inte fullgör sin ersättningsskyldighet mot kommunen och inte heller i övrigt har några kostnader för barnet.

Förälders ersättningsskyldighet till kommunen bör inte betraktas som ett underhållsbidrag vid beräkningen av förbehållsbeloppet. Föräldern kan i stället använda normalbeloppet för betalning av eventuell ersättning till kommunen.

**KFM M
2015:1**

Försörjningsberättigat barn som studerar på annan ort

När ett försörjningsberättigat barn studerar på annan ort än förälders bostadsort bör Kronofogden inte göra något tillägg till normalbeloppet för barnets eventuella merkostnader för exempelvis boende, fördyrat uppehälle och resor. Dessa kostnader täcks istället genom barnets normalbelopp och den ersättning som exempelvis kommunen kan utge enligt lag.⁷

3 Avvikelser från normalbeloppen

3.1 Avdrag

3.1.1 Sidoinkomst

Det allmänna rådet anger följande.

”Om gäldenären har regelbunden sidoinkomst bör normalbeloppet minskas med ett belopp som motsvarar sidoinkomsten efter avdrag för preliminär skatt.”

Rådet innebär att sidoinkomsten får användas till betalning av de kostnader som förbehållsbeloppet är avsett att täcka. Vid utmätning av lön ska Kronofogden bestämma dels hur stort avdrag som arbetsgivaren får göra vid varje lönetillfälle (utmättningsbelopp), dels hur mycket gäldenären ska få behålla av sin lön (förbehållsbelopp). Om gäldenären har inkomster från flera håll, kan förbehållsbeloppet ges i annan inkomst än den i vilken utmätning sker. Det är dock viktigt att de andra inkomsterna är tillräckliga och säkra.⁸

Som sidoinkomst kan räknas

- ersättning för vilken utmätning av lön m. m. får ske enligt 7 kap. 1 § UB, och
- ersättning för arbetsinsats som fås av den som inte är arbetstagare.

Studiestöd

Studiestöd, vilket bl.a. omfattar studiemedel som utgår som studielån och studiebidrag, får inte utmätas.⁹

⁷ 10 kap. 32 § och 15 kap. 32 § skollagen (2010:800). Se även RH 2000:34 (RIC 17/00).

⁸ Walin m.fl. Utsökningsbalken, En kommentar, 2009 4:e uppl. s. 270, 278f.

⁹ 6 kap. 3 § studiestödslagen (1999:1395).

KFM M
2015:1

Studiestöd bör inte tas upp som inkomst för gäldenärens make eller sambo vid proportionering av de gemensamma kostnaderna enligt punkt 3.1.2.

Vårdbidrag och handikappersättning

Vårdbidrag kan innehålla såväl en skattepliktig som en skattefri del. Handikappersättning är alltid skattefri.

Om gäldenären eller dennas make eller sambo uppbär vårdbidrag i form av skattefri merkostnadsersättning eller handikappersättning bör sådan ersättning inte tas upp som inkomst vid bestämmande av förbehållsbeloppet. Den skattepliktiga ersättningen av vårdbidraget tas däremot upp som inkomst.¹⁰

3.1.2 Sammanlevande makes eller sambos inkomst

Det allmänna rådet anger följande.

”Om gäldenären lever tillsammans med make eller sambo och denna har inkomst, bör inkomsten tas med vid beräkningen av gäldenärens förbehållsbelopp. Detta sker genom att gäldenärens förbehållsbelopp bestäms utifrån makes eller sambos förmåga att bidra till betalningen av familjens gemensamma kostnader inklusive bostadskostnad. Dessa kostnader bör fördelas på så sätt att respektive make eller sambo svarar för den del av kostnaderna som motsvarar dennas inkomst i förhållande till deras sammanlagda inkomster (proportionering). Beräkningen sker på sätt som framgår av avdelning I och II i blanketten KFM 9416¹¹. Vid beräkningen bör avdrag göras för preliminär skatt samt för kostnader för fullgörande av tjänst enligt vad som anges i punkt 3.3.2.”

Rådet bygger på principen att makar enligt äktenskapslagstiftningen efter var och ens förmåga ska bidra till deras gemensamma och personliga kostnader.¹² Vid löneutmätning bör motsvarande gälla för sambor.¹³

Vid proportioneringen bör som gäldenärens makes/sambos inkomst endast beaktas

- ersättning för vilken utmätning av lön m.m. får ske enligt 7 kap. 1 § UB, och
- ersättning för arbetsinsats som fås av den som inte är arbetstagare.

¹⁰ Se avsnitt 3.2.2 Hälso- och sjukvård och medicin angående sjukdomskostnader.

¹¹ Se bilaga.

¹² Walin m.fl. Utsökningsbalken, En kommentar, 2009 4:e uppl. s. 269 och 6 kap. 1 § äktenskapsbalken.

¹³ Svea hovrätts beslut 2002-05-30 i mål ÖÅ 881-02 (RIC 28/03) och Hovrättens över Skåne och Blekinge beslut 2003-06-26 i mål ÖÅ 393-03 (RIC 34/03).

Exempel:

Gäldenärens inkomst efter avdrag för preliminär skatt och kostnad för resor till arbetet uppgår till 20 000 kr. Motsvarande inkomst för sambon är 10 000 kr. Deras gemensamma kostnader utgörs av normalbelopp 7 729 kr och bostadskostnad om 7 271 kr, totalt 15 000 kr. Gäldenärens andel av de gemensamma kostnaderna beräknas

$$\frac{20\,000 \times 15\,000}{20\,000 + 10\,000} = 10\,000 \text{ kr}$$

KFM M
2015:1

3.1.3 Barnbidrag och underhållsbidrag m.m. till försörjningsberättigade barn

Det allmänna rådet anger följande.

”Om normalbelopp bestämts för försörjningsberättigat barn, bör beloppet minskas med

- allmänt barnbidrag, flerbarnstillägg, förlängt barnbidrag, studiebidrag och extra tillägg till detta. Bor barnets föräldrar ihop minskas barnets normalbelopp med hela barnbidraget. Om barnets föräldrar inte bor ihop minskas barnets normalbelopp med den del som gäldenären får.
- underhållsbidrag, underhållsstöd samt förlängt underhållsbidrag och förlängt underhållsstöd för studerande.
- pension eller annan ersättning enligt 7 kap. 1 § UB som barnet får efter avdrag för preliminär skatt.

Minskningen får inte vara större än barnets normalbelopp.

Vid växelvis boende bör gäldenären tillgodoräknas ett halvt normalbelopp för barnet.

Om ett försörjningsberättigat barn är gäldenär minskas barnets normalbelopp först med barnbidrag/studiebidrag och underhållsbidrag/underhållsstöd samt därefter med annan inkomst, exempelvis barnpension.”

Vid bestämmande av föräldrars underhållsskyldighet ska hänsyn tas till barnets behov, egna inkomster och tillgångar samt sociala förhållanden. Detta är orsaken till att barnets normalbelopp minskas med t.ex. barnbidrag.¹⁴

Minskningen får inte vara större än barnets normalbelopp. Om minskningen skulle vara större, blir konsekvensen att barnet bidrar till övriga familjemedlemmars försörjning.

Om barnet är gäldenär bör minskningen av barnets normalbelopp ske i viss ordning.

Exempel:

Ett försörjningsberättigat barn (fem år) är gäldenär och uppbär barnpension med 2 500 kr per månad efter avdrag för preliminärskatt. För barnet utgår

¹⁴ Walin m.fl. Utsökningsbalken, En kommentar, 2009 4:e uppl. s. 270, se även Walin/Vängby, Föräldrabalken, En kommentar, 7 kap. 1 § föräldrabalken.

KFM M
2015:1

barnbidrag med 1 050 kr per månad. Barnet kan i detta exempel inte bidra till bostadskostnaden.

Vid beräkning av förbehållsbeloppet får barnet ett normalbelopp för barn under sju år om 2 482 kr. Normalbeloppet minskas med barnbidraget 1 050 kr. Den summa som blir kvar, 1 432 kr, blir i detta fall barnets förbehållsbelopp. Barnet får behålla 2 482 kr, dvs. förbehållsbeloppet 1 432 kr plus barnbidraget 1 050 kr. Utmätningsbeloppet blir 1 068 kr.

3.1.4 Förmåner

Det allmänna rådet anger följande.

”En gäldenär kan ha förmåner från arbetsgivare som hör till vanliga levnadskostnader. Normalbeloppet bör minskas med värdet av sådan förmån.”

Högsta domstolen har slagit fast att det är naturligt att dra av sådana vanliga levnadskostnader som ingår i normalbeloppet om de täcks av arbetsgivaren, t.ex. genom förmån av fri kost.¹⁵

Normalbeloppet för en gäldenär som har någon form av kostförmån bör minskas med det skattemässiga värdet av förmånen. Minskningen bör begränsas till högst 50 kr per dag.

3.2 Tillägg till normalbeloppen för familjens gemensamma kostnader

Det allmänna rådet anger följande.

”Ingår normalbelopp för flera personer i förbehållsbeloppsberäkningen, bör frågan om tillägg bedömas utifrån samtliga familjemedlemmars behov. Kronofogdemyndigheten kan begära att uppgifter om tillägg styrks av gäldenären.”

3.2.1 Kostnader för barntillsyn

Det allmänna rådet anger följande.

”Tillägg till normalbeloppet bör göras för kostnader på grund av nödvändig barntillsyn.”

3.2.2 Kostnader för sjukdom

Det allmänna rådet anger följande.

”Tillägg till normalbeloppet bör göras för kostnader till följd av sjukdom. Tillägget bör minskas med ersättning för sådan kostnad som utbetalas av Försäkringskassan eller på annat sätt.

Finns högkostnadsskydd bör detta beaktas.”

Häls- och sjukvård och medicin

Enligt rådet kan tillägg göras för kostnader på grund av sjukdom. Huvudregeln är att Kronofogden gör tillägg för kostnader för sådan hälso- och sjukvård och medicin som omfattas av högkostnadsskyddet. Även om viss vård eller medicin inte omfattas av högkostnadsskyddet

¹⁵ NJA 2000 s. 121 (RIC 11/00).

**KFM M
2015:1**

kan Kronofogden göra tillägg för sådana kostnader om det finns särskilda skäl och behovet är styrkt.¹⁶ Kronofogden kan bedöma att ett lägre belopp än det begärda tillgodoser behovet.

I de flesta landsting betalar barn och ungdomar fram till 20-årsdagen inte någon avgift för hälso- och sjukvård. Barn under 18 år som tillhör samma familj har ett gemensamt högkostnadsskydd. Till gäldenärens familj hör i detta avseende även barn som är familjehemsplacerade hos gäldenären.¹⁷

Kronofogden bör inte göra tillägg till normalbeloppet för sjukdomskostnader som täcks av handikappersättning eller en skattefri merkostnadsersättning i vårdbidrag.¹⁸

Specialkost

Tillägg bör endast göras för kostnader för specialkost på grund av medicinska skäl.¹⁹ Vägledning för att räkna ut kostnaderna kan hämtas ur Konsumentverkets årliga kostnadsberäkningar för specialkost.

Tandvård

Normalbeloppet får anses omfatta kostnader för årlig kontroll, enklare tandlagning, tandhygienist och abonnemangstandvård/frisk-tandvård.

Tillägg för tandläkarkostnader kan ske i samband med en större och nödvändig behandling av tandläkare. Gäldenären ska skicka in skriftligt intyg och kostnadsförslag från behandlande tandläkare.

Av intyget och kostnadsförslaget bör framgå att:

- behandlingen är nödvändig,
- behandlingen, om det finns alternativa behandlingssätt, är det billigaste alternativet²⁰,
- den totala kostnaden för behandlingen,
- hur betalning ska ske och
- hur stor del av kostnaden som gäldenären ska betala själv.

Om tillägg medges bör det omfatta hela tandvårdskostnaden. Något avdrag med hänsyn till normalbeloppet bör inte ske. Om en tandläkare kräver forskottsbetalning vid en större behandling, kan gäldenären tillfälligt ges ett högre förbehåll för att spara ihop till kostnaden.

Tillägg kan inte ges för redan utförd tandvård. Akut tandvård utgör ett undantag och kan förbehållas i efterhand.

¹⁶ NJA 2003 s. 480 (RIC 36/03).

¹⁷ 26 a § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

¹⁸ RH 2001:63 (RIC 42/01).

¹⁹ NJA 1993 s. 679 (RIC 42/93).

²⁰ Göta hovrätts beslut 2008-10-22 i mål ÖÅ 2468-08.

KFM M
2015:1

Glasögon och linser

Tillägg för nödvändiga kostnader för antingen glasögon eller linser kan medges om gäldenären skickar in intyg och kostnadsförslag av behandlande optiker.

Av intyget och kostnadsförslaget bör framgå:

- att nya glasögon eller linser är nödvändiga,
- att kostnaden avser glasögon eller linser i den lägsta prisklassen och
- hur betalning ska ske.

Sjukresor

Tillägg för kostnader för sjuk- och behandlingsresa bör medges om kostnaden inte ersätts av landstinget eller annan.

Färdtjänst

Tillägg för kostnader för färdtjänst bör medges avseende egenavgiften.

Hemtjänst

Tillägg för kostnader för behovsprövad hemtjänst bör medges avseende egenavgiften. Om kostnad för matlådor och distribution av dessa inte ingår i egenavgiften, bör tillägg medges för dessa kostnader. Tillägg bör medges med den del av kostnaderna för matlådorna som överstiger 1 500 kr per månad. Om gäldenären endast får en matlåda per dag, bör tillägg medges med den del av kostnaderna som överstiger 750 kr per månad.

God man och förvaltare

Tillägg för kostnader för god man eller förvaltare bör medges i den del som enligt beslut från överförmyndaren ska betalas av gäldenären.²¹

Vistelse på sjukhus eller behandlingshem

Tillägg för kostnader för vårdavgift som gäldenären betalar vid vistelse på sjukhus, sjuk- eller behandlingshem eller liknande bör medges om vistelsen varar längre än en vecka. Tillägg för sådan avgift bör dock bara medges med den del som överstiger 50 kr per dygn eller som överstiger 1 500 kr per månad om kostnaden är månadsbaserad. Om tillägg medges bör kostnaden beaktas fr.o.m. första dagen för vistelsen. Tillägget kan medges i efterhand i anslutning till vistelsens slut.

Särskilt boende för äldre

Tillägg för kostnader för egenavgift och matkostnad på särskilt boende för äldre bör medges. Tillägg för matkostnaden bör dock bara

²¹ 12 kap. 16 § föräldrabalken.

medges med den del som överstiger 50 kr per dygn eller 1 500 kr per månad om kostnaden är månadsbaserad.

**KFM M
2015:1**

Hjälpmedel vid funktionshinder och liknande

Tillägg för kostnader för hjälpmedel vid funktionshinder eller liknande bör medges avseende egenavgiften.

3.3 Tillägg till normalbeloppet för gäldenärens personliga kostnader

Det allmänna rådet anger följande.

”Tillägg till normalbeloppet bör även göras för gäldenärens betalning av fordran med företrädesrätt samt kostnader för fullgörande av tjänst. Kronofogdemyndigheten kan begära att uppgifter om tillägg styrks av gäldenären.”

Tillägg till normalbeloppet kan, utöver tillägg för familjens gemensamma kostnader enligt punkt 3.2, medges för gäldenärens kostnader för fullgörande av tjänst. Makes eller sambos eventuella kostnader för fullgörande av tjänst beaktas endast vid proportioneringen, se punkt 3.1.2.

3.3.1 Fordran med företrädesrätt

I förbehållsbeloppet ska enligt 7 kap. 4 § UB räknas in belopp som motsvarar vad gäldenären betalar till annan, som vid utmätning av lön m.m. har bättre rätt till lönen. Vid utmätning för fordran med företrädesrätt ska även betalningsskyldighet till annan som har lika rätt som sökanden beaktas, 7 kap. 14 § första stycket 1 UB.

Det allmänna rådet anger följande.

”Av samma anledningar som underhållsbidrag enligt 7 kap. 17 § UB kan jämkas i en fördelningssituation bör motsvarande jämkning göras vid bestämmande av förbehållsbeloppet.

Om betalningen avser fordran med företrädesrätt enligt 7 kap. 14 § första stycket 1 UB, kan utmättnings- och förbehållsbelopp påverkas. Detta blir aktuellt då utrymme inte finns för de löpande fordringarna både i löneutmätningen och vid den frivilliga betalningen.

Förbehållsbeloppet bör beräknas på sätt som framgår av avdelning IV i blanketten KFM 9416²².

Om betalningen avser såväl löpande fordran som skuld kan även skälig avbetalning på skuld accepteras. Det krävs dock att löneutmätningen sker för fordran med företrädesrätt enligt 7 kap. 14 § första stycket 1 UB och att utrymme finns för betalning överstigande de löpande fordringarna.

²² Se bilaga.

KFM M
2015:1

Även vid löneutmätning för annan fordran bör skälig avbetalning på skuld accepteras, under förutsättning att avbetalningen avser och avräknas från fordran med företrädesrätt enligt 7 kap. 14 § första stycket 1 UB.”

Rådet behandlar två situationer då underhållsbidrag kan jämkas vid löneutmätning. Dessa är dels jämkning av gäldenärens frivilliga betalning av underhållsbidrag som tillägg till normalbeloppet, dels jämkning då löneutmätning sker för både underhållsbidrag och annan fordran med sämre rätt än underhållsbidraget. I 7 kap. 17 § UB regleras situationen när underhållsbidrag kan jämkas vid samtidig utmätning, dvs. då löneutmätning kan ske både för underhållsbidrag och annan fordran. Möjligheten till jämkning bygger på att Kronofogden inte är ovillkorligt bunden av vad som bestäms angående underhållsbidragets storlek i dom eller avtal.²³ Jämkningsen avser inte själva underhållsskyldigheten utan endast den konkurrenssituation som uppstår för att kunna genomföra utmätning. Det är således inte fråga om en omprövning av innehållet i domen eller avtalet.²⁴

Underhållsbidrag kan i vissa fall vara bestämt till ett högre belopp än vad som motsvarar den underhållsberättigades behov. Möjligheten för Kronofogden att jämka rör endast tillämpningen av 7 kap. 16 och 17 §§ UB. Det företräde som underhållsbidrag har enligt 7 kap. 14 § första stycket 1 UB minskas så att andra fordringar kan bli betalda. Fördelningen av medel till fordran på underhållsbidrag blir därmed lägre än vad som normalt skulle vara fallet om företrädesrätten hade respekterats fullt ut. Kronofogden kan dock inte minska underhållsbidragets storlek, dvs. det som restförs.²⁵

Enligt 7 kap. 17 § UB kan jämkning ske i två olika situationer. Den första situationen är när makar varaktigt bor tillsammans och underhållsbidrag är fastställt till maken eller makarnas barn. I den andra situationen kan jämkning också ske för annat underhållsbidrag om särskilda skäl för jämkning finns.

Jämknings som sker enligt 7 kap. 17 § UB är ett fördelningsbeslut som ska meddelas vid varje redovisningstillfälle. Vid jämkning av tillägg till normalbeloppet avseende frivillig betalning av underhållsbidrag upprättas dock inget fördelningsbeslut eftersom jämkningen sker i förbehållsbeloppsberäkningen.

Exempel:

1. Verkställighet har begärts för ett underhållsbidrag som Kronofogden bedömer vara oskäligt högt. Löneutmätning är även aktuell för allmänna mål. Kronofogden beslutar att löneutmätning ska ske både för underhållsbidraget och de allmänna målen. Varje gång arbetsgivaren redovisar medel ska Kronofogden upprätta ett särskilt fördelningsbeslut. Vanlig fördelning kan frångås

²³ Walin m.fl. Utsökningsbalken, En kommentar, 2009 4:e uppl. s. 270.

²⁴ Walin m.fl. Utsökningsbalken, En kommentar, 2009 4:e uppl. s. 291.

²⁵ Walin m.fl. Utsökningsbalken, En kommentar, 2009 4:e uppl. s. 291.

med stöd av 7 kap. 17 § UB så att både underhållet och de allmänna målen krediteras.

2. Verkställighet har begärts för ett allmänt mål. Gälldenären betalar frivilligt underhållsbidrag. Kronofogden anser att underhållsbidraget är oskäligt högt. Jämkningsenheten gör därför ett tillägg för den frivilliga betalningen i förbehållsbeloppsberäkningen.

Umgängeskostnader

Umgängeskostnader är kostnader som uppkommer för en förälder vid umgänge med barn. Kronofogden kan medge tillägg för umgänge med barn för vilka gälldenären är försörjningsskyldig.²⁶ Tillägget bör uppgå till 40 kr per dag och barn. Kronofogden bör inte göra tillägg för umgängesresor.²⁷

Övrig företrädesrätt

Gälldenären bör medges tillägg till normalbeloppet för betalning av fastställda fordringar som inte överlämnats till Kronofogden för indrivning och som omfattas av 2 § lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Detta gäller dock endast under förutsättning att det inte finns några skulder hos Kronofogden med bättre eller samma rätt. Exempel på när tillägg kan medges är när Försäkringskassan beslutat om återbetalningsskyldighet avseende underhållsstöd för den bidragsskyldige föräldern.

Den bidragsskyldige föräldern kan betala ett belopp till boföräldern som motsvarar Försäkringskassans framräknade återbetalningsskyldighet. Denna betalning är att jämställa med betalning av underhållsbidrag och tillägg till normalbeloppet bör ske.

3.3.2 Kostnader för fullgörande av tjänst

Det allmänna rådet anger följande.

”Tillägg till normalbeloppet bör göras för gälldenärens kostnader för fullgörande av tjänst. Vid beräkningen av tillägget bör tillämpas de bestämmelser som gäller för avdrag för motsvarande kostnader vid taxering enligt 12 kap. 1, 4-8, 10-22, 24-32 och 37 §§ inkomstskattelagen (1999:1229).

Då gälldenären uppbär ersättning för ökade levnadskostnader (traktamenten) eller för resa med egen bil i tjänsten bör inte tillägg göras till normalbeloppet. I sådant fall bör arbetsgivaren upplysas om att beslutet om utmätning av lön m.m. endast avser, förutom lön, den del av traktaments- eller bilersättningen som vid skatteavdrag behandlas som lön.

Om gälldenären kan antas ha kostnader för resor till och från arbetsplatsen med kollektivt färdmedel, kan Kronofogdemyndigheten göra tillägg till normalbeloppet även om kostnaden inte är

²⁶ NJA 2015 s. 211.

²⁷ Svea hovrätts beslut 1999-07-13 i mål ÖÅ 4277-99 (RIC 43/99) och Hovrättens över Skåne och Blekinge beslut 1999-12-23 i mål ÖÅ 1428-99 (RIC 20/00).

**KFM M
2015:1**

KFM M 2015:1

känd. Tillägg sker då med belopp som beräknas motsvara kostnaden (t.ex. månadskort).

Tillägg bör även göras om gäldenären har resekostnader för att söka arbete eller delta i andra åtgärder som kommunen eller Arbetsförmedlingen anordnar.²⁸ Om gäldenären erhållit ersättning för resekostnaderna bör tillägget minskas med motsvarande belopp.²⁹

Kostnader för fullgörande av tjänst är ett begrepp inom skatterätten. Det avser utgifter som en person har för att förvärva eller bibehålla inkomst av tjänst. Det kan exempelvis innebära kostnader för resor till och från arbetet, tjänsteresor med egen bil, ökade levnadskostnader vid tjänsteresor, dubbel bostättning och hemresor vid arbete på annan ort.

Tillägg för kostnader för fullgörande av tjänst bör endast medges avseende gäldenärens kostnader, eftersom detta är en personlig kostnad. Gäldenärens makes eller sambos kostnader för fullgörande av tjänst ska dock beaktas vid beräkningen av den inkomst som ska ligga till grund för proportioneringen, se punkt 3.1.2.

4 Bostadskostnad

Av 7 kap. 5 § andra stycket UB framgår att bostadskostnaden ska beräknas särskilt och läggas till normalbeloppen. Det allmänna rådet anger följande.

”Vid bestämmande av förbehållsbeloppet bör den faktiska bostadskostnaden läggas till normalbeloppen. Med den faktiska kostnaden avses bostadskostnaden med avdrag för eventuellt förekommande tillägg och bidrag, exempelvis bostadstillägg, boendetillägg och bostadsbidrag.

Bor gäldenären på egen bostadsfastighet bör hänsyn tas till räntekostnader och nödvändiga driftskostnader samt till skälig amortering. Räntekostnader och amortering på bostadslån bör endast beaktas om fastigheten pantförskrivits för lånet.

Bor gäldenären i en bostadsrättslägenhet är månadsavgiften bostadskostnad. Räntekostnader och skälig amortering beaktas om bostadsrätten pantförskrivits för lånet.”

Med nödvändiga driftskostnader avses kostnader för uppvärmning (inte hushållsel)³⁰, sophämtning, vatten och avlopp, sotning, tomrättsavgäld och avgift till samfällighetsförening. Även särskild villa- eller bostadsrättsförsäkring kan beaktas.³¹ Hänsyn tas inte till fastig-

²⁸ Svea hovrätts beslut 1999-07-13 i mål ÖÅ 4277-99 (RIC 43/99) och RÅ 2008 ref 31.

²⁹ Jämför förordning (2015:500) om resebidrag.

³⁰ Jmf 3 § Pensionsmyndighetens föreskrifter PFS 2015:6.

³¹ Hovrättens för Västra Sverige beslut 2001-06-21 (RIC 40/01).

hetsskatt och fastighetsavgift.³² Hänsyn kan tas till underhållskostnader om kostnaden rör själva boendet och inte fastighetsinnehavet. Kostnaden bör vara nödvändig för att kunna bo i fastigheten eller bostadsrätten.

**KFM M
2015:1**

a) Oskäligt hög bostadskostnad

Kronofogden ska bedöma och fastställa vad som är en skälig bostadskostnad. Vid bedömningen bör hänsyn tas till bl.a. hur många familjemedlemmar som bor med gäldenären, storleken på bostaden och kostnadsläget på orten.

Kostnadsläget på orten motsvaras av hyror för lägenheter av genomsnittlig standard i hus som tillhör allmännyttan. För ett hushåll om högst tre personer kan en bostad om högst tre rum och kök storleksmässigt vara skäligt. För större hushåll kan tillägg med ett rum per person vara skäligt.

En oskälig bostadskostnad kan i undantagsfall minskas vid större avvikelser.

I vissa fall kan en oskälig bostadskostnad accepteras under högst ett år för att ge gäldenären tid att ändra sin boendesituation. Tiden räknas från när Kronofogden bedömde bostadskostnaden som oskälig.

Exempel på fall när en oskälig bostadskostnad kan accepteras är.

- Gäldenären bor på egen fastighet eller i bostadsrättslägenhet som är svår att avyttra.
- Gäldenären bor i hyreslägenhet och någon alternativ bostad går inte att få inom rimligt avstånd.
- Separation eller dödsfall har inneburit att gäldenären fått en högre bostadskostnad.³³

b) Sammanboende och inneboende

Om föräldrar och försörjningsberättigat barn varaktigt sammanbor och barnet anses ha ekonomisk förmåga att bidra till familjens boende, anses samtliga ha lika stor del av bostadskostnaden. Är barnet gäldenär är således denna andel barnets bostadskostnad. Saknar barnet ekonomisk förmåga att bidra till familjens boende minskas inte den gemensamma bostadskostnaden med barnets andel. Är barnet gäldenär tas i dessa fall inte någon bostadskostnad upp.

Gäldenärens bostadskostnad bör minskas om gäldenären har inneboende. Är inneboendes hyra känd minskas gäldenärens bostadskostnad med detta belopp. I annat fall bör en minskning ske i förhållande till hur många som delar på bostaden.

För övriga former av varaktigt sammanboende bör följande gälla när de sammanboende har gemensamt hushåll. Är någon av de sammanboende gäldenär minskas bostadskostnaden med övrigas

³² RH 2001:3 (RIC 26/01) och Svea hovrätts beslut 2001-06-11 i mål ÖA 2334-01 (RIC 33/01).

³³ Hovrättens över Skåne och Blekinge beslut 2002-07-15 i mål ÖA 799-02 (RIC 30/02).

**KFM M
2015:1**

andelar av denna kostnad. Till denna kategori hör bland annat situationen när en förälder bor tillsammans med vuxna, ej försörjningsberättigade, barn.

4.1 Schablonhyra

Det allmänna rådet anger följande.

”Om bostadskostnaden inte är känd, kan Kronofogdemyndigheten med ledning av kostnadsläget på orten beräkna kostnaden för en bostad av skälig storlek för gäldenären (schablonhyra).”

Vid beräkning av kostnad för bostad av skälig storlek (schablonhyra) bör 3 § Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2015:7) om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad för år 2016 vara vägledande.

Innan schablonhyra tillämpas ska utredning ske för att försöka fastställa den faktiska bostadskostnaden. Går det inte att få fram bostadskostnaden via gäldenären bör Kronofogden kontakta hyresvärden. Även i de fall gäldenären bor i egen fastighet och det inte går att få fram den faktiska bostadskostnaden kan schablonhyra tillämpas.

4.2 Hyresskuld

I vissa fall kan det vara motiverat att i bostadskostnaden räkna in skälig avbetalning på hyresskuld respektive skälig amortering på förfallna skuldräntor. Skulden måste avse gäldenärens nuvarande boende och får inte ha uppkommit under löneutmätning. En ytterligare förutsättning är att gäldenären riskerar avhysning eller att dennas bostad blir såld exekutivt. Kronofogden bör som regel begära att gäldenären styrker avbetalningen.

5 Anstånd

Det allmänna rådet anger följande.

”Särskilda skäl för anstånd kan t.ex. vara sjukdom, olycksfall och andra omständigheter som gäldenären inte kunnat råda över eller förutse. Vid bedömningen av om särskilda skäl finns bör beaktas den tid som löneutmätning pågått och beräknas pågå.”

Kronofogden får på begäran av sökanden eller gäldenären bevilja anstånd med pågående löneutmätning. På begäran av gäldenären får anstånd beviljas endast om sökande medger det eller om det finns särskilda skäl. En begäran om anstånd från sökanden kan avslås om Kronofogden bedömer anstånd vara olämpligt.

Anstånd bör kunna komma ifråga vid sjukdom, olycksfall och andra liknande situationer som gäldenären inte kunnat råda över eller för-

utse.³⁴ Om gäldenären exempelvis vill ha semester är detta inte i sig grund för anstånd. Har beneficieregendomen gått sönder och behöver ersättas eller repareras bör anstånd kunna ges.

I fråga om anstånd som beslutas av Kronofogden bör inga formella begränsningar gälla. Det ligger i sakens natur att dessa anstånd som regel blir få och korta.³⁵

**KFM M
2015:1**

6 Övrigt

6.1 Beräkning av förbehållsbelopp i semesterersättning

Vid utmätning av semesterersättning bör gäldenärens förbehållsbelopp beräknas på följande sätt.

$$\frac{\text{Förbehållsbelopp per månad}}{22 \text{ (arbetsdagar per månad)}} \times \text{antalet semesterdagar} = \text{förbehållsbelopp i semesterersättning}$$

Exempel:

Enligt förbehållsbeloppsberäkningen uppgår gäldenärens förbehållsbelopp till 8 690 kr per månad (normalbelopp 4 679 kr och bostadskostnad 4 011 kr). Gäldenären kommer att få semesterersättning för tio dagar. Förbehållsbeloppet i semesterersättningen beräknas enligt följande.

$$\frac{8\,690}{22} \times 10 = 3\,950 \text{ kr}$$

6.2 Försäkringskassans, Pensionsmyndighetens och arbetslöshetskassans rätt till kvittning och avräkning

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har rätt att kvitta fordran som myndigheterna har på den försäkrade mot belopp som utbetalas i form av en socialförsäkringsförmån.³⁶ Denna kvittningsrätt har företräde framför löneutmätning.

Har Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten beslutat om kvittning, bör den ersättning som kvittning sker i minskas med kvittningsbeloppet i förbehållsbeloppsberäkningen. Detta gäller både för gäldenären och för dennas make eller sambo.

Arbetslöshetskassa har rätt att avräkna (kvitta) fordran som arbetslöshetskassan har på den försäkrade mot belopp som senare utbetalas i form av arbetslöshetsersättning.³⁷

Har arbetslöshetskassan beslutat om avräkning, bör ersättningen minskas i motsvarande mån. Detta gäller för både gäldenären och för dennas make eller sambo.

³⁴ Svea hovrätts beslut 1999-06-16 i mål ÖÄ 2995-99 (RIC 23/99).

³⁵ Prop. 1994/95:49 s. 72 och 85.

³⁶ 108 kap. 22 § socialförsäkringsbalken.

³⁷ 68 e § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

KFM M
2015:1

Beräkning Förbehållsbelopp

1(2)

Datum Månnummer

Gästnär	Personnummer	☐ Ensamstående	☐ Sammanlevande makar m.m.
Antal hemmavarande barn samt förebild			
Arbetsgivare	Autotingsperiod	☐ månad	☐ 14 dagar ☐ vecka ☐ dag

I Ekonomisk utredning

	Gästnär	Makar/ Sammanboende	Anderskänne utgifter för 11 år till proportionering mellan makar och eventuella barn	Gästnär	Makar/ Sammanboende
Huvudinkomst (lön, pension m.m.)			Preliminär skatt, huvudinkomst		
Sidinkomst	+	+	Preliminär skatt, sidinkomst	+	+
Summa, kr	A 0	B 0	Kostnader för följande av tjänst (t.ex. resekostnader)	+	+
Vid proportionering mellan sam- manboende avgår summa C och D	(C) 0	(D) 0		+	+
Rest (disponibel inkomst)	E 0	F 0		+	+
Sammanlagd nettoinkomst vid proportionering (E+F)		0	Summa kr	C 0	D 0

II Beräkning av förbehållsbelopp

Normalbelopp		Transport (summa G eller, vid proportionering, summa H)		
Bostadskostnad (efter avdrag av bo- stadsbidrag och efter ev. reduktion)	+	Kostnader för följande av tjänst (t.ex. resekostnader)	+	
Kostnader för bärtilägg	+	Betalning av fordon med företagsansvar	+	
Utgifter p.g.a. sjukdom hos någon i familjen	+		+	0
Erhållet underhållsbidrag, barnbidrag, studiebidrag m.m. för hemmavarande barn	-	Sidinkomst (t.ex. från annan arbetsgivare)	-	
Resterande summa, kr		G 0	Förväntat (ej log)	-
Efter eventuell proportionering i förhållande till makar/sammanboendes inkomster		H 0	Rest (förbehållsbelopp)	0

III Beräkning av utmättningsbelopp

	Utmätning för underhålls- bidrag (UL 1)	Utmätning för annan fordran (UL 2-4)
Inkomst		
A-skatt	-	-
Utmätning för underhållsbidrag (UL1)		-
Förbehållsbelopp	0	-
Summa (disponibelt för utmätning)	0	0
Utmättningsbelopp	0	

1) Beloppet erhålls genom följande uträkning:

$$\frac{E \times G}{E + F} = H$$

2) Reducering av förbehållsbeloppet ska ske
med hjälp av tabell IV om
- frivillig betalning av underhåll till ej
sammanboende make och barn
(löpande bidrag) inräknas i förbehålls-
beloppet i tabell II och
- utrymme saknas för utmätning av lön
avseende löpande underhållsbidrag

9416 15 av 63

KFM M
2015:1

2 (2)

IV Beräkning av reducerat förbehållsbelopp vid underhållsskyldighet till annan

Inkomst från arbetsgivaren			
A-skill		-	
Förbehållsbelopp enligt ernstbärande sida			
Privat betalning av underhåll till ej sammanboende make och barn (barnens bidrag)	-		
	=	J	
		0	-
			K
			0
Reducerat förbehållsbelopp			3)

- 3) Reducerat förbehållsbelopp erhålls genom att till beloppet J lägga det belopp som erhålls vid följande uträkning:

$$I \times K$$

$$I = \text{löpande bidrag vid utmätning av lön}$$

Underskrift	Namnförtydligande

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2015:7) om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad för år 2016

1 § Denna författning tillämpas vid beräkning av bostadskostnad i samband med bestämmande av

1. familjebidrag i form av bostadsbidrag enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspiktiga,
2. bostadsbidrag enligt 93-98 kap. socialförsäkringsbalken.

2 § Bostadskostnaden enligt 3 och 4 §§ Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1995:10) om familjebidrag anses som skälig om den inte överstiger följande belopp.

Högsta godtagbara kostnad
kronor per månad

Storstockholm

1 - 2 vuxna	8 450
1 - 2 vuxna och 1 barn	10 425
1 - 2 vuxna och 2 barn	13 025
1 - 2 vuxna och 3 barn	16 025
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn	16 025 + 2 600 per barn utöver 3

Storgöteborg

1 - 2 vuxna	7 825
1 - 2 vuxna och 1 barn	9 675
1 - 2 vuxna och 2 barn	11 975
1 - 2 vuxna och 3 barn	13 950
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn	13 950 + 2 300 per barn utöver 3

Kommuner med fler än 75 000 invånare

1 - 2 vuxna	7 225
1 - 2 vuxna och 1 barn	8 925
1 - 2 vuxna och 2 barn	11 000
1 - 2 vuxna och 3 barn	13 400
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn	13 400 + 2 075 per barn utöver 3

Övriga kommuner

1 - 2 vuxna	6 850
1 - 2 vuxna och 1 barn	8 200
1 - 2 vuxna och 2 barn	10 250
1 - 2 vuxna och 3 barn	12 775
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn	12 775 + 2 050 per barn utöver 3

3 § Bostadskostnaden bestäms

1. som den totalförsvarspliktiges andel i föräldrarnas bostadskostnad enligt 7 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1995:10) om familjebidrag och
2. enligt 19 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag med stöd av följande belopp.

	Genomsnittlig kostnad per månad
Storstockholm	
1 - 2 vuxna	6 000
1 - 2 vuxna och 1 barn	7 125
1 - 2 vuxna och 2 barn	8 775
1 - 2 vuxna och 3 barn	10 925
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn	10 925 + 1 650 per barn utöver 3
Storgöteborg	
1 - 2 vuxna	5 650
1 - 2 vuxna och 1 barn	6 775
1 - 2 vuxna och 2 barn	8 325
1 - 2 vuxna och 3 barn	10 325
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn	10 325 + 1 550 per barn utöver 3
Kommuner med fler än 75 000 invånare	
1 - 2 vuxna	5 350
1 - 2 vuxna och 1 barn	6 500
1 - 2 vuxna och 2 barn	8 025
1 - 2 vuxna och 3 barn	9 725
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn	9 725 + 1 525 per barn utöver 3
Övriga kommuner	
1 - 2 vuxna	4 775
1 - 2 vuxna och 1 barn	5 950
1 - 2 vuxna och 2 barn	7 225
1 - 2 vuxna och 3 barn	8 775
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn	8 775 + 1 275 per barn utöver 3

Storstockholm omfattar följande kommuner: Stockholm, Botkyrka, Danderyd, Ekerö, Haninge, Huddinge, Järfälla, Lidingö, Nacka, Norrtälje, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Sundbyberg, Södertälje, Tyresö, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker.

Storgöteborg omfattar följande kommuner: Göteborg, Ale, Alingsås, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö.

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

FKFS 2015:7

Denna författning träder i kraft den 21 december 2015 och tillämpas på bostadskostnad som avser tid från och med 1 januari 2016.

Räkneexempel löneutmätning

Räkneexempel (baserat på års 2016 års normalbelopp och riksnorm¹)

I denna bilaga redovisar vi olika räkneexempel som visar hur mycket en person som står under löneutmätning får förbehålla sig som normalbelopp enligt dagens löneutmätningssystem jämfört med vårt förslag. Vi redovisar även hur mycket en person med samma familjesituation skulle kunna få som bidrag enligt reglerna om försörjningsstöd i socialtjänstlagen samt Konsumentverkets beräkningar av rimliga kostnader för ett jämförbart hushåll.

Det bör uppmärksammas att de olika systemen är svåra att jämföra rakt av. Kostnad för hushållsel och avgift till fackförbund omfattas inte av försörjningsstödet och Konsumentverkets schabloner för personliga eller hushållsgemensamma kostnader medan normalbeloppet vid löneutmätning ska täcka alla vanliga levnadskostnader utom bostadskostnaden. Enligt Konsumentverkets beräkningar används olika schabloner för hemförsäkring beroende på bostadsort (storstad, mellanstor stad eller mindre tätort). De olika systemen har olika ålderskategorier för barn och ungdomar. I Konsumentverkets beräkningar beaktas även kön. Det görs också en skillnad på om all mat lagas hemma alternativt om all mat lagas hemma utom lunch vardagar.

¹ I riksnormen för år 2016 har beloppet för barn i åldersgruppen 0–6 år höjts med 100 kronor jämfört med år 2015. För barn i åldersgruppen 7–18 år och för skolungdomar i åldersgruppen 19–20 år (hemmavarande ungdomar som går i gymnasiet) har beloppet höjts med 250 kronor. Syftet med höjningen är att barn i åldersgruppen 7–18 år i familjer med försörjningsstöd ska ha ekonomiska möjligheter att utöva fritidsaktiviteter. Normen för gemensamma hushållskostnader höjs med 10 kronor för att kompensera höjningen av TV-avgiften (www.socialstyrelsen.se).

I räkneexemplen nedan har vi använt oss av Konsumentverkets schablonbelopp som gäller för boende i en mellanstor stad. Exemplen är förenklade. Vi redovisar inte kön. För barn utgår vi från att all mat lagas hemma utom lunch vardagar. För vuxna utgår vi från att all mat lagas hemma. Vi har även lagt till schablonkostnad för hemförsäkring, avgift till fackförbund och kostnad för hushållsel.

Belopp i parentes visar vad normalbeloppet skulle bli om normalbeloppet för vuxna skulle höjas till 5 000 kronor för ensamstående och till 8 000 kronor för makar och jämställda.

1. En vuxen**Dagens normalbelopp**

En vuxen: 4 679 kronor

Totalt: 4 679 kronor**Vårt förslag**

En vuxen: 4 683 kronor (5 000 kronor)

Totalt: 4 683 kronor (5 000 kronor)**Riksnormen för försörjningsstöd**

En vuxen: 2 950 + 940 kronor

Avgift till fackförbund: 300 kronor

Hushållsel: 400 kronor

Hemförsäkring: 100 kronor

Totalt: 4 690 kronor**Konsumentverkets beräkningar för år 2016**

En vuxen: 1 840 + 2 020 kronor

Fackförbundsavgift: 300 kronor

Elkostnad: 400 kronor

Gemensamma kostnader: 1 480 kronor

Totalt: 6 040 kronor

2. En vuxen med två barn 5 och 8 år

Dagens normalbelopp

En vuxen: 4 679 kronor

Ett barn 5 år: 2 482 kronor

Ett barn 8 år: 2 857 kronor

Totalt: 10 018 kronor

Vårt förslag

En vuxen: 4 683 kronor (5 000 kronor)

Ett barn 5 år: 2 500 kronor

Ett barn 8 år: 3 000 kronor

Totalt: 10 183 kronor (10 500 kronor)

Riksnormen för försörjningsstöd

En vuxen: 2 950 kronor

Gemensamma hushållskostnader: 1 320 kronor

Ett barn 5 år: 1 830 kronor

Ett barn 8 år: 2 660 kronor

Avgift till fackförbund: 300 kronor

Hushållsel: 400 kronor

Hemförsäkring: 100 kronor

Totalt: 9 560 kronor

Konsumentverkets beräkningar för år 2016

En vuxen: 1 840 + 2 020 kronor

Fackförbundsavgift: 300 kronor

Elkostnad: 400 kronor

Ett barn 5 år: 720 + 1 190 kronor

Ett barn 8 år: 1 180 + 1 490 kronor

Gemensamma kostnader: 1 850 kronor

Totalt: 10 990 kronor

3. En vuxen med två barn 13 och 15 år

Dagens normalbelopp

En vuxen: 4 679 kronor

Ett barn 13 år: 2 857 kronor

Ett barn 15 år: 2 857 kronor

Totalt: 10 393 kronor

Vårt förslag

En vuxen: 4 683 kronor (5 000 kronor)

Ett barn 13 år: 3 500 kronor

Ett barn 15 år: 4 000 kronor

Totalt: 12 183 kronor (12 500 kronor)

Riksnormen för försörjningsstöd

En vuxen: 2 950 kronor

Gemensamma hushållskostnader: 1 320 kronor

Ett barn 13 år: 3 090 kronor

Ett barn 15 år: 3 500 kronor

Avgift till fackförbund: 300 kronor

Hushållsel: 400 kronor

Hemförsäkring: 100 kronor

Totalt: 11 660 kronor

Konsumentverkets beräkningar för år 2016

En vuxen: 1 840 + 2 020 kronor

Fackförbundsavgift: 300 kronor

Elkostnad: 400 kronor

Ett barn 13 år: 1 310 + 1 940 kronor

Ett barn 15 år: 1 880 + 1 960 kronor

Gemensamma kostnader: 1 850 kronor

Totalt: 13 500 kronor

4. En vuxen med två barn 15 och 18 år

Dagens normalbelopp

En vuxen: 4 679 kronor

Ett barn 15 år: 2 857 kronor

Ett barn 18 år: 2 857 kronor

Totalt: 10 393 kronor

Vårt förslag

En vuxen: 4 683 kronor (5 000 kronor)

Ett barn 15 år: 4 000 kronor

Ett barn 18 år: 4 000 kronor

Totalt: 12 683 kronor (13 000 kronor)

Riksnormen för försörjningsstöd

En vuxen: 2 950 kronor

Gemensamma hushållskostnader: 1 320 kronor

Ett barn 15 år: 3 500 kronor

Ett barn 18 år: 3 500 kronor

Avgift till fackförbund: 300 kronor

Hushållsel: 400 kronor

Hemförsäkring: 100 kronor

Totalt: 12 070 kronor

Konsumentverkets beräkningar för år 2016

En vuxen: 1 840 + 2 020 kronor

Fackförbundsavgift: 300 kronor

Elkostnad: 400 kronor

Ett barn 15 år: 1 880 + 1 960 kronor

Ett barn 18 år: 1 880 + 1 890 kronor

Gemensamma kostnader: 1 850 kronor

Totalt: 14 020 kronor

5. Två vuxna och två barn 10 och 15 år

Dagens normalbelopp

Makar och jämställda: 7 729 kronor

Ett barn 10 år: 2 857 kronor

Ett barn 15 år: 2 857 kronor

Totalt: 13 443 kronor

Vårt förslag

Makar och jämställda: 7 733 kronor (8 000 kronor)

Ett barn 10 år: 3 000 kronor

Ett barn 15 år: 4 000 kronor

Totalt: 14 733 kronor (15 000 kronor)

Riksnormen för försörjningsstöd

Personliga kostnader sambor: 5 320 kronor

Gemensamma hushållskostnader: 1 500 kronor

Ett barn 10 år: 2 660 kronor

Ett barn 15 år: 3 500 kronor

Avgift till fackförbund: 300 + 300 kronor

Hushållsel: 400 kronor

Hemförsäkring: 100 kronor

Totalt: 14 080 kronor

Konsumentverkets beräkningar för år 2016

Två vuxna: 1 840 + 2 020 + 2 350 + 1 880 kronor

Fackförbundsavgift: 300 + 300 kronor

Elkostnad: 400 kronor

Ett barn 10 år: 1 310 + 1 490 kronor

Ett barn 15 år: 1 880 + 1 960 kronor

Gemensamma kostnader: 2 000 kronor

Totalt: 17 730 kronor

Ekonomiska konsekvenser av förändrade försäljningsavgifter

1 Sammanfattning

Föreslagna förändringar i regler för avgifter vid exekutiv försäljning innebär att en förberedelseavgift införs vilken drabbar sökande i de fall en auktion kungörs men inte avslutas med en exekutiv försäljning. Vidare innebär föreslagna förändringar att i de fall bostadsrätter säljs exekutivt kommer avgifterna oftast bli omkring 45 % lägre. Undantag är bland annat de bostadsrätter där värdet överstiger 3 mnkr¹ där minskningen i avgift blir ännu större. Med utgångspunkt från data över Kronofogdens försäljning av bostadsrätter senaste åren uppskattas ökningen av avgiftsintäkter till staten för förberedelseavgiften uppgå till 3,7 mnkr per år medan minskningen i avgiftsintäkter för de bostadsrätter som säljs uppgår till 5,5 mnkr per år. Det innebär att den totala effekten på avgiftsintäkterna beräknas bli en minskning med 1,7 mnkr.

2 Bakgrund och syfte

I den pågående utredningen som gör översyn av utsökningsbalken har förslag tagits fram om förändringar i regler om avgifter vid exekutiv försäljning av bostadsrätter och övrig lösöre (förberedelseavgift och försäljningsavgift). I detta PM redogörs för ekonomiska konsekvenser av förslaget om förändrade avgifter för gäldenär/borgenär, Kronofogden och staten.

3 Metod

Att beräkna konsekvenserna av förändrade avgifter för ett enskilt objekt är tämligen enkelt och kräver endast uppgift om köpeskilling och värde vid värdering. Att beräkna konsekvenserna för de totala avgiftsintäkterna är däremot avsevärt svårare. För att beräkna konsekvensen på totala avgifterna under ett år krävs data på hur många bostadsrätter som säljs av Kronofogden, till vilka priser och förhållandet mellan värdering och pris. Kronofogden har bristfällig statistik inom området försäljning av bostadsrätter. Dessutom har under de senaste tio åren antalet sålda bostadsrätter varierat kraftigt (lägst 176 per år och som högst 457 per år). Variationerna gör att det är svårt att göra prognoser på hur många bostadsrätter som kommer att säljas i framtiden. I beräkningarna har tillgänglig statistik använts och där statistik saknas är beräkningarna baserade på uppskattningar. Det innebär att det finns en stor osäkerhet i beräknade effekter på totala avgifter.

¹ 2015 års prinsnivå.

PM

Datum
2016-03-03

4 Analys

4.1 Bostadsrätter

4.1.1 Konsekvens för gäldenär/borgenär

Förslaget innebär i korthet att avgifter vid exekutiv försäljning av bostadsrätter ska harmoniseras med de regler som gäller vid exekutiv försäljning av fast egendom. Det innebär att det ska utgå en förberedelseavgift, försäljningsavgift, samt begränsningar som beräknas på samma sätt som för fast egendom.

Förändringarna för avgifter för bostadsrätter sammanfattas i nedanstående tabell:

Avgift	Gällande regler	Förslag nya regler
Förberedelseavgift	Saknas	Vid kungörelse eller när egendom lämnas till försäljning under hand. Storlek 0,75 % av värde vid värdering. ²
Försäljningsavgift	Vid exekutiv försäljning. Storlek 4 % av köpeskilling.	Vid exekutiv försäljning. Storlek 1,5 % av värde vid värdering.
Minimiavgift	Saknas	20 % av prisbasbelopp. ³
Maximiavgift	Saknas	150 % av prisbasbelopp. ⁴

Endast förberedelseavgift

Införande av en förberedelseavgift innebär att en avgift ska tas ut vid kungörelse om försäljning av en bostadsrätt. Eftersom förberedelse- och försäljningsavgiften totalt sett blir lägre än nuvarande regler får den nya förberedelseavgiften framför allt en konsekvens om en auktion kungörs men inte avslutas med exekutiv försäljning. I dessa fall ska sökande betala en förberedelseavgift, till skillnad mot nuvarande regler. Avgiften är 0,75 % av värde vid värdering men med en minigräns på 20 % av prisbasbeloppet och en maximigräns på 150 % av prisbasbeloppet. Maximiavgiften nås vid ett värde som överstiger 9 mnkr.

² För fastighet eller tomrätt är avgiften 1 % av taxeringsvärdet eller om taxeringsvärde saknas 1 % av 75 % av värde vid värdering. Eftersom bostadsrätter inte har något taxeringsvärde används den senare beräkningen.

³ 2015 var prisbasbeloppet 44 900 kr vilket innebär att minimiavgiften var 8980.

⁴ 2015 var prisbasbeloppet 44 900 kr vilket innebär att maximiavgiften var 67350.

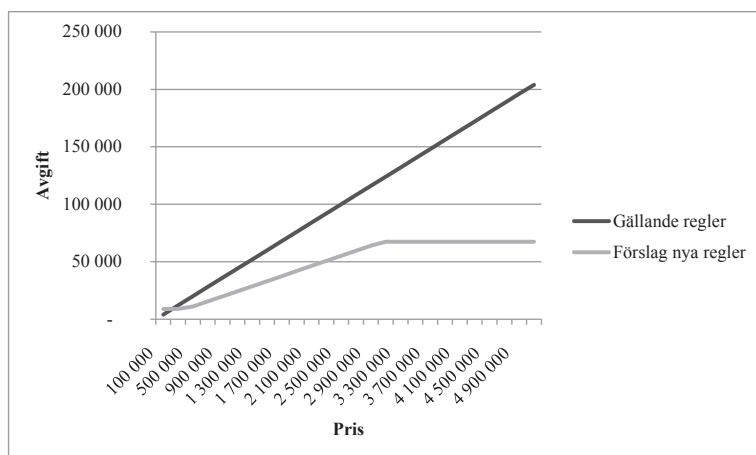

PM

Datum
2016-03-03

Förberedelse- och försäljningsavgift

I de fall en försäljning blir av kommer oftast avgifterna att bli lägre med de föreslagna reglerna. I diagrammet nedan åskådliggörs förändringarna i avgift beroende på värdet på bostadsrätten:

Ur diagrammet kan utläsas att de enda fall där avgiften ökar med nya reglerna är för bostadsrätter som säljs till ett pris under 224 tkr där minimiavgiften innebär att avgiften aldrig går under 9 tkr (20 % av prisbasbelopp). De föreslagna reglerna innebär att avgiften är 45 % lägre än med nuvarande regler upp till ett värde på 3 mnkr då maximiavgiften nås. För priser över 3 mnkr blir skillnaden i avgift ännu större mellan föreslagna och gällande regler.

Föreslagna regler innebär att avgiften beräknas på värde enligt värdering istället för på köpeskillingen. I de flesta fall är avvikelserna mellan köpeskillingen och värdering liten⁵. Men i enskilda fall kan avvikelserna vara stora vilket då också innebär skillnader i avgifter mot gällande regler.

4.1.2 Konsekvens för Kronofogden

Kronofogden får inte använda de pengar som kommer in i förberedelse- och försäljningsavgift. Det innebär att förändrade regler för avgifterna inte har någon konsekvens för Kronofogdens ekonomi.

⁵ Statistik för Kronofogdens genomförda försäljningar av bostadsrätter visar att värderingen i genomsnitt uppgår till 98 % av köpeskillingen.

PM

Datum
2016-03-03

4.1.3 Konsekvenser för staten

Förslaget till nya regler för avgifter har två effekter på avgiftsintäkter till staten:

- I de fall försäljning kungörs utan att det blir någon försäljning kommer nya intäkter i form av förberedelseavgift.
- I de fall bostadsrätter säljs kommer avgiftsintäkter för staten att minska.

För att beräkna konsekvenserna enligt ovan krävs uppgifter om antalet bostadsrätter som kungörs, antalet som säljs exekutivt samt fördelningen i olika prisintervall. I beräkningarna har antalet bostadsrätter som säljs uppskattats utifrån genomsnittet de senaste tio åren (306 per år). När det gäller fördelningen av kungjorda och sålda i olika prisintervall finns ingen statistik tillgänglig utan uppskattningar har använts.

Kungörelse utan försäljning

Kronofogden saknar statistik över hur många försäljningar av bostadsrätter som kungörs men som inte avslutas med en försäljning. Med utgångspunkt från antalet kungörelser avseende fast egendom som inte avslutas genom försäljning uppskattas motsvarande andel för bostadsrätter till 50 %.

I tabellen nedan redovisas beräkningar av de totala avgifterna för förberedelseavgifter (utan försäljning).

Prisintervall	< 1 mnkr	1 - 2 mnkr	2-3 mnkr	>3 mnkr	Summa
Andel av kungjorda	63 %	10 %	23 %	4 %	100 %
Total avgift (mnkr)	1,7	0,3	1,3	0,3	3,7

Av tabellen ovan framgår att ökningen i avgifter uppgår till 3,7 mnkr.

Vid försäljning

För att uppskatta storleken på minskningen har en beräkning gjorts utifrån uppskattningar av fördelningen av sålda bostadsrätter i olika prisintervall.

Prisintervall	< 1 mnkr	1 - 2 mnkr	2-3 mnkr	> 3 mnkr	Summa
Andel av sålda BR	63 %	10 %	23 %	4 %	100 %
Total avgift gällande regler (mnkr)	2,3	1,8	7,0	1,7	12,9
Total avgift nya regler (mnkr)	1,7	1,0	3,9	0,8	7,4

Av tabellen ovan framgår att de totala avgifterna för de bostadsrätter som säljs minskar från 12,9 till 7,4 mnkr, vilket är en minskning med 5,4 mnkr.

PM

Datum
2016-03-03

4.2 Övrig lös egendom

I förslaget ingår att en maximiavgift ska införas för exekutiv försäljning av all lös egendom⁶ och att den skulle sättas på samma nivå som för fast egendom. Taket för avgiften uppnås vid en köpeskilling som överstiger 1,7 mnkr för övrig lös egendom. Under 2015 såldes inga lösöresobjekt (exklusive bostadsrätter) till det värdet så denna begränsningsregel kommer sannolikt att få liten påverkan.

⁶ Det vill säga även lös egendom som inte är bostadsrätter.

KronofogdenDokumenttyp
Mall
DokumentidentitetStatus

Version
1.7Sid
1 (6)
Versionsdatum
2016-09-06

Kostnadsuppskattningar för IT-stöd som konsekvens av UB-utredning

Enheten där kostnadsuppskattningen är framtaget Kronofogden IT	Ansvarig för kostnadsuppskattningen	Aktuell beslutspunkt
Projektnamn Ny UB - kostnadsuppskattning	Författare till förstudierapporten	Fastställd, datum

Kronofogden

Dokumenttyp
Mall
Dokumentidentitet

Status

Version
1.7

Sid

2 (6)

Versionsdatum
2016-09-06

1 Inledning

Som en del av översynen av Utsökningsbalken och anslutande lagstiftning, enl. uppdraget Ett modernare utsökningsförfarande 2014:127, finns ett behov av att kostnadsuppskatta nuvarande förslags lösningar i Kronofogdens IT-stöd.

2 Syfte

Kostnadsuppskattningen analyserar omfattningen av ett antal tilltänkta utökningar och förändringar som skulle kunna bli aktuella för Kronofogdens system Init, Regina, Medea, Fenix samt e-tjänsten FBBB (förbehållsbeloppsberäkning på webben) enligt nuvarande förslag i utredningen.

3 Avgränsning

Kostnadsuppskattningen förutsätter att förändringarna realiseras i den nya applikationsarkitektur som blir resultatet av ERS (Kronofogdens ersättningsprogram för myndighetens stordatorsystem). Det innebär att alla förändringar som avser mål-, gäldenärs- och medelshantering kommer att ske i nya system när dagens system (REX) är ersatt. Förändringar i utrednings- och beslutshantering kommer att ske i befintligt IT-stöd (Init). De förslag som påverkar IT-stöden leder inte till sådana förändringar som innebär att samordningsvinster kan göras med den pågående ersättningen där den övergripande arkitekturen redan ligger fast. Detta innebär exempelvis att byten av centrala begrepp och utfasning av begreppen a- och e-mål kommer att få stora konsekvenser trots att förändringarna görs i de nya systemen.

Det ska också i detta sammanhang påpekas att ett införande innan REX är avvecklat, dvs med krav på motsvarande förändringar i REX, bedöms som ogenomförbart och någon kostnadsuppskattning på ett sådant alternativ är inte aktuellt att ta fram.

Kostnadsuppskattningen tar inte ställning till förslaget Ökat informationsutbyte med andra myndigheter då förslaget inte är tillräckligt preciserat.

4 Lösningsförslag

4.1 Medverkan till frivilliga uppgörelser

Init;

- En ny funktion i Init för att kalla båda parterna, sökande/ombud och gäldenären eller gäldenärerna vid solidariskt ansvar, till en förhandling om frivillig uppgörelse. Liknar i viss mån Inits funktion för att "Kalla till förteckning" men försändelse ska göras till båda parterna, utskriften påminner om blankett KFM 9933 men bifogad utskrift av skuldspecifikation ska enbart specificera målen mellan dessa parter, vilket innebär ny blankett. Försändelsen ska arkiveras med nya journalhändelser. Systemet bevakar datum för förhandling.

- Uppskattad utvecklingstid **2 850 h**

Kronofogden

Dokumenttyp
Mall
Dokumentidentitet

Status

Version
1.7

Sid
3 (6)
Versionsdatum
2016-09-06

- En ny funktion i Init för att dokumentera förhandlingen om frivillig uppgörelse, ett protokoll ska kunna skrivas ut till parterna lokalt eller centralt och arkiveras, även denna med en ny journalhändelse. Ingen ordbehandlingsfunktion ingår i uppskattningen. Kräver utveckling av ny blankett.

○ Uppskattad utvecklingstid **2 850 h**

Kostnadsuppskattningen utgår ifrån att gäldenären enbart har detta mål.

4.1.1 Ny typ av verkställighetshinder på målnivå ska stoppa verkställighet och medelshantering för mål när förhandling om frivillig uppgörelse inleds.

Init;

- Verkställighetshinder ska finnas på mål när förhandling om frivillig uppgörelse inleds, målet ska i Målhanteringen få ett hinder som kräver nytt regelverk i Init som hindrar samtliga verkställighetsåtgärder.

○ Uppskattad utvecklingstid **4 275 h**

Medea och Regina;

- Hinder på verkställighetsmål för medelshantering finns redan i Medea och ytterligare hinder kommer realiseras när Regina kommer ta över ansvaret för Målhanteringen från REX. Bedöms inte vara signifikant ändring i nuvarande utveckling inom ERS.

4.2 Avvakta med verkställighet vid prövning av invändning

Init;

- Verkställighetshinder ska finnas på mål när invändning prövas, målet ska i Målhanteringen få ett hinder som kräver nytt regelverk i Init som hindrar samtliga verkställighetsåtgärder. Liknar verkställighetshindret för mål ovan vid åtgärden förhandling vilket påverkat tidsuppskattningen eftersom viss samordning är möjlig om det förslaget genomförs.

○ Uppskattad utvecklingstid **2 850 h**

Medea och Regina;

- Hinder på verkställighetsmål för medelshantering finns redan i Medea och ytterligare hinder kommer realiseras när Regina kommer ta över ansvaret för Målhanteringen från REX. Bedöms inte vara signifikant ändring i nuvarande utveckling inom ERS.

Kronofogden

Dokumenttyp
Mall
Dokumentidentitet

Status

Version
1.7

Sid

4 (6)

Versionsdatum
2016-09-06

4.3 Löneutmätning – ny beräkningsmodell

Init;

- Förbehållsbeloppsberäkningen vid löneutmätning får ny regel för hur kostnader för barn i hushållet ska beräknas, från dagens två åldersgrupper till en indelning med fyra åldersgrupper. Tidsuppskattningen bygger på oförändrat regelverk för när omräkning behöver göras, dvs inga kostnader har beräknats för ändring av den befintliga maskinella omräkningsfunktionen.
- Barn ska i löneutredningen på samma sätt som nu anges med år och månad, men beräkningen utgår från fyra olika åldersgrupper. Uppgiftslämnare ska kunna väljas på samma sätt som för alla andra uppgifter i förbehållsbeloppsberäkning.
- Förbehållsbeloppsberäkningens regel för att beräkna ett barns avdrag från normalbeloppet för barnbidrag etc, blir mer komplicerad om fyra nivåer av normalbelopp för barn införs. Avdraget sker för varje specifikt barn och det normalbelopp som gäller för det specifika barnet, vilket innebär att fyra nivåer istället för två komplicerar hanteringen av regeln.
- Nya uppgifter och uppställning av förbehållsbeloppsberäkningen ger en ändring i utskrift och filutskick till sökande av förbehållsbeloppsberäkning. Testtid med varje enskild filmottagare tillkommer.
 - Uppskattad utvecklingstid **10 640 h**
- All hantering av delgivningskvitto till inkomstkälla vid försändelse löneutmätningsbeslut, bevakning av att delgivning registreras och möjlighet att registrera beslutets delgivning tas bort.
 - Uppskattad utvecklingstid **1 254 h**

Förbehållsberäkning på webb;

- Ovanstående förändringar av förbehållsbeloppsberäkning måste även realiseras i de beräkningar som sker i e-tjänsten. Tidsuppskattningen utgår från att huvuddelen av arbetet är realiserat i Init enligt ovan och det ändrade förslaget påverkar därför inte denna uppskattning.
 - Uppskattad utvecklingstid **856 h**

Förbehållsberäkning i Fenix;

- Ovanstående förändringar av förbehållsbeloppsberäkning måste även realiseras i de beräkningar som sker i Fenix, vilken också gäller förändrad utskrift. Tidsuppskattningen utgår från viss återanvändning från motsvarande insats i Init och minskningen p g a det ändrade förslaget om löneutmätning blir därför mer begränsad när det gäller Fenix.
 - Uppskattad utvecklingstid **2 926 h**

Kronofogden

Dokumenttyp
Mall
Dokumentidentitet

Status

Version
1.7

Sid
5 (6)
Versionsdatum
2016-09-06

4.4 Schablonbeneficium vid maskinella utmätningar (av ROT/RUT-ersättning samt EU-stöd) avskaffas

Init;

- Tjänsten för utmätningsskontroll i Init ska inte längre ha kvar funktion för att beräkna, ackumulera och ta hänsyn till schablonbeneficium. Svar på utbetalningsfråga blir helt utan hänsyn till beneficium.
- Uppskattad utvecklingstid **1 026 h**

4.5 Tydligare motiv för ställningstaganden gjorda i utredningsrapport

Init;

- Vid val av bedömning av gäldenärens egendomar ska ställningstaganden motiveras med fritext.
- Motiveringen ska vara med i presentation av utredningsrapporten på skärmbild.
- Motiveringen ska vara med i filer och utskrift av utredningsrapport till parterna. Försändelser med utredningsrapport ska få en ytterligare bilaga med överklagandeanvisning. Testtid med varje enskild filmottagare tillkommer.
- Uppskattad utvecklingstid **5 985 h**

4.6 Nya begrepp införs i utskriftsbalken och vissa begrepp utmönstras

Nedanstående beräkningar avser enbart uppskattning av identifierade förändringsbehov i IT-systemen. Konsekvensen av ändrade begrepp går dock längre än så eftersom det innebär att hela verksamhetsarkitekturen för verkställigheten måste omarbetas i informationsmodeller och datamodeller. Ändring av etablerade och flitigt använda begrepp som ”gäldenär”, ”exekutionstitel” och inte minst ”a- respektive e-mål” får omfattande påverkan på dessa modeller.

Init;

- Samtliga skärmbilder och utskrifter i Init får nya begrepp
- Skärmbilder och utskrifter med måluppställningar i Init och skärmbilder i Init webb behöver få ny struktur vilket också påverkar utskrifter och filutskick. Testtid med varje enskild filmottagare tillkommer.
- Uppskattad utvecklingstid **18 810 h**

Regina;

- Samtliga skärmbilder och utskrifter i Regina får nya begrepp
- Utdrag till kreditupplysarna omstruktureras Testtid med varje enskild mottagare tillkommer.
- Uppskattad utvecklingstid **1 520 h**

Kronofogden

Dokumenttyp
Mall
Dokumentidentitet

Status

Version
1.7

Sid
6 (6)
Versionsdatum
2016-09-06

Medea;

- I huvudsak finns termer i Medea i konfigurerbara fält, ändras termer är det lätt att ändra. Interna rapporter som skapas i Medea kan kräva viss programmering om termer ändras, men det är i liten utsträckning. I sammanhanget inte bedömd att vara signifikant ändring och kan lösas inom ram för förvaltning.

4.7 Behov av verksamhetsresurser

Vid genomförandet av de förändringar som beskrivits i de föregående avsnitten kommer det också att krävas resurser med verksamhetskompetens, i huvudsak personal från kanslierna på HK, men i viss omfattning också handläggare från de operativa teamen inom framförallt verkställighet och skuldsanering. Verksamhetskompetens krävs dels för formulering av detaljerade krav och dels för acceptanstester när ändringarna i berörda system ska sättas i produktion.

Uppskattningen nedan omfattar samtliga nu kända förändringar sammantaget uppdelat på kravformulering och test:

2000-4000 h för krav motsvarar 900 000-1 800 000 kronor (enligt schablon 451 kr/h)

500-1000 h för acc.test motsvarar 225 000-450 000 kronor (enligt schablon 451 kr/h)

Spannet i dessa uppskattningar innebär att utredningens ändrade löneutmätningsförslag inte påverkar den gjorda tidsuppskattningen.

5 Sammanfattning kostnader

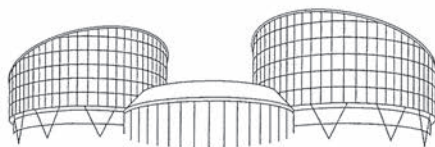
Utvecklingstiden avseende berörda IT-stöd har av Kronfogdens IT-avdelning uppskattats till **55 842 h**.

Ekonomistaben har rekommenderat att 1000 kr/h ska användas som schablon för att beräkna IT-kostnaden, vilket innebär att kostnaden uppskattas till **55 842 000 kr** för förändring och utveckling av de IT-stöd som träffas av förslagen. Uppskattningen utgår från de huvudsakliga förändringar som utredningens förslag förväntas kräva i Kronofogdens olika IT-stöd med reservation för följdändringar som kan bli aktuella när systemen analyseras mer ingående i samband med kommande genomförande. I detta ingår också kostnader för eventuella rekryteringsbehov.

Utöver IT:s kostnader tillkommer kostnader för verksamhetskompetens vad gäller kravställning och acceptanstest vilket sammanlagt uppskattas till **2500-5000 h**.

Enligt gällande schablon för beräkning av kostnad för verksamhetstimmar motsvarar detta **1 125 000-2 250 000 kr**

Den totala kostnaden uppskattas således till **i storleksordningen 57-58 milj. kr.**

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

FEMTE
SEKTIONEN

MÅLET ROUSK MOT
SVERIGE

(Ansökan nr 27183/04)

DOM,

Översatt av Helena Wretman, av
Kammarkollegiet auktoriserad
translator från engelska till svenska.

STRASBOURG

den 25 juli
2013

Denna dom vinner laga kraft under de omständigheter som anges i artikel 44, punkt 2 i konventionen. Redaktionella ändringar kan komma att ske.

DOM I MÅLET ROUSK MOT SVERIGE

I

I målet Rousk mot Sverige,

meddelar den Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (femte sektionen), den kammare som består av

Mark Villiger,
ordförande, Angelika
Nußberger, Boštjan M.
Zupančič, Ann Power-
Forde,
Ganna Yudkivska,
Helena Jäderblom,
Aleš Pejchal, *domare*,

och Claudia Westerdiek, *sektionsregistrator*,
efter enskilda förhandlingar den 9 juli 2013,
följande dom, som trädde i kraft på samma datum:

FÖRFARANDE

1. Målet initierades i och med en ansökan (nr 27183/04) mot Konungariket Sverige, som ingavs till domstolen i enlighet med artikel 34 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna ("konventionen"), av en svensk medborgare, Jim Rousk ("den klagande"), den 22 juli 2004.

2. den klagande representerades av J. Thörnhammar, som är praktiserande advokat i Stockholm. Den svenska regeringen ("regeringen") företrädde av sitt ombud, I. Kalmerborn från Utrikesdepartementet.

3. Den klagande gjorde gällande att Kronofogdemyndighetens åtgärder hade kränkt hans rätt till respekt för sin egendom i strid med artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen, liksom rätten till skydd av hans privat- och familjeliv samt hans hem, i strid med artikel 8 i konventionen.

4. Den 6 juni 2007 informerades regeringen om ansökan.

5. Den 1 februari 2011 ändrade domstolen sammansättningen av sina sektioner (regel 25 § 1 i domstolsreglerna) och ovanstående ansökan tilldelades den nyligen bildade femte sektionen.

FAKTA

I. OMSTÄNDIGHETERNA I MÅLET

6. Den klagande föddes 1950 och avled i juni 2011. Hans hustru och enda arvtagare, Julia Rousk beslutade sig för att fullfölja klagomålet. Hon bor i Hässelby.

A. Allmän bakgrund

7. Den klagande var ägare till ett fåmansföretag och därmed skyldig att lämna en särskild inkomstdeklaration varje år. För taxeringsåret 2002 (för inkomst intjänad under 2001) var han skyldig att lämna in sin självdeklaration senast den 31 mars 2002. Då han emellertid inte gjort detta, uppmanade Skattemyndigheten i Stockholm honom att lämna in sin självdeklaration inom två veckor från att han mottagit uppmaningen. Då han inte åtlodde uppmaningen upplyste Skattemyndigheten honom om att man skulle göra en skönstaxering av hans inkomst och i oktober 2002 skickade man ett förslag på skönstaxering till honom. Den klagande fick två veckor på sig att yttra sig i ärendet, men det gjorde han inte. I november 2002 beslutade Skattemyndigheten att vidhålla förslaget och eftersom man inte fann någon grund för undantag, ålades han att betala skattetillägg. Den klagande informerades om att skatten, skattetillägget samt en förseningsavgift totalt uppgick till 232 572 kronor (ca 27 000 euro). Beloppet förföll till betalning den 26 februari 2003. Skattemyndighetens beslut innehöll även information om hur man kunde begära förnyad prövning eller överklaga beslutet. Vid denna tidpunkt gjorde den klagande emellertid ingetdera, och han begärde inte heller anstånd med betalningen av skatten.

8. Eftersom skatteskulder till staten är omedelbart indrivningsbara, överlämnade Skattemyndigheten – efter att ha påmint den klagande om hans skyldighet att betala skatteskulden – till Kronofogdemyndigheten i Stockholm, där den registrerades i april 2003.

B. Beslutet om utmätning

9. Den 28 maj 2003 utfärdade Kronofogdemyndigheten ett beslut om utmätning gällande den klagandes tomträtt och det hus på tomten där den klagande och hans hustru bodde (hädanefter kallat hans fastighet). I beslutet noterades att den klagandes totala indrivningsbara skuld uppgick till 255 329 kronor och att 2002 års taxeringsvärde för hans fastighet var 1 372 000 kronor, samt att fastigheten var belånad till ett värde av 960 200 kronor. Den 29 april åkte en utmätningsman till den

HW

klagandes hem för ett planerat besök i syfte att undersöka om han hade några tillgångar som kunde utmätas. Den klagande var emellertid inte hemma. Utmätningssmannen lämnade då ett meddelande till den klagande och begärde att han skulle kontakta Kronofogdemyndigheten. Allt tyder på att han inte har gjort detta. Enligt en utredningsrapport rörande den klagandes tillgångar daterad den 4 juli 2003, vilken utförts av Kronofogdemyndigheten, redovisades inga andra tillgångar som täckning för den klagandes skuld än hans fastighet. Utmätningsbeslutet från den 28 maj 2003 skickades till den klagande, men av allt att döma blev han medveten om det först någon gång i juli 2003 och den 4 augusti, på den klagandes begäran, skickade Kronofogdemyndigheten honom en kopia av beslutet.

10. Den 10 augusti 2003 överklagade den klagande utmätningsbeslutet i Stockholms tingsrätt och begärde att det skulle upphävas då hans skatteskuld inte var slutgiltigt fastställd. Han påpekade att han inte hade delgivits beslutet att utmäta hans fastighet och att han därför varit förhindrad att överklaga det tidigare. Därefter uppgav han att han omedelbart skulle lämna in sin självdeklaration för taxeringsåret 2002 till Skattemyndigheten och att han dessutom begärt anstånd med betalningen av skatten, även om Skattemyndigheten inte hade behandlat hans begäran ännu. Vidare gjorde han gällande att det var fullständigt oproportionerligt att sälja hans hem, något som skulle medföra allvarliga ekonomiska, sociala och medicinska konsekvenser för honom och hans hustru. Han hade lidit av en allvarlig depression [i orig. förekommer både "severe depression" och "serious depression", vilka båda har översatts till "allvarlig depression", då det inte framgår att två olika gradskillnader avses. ö.a.] under flera år, för vilken han sökt vård i oktober 2002 och påbörjat behandling i februari 2003. Först på senare tid hade han börjat må bättre och varit förmögen att göra något åt sin situation. Han bifogade ett läkarintyg som uppgav att han hade varit i kontakt med en psykiatrisk vårdgivare sedan februari 2003, att han led av depression och att han tog anti-depressiv medicin. Slutligen informerade han rätten om att en annan av hans skulder, till Gat- och fastighetskontoret (hädanefter kallat "GFK") hade strukits eftersom han hade betalat den.

11. Den 28 augusti 2003 avvisade Tingsrätten överklagan. Tingsrätten fann ingen grund för att upphäva beslutet eftersom den klagande hade en indrivningsbar skuld som fordringsägaren, staten, krävde betalning för. Tingsrätten informerades av Kronofogdemyndigheten att, såvitt den senare kände till, hade Skatteverket inte beviljat den klagande anstånd med betalningen av sin skatt.

12. Den klagande överklagade till Svea hovrätt den 15 september 2003 och begärde uppskov i tre veckor för att hinna inkomma med sin överklagan, eftersom han hade begärt ut vissa dokument från Kronofogdemyndigheten, men ännu inte fått dem.

13. Den 5 november 2003 beslutade hovrätten att inte bevilja prövningstillstånd, då man inte hört något mer från den klagande. Den klagande gjorde inte någon ytterligare överklagan till Högsta domstolen.

TW

C. Begäran om anstånd med betalning av skatten och omprövning av den klagandes inkomst för 2002

14. Den 28 juli 2003 angav den klagande, per fax och brev, med hänvisning till en uppmaning att lämna in sin självdeklaration, att han på grund av sjukdom inte hade lämnat in sin självdeklaration för taxeringsåren 2002 och 2003. Han begärde att Skattemyndigheten skulle bevilja honom anstånd med betalningen av sin skatt till dess att en ny taxering hade gjorts, eftersom han hade för avsikt att lämna in sin självdeklaration inom kort. Av allt att döma blev faxet och brevet felsorterade i hanteringen av inkommande post till Skattemyndigheten, och därmed behandlades inte ärendet av Skattemyndigheten förrän en månad senare, den 28 augusti 2003, då den klagande upprepade sin begäran. Vid detta tillfälle lämnade han även in sin självdeklaration för taxeringsåret 2002. Han återopade sin sjukdom att bifogade ett läkarintyg som bekräftade att han led av depression. Slutligen påpekade han att det var oerhört viktigt för honom att hans begäran behandlades så snart som möjligt. Han upprepade sin begäran om anstånd i ett fax till Skattemyndigheten den 1 september 2003, och påpekade att det var av yttersta vikt för honom att hans begäran behandlades skyndsamt.

15. Den 3 september 2003 beviljade Skattemyndigheten honom anstånd med betalningen av skatten och skattetillägget som ålagts honom till följd av skönstaxeringen. Detta beslut registrerades samma dag på den klagandes skattekonto i Skattemyndighetens databas. Skattemyndigheten informerade emellertid inte Kronofogdemyndigheten om anståndet direkt, per fax eller på något annat sätt.

16. Den 30 september 2003 skickade Skattemyndigheten den klagande en preliminär omtaxering av hans inkomst för taxeringsåret 2002 och gav honom två veckors frist för att yttra sig i ärendet. I sin omprövning, hade Skattemyndigheten först noterat att eftersom den klagande hade lämnat in sin självdeklaration, skulle skönstaxeringen, inklusive skattetillägget upphävas. Dock fann man sedan att det saknades viktig information i den klagandes självdeklaration, och därför godtog man endast delar av den, och kompletterade de resterande delarna med sin egen taxering. Vidare ålade man den klagande skattetillägg för den del som hade skönstaxerats, vilket resulterade i totalt 78 866 kronor (ca 9 150 euro) för skatter och skattetillägg.

17. Den 26 november 2003 bekräftade Skattemyndigheten sin preliminära bedömning och det anstånd med betalningen, som hade beviljats den 3 september 2003, löpte ut. Istället blev den klagandes skatteskuld till staten, som var baserad på det nya beslutet, indrivningsbar. Den 30 april 2004 beviljade emellertid Skattemyndigheten, på begäran från den klagande, anstånd med betalningen av tilläggs skatten (17 469 kronor).

18. På begäran från den klagande, gjorde Skattemyndigheten den 29 juni 2004 en omprövning av sitt beslut, med hänsyn till hans ytterligare framställningar i målet, men fastslog att beslutet inte skulle ändras.

HW

19. Den 2 december 2007 överklagade den klagande Skattemyndighetens beslut till länsrätten. Den 17 januari 2008 fastslog Skattemyndigheten att man inte skulle ändra sitt beslut och vidarebefordrade överklagandet till länsrätten. Inga ytterligare beslut eller domar har inlämnats av parterna, och följaktligen är utgången i detta mål okänt för domstolen.

D. Begäran om att skjuta upp försäljningen på exekutiv auktion av den klagandes fastighet, och själva försäljningen

20. Samtidigt, den 23 juni 2003, beslutade Kronofogdemyndigheten att den klagandes fastighet skulle säljas på exekutiv auktion för att betala hans skulder, och han informerades om detta beslut i ett brev daterat den 4 juli 2003. Dessutom informerades han i ett brev, daterat den 31 juli 2003, om att den exekutiva auktionen skulle äga rum den 3 september 2003.

21. Den 28 juli 2003 gjordes en värdering av den klagandes fastighet av ett oberoende företag, på begäran av Kronofogdemyndigheten. Företaget värderade fastigheten till mellan 1 850 000 och 2 150 000 kronor.

22. Samma dag, den 28 juli 2003, begärde den klagande att Kronofogdemyndigheten skulle skjuta upp försäljningen av hans fastighet under en period om två månader, och uppgav att han varit förhindrad att lämna in sin självdeklaration av personliga skäl. Han uppgav vidare att han hade betalat en annan av sina skulder, nämligen den till GFK, som därför skulle tas bort från Kronofogdemyndighetens förteckning över hans skulder. Enligt den klagande hade han tidigare ringt till Kronofogdemyndigheten och informerat dem om att han led av en allvarlig depression, som han fick behandling för.

23. Den 30 juli 2003 avslog Kronofogdemyndigheten den klagandes begäran. Man påpekade att staten, i egenskap av kärande, motsatte sig ett uppskjutande av verkställigheten. Vidare utgjorde inte de personliga skäl som den klagande åberopat sådana särskilda omständigheter att ett uppskjutande kunde beviljas. Därför fann man ingen grund för att skjuta upp utmättningsförfarandet.

24. Den 4 augusti 2003 överklagade den klagande beslutet till tingsrätten, och åberopade samma grunder som i sitt överklagande av utmättningsbeslutet (se punkt 10 ovan), nämligen sin sjukdom, det faktum att skulden till GFK hade betalats, att han skulle lämna in sin självdeklaration samt att han begärt anstånd med betalningen. Han bifogade även en kopia av läkarintyget.

25. Som svar på den klagandes överklagande uppgav Kronofogdemyndigheten, bland annat, att det faktum att den klagande nu hade uppvisat ett brev från GFK som bekräftar att hans skuld i det avseendet var betald inte ändrade det faktum att hans skatteskuld kvarstod och var indrivningsbar samt att staten, i egenskap av kärande representerad av Kronofogdemyndigheten, krävde betalning. Det fanns ingen information

HN

om huruvida Skattemyndigheten tillfrågades i detta ärende.

26. Den 28 augusti 2003 avvisade tingsrätten överklagandet. Man påpekade att den käre, staten, inte hade gått med på att skjuta upp försäljningen och att det inte fanns några särskilda skäl i den klagandes ärende som skulle berättiga ett uppskjutande av försäljningen.

27. Den exekutiva auktionen i syfte att sälja den klagandes fastighet ägde rum den 3 september 2003, kl. 13.45. Av Kronofogdemyndighetens auktionsprotokoll framgår att ett första bud på 1 475 000 kronor avvisades av Kronofogdemyndigheten som för lågt. Efter en andra budgivningsomgång accepterade emellertid Kronofogdemyndigheten det högsta budet på 1 600 000 kronor (ca 186 000 euro) då man ansåg det osannolikt att man skulle kunna erhålla ett högre belopp. Datumet för den nya ägarens, en privatperson, tillträde till fastigheten sattes till den 1 oktober 2003 och följaktligen informerades den klagande om att han och hans familj måste lämna huset före detta datum. I protokollet står även att de direkta kostnaderna för den exekutiva auktionen uppgick till 45 660 kronor.

28. Den 15 september 2003 överklagade den klagande tingsrättens beslut att inte skjuta upp försäljningen till hovrätten. Appellationsdomstolen strök målet från sin ärendelista den 5 november 2003, eftersom fastigheten redan hade sålts när överklagandet registrerades hos domstolen.

29. Den 17 september 2003 överklagade den klagande försäljningen hos tingsrätten och begärde att köpet skulle hävas, eftersom Skattemyndigheten, på samma dag som auktionen hölls, hade beviljat honom anstånd med betalningen av sin skatteskuld och att utmättningsbeslutet därför borde ha återkallats. Som alternativ begärde han att en ny auktion skulle hållas för att erhålla ett högre pris för fastigheten, eftersom den enligt hans åsikt hade sålts för ett betydligt lägre pris än det verkliga värdet. I samband med detta påpekade han att det oberoende företaget hade värderat fastigheten till omkring 2 miljoner kronor.

30. I sitt svaromål gjorde Kronofogdemyndigheten gällande att man inte hade blivit informerad om att Skattemyndighetens beslut att bevilja den klagande anstånd med betalningen av skatten hade fattats innan den exekutiva auktionen ägde rum kl. 13.45. Enligt information från Skattemyndigheten hade beslutet fattats på eftermiddagen den 3 september. Oavsett detta, hade den klagande ytterligare skulder till staten, till ett belopp av 23 775 kronor (ca 2 800 euro), vilka berättigade försäljningen av fastigheten. Vidare påpekade man att endast två personer hade bjudit på fastigheten vid auktionen och att man hade avvisat det första budet och godtagit det andra, som uppgick till 80 procent av det uppskattade marknadsvärdet. Man påpekade att det innebar en större risk för köparen att förvärva en fastighet på exekutiv auktion, vilket är orsaken till att försäljningspriset normalt ligger under marknadsvärdet. Exempelvis fanns det inga garantier för att fastighetens skick skulle vara detsamma på

HW

tillträdesdagen som när fastigheten inspekterats före försäljningen.

31. Den klagande kommenterade Kronofogdemyndighetens svar och påpekade att den resterande indrivningsbara skulden, efter att han beviljats anstånd med betalningen av sin skatteskuld, uppgick endast till ca 7 500 kronor och inte 23 775, som Kronofogdemyndigheten hävdade. Han påpekade vidare att Skattemyndighetens beslut om anstånd registrerades kl. 14.02 den 3 september och att Kronofogdemyndigheten alltså kunde ha kontrollerat detta i pausen mellan de två budgivningsomgångarna. I detta avseende påpekade han att han hade informerat Kronofogdemyndigheten om att han begärt anstånd med betalningen av skatten och att myndigheten därför borde ha kontrollerat detta direkt med Skattemyndigheten innan man påbörjade den exekutiva auktionen. Detta gällde i än större utsträckning då båda myndigheterna representerade staten, som var kårande i ärendet.

32. Den 15 oktober 2003 avvisade tingsrätten överklagandet. Man påpekade att utmätningsbeslutet inte hade upphävts och att de grunder till varför beslutet borde ha upphävts, som den klagande åberopat, inte utgjorde grund för att häva försäljningen av fastigheten. Vad gäller priset som erhöles för fastigheten vid auktionen, delade rätten Kronofogdemyndighetens bedömning. Den klagandes ytterligare framställningar utgjorde inte grund för att bevilja hans överklagande.

33. Den 4 november 2003 överklagade den klagande till hovrätten, där han åberopade artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen, och hävdade att det var uppenbart oproportionerligt att sälja hans fastighet för en skuld som, enligt hans beräkning, inte uppgick till mer än 6 721 kronor (ca 800 euro).

34. Den 12 december 2003 avvisade hovrätten begäran om prövningstillstånd. Den 2 januari 2004 överklagade den klagande beslutet och upprepade sina yrkanden. Den 23 januari 2004 avvisade emellertid Högsta domstolen begäran om prövningstillstånd.

E. Beslutet att avhysa den klagande och dess konsekvenser

35. Trots att den klagande hade beordrats att flytta ut ur sitt hus före den 1 oktober 2003, vägrade han att flytta. Därför beslutade Kronofogdemyndigheten den 6 oktober 2003, på begäran av köparen av fastigheten, att avhysa den klagande, såvida han inte flyttade ut före den 14 oktober 2003.

36. Den 10 oktober 2003 ansökte den klagande om anstånd med avhysningen, och åberopade sin egen och sin hustrus dåliga hälsa samt det faktum att de inte hade någon alternativ bostad. Vidare påpekade han att försäljningen ännu inte vunnit laga kraft, eftersom han överklagat mot den, och att han därför fortfarande var den rättmätige ägaren till fastigheten.

37. Begäran avslogs av Kronofogdemyndigheten samma dag, eftersom man bedömde att den klagandes situation sannolikt inte skulle förändras

HW

inom de närmaste veckorna, i och med att det inte var fråga om någon plötslig sjukdom, och eftersom anstånd endast kunde beviljas i maximalt fyra veckor samt om det förelåg synnerliga skäl.

38. Den 11 oktober 2003 överklagade den klagande båda besluten till tingsrätten, bestred avhysningsbeslutet och insisterade på att man åtminstone skulle skjuta upp avhysningen. Han vidhöll sina argument och påpekade att trots att han var skyldig att lämna sitt hem innan försäljningen vunnit laga kraft, skulle han inte få några pengar från densamma förrän efter att så skett, vilket effektivt förhindrade honom från att köpa ett nytt hem. Han tillade att både han och hans hustru hade drabbats av en krisreaktion på grund av sin situation, vilket gjorde det omöjligt för honom att hantera situationen och leta efter ett nytt hem åt dem. Han tillhandahöll ett läkarintyg daterat den 13 oktober 2003, från en chefsläkare som var specialiserad inom psykiatri, vilket uppgav att den klagande led av depression, och att symptomen var generell nedstämdhet, låg initiativkraft, svårighet att något gjort och koncentrationssvårigheter. Hans tillstånd hade fluktuerat något, men generellt hade det skett en förbättring. Han var i behov av fortsatt medicinering och en lugn och trygg livssituation.

39. Den 13 oktober 2003 beslutade tingsrätten att inte skjuta upp avhysningen, som var planerad till nästa dag, och den 5 november 2003 avvisade man överklagandet och angav att man delade Kronofogdemyndighetens resonemang.

40. Efter att den klagande överklagat ännu en gång och vidhållit sina anspråk, avvisades begäran om prövningstillstånd av hovrätten den 23 december 2003, liksom av Högsta domstolen den 27 maj 2004.

41. Under tiden verkställdes avhysningen av Kronofogdemyndigheten, den 22 oktober 2003. Den klagande och hans hustru var närvarande, liksom två polistjänstemän. Huset tömdes av en flyttfirma som även magasinerade bohaget. Den klagandes katt placerades på ett kattpensionat och bilen togs till en uppställningsplats. Ett antal föremål, som nedtecknades av Kronofogdemyndigheten, kastades emellertid då de ansågs vara antingen omöjliga att förvara (såsom blommor, mat från kylskåp/frys) eller skräp. Kronofogdemyndigheten tog också ett särskilt beslut om att förstöra och kasta en säng, som inte kunde avlägsnas från huset i ett stycke på grund av sin storlek. Enligt ett brev från Kronofogdemyndigheten till den klagande, daterat den 18 maj 2004, uppgick kostnaden för avhysningen till 71 115 kronor:

42. Den klagande registrerade ett klagomål mot dessa åtgärder hos tingsrätten och överklagade samtidigt Kronofogdemyndighetens beslut angående sängen. Han uppgav att han ansåg det vara en kränkning av hans rätt till sin egendom att avhysa honom och kasta delar av hans ägodelar, särskilt med hänsyn till det faktum att försäljningen av hans fastighet ännu inte vunnit laga kraft och att han följaktligen fortfarande var dess rättmätiga ägare. Vidare framlade han en detaljerad lista över alla föremål som han hävdade hade kastats eller "försunnit" och begärde kompensation för

HW

förlusten av dessa föremål. Han framlade även ett klagomål gällande att en flaggstång som tillhörde hans bror hade betraktats som en del av fastigheten.

43. Den 26 november 2003 fann tingsrätten att inga felaktigheter hade begåtts under avhysningen vad gällde beslutet att förstöra sängen och avvisade därför den klagandes klagomål. Den klagande överklagade inte detta beslut i hovrätten.

44. Vidare beslutade tingsrätten den 23 december 2003 att avvisa den klagandes klagomål beträffande andra åtgärder som vidtagits under avhysningen, och ogillade begäran om kompensation för de föremål som förstörts eller kastats eftersom denna begäran måste prövas i ett separat mål.

45. Den klagande överklagade på nytt till hovrätten som, den 29 januari 2004, avvisade begäran om prövningstillstånd. Den klagande gjorde inget ytterligare överklagande till Högsta domstolen.

F. Fördelningen av de pengar som erhållits vid försäljningen av fastigheten

46. Den 1 oktober 2003 höll Kronofogdemyndigheten ett fördelningssammanträde, för att fördela de pengar som erhållits vid försäljningen av fastigheten mellan fordringsägarna. Av sessionsprotokollet framgår att man beslutade att den klagandes bolån (881 788 kronor) skulle återbetalas till hans bank omedelbart, medan kostnaderna och avgifterna för den exekutiva auktionen (45 660 kronor), skulden till Skattemyndigheten och de pengar som återstod till den klagande skulle betalas ut när försäljningen vunnit laga kraft. Skulden till Skattemyndigheten angavs i protokollet uppgå till 256 352 kronor.

47. Den klagande överklagade Kronofogdemyndighetens fördelningsbeslut och krävde att det skulle ogiltigförklaras eftersom han beviljats anstånd med betalningen av större delen av sin skatteskuld och att den därför inte borde ha varit inkluderad i protokollet, med undantag för ett belopp om 6 721 kronor. Kronofogdemyndigheten hade informerats om anståndet den 8 september 2003 och kände därför till det vid tidpunkten för fördelningssammanträdet.

48. Kronofogdemyndigheten gjorde i sitt svaromål gällande att dess datorsystem uppdaterades den första lördagen i varje månad och att anståndet som beviljats av Skattemyndigheten därför ännu inte hade registrerats den 1 oktober 2003, då fördelningssammanträdet hade hållits. Emellertid hade det sedan dess registrerats och den indrivningsbara skatteskulden hade reducerats till 6 721 kronor, vilket man skulle ta hänsyn till vid utbetalningen av pengarna till de olika parterna.

49. Den 19 november 2003 beslutade tingsrätten att protokollet från fördelningssammanträdet skulle justeras så att det återgav det korrekta beloppet (6 721 kronor) som den klagande var skyldig Staten vid tidpunkten för fördelningssammanträdet, eftersom Kronofogdemyndigheten då hade känt till betalningsanståndet, även om det inte formellt hade registrerats

frw

i dess databas. Detta beslut har vunnit laga kraft.

50. Den 27 januari 2004 betalade Kronofogdemyndigheten ut 524 343 kronor (ca 61 000 euro) till den klagande, vilket var det belopp som återstod efter försäljningen av fastigheten och efter att alla skulder, liksom kostnaderna för den exekutiva auktionen och avhysningen hade betalats. Staten mottog 6 721 kronor som betalning för den klagandes indrivningsbara skulder till Staten (enligt uppgift gällde dessa skulder fordonsskatt och TV-licensavgifter).

II. RELEVANT NATIONELL LAGSTIFTNING OCH PRAXIS

51. De nationella bestämmelser som har relevans för detta mål återfinns framför allt i taxeringslagen 1990:324, lagen om självdeklarationer och kontrolluppgifter 1990:325 (ersatt av 2001:1227 och hädanefter kallad "LSK"), skattebetalningslagen, 1997:483, lagen om indrivning av statliga fordringar m.m., 1993:891; hädanefter kallad "indrivningslagen"), indrivningsförfordningen, 1993:1229, utskökningsbalken, 1981:774 och utskökningsförfordningen, 1981:981).

52. Skattemyndigheten är den centrala myndighet som ansvarar för taxering och indrivning av skatter. Myndigheten har starka administrativa band till Kronofogdemyndigheten, vars huvuduppgift är att säkerställa indrivningen av utmättningsbara privata och offentliga skulder. Enligt 2 kapitlet, 30 § utskökningsbalken representerar Kronofogdemyndigheten staten i allmänna mål som handläggs vid myndigheten, vilket inkluderar betalning av skatter (1 kapitlet, 6 §).

A. Skyldighet att lämna självdeklaration och skönstaxering

53. Enligt 2 kapitlet, 7 § samt 4 kapitlet 5 § LKS, är ägare av fämansföretag skyldiga att lämna in en särskild självdeklaration varje år, före ett visst angivet datum. I 4 kapitlet, 2 § taxeringslagen föreskrivs att Skattemyndigheten, baserat på detta, ska fatta sitt taxeringsbeslut före utgången av november. En skattebetalare som av synnerliga skäl inte kan lämna sin självdeklaration i tid, kan beviljas ett kort anstånd efter att ha ansökt om detta (16 kapitlet, § 1 i LKS).

54. Under sådana specifika omständigheter som beskrivs i 4 kapitlet, 3 § taxeringslagen, exempelvis när en skattskyldig person har underlåtit att lämna självdeklaration eller självdeklarationen är ofullständig, kommer Skattemyndigheten att uppskatta skatten eller skatteunderlaget till ett belopp som framstår som skäligt med hänsyn till vad som framkommit i ärendet. Detta kallas för skönstaxering.

55. Om den berörda personen är missnöjd med Skattemyndighetens beslut har han eller hon rätt till omprövning av taxeringsbeslutet eller att överklaga det i länsrätten. En begäran om omprövning eller överklagan måste inlämnas till Skattemyndigheten före utgången av det femte året efter taxeringsåret (4 kapitlet, 9 § samt 6 kapitlet 1 och 3 §§ taxeringslagen). Vidare överklagan ska göras till kammarrätten och, om villkoren för prövningstillstånd är uppfyllda, till Högsta förvaltningsdomstolen.

B. Betalning och indrivning av skatteskulder

56. Skatt som ska betalas enligt ett grundläggande beslut om slutlig skatt ska ha betalats senast den förfallodag som infaller närmast efter det att 90 dagar har gått från beslutsdagen (16 kapitlet, 6 § skattebetalningslagen). Om särskilda skäl föreligger kan Skattemyndigheten besluta om ett annat slutdatum för betalningen. (ibid.).

57. I 23 kapitlet, 7–8 §§ skattebetalningslagen föreskrivs att en begäran om omprövning eller ett överklagande av ett skattebeslut inte inverkar på skyldigheten att betala den berörda skatten, och ett beskattningsbeslut får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.

58. Skattemyndigheten kan emellertid bevilja anstånd med betalningen av skatt och skattetillägg i enlighet med föreskrifterna i 17 kapitlet, 2, 2a och 3 §§ skattebetalningslagen. Anstånd kan beviljas i tre olika situationer: (1) om det kan antas att den skattskyldige kommer att få befrielse helt eller delvis från skatten, (2) om den skattskyldige har begärt omprövning av beskattningsbeslutet [i orig. används begreppet "tax assessment decision" både för det som på svenska motsvaras av "taxeringsbeslut" och "beskattningsbeslut". Begreppet är översatt till "taxeringsbeslut" i alla förekomster utom i detta citat från lagtext, som måste återges exakt. ö.a.] eller överklagat det och det är tveksamt om den skattskyldige kommer att bli skyldig att betala skatten, samt (3) om den skattskyldige har begärt omprövning eller överklagat och det skulle medföra betydande skadeverkningar för den skattskyldige eller annars framstå som oskäligt att betala skatten.

59. Det finns inga lagföreskrifter som säger att en ansökan om anstånd ska behandlas skyndsamt eller inom någon viss tidsgräns. Riksskatteverket har emellertid rekommenderat att sådana ansökningar normalt ska behandlas inom två veckor (RSV S 1998:13).

60. 7 kapitlet, 10 § skattebetalningslagen föreskriver att indrivning inte får begäras av ett belopp som omfattas av anstånd. Vidare får, enligt 3 kapitlet, 21 § utsökningsbalken, inte verkställighet ske om den svarande exempelvis hävdar att han eller hon har betalat skulden, eller om någon annan

HW

omständighet gällande relationerna mellan den svarande och motparten utgör ett hinder för verkställigheten och denna invändning inte kan bortses ifrån. I sådana fall då en verkställighetsåtgärd redan har ägt rum, ska den återgå om möjligt.

61. I 20 kapitlet, 1 § skattebetalningslagen föreskrivs att, om ett skattebelopp inte har betalats in i tid ska skulden överlämnas till Kronofogdemyndigheten för indrivning, om inte särskilda skäl talar emot en sådan begäran. Innan skulden överlämnas ska emellertid gäldenären, om inte särskilda skäl talar emot det, uppmanas att betala skulden (20 kapitlet, 3 §). Enligt 20 kapitlet, 4 § i samma lag, kan indrivning verkställas enligt utskökningsbalken, och ytterligare föreskrifter om indrivning av skatteskulder finns i indrivningslagen. I 6 § i den senare lagen föreskrivs att Kronofogdemyndigheten ska genomföra en sådan utredning av gäldenärens tillgångar som behövs för att besluta om lämpliga indrivningsåtgärder.

62. Enligt 7 och 8 §§ indrivningslagen, kan Kronofogdemyndigheten bevilja ett uppskov med betalningen under särskilda omständigheter, exempelvis i avvaktan på att fråga om anstånd med betalningen prövats av behörig myndighet, eller om det är påkallat med hänsyn till gäldenärens personliga förhållanden. Vidare föreskriver 18 § indrivningslagen att Kronofogdemyndigheten kan avbryta indrivningen tills vidare om ytterligare indrivningsåtgärder framstår som utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna, och indrivning inte heller krävs från allmän synpunkt. Vidare ger denna paragraf regeringen rätt att meddela närmare anvisningar om tillämpningen av denna föreskrift.

63. Därför har regeringen föreskrivit i indrivningsförfordningen att om gäldenärens skyldighet att betala skatteskulden har fallit bort eller satts ned, ska Skattemyndigheten skyndsamt meddela Kronofogdemyndigheten om detta (8 §). Detta gäller också om gäldenären har beviljats anstånd med betalningen eller om det har upptäckts att indrivningen inte borde ha begärts.

C. Utmätning, försäljning genom exekutiv auktion och avhysning

64. Alla hänvisningar i detta avsnitt gäller utskökningsbalken såvida inte annat anges.

65. Enligt 2 kapitlet, 19 § är Kronofogdemyndighetens beslut verkställbara omedelbart och verkställighetsåtgärder ska fortgå även om myndighetens beslut överklagas. Vad gäller exekutionstitlar i allmänna mål föreskriver 3 kapitlet, 23 § att dessa kan verkställas innan de vunnit laga kraft om det är särskilt föreskrivet. Om exekutionstiteln har upphävts ska utmätningen emellertid genast återgå. I 1 kapitlet, 6 § specificeras att allmänna mål innefattar ärenden som gäller betalning av skatter.

HW

Beslut om utmätning ska formellt delges gäldenären enligt huvudregeln i 6 kapitlet 9 § utsökningsförfordningen [i orig. verkar "Chapter 6" ha fallit bort här, ö.a.].

66. I första hand ska sådana tillgångar utmätas, som möjliggör betalning av fordringen till minsta kostnad, förlust eller olägenhet för gäldenären (4 kapitlet, 3 §). Enligt förarbetena, ska fast egendom, tomträtter, registrerade skepp och luftfartyg, som regel utmätas sist (Regeringens proposition 1980/81:8, sid. 359 och följande).

67. Enligt 4 kapitlet, 10 § ska utmätning ske så snart som möjligt efter att nödvändiga handlingar har kommit in till Kronofogdemyndigheten. I 12 § i samma kapitel föreskrivs att underrättelse om målet, med vissa undantag, ska sändas till gäldenären med post eller lämnas till honom eller henne på annat lämpligt sätt, innan utmätning sker.

68. I allmänna mål ska försäljning av utmätt egendom ske utan fördröjning, såvida det inte finns något hinder för försäljningen eller anstånd har beviljats av Kronofogdemyndigheten (8 kapitlet, 19 §). På begäran av gäldenären, kan anstånd med försäljningen endast beviljas av Kronofogdemyndigheten om den kärande accepterar det eller om det finns särskilda skäl (8 kapitlet, 3 §). När det gäller utmätt fast egendom och tomträtter, säljs dessa normalt på exekutiv auktion (12 kapitlet, 1 §) och försäljningen bör ske inom fyra månader från utmätningen om det inte finns något hinder för försäljningen eller om anstånd har beviljats (12 kapitlet, 11 §). Auktionen ska kungöras till allmänheten i god tid och på lämpligt sätt (12 kapitlet, 20 §). Sökanden, ägaren till fastigheten samt kända innehavare av fordringar och rättigheter som ska beaktas vid auktionen ska underrättas om auktionen separat och i god tid (12 kapitlet, 21 §).

69. Enligt 12 kapitlet, 46 §, ska en köpare som fullgjort sin skyldighet att betala köpeskillingen få tillträde till fastigheten på den dag som bestämts för fördelningen av köpeskillingen. Vidare föreskrivs i 12 kapitlet, 48 § att oavsett om auktionen överklagats får köparen tillträda fastigheten på denna dag, såvida inte något annat förordnats av den domstol som behandlar överklagandet.

70. När en utmätt fastighet har sålts, har köparen vid behov, rätt till hjälp med handräckning av Kronofogdemyndigheten för att ta fastigheten i besittning (8 kapitlet, 18 §). Innan avhysning sker ska emellertid den svarande ges tillfälle att yttra sig (16 kapitlet, 2 §). Vidare ska avhysningen genomföras på sådant sätt att skälig hänsyn tas till både köparens intressen och den svarandes situation (16 kapitlet, 3 §).

71. I enlighet med 16 kapitlet, 3 §, ska avhysning om möjligt ske inom fyra veckor från det att de nödvändiga handlingarna inkommit till Kronofogdemyndigheten, men inte tidigare än en vecka efter det att den

fw

svarande getts möjlighet att yttra sig. Enligt 16 kapitlet, 4 §, har emellertid Kronofogdemyndigheten möjlighet att bevilja anstånd med avhysningen i högst två veckor från utgången av den tidsgräns om fyra veckor, som hänvisas till i 3 §, om det är nödvändigt med hänsyn till den svarande. Om synnerliga skäl föreligger kan detta anstånd förlängas till högst fyra veckor.

72. I 16 kapitlet, 6 § föreskrivs att Kronofogdemyndigheten, vid behov, ska ordna med transport av den egendom som ska forslas bort, hyra utrymme för förvaring av egendomen och vidta andra liknande åtgärder som krävs med anledning av avhysningen.

73. Av 18 kapitlet, 14 § utsökningsbalken framgår att om ett överklagande av ett beslut om utmätning bifalles, kan även senare beslut i ärendet, såsom beslut att sälja egendom och avhysning av ägaren hävas, om dessa beslut har samband med utmättningsbeslutet och inte hade vunnit laga kraft när överklagan gjordes.

D. Tillgång till databaser

74. Enligt dokumentet "Information about the activities of the Swedish Enforcement Authority"¹, har myndigheten ett nationellt databaserat utsöknings- och indrivningsregister som innehåller både allmänna och privata fordringar. Alla betalningar och åtgärder som vidtas gentemot gäldenärer införs i registret. Vidare administrerar Skattemyndigheten ett skatteregister i beskattningssyfte, som innehåller information om alla skattebetalare, och till vilket Kronofogdemyndigheten har direkt åtkomst (se även 2 kapitlet, 8 § lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet, 2001:181, där det specificeras vilken information Kronofogdemyndigheten har direkt åtkomst till). I enlighet med 2 kapitlet, 27 § lagen om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet, 2001:184, har Skattemyndigheten direkt åtkomst till Kronofogdemyndighetens databaser i den mån informationen är relaterad till den förras beskattningsverksamhet och, enligt 2 kapitlet, 2 och 5 §§, när denna information omfattar utmättningsförfaranden gällande skatteskulder.

¹ Dokument som tagits fram av Kronofogdemyndigheten och kan laddas ned från dennas hemsida (nedladdat den 1 november 2012) [Dokumentet finns endast på engelska, ö.a.]: http://www.kronofogden.se/download/18.4c1b677f134cb6b828f80003252/kronofogden_in_english.pdf

LAGEN

I. REGERINGSSENS BEGÄRAN OM ATT AVSKRIVA KLAGOMÅLET
ENLIGT ARTIKEL 37 I KONVENTIONEN

75. Den 23 juni 2008 ingav regeringen en ensidig deklaration där man beklagade den olägenhet som den klagande orsakats genom försäljningen av hans egendom på exekutiv auktion samt den efterföljande avhysningen av den klagande och hans hustru, och erbjöd sig att betala honom 80 000 euro. Baserat på detta anmanade regeringen domstolen att avskriva klagomålet från sin lista, i enlighet med konventionens artikel 37, punkt 1 (c).

76. Den klagande protesterade mot att målet skulle avskrivas och begärde att domstolen skulle fullfölja sin bedömning av om en sakprövning kan ske samt de faktiska omständigheterna i målet.

77. Domstolen påpekar att det, under vissa omständigheter, kan vara lämpligt att avskriva ett klagomål enligt konventionens artikel 37, § 1 (c) baserat på en ensidig deklaration av den svarande regeringen, även i fall då den klagande vill att prövningen av målet ska fortsätta. Det beror emellertid på de specifika omständigheterna huruvida den ensidiga deklarationen ger tillräcklig grund för att fastslå att respekten för de mänskliga rättigheterna, i den mening som avses i konventionen, inte kräver att domstolen fullföljer sin prövning av målet (se *Tahsin Acar mot Turkiet* (preliminär invändning) [stora kammaren], nr 26307/95, 75 §, ECHR 2003-VI, samt *Angelov med flera mot Bulgarien*, nr 43586/04, 12 §, den 4 november 2010).

78. I detta avseende noterar domstolen att regeringen inte har erkänt att någon kränkning av konventionen skett. Att beklaga den olägenhet som den klagande orsakats genom försäljningen av hans fastighet på exekutiv auktion samt den efterföljande avhysningen kan inte, enligt domstolen, betraktas som jämförbart med att erkänna en kränkning av konventionen. Vidare kan sägas att, trots att den gottgörelse som regeringen föreslår, nämligen att utbetala ett lämpligt belopp till den klagande, verkar skälig och tillräcklig uppväger den inte avsaknaden av ett erkännande om att en kränkning skett, med tanke på de specifika sammanhang i vilka ensidiga deklarationer är avsedda att användas.

79. Därmed finner domstolen, med hänsyn till vad som sagts ovan samt omständigheterna i förevarande mål, att den ensidiga deklarationen inte ger tillfredsställande gottgörelse till den klagande, och att regeringen följaktligen inte kunnat fastställa tillräcklig grund för slutsatsen att respekten för de mänskliga rättigheterna, i den mening som avses i konventionen, inte kräver domstolens fortsatta prövning av målet (se, *Prencipe mot Monaco*, nr 43376/06, 63 §, 16 juli 2009. Se även som kontrast, *Akman mot Turkiet* (avskrivning), nr 37453/97, 23–24 §§, ECHR 2001-VI och *Van Houten mot Nederländerna* (avskrivning), nr 25149/03, 34–37 §§, ECHR 2005-IX).

H/W

80. Därmed avvisar domstolen regeringens begäran enligt artikel 37, punkt 1 om att avskriva ansökan och kommer följaktligen att fortsätta sin bedömning av om en sakprövning kan ske samt de faktiska omständigheterna målet.

II. PÅSTÅDD KRÄNKNING AV ARTIKEL 1 I FÖRSTA TILLÄGGSPROTOKOLLET TILL KONVENTIONEN

81. Den klagande framförde att hans rätt till sin egendom kränkts genom att försäljningen av hans fastighet på exekutiv auktion, och den efterföljande avhysningen, var helt och hållet oproportionerliga i förhållande till de eftersträvade syftena, samt genom att flera av hans ägodelar hade förstörts eller kastats under avhysningen. Vidare såldes fastigheten till ett pris långt under marknadsvärdet, vilket orsakade honom en avsevärd ekonomisk förlust. Han åberopade artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen, som lyder:

"Varje fysisk eller juridisk person skall ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser.

Ovanstående bestämmelser inskränker dock inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten."

A. Upptagande till sakprövning

82. Regeringen gjorde gällande att klagomålet inte kunde tas upp till sakprövning på grund av ej uttömda inhemska rättsmedel. Man påpekade att den klagande inte hade överklagat hovrättens dom till Högsta domstolen i målet gällande utfärdandet av utmättningsbeslutet. Vidare hade han inte angett några skäl för sitt överklagande till hovrätten i detta mål. Regeringen påpekade att när tingsrätten prövade överklagandet hade Skattemyndigheten ännu inte beviljat anstånd med betalningen av skatteskulden, men att anståndet hade blivit beviljat när hovrätten prövade överklagandet. Eftersom den klagande emellertid inte informerade hovrätten om saken, var domstolen omedveten om detta faktum. Enligt regeringens åsikt kunde hovrätten ha beviljat prövningstillstånd och hävt beslutet att utfärda utmättningsbeslutet, om man hade känt till anståndet. Om så skett, kunde besluten att sälja fastigheten och genomföra den efterföljande avhysningen också ha hävts i enlighet med 18 kapitlet 14 § utsökningsbalken.

83. Regeringen noterade vidare att den klagande inte hade uttömt de inhemska rättsmedlen när det gällde målet om att man förstört och

HW

kastat vissa av hans ägodelar, bland annat sängen, i samband med avhysningen. Tingsrättens beslut beträffande sängen överklagades inte till hovrätten, och hovrättens beslut beträffande övriga ägodelar överklagades inte till Högsta domstolen. Vidare kunde den klagande ha stämt staten på skadestånd i ett civilmål enligt skadeståndslagen.

84. Den klagande hävdade att han uttömt alla inhemska rättsmedel och att det inte var troligt att hovrätten eller Högsta domstolen skulle ha beviljat prövningstillstånd eller hävt utmättningsbeslutet. Han höll heller inte med om att en hävning av utmättningsbeslutet automatiskt skulle ha inneburit en hävning av besluten att sälja fastigheten och vräka honom. Den klagande underströk vidare att hans ägodelar hade magasinierats när han avhystes och att han därmed inte haft tillgång till alla sina dokument, vilka krävdes för en ordentlig överklagan. Han ansåg att de inhemska domstolarna borde ha beordrat Kronofogden att komplettera målet med de relevanta dokumenten. I alla händelser, hade hovrätten tillgång till all nödvändig information för att kunna göra en korrekt prövning av hans mål.

85. Domstolen noterar inledningsvis att i fråga om målet gällande förstörelsen av sängen, överklagade inte den klagande tingsrättens dom till hovrätten, trots att han i tingsrättens dom informerats om möjligheten till detta. Domstolen noterar också att om den klagande hade överklagat till hovrätten och fått avslag, kunde han ha överklagat vidare till Högsta domstolen. Både hovrätten och Högsta domstolen hade full behörighet att undanröja den lägre domstolens dom. Enligt domstolen var dessa effektiva rättsmedel som den klagande borde ha uttömt.

86. När det gäller målet beträffande övriga ägodelar som enligt påståendet förstörts eller kastats, noterar domstolen att den klagande inte överklagade hovrättens dom till Högsta domstolen. Liksom när det gäller ovan nämnda mål, finner domstolen att en överklagan till Högsta domstolen utgjorde ett effektivt rättsmedel som den klagande var skyldig att uttömma för att uppfylla kraven i konventionens artikel 35, punkt 1.

87. Likaså och av samma skäl som ovan, noterar domstolen att den klagande inte överklagade hovrättens dom till Högsta domstolen i målet gällande utmättningsbeslutet och att han därmed inte uttömde de inhemska rättsmedlen när det gäller dessa mål heller.

88. Därmed måste regeringens invändning i detta avseende godtas och det fastslås att den klagandes klagomål beträffande dessa tre mål inte kan tas upp till sakprövning på grund av ej uttömda inhemska rättsmedel, enligt den betydelse som avses i konventionens artikel 53, punkt 1–4.

89. Regeringen har emellertid också hävdats att om den klagande hade uttömt de inhemska rättsmedlen i målen som gällde utfärdandet

HW

av utmätningsbeslutet, kunde beslutet att sälja fastigheten och den efterföljande avhysningen ha hävts enligt 18 kapitlet 14 § utsökningsbalken, och att det faktum att den klagande inte uttömt de inhemska rättsmedlen i detta avseende följaktligen innebar att han förlorat en möjlig chans att undvika försäljningen av sin fastighet och den efterföljande avhysningen. Den klagande bestred detta.

90. Domstolen upprepar att enligt konventionens artikel 35, punkt 1 ska en klagande ha tillgång till rättsmedel som är tillräckliga för att den klagande ska få gottgörelse för de påstådda kränkningarna. Det måste vara tillfredsställande fastställt att sådana rättsmedel finns, inte enbart i teorin utan även i praktiken, eftersom de annars inte är så tillgängliga och effektiva som krävs (se, bland andra prejudikat, *Akdivar m.fl. mot Turkiet*, dom den 16 september 1996, *Reports* 1996-IV, sid 1210, 66 §, samt *Čonka mot Belgien*, nr 51564/99, 43 §, ECHR 2002-I).

91. I förevarande mål noterar domstolen att den klagandes egendom såldes och han avhystes medan målet beträffande utmätningsbeslutet fortfarande var anhängigt i hovrätten. Därmed är det svårt att se hur försäljningen, och framför allt avhysningen, skulle ha kunnat göras ogjorda, även om den klagande skulle ha vunnit målet. Det framstår för domstolen som om den klagande, i bästa fall, kunde ha fått ekonomisk kompensation för förlusten av sitt hem. Även detta ter sig emellertid osäkert, eftersom den bestämmelse som regeringen hänvisar till ovan anger att senare beslut *kan* komma att hävas, vilket tyder på att det är ett möjligt alternativ för myndigheterna, men inte någon skyldighet. Under dessa omständigheter finner domstolen att det faktum att den klagande inte uttömde de rättsmedel som påvisats av regeringen i förhållande till utmätningsbeslutet, inte ger grund för att den klagandes klagomål, gällande försäljningen av hans fastighet och avhysningen av honom från hans hem, per automatik skulle finnas vara omöjligt att ta upp till sakprövning på grund av ej uttömda rättsmedel. I själva verket noterar domstolen att den klagande faktiskt överklagade mot beslutet att sälja hans fastighet och avhysa honom, hela vägen upp till Högsta domstolen. Regeringens invändning i detta avseende måste därför ogillas.

92. Domstolen noterar vidare att klagomålen gällande försäljningen av den klagandes fastighet på exekutiv auktion och den efterföljande avhysningen inte är uppenbart ogrundade, i den betydelse som avses i artikel 35, punkt 3 (a) i konventionen, och att det inte föreligger några andra hinder för att ta upp dem till sakprövning. Domstolen finner därför att denna del av klagomålet kan tas upp till sakprövning.

B. Omständigheter

1. Den klagandes inlagor

93. Den klagande gjorde gällande att hans rätt till respekt för sin egendom hade kränkts när hans fastighet såldes på exekutiv auktion och han därpå

HW

avhystes, för en indrivningsbar skuld som inte uppgick till mer än 6 721 kr på dagen för försäljningen. Enligt den klagande har denna åtgärd oåterkalleligt och slutgiltigt berövat honom hans egendom och var helt och hållet oproportionerlig i förhållande till de eftersträlvade syftena, i synnerhet som beslutet att sälja hans fastighet inte hade vunnit laga kraft när fastigheten såldes och han avhystes.

94. Han underströk att han lidit av en allvarlig depression vid det aktuella tillfället och att detta var den enda orsaken till att han inte lämnat in sin självdeklaration i tid eller inte tidigare ansökt om anstånd med att lämna in självdeklarationen.

95. Enligt den klagande gällde hans fall till stor del bristen på rättssäkerhetsgarantier. Trots att han höll med om att staten bör tillåtas stor bedömningsmarginal när det gäller att genomföra lagar för att, bland annat, säkerställa betalningen av skatter, bör inte det samma gälla för rätten till rättssäkerhetsgarantier i tillämpningen och tolkningen av sådana lagar. I sådana fall bör statens bedömningsmarginal vara mycket snäv. Detta gällde i synnerhet när den fordringsägare som krävde betalning är staten själv.

96. Den klagande hävdade vidare att Skattemyndigheten brutit mot 8 § indrivningsförfordningen när man inte skyndsamt informerade Kronofogdemyndigheten om att man hade beviljat honom anstånd med betalningen av skatteskulden. Skattemyndigheten borde ha känt till att det fanns en överhängande risk för att hans fastighet skulle säljas, eftersom det var Skattemyndigheten som hade ansökt om utmätningen till att börja med. Vidare underlät Skattemyndigheten dessutom att behandla hans begäran skyndsamt, och beviljade den först den 3 september 2003, mer än en månad efter att han lämnat in sin första begäran och trots att han informerat myndigheten om att ärendet var brådslande samt lämnat in sin självdeklaration. För den klagande vittnade detta om en brist i systemet som vägde tungt vid beaktandet av åtgärdens proportionalitet.

97. När det gäller proportionaliteten hos indrivningsåtgärderna som vidtogs mot honom, gjorde den klagande gällande att när man använder ett system med tidig indrivning av skatteskulder såsom tillämpas i Sverige, måste staten tillhandahålla extra processrättsliga garantier, i synnerhet när det, som i hans fall, fanns indikationer före fullbordat faktum på att skulden inte borde drivas in. Han påpekade med stöd i domstolens rättspraxis, att i mål som kan leda till en inskränkning av en persons rätt till sin egendom måste man ge den enskilde en rimlig chans att yttra sig till de ansvariga myndigheterna, i syfte att effektivt bestrida åtgärderna (*Jokela mot Finland*, nr 28856/95, 45 §, ECHR 2002-IV). I förevarande mål hade en skatteskuld drivits in efter att Skattemyndigheten hade beviljat anstånd med betalningen. Fastän den återstående skulden endast uppgick till 6 721 kr fick han aldrig någon chans att betala detta belopp, trots att han hade tillgångar, exempelvis en bil, som skulle täcka skulden.

HW

98. Vidare hade den klagande antagit att Skattemyndigheten och Kronofogdemyndigheten, som båda representerar staten, kommunicerade i tillräcklig utsträckning med varandra. Han hade också förväntat sig att myndigheterna skulle upplysa honom om hans rättigheter och råda honom om alternativa sätt att betala sin skuld, eftersom myndigheter i Sverige har en serviceskyldighet gentemot privatpersoner (4 § förvaltningslagen, 1986:223). De var också medvetna om att hans fastighet hade ett taxeringsvärde på 1 372 000 kr medan hans bolån uppgick till 960 000 kr, vilket gav utrymme för honom att ta ytterligare ett lån för att betala skulden. Genom att Kronofogdemyndigheten inte hjälpte honom att hitta en lösning och ignorerade allvarighetsgraden hos hans sjukdom, som man kände till, har man inte handlat i god tro.

99. Även om myndigheterna inte kunde klandras för vad som inträffade före försäljningen av fastigheten, hävdade den klagande att de kunde ha rättat till situationen omedelbart när de fick vetskap om den, genom att häva försäljningen och därmed undvika avhysningen. Enligt den klagande, saknade uppenbarligen det svenska systemet de rättssäkerhetsgarantier som krävdes för att åtgärda en felaktig indrivning efter att den hade genomförts.

100. Slutligen hävdade den klagande att den tidiga indrivningen av skatteskulden under så ovanliga omständigheter som i hans fall inte varit så betydelsefull för staten att den kunde berättiga de allvarliga konsekvenser som han lidit. Därmed kunde de vidtagna åtgärderna inte anses uppnå en rättvis jämvikt och den börda han tvingades bära var överdriven, vilket utgjorde en kränkning av artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

2. Regeringens inlagor

101. Regeringen erkände att försäljningen av den klagandes fastighet och avhysningen utgjorde en inskränkning av hans rätt till respekt för sin egendom. Man gjorde emellertid gällande att försäljningen hade till syfte att säkerställa betalning av skatter och därför, i enlighet med domstolens rättspraxis (*J.A. Pye (Oxford) Ltd and J.A. Pye (Oxford) Land Ltd mot Förenade Konungariket* [stora kammaren], nr 44302/02, 65–66 §§, ECHR 2007-III, och *Gasus Dosier- und Fördertechnik GmbH mot Nederländerna*, 23 februari 1995, 59§, serie A nr 306-B), ska ses som en reglering av nyttjandet av den klagandes fastighet och inte som att han berövades den. I enlighet med denna rättspraxis bör staten tillåtas en stor bedömningsmarginal när man genomför lagar i syfte att säkerställa betalning av skatter, och domstolen skulle respektera den lagstiftande församlingens bedömning i sådana frågor såvida de inte saknar skälig grund (*Gasus*, § 60).

102. Vidare gjorde man gällande att de åtgärder som vidtagits i det aktuella fallet tydligt låg i det allmännas intresse, eftersom de syftade till att driva in en skatteskuld och de var grundade i inhemsk lag, framför allt skattebetalningslagen, indrivningslagen och indrivningsförfordningen.

HW

103. När det gäller inskränkningens proportionalitet, påpekade regeringen att skattebetalare, enligt svensk lag, har rätt att överklaga beslut om skatter och skattetillägg eller begära omprövning av dem före utgången av det femte året efter taxeringsåret. Med detta i åtanke gjorde man gällande att det vore oskäligt om indrivning inte kunde ske förrän en skatteskuld blivit slutgiltig, och att detta är en av orsakerna till att skatter och skattetillägg kan drivas in innan de vunnit laga kraft i Sverige. Vidare har Skattemyndigheten, under vissa omständigheter, möjlighet att bevilja anstånd med betalningen, skjuta upp betalningen eller avbryta indrivningen tills vidare.

104. Regeringen hävdade vidare att den klagande hade haft gott om tid och tillfälle att undanröja risken för att hans fastighet skulle säljas på exekutiv auktion. Man påpekade att han inte hade lämnat in sin självdeklaration den 31 mars 2002 och inte begärt anstånd, samt att han förblivit passiv trots åtskilliga åtgärder som Skattemyndighetens vidtagit liksom dennas ansträngningar att få honom att uppfylla sina skyldigheter under 2002 och första halvåret 2003. När han slutligen lämnade in sin självdeklaration den 28 augusti 2003 hade han dessutom inte informerat Skattemyndigheten om att hans fastighet skulle säljas den 3 september, trots att han kände till detta. Vidare argumenterade regeringen att den klagande enkelt kunde ha undvikit försäljningen av sin fastighet genom att betala skatteskulden, då han hade kunnat använda fastigheten som säkerhet för ett lån. Regeringens ståndpunkt är att Kronofogdemyndighetens serviceskyldighet inte kan anses sträcka sig så långt som den klagande gjort gällande.

105. När det gäller Kronofogdemyndighetens åtgärder påpekade regeringen att man hade gjort en utredning av den klagandes tillgångar och funnit att hans fastighet var den enda tillgång som var av tillräckligt värde för att täcka de skulder som var förfallna och indrivningsbara. Därmed hade man haft respekt för proportionalitetsprincipen i 4 kapitlet, 3 § utskökningsbalken. Vidare hade Kronofogdemyndigheten kontrollerat att inget anstånd med betalningen var beviljat innan den exekutiva auktionen ägde rum. Regeringen erkänner emellertid att Skattemyndigheten inte hade behandlat den klagandes första ansökan om anstånd med betalningen, daterad den 28 juli 2003, eftersom brevet hade sorterats fel i den inkommande posten. Man antog att om ansökan hade behandlats i god tid, och blivit beviljad, skulle Kronofogdemyndigheten ha blivit informerad om anståndet före den exekutiva auktionen. Trots detta hävdade regeringen att det var omöjligt att veta slutresultatet av en sådan första ansökan eftersom den klagande, vid denna tidpunkt, ännu inte hade lämnat in sin självdeklaration eller begärt omprövning av beskattningsbeslutet, och han hade heller inte överklagat det. Man noterade dock att om en första ansökan hade avslagits, skulle den klagande kanske ha lämnat in sin självdeklaration tidigare och därmed fått anståndet beviljat tidigare, vilket kunde ha påverkat

itw

Kronofogdemyndighetens beslut att sälja fastigheten.

106. Vad gäller den klagandes andra ansökan om anstånd, påpekade regeringen att Skattemyndighetens beslut fattades samma eftermiddag som den exekutiva auktionen ägde rum. Eftersom den klagande inte hade informerat Skattemyndigheten om att försäljningen skulle äga rum den 3 september, trots att han själv blivit informerad om detta i slutet av juli, var Skattemyndigheten inte medveten om försäljningen och kunde därför inte ha förväntats meddela Kronofogdemyndigheten om den omgående. Även om Skattemyndigheten hade känt till försäljningen var det inte säkert att man hade kunnat meddela sitt beslut tillräckligt skyndsamt för att stoppa försäljningen. Med detta i åtanke hävdade regeringen att Skattemyndigheten hade beslutat om den andra ansökan om anstånd med tillräcklig skyndsamhet i och med att det ansvariga kontoret hade behandlat ärendet inom två dagar från mottagandet. Kronofogdemyndigheten fick dessutom officiellt meddelande om anståndet måndagen den 8 september, fem dagar efter att beslutet hade fattats, dvs. onsdagen den 3 september. Regeringen noterade emellertid att om Kronofogdemyndigheten hade känt till anståndet, var det ganska troligt att man skulle ha skjutit upp försäljningen för att försöka ta reda på om den del av skulden som fortfarande var indrivningsbar kunde betalas av den klagande, eller erhållas genom försäljning av någon annan av den klagandes tillgångar.

107. Sammanfattningsvis gjorde regeringen gällande att försäljningen av den klagandes fastighet på exekutiv auktion, och den efterföljande avhysningen, hade varit berättigade genom det allmännas intresse att säkra betalningen av skatter, och proportionerliga i förhållande till de eftersträlvade syftena. Men, med tanke på det faktum att Skattemyndigheten, av misstag, inte hade behandlat den klagandes första ansökan om anstånd, och att det fanns en chans att ett beslut baserat på denna ansökan, om det fattats inom föreskriven tid, kunde ha lett till att försäljningen skjutits upp, föredrog regeringen att låta domstolen bedöma huruvida detta klagomål påvisade en kränkning av artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

3. Domstolens bedömning

108. Domstolen återupprepar att artikel 1 i första tilläggsprotokollet i sak garanterar äganderätten. Den innefattar tre utmärkande regler som ofta har upprepats i domstolens rättspraxis sedan de framlades i målet *Sporrong och Lönnroth mot Sverige* (dom den 23 september 1982, 61 §, serie A, nr 52):

”... Den första regeln, som är av allmän karaktär, uttalar principen om respekt för en persons egendom. Den uttrycks i det första styckets första mening. Den andra regeln gäller berövande av ägodelar och underkastar detta vissa villkor. Den uttrycks i den andra meningen i samma stycke. Den tredje regeln erkänner att stater har rätt till, bland annat, att reglera nyttjandet av egendom i enlighet med det allmännas intresse genom att genomföra sådan lagstiftning som man finner nödvändig för det syftet. Den återges i det andra stycket.”

(a) Huruvida det har skett en inskränkning och den tillämpliga regeln

109. Domstolen påpekar att det inte är bestritt huruvida den klagandes rätt till respekt för sin egendom har inskränkts genom försäljningen av hans fastighet på exekutiv auktion och den efterföljande avhysningen. Men, medan den klagande har hävdats att han berövades sin fastighet i strid med den andra regeln som nämnts ovan, har emellertid regeringen hävdats att inskränkningen bör prövas enligt den tredje regeln.

110. Domstolen noterar att, den 28 maj 2003, efter att Skattemyndigheten hade överlämnat sin begäran om indrivning av den klagandes obetalda skatter till Kronofogdemyndigheten, utfärdade den senare ett beslut om utmätning av den klagandes tomträtt och det hus på tomten där den klagande och hans hustru bodde. Kronofogdemyndigheten beslutade sedan om försäljning av fastigheten och informerade den klagande om detta den 4 juli 2003, samt beslutade några veckor senare att den exekutiva auktionen skulle äga rum den 3 september 2003. Den klagande informerades om detta genom ett brev daterat den 31 juli 2003. Enligt domstolens åsikt var dessa två beslut logiska konsekvenser av det första, i synnerhet i brist på någon åtgärd av den klagande för att stoppa förfarandet. Vidare observerar domstolen att Kronofogdemyndighetens förfarande och alla de ovanstående besluten var grundade på den svenska lagstiftning som reglerar indrivning och utmätning av skatteskulder till staten, nämligen skattebetalningslagen (20 kapitlet, 1 § och 23 kapitlet 7–8 §§) samt utsökningsbalken (3 kapitlet, 23 §, 4 kapitlet, 10 §, 8 kapitlet, 19 § samt 12 kapitlet, 1 och 11 §§). Det var därmed i utövandet av dessa befogenheter som Kronofogdemyndigheten utfärdade beslutet om utmätning av den klagandes fastighet och därefter sålde den i syfte att driva in hans obetalda skatteskulder.

HW

111. Mot denna bakgrund finner domstolen det lämpligast att pröva den klagandes klagomål mot formuleringen ”reglera nyttjandet av egendom ... för att säkerställa betalning av skatter”, som förekommer i den tredje regeln, i andra stycket i artikel 1 i första tilläggsprotokollet. Detta stycke reglerar uttryckligen rätten för fördragsslutande parter att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att säkerställa betalning av skatter (se *Gasus*, som åberopas ovan, punkt 59). Det är uppenbart för domstolen att åtgärder av sådant slag, som vidtas för att möjliggöra indrivningen av skatteskulder och säkerställa skatteintäkter till staten, är av allmänt intresse. Vidare var de åtgärder som vidtogs av Kronofogdemyndigheten i enlighet med den nationella lagstiftningen, såsom specificerats ovan.

(b) Uppfyllande av villkoren som uttrycks i det andra stycket

112. Enligt domstolens väl fastlagda rättspraxis är de tre regler som framläggs ovan sammanhängande. I målet *James med flera mot Förenade Konungariket* (dom den 21 februari 1986, serie A, nr 98, sid. 29–30, 37 §), förklarade domstolen förhållandet mellan dem enligt följande:

”De tre reglerna är emellertid inte ’utmärkande’ i betydelsen att de inte hänger ihop. Den andra och tredje regeln handlar om vissa inskränkningar av en persons rätt till respekt för sin egendom och bör därför tolkas i förhållande till den allmänna princip som uttrycks i den första regeln.”

113. Följaktligen måste en inskränkning av en persons rätt till respekt för sin egendom uppnå en rättvis jämvikt mellan de krav som samhällets allmänna intresse ställer och kraven på att skydda enskilda individers grundläggande rättigheter. Strävan efter att uppnå sådan jämvikt återspeglas av strukturen i artikel 1 i första tilläggsprotokollet som helhet. Den erforderliga jämvikten uppnås inte om den berörda personen har tvingats bära en enskild och överdriven börda (se, bland andra prejudikat, *Sporrong och Lönnroth*, som åberopas ovan, 69 och 73 §§). Med andra ord måste det finnas ett skäligt proportionalitetsförhållande mellan de åtgärder som vidtas och det syfte som eftersträvas (se exempelvis, *James med flera*, som åberopas ovan, sid. 34, 50 §).

HW

114. När det gäller förevarande mål noterar domstolen redan inledningsvis att den klagande framfört klagomål om att hans fastighet sålts på exekutiv auktion till ett pris som var långt under marknadsvärdet, vilket orsakat honom avsevärd ekonomisk förlust och kränkt hans äganderätt. Domstolen noterar emellertid att de dokument som den klagande framfört som stöd för sitt klagomål inte är tillräckligt specifika för att bevisa att den uppskattning av marknadsvärdet på hans fastighet, som gjordes av ett oberoende företag i juli 2003, var felaktig eller oriktig. Vidare noterar domstolen att Kronofogdemyndigheten avvisade en första budomgång, då det slutliga budet bedömdes vara för lågt, samt att i den andra budomgången uppgick det slutliga bud som accepterades till 80 % av det beräknade marknadsvärdet. Domstolen menar, om man även beaktar den ökade risk som köparen av en fastighet under dessa omständigheter löper jämfört med en försäljning på den öppna marknaden, att detta måste anses vara inom en godtagbar marginal, och därmed inte strider mot artikel 1 i första tilläggsprotokollet.

115. När det gäller proportionaliteten av själva försäljningen av hans fastighet på exekutiv auktion och den efterföljande avhysningen, noterar domstolen å ena sidan att den klagande inte uppfyllde sin lagstadgade skyldighet att lämna in sin självdeklaration för taxeringsåret 2002 före det föreskrivna inlämningsdatumet, 31 mars 2002. Dessutom svarade han inte på något sätt på de upprepade åtgärder som Skattemyndigheten vidtog mellan juli 2002, då man först uppmanade honom att lämna in sin självdeklaration, och april 2003 då man påminde honom om hans skyldighet att betala skatteskulden som faststälts genom Skattemyndighetens skönstaxering. Domstolen noterar vidare att den klagande förblev passiv efter att skatteskulden hade överlämnats till Kronofogdemyndigheten, vilket den klagande var medveten om, åtminstone från och med slutet av april 2003, då en utmätningsman hade besökt hans hem för ett planerat besök och han inte var hemma. Vid detta tillfälle lämnade utmätningsmannen ett meddelande till den klagande och uppmanade honom att kontakta Kronofogdemyndigheten, vilket han inte gjorde.

HN

116. Här noterar domstolen att den klagande gjort gällande att han lidit av en allvarlig depression och därför inte varit förmögen att agera i syfte att tillvarata sina intressen. I samband med detta, noterar domstolen att hans självdeklaration skulle ha lämnats in i mars 2002 och att den klagande sökte vård för sin depression först sju månader senare, i oktober 2002, samt att behandling inte påbörjades förrän i februari 2003. På över ett år, skrev han således inte till Skattemyndigheten för att informera denna om sin sjukdom, och inte heller bad han sin hustru att hjälpa honom med detta. Han uppdrog inte heller åt någon advokat eller revisor att hantera ärendet å hans vägnar. Man bör dra sig till minnes att den klagande var ägare till ett fåmansföretag och därför kunde förväntas vara medveten om sina lagstadgade skyldigheter samt de möjliga konsekvenserna om han inte uppfyllde dessa. Domstolen är därför enig med regeringen om att den klagande hade tid och tillfälle att undvika utmätningsåtgärderna som vidtogs mot honom för att säkerställa betalningen av hans skatteskulder.

117. Å andra sidan noterar domstolen att skatteskulder till staten är indrivningsbara efter Skattemyndighetens beslut om slutlig skatt, även om begäran om omprövning gjorts eller om ärendet överklagats till förvaltningsrätten (23 kapitlet, 7–8 §§ skattebetalningslagen). Likaledes avbryts inte indrivningsåtgärder automatiskt när en gäldenär överklagar mot sådana åtgärder (2 kapitlet, 19 § utsökningsbalken). Även om sådana mekanismer måste anses vara godtagbara och falla inom statens stora bedömningsmarginal enligt andra stycket i artikel 1 i första tilläggsprotokollet, menar domstolen att dessa nödvändigtvis måste åtföljas av rättssäkerhetsgarantier för att säkerställa att enskilda inte hamnar i en situation där deras överklaganden i det närmaste kan kringskäras, och de därmed inte på ett korrekt sätt kan tillvarata sina intressen. Domstolen observerar att sådana garantier finns enligt svensk lag, bland annat, genom möjligheten att begära att Skattemyndigheten beviljar anstånd med betalningen av skatter (17 kapitlet, 2, 2(a) och 3 §§ skattebetalningslagen). Om sådan begäran beviljas får inga indrivningsåtgärder vidtas för det belopp som omfattas av anståndet (17 kapitlet, 10 § skattebetalningslagen). Vidare kan en gäldenär begära att Kronofogdemyndigheten beviljar uppskov med betalningen (7–8 §§ indrivningslagen) eller skjuter upp indrivningsåtgärden (8 kapitlet, 3 § utsökningsbalken).

118. I förevarande mål utnyttjade den klagande vissa av dessa möjligheter. Sålunda begärde han den 28 juli 2003, efter att han informerats om att Kronofogdemyndigheten beslutat att sälja hans fastighet på exekutiv auktion, att man skulle skjuta upp försäljningen i två månader, baserat på att han inte kunnat lämna in sin självdeklaration i tid av personliga skäl. Samma

AN

dag begärde han även att Skattemyndigheten skulle bevilja honom anstånd med betalningen av skatteskulden eftersom han avsåg att lämna in sin självdeklaration för 2002. Den klagande bad även att Kronofogdemyndigheten skulle förse honom med en kopia av utmätningsbeslutet så att han kunde överklaga det i tingsrätten, vilket han även gjorde den 10 augusti, efter att han mottagit beslutet. Därmed anser domstolen att den klagande, vid denna tidpunkt, utnyttjade de rättssäkerhetsgarantier som lagen erbjuder för att skydda sina intressen.

119. När det gäller myndigheternas hantering av dessa framställningar noterar domstolen först att ingenting tyder på att utmätningsbeslutet någonsin formellt delgavs den klagande, utan istället skickades till honom med vanlig post, samt att han hävdar att han inte mottagit det. Domstolen finner detta mycket anmärkningsvärt, med tanke på den skyldighet som beskrivs i 9 § utsökningsförfordningen [i orig. verkar "Chapter 6" ha fallit bort här, ö.a.] vikten av beslutet och inverkan på den klagandes möjligheter att överklaga det. Detta gäller i än högre grad eftersom 12 kapitlet, 11 § utsökningsbalken föreskriver att en fastighet ska säljas inom fyra månader efter att beslut fattats om att utmäta den. Under alla omständigheter, som noterats ovan informerades den klagande om utmätningsbeslutet i juli 2003 och mottog en kopia av beslutet i början av augusti 2003, då han överklagade det. Domstolen observerar att tingsrätten avvisade överklagan den 28 augusti 2003. Därmed säkerställdes att utmätningsbeslutet genomgått en domstolsprövning innan den exekutiva auktionen ägde rum. Domstolen tar emellertid hänsyn till att utmätningsbeslutet inte hade vunnit laga kraft när fastigheten faktiskt såldes och att den klagande gjorde en ny överklagan till hovrätten den 15 september 2003, vilket var inom den lagstadgade tidsgränsen.

120. När det gäller begäran om att skjuta upp försäljningen på exekutiv auktion, noterar domstolen att Kronofogdemyndigheten avlog begäran två dagar efter att man mottagit den, då man fann att det fanns en indrivningsbar skuld, att den kärande (staten) motsatte sig ett uppskjutande av verkställigheten samt att det inte fanns några särskilda omständigheter som berättigade ett uppskjutande. Vid överklagandet till tingsrätten, då den klagande framlade ett läkarintyg och uppgav att han hade begärt anstånd med betalningen av sin skatteskuld, samt att han skulle lämna in sin självdeklaration, fastställde rätten den 28 augusti 2003 Kronofogdemyndighetens beslut i sin helhet. Därmed menar domstolen att den klagandes begäran hanterades skyndsamt av Kronofogdemyndigheten och av tingsrätten, och därigenom säkerställde att han fick en domstolsprövning innan beslutet att sälja fastigheten verkställdes genom exekutiv auktion. Återigen kan man emellertid konstatera att även om lagen ger utrymme för ytterligare överklagande till hovrätten och Högsta domstolen, berövades den klagande effektivt denna rättighet genom att verkställigheten ägde rum innan hovrätten hunnit pröva överklagan och därför strök målet från sin lista.

HW

121. När det gäller begäran om anstånd med betalningen av hans skatteskulder, noterar domstolen att den klagande skickade denna till Skattemyndigheten per fax och per brev den 28 juli 2003, men att den verkar ha felsorterats eller tappats bort i hanteringen av inkommande post och därför inte blev behandlad av myndigheten. Regeringen har erkänt att, om begäran hade blivit behandlad, kunde detta, direkt eller indirekt genom ytterligare åtgärder av den klagande, ha påverkat Kronofogdemyndighetens beslut att sälja fastigheten. Domstolen anser sig inte kunna spekulera om huruvida en sådan begäran skulle ha blivit beviljad eller inte, vad ett positivt eller negativt beslut skulle ha lett till att den klagande gjorde, eller hur det skulle ha påverkat Kronofogdemyndigheten i sitt beslut att gå vidare med den exekutiva auktionen. Domstolen anser det tillräckligt att påpeka att detta fel kan ha påverkat utvecklingen av målet, och visade på en bristande omsorg från myndigheternas sida.

122. I alla händelser noterar man att den klagande återupprepade sin begäran om anstånd med betalningen av sin skatt till Skattemyndigheten den 28 augusti 2003, och att han, vid samma tidpunkt, lämnade in sin självdeklaration för 2002 tillsammans med ett läkarintyg gällande sin sjukdom. Han informerade även Skattemyndigheten om hur brådskande ärendet var, om än utan att nämna att datumet för den exekutiva auktionen var satt till den 3 september 2003. Några dagar senare, den 1 september, skickade han ytterligare ett fax till Skattemyndigheten och underströk att det var av högsta vikt för honom att begäran behandlades skyndsamt. Domstolen finner att dessa upprepade uppmaningar med några få dagars mellanrum och hans påpekanden om att ärendet var brådskande måste anses vara nog för att Skattemyndigheten skulle inse vikten av att behandla ärendet utan dröjsmål. Det gäller i än högre grad eftersom Skattemyndigheten kände till indrivningsförfarandet och eftersom försäljning av fast egendom och tomträtter, enligt 12 kapitlet, 11 § utsökningsbalken, ska ske inom fyra månader från utmätningen. Vidare noterar domstolen att Skattemyndigheten och Kronofogdemyndigheten har åtkomst till varandras databaser (se punkt 74 ovan) och Skattemyndigheten kunde därför enkelt ha kontrollerat statusen för indrivningsförfarandet gentemot den klagande i Kronofogdemyndighetens databas. Då hade man sett att den exekutiva auktionen i syfte att sälja den klagandes fastighet var planerad till den 3 september 2003. Skattemyndigheten verkar inte ha gjort detta. Som det föll sig, tog Skattemyndigheten två dagar på sig för att bevilja anståndet, vilket enligt domstolen kan vara godtagbart under normala omständigheter, men under de särskilda omständigheterna i förevarande mål, som beskrivits ovan, var detta inte tillräckligt skyndsamt, och man noterar att begäran beviljades först samma dag som den exekutiva auktionen ägde rum.

123. Domstolen finner det inte nödvändigt att fastslå huruvida den exekutiva auktionen ägde rum precis innan anståndet beviljades, eller precis efteråt, vilket är en tvistig fråga mellan parterna. Domstolen anser att, eftersom Skattemyndigheten inte var medveten om att den exekutiva auktionen skulle äga rum den 3 september 2003, fanns det inget särskilt skäl för myndigheten att samma dag informera Kronofogdemyndigheten om sitt beslut per fax eller telefon.

HW

Som det föll sig, informerades Kronofogdemyndigheten officiellt om beslutet den 8 september 2003. Domstolen vill emellertid understryka att Skattemyndigheten, samma dag som beslutet togs, registrerade anståndet på den klagandes skattekonto i sin databas, som Kronofogdemyndigheten hade åtkomst till. Följaktligen kunde Kronofogdemyndigheten ha sett att anståndet beviljats, om man hade kontrollerat det kontot sent på dagen den 3 september eller nästa dag. I alla händelser, skulle det ha skett efter att försäljningen ägt rum. Här vill domstolen understryka att den kärande i målet var staten, som representerades av Kronofogdemyndigheten, till följd av en indrivningsbar skatteskuld som överlämnats till Kronofogdemyndigheten av Skattemyndigheten. I en sådan situation anser domstolen inte att det är oskäligt att förvänta sig att de inblandade myndigheterna håller varandra informerade om skeenden som är direkt relevanta för indrivningsförfarandet, såsom en begäran om, och ett beviljande av, anstånd. I förevarande mål verkar det ha funnits en brist på effektiv kommunikation mellan de två myndigheterna. Vidare noterar domstolen att den klagande, i sitt överklagande till tingsrätten, daterat den 3 augusti 2003, av Kronofogdens beslut att inte skjuta upp försäljningen av hans fastighet, uppgav att han begärt anstånd med betalningen av sin skatteskuld. Således var Kronofogdemyndigheten medveten om denna omständighet långt innan den exekutiva auktionen ägde rum och kunde därför skäligen ha förväntats kontrollera status för målet och/eller dess utgång direkt med Skattemyndigheten, innan man sålde den klagandes fastighet.

124. Domstolen noterar vidare att Kronofogdemyndigheten kände till att den klagande hade betalat vissa av sina övriga skulder (till GFK) i juli 2003, ett faktum som man bekräftade i sitt genmäle till tingsrätten, som svar på den klagandes överklagande gällande begäran om att skjuta upp försäljningen av hans fastighet i början av augusti 2003, innan den exekutiva auktionen ägt rum. Trots detta inkluderade Kronofogden dessa tidigare betalda skulder i sitt berättigande av försäljningen av fastigheten i sitt svaromål till tingsrätten, daterat den 17 september 2003, i målet gällande den klagandes överklagan av själva försäljningen av hans fastighet på exekutiv auktion trots att han fått anstånd med betalningen av skatteskulden. Domstolen finner att detta agerande från Kronofogdemyndighetens sida visade på en allvarlig brist på omsorg, med tanke på de mycket svåra konsekvenser som försäljningen och senare avhysningen innebar för den klagande.

125. Vidare noterar domstolen att, enligt 3 kapitlet, 21 § utsökningsbalken, ska en verkställighetsåtgärd som redan har ägt rum återgå när det är möjligt, om anstånd med betalningen beviljats. Eftersom Kronofogdemyndigheten officiellt informerades om anståndet den 8 september 2003, mindre än en vecka efter försäljningen av fastigheten och mer än en månad innan avhysningen ägde rum, och man kände till att den klagandes indrivningsbara skuld då endast uppgick till 6 721 kr, noterar domstolen att Kronofogdemyndigheten hade möjlighet att häva försäljningen, lika väl som de inhemska domstolarna kunde ha gjort samma sak till följd av den klagandes överklagande.

HW

För domstolen framstår både beslutet att stå fast vid försäljningen och den efterföljande avhysningen av den klagande som överdrivna och oproportionerliga, i synnerhet som den klagande hade andra tillgångar, såsom en bil, som kunde ha beslagtagits och sålts för att täcka det mindre belopp som återstod av hans indrivningsbara skulder. Detta gäller i än högre grad eftersom myndigheterna kände till att målet gällande utmätningsbeslutet fortfarande var anhängigt och därmed ännu inte vunnit laga kraft.

126. Därför, och med hänsyn till alla omständigheter som beskrivits ovan, drar domstolen slutsatsen att försäljningen av den klagandes fastighet på exekutiv auktion och den efterföljande avhysningen av den klagande från hans hem, på grund av en indrivningsbar skuld som uppgick endast till 6 721 kr på dagen för den exekutiva auktionen, ålade den klagande en enskild och överdriven börda.

127. Följaktligen har det skett en kränkning av artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

III. PÅSTÅDD KRÄNKNING AV ARTIKEL 8 I KONVENTIONEN

128. Den klagande framförde ett klagomål om att försäljningen av hans hem och den efterföljande avhysningen även hade kränkt hans rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv samt hans hem. Han åberopade artikel 8 i konventionen, som lyder:

”1. Var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.

2. Offentlig myndighet får inte inskränka åtnjutande av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.”

A. Upptagande till sakprövning

129. Av de skäl som framläggs ovan (punkt 90–92), finner domstolen att detta klagomål inte är uppenbart oggrundat i den betydelse som avses i artikel 35, punkt 3 (a) i konventionen och att det inte föreligger några andra hinder för att målet tas upp till sakprövning. Domstolen förklarar därför att målet kan tas upp till sakprövning.

B. Omständigheter

1. Parternas inlagor

130. Den klagande åberopade samma omständigheter och argument som i artikel 1 i första tilläggsprotokollet (se ovan, punkt 93–100) och betonade att det faktum att han hade berövats sitt hem gjorde situationen mycket mer allvarlig än om han berövats någon annan ägodel.

131. Regeringen erkände att försäljningen av den klagandes hem och den efterföljande avhysningen utgjorde en inskränkning av den klagandes rätt till

respekt för sitt privat- och familjeliv. Man argumenterade emellertid att det var i enlighet med inhemsk lag, framför allt utesökningsbalken, i eftersträvan av två legitima syften, nämligen "landets ekonomiska välbefinnande" samt skydd för "andra personers fri- och rättigheter". När det gällde huruvida åtgärderna varit nödvändiga i ett demokratiskt samhälle hänvisade regeringen till sina inlagor i relation till artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen (se ovan, punkt 101–107). Man tillade att det var viktigt att utmått egendom sålts så fort som möjligt för att undvika en värdeminskning. Vidare bör man, när fastigheten har blivit såld, beakta köparens legitima intresse av att få tillträde till den fastighet som han eller hon har förvärvat och betalat för.

132. Enligt regeringens åsikt hade den klagande gott om tid och möjlighet att undanröja risken för försäljning av fastigheten liksom risken för avhysning. Man noterar att den klagande hade känt till att köparen hade rätt att tillträda fastigheten den 1 oktober 2003, samt att Kronofogdemyndigheten [i orig. "Enforcement Office", i alla övriga förekomster "Enforcement Authority", här översatt till "Kronofogdemyndigheten" eftersom det är det enda logiska, ö.a], på begäran om handräckning av köparen, i ett brev daterat den 6 oktober hade givit den klagande chansen att flytta ut före den 14 oktober. Avhysningen ägde till sist rum den 22 oktober 2003. Därmed hade den klagande haft tid att flytta och att undvika kostnaden för avhysningen.

133. Följaktligen vidhöll regeringen att försäljningen och avhysningen, i sig själva, utgjorde inskränkningar som var berättigade och stod i proportion till de legitima syften som man eftersträfvade. När man beaktade saken i ett vidare perspektiv, drog man emellertid samma slutsats gällande klagomålet enligt artikel 8 som när det gällde klagomålet enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet.

2. Domstolens bedömning

134. Domstolen noterar att försäljningen av den klagandes fastighet och den efterföljande avhysningen inskränkte hans rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv och berövade honom hans hem, i den mening som avses i 8, punkt 1 i konventionen. Liksom i målet *Zehentner mot Österrike* (nr 20082/02, 54 §, 16 juli 2009), berövade försäljningen på exekutiv auktion den klagande hans hem i juridisk mening, och var en nödvändig förutsättning för avhysningen, som berövade honom hans hem i faktisk mening.

135. Därefter observerar domstolen att inskränkningen var lagenlig, i första hand enligt utesökningsbalken, och hade det legitima syftet att skydda andras rättigheter och friheter, nämligen fastighetens köpare, liksom landets ekonomiska välbefinnande, genom att säkerställa inkasseringen av skatter.

136. Domstolen återupprepar emellertid att för att en inskränkning ska anses "nödvändig i ett demokratiskt samhälle", måste den stå i proportion till de legitima syften som eftersträvas och uppfylla ett "angeläget samhällsbehov".

TW

Även om det åligger de inhemska myndigheterna att göra en initial bedömning av nödvändigheten, ska den slutgiltiga utvärderingen av huruvida de skäl som angivits för inskränkningen är relevanta och tillräckliga ske genom domstolens granskning av om de uppfyller kraven i konventionen (se, *Zehentner*, som åberopas ovan, 56 §, tillsammans med ytterligare referenser). Vidare åtnjuter stater en viss bedömningsmarginal eftersom de inhemska myndigheterna, genom sin direkta och kontinuerliga kontakt med de relevanta aktörerna i sina länder, i princip har ett bättre utgångsläge än en internationell domstol för att bedöma lokala behov och förutsättningar. Denna marginal varierar emellertid beroende på vilken typ av konventionsrättighet som står på spel, och hur viktig den är för den enskilde såväl som för det allmännas intressen. Därför tenderar marginalen att vara snävare när den rättighet som står på spel är avgörande för den enskildes faktiska åtnjutande av djupt personliga och grundläggande rättigheter (ibid. 57 §).

137. I detta avseende har domstolen funnit att förlusten av någons hem är den mest extrema formen av inskränkning av rätten till respekt för sitt hem. Varje person som riskerar att utsättas för en inskränkning av sådan allvarlighetsgrad bör i princip ha möjlighet att få proportionaliteten hos åtgärden prövad av en oberoende domstol, i förhållande till de relevanta principerna i artikel 8 i konventionen (ibid. 59 § och *McCann mot Förenade Konungariket*, nr 19009/04, 50 §, ECHR 2008). Den beslutsprocess som leder till de inskränkande åtgärderna måste också ha varit rättvis. Domstolen kommer därför att lägga extra vikt vid förekomsten av rättssäkerhetsgarantier.

138. Även om domstolen accepterar att det ibland kommer att vara nödvändigt för staten att utmäta och sälja egendom, inklusive enskildas hem, för att säkerställa betalningen av skatter som staten har rätt till genom indrivningsbara skulder, vill man sålunda understryka att dessa åtgärder måste verkställas på ett sätt som säkerställer att den enskildes rätt till sitt hem vederbörligen beaktas och skyddas.

139. När det gäller förevarande mål, återupprepar domstolen sin ovan nämnda bedömning enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen (punkt 117–127) i förhållande till de olika inhemska målen och understryker att slutgiltig dom inte avkunnats i något av dessa mål innan försäljningen på exekutiv auktion, och den efterföljande avhysningen av den klagande från hans hem, ägde rum. Även om detta syftade till att effektivisera indrivningsförfarandet, är domstolen inte övertygad om att den klagandes intressen skyddats i tillräcklig utsträckning när det gäller denna högst extrema form av inskränkning av hans rätt till respekt för sitt hem. Domstolen noterar att när Kronofogdemyndigheten, den 6 oktober 2003, beslutade att den klagande skulle avhysas, kände man till att denne hade beviljats anstånd med betalningen av sin indrivningsbara skatteskuld och att endast en mycket liten skuld fortfarande var indrivningsbar.

HL

Vidare kände man till att den klagandes överklagande av utmättningsbeslutet fortfarande var anhängigt vid hovrätten och att hans överklagande mot själva försäljningen av fastigheten var anhängigt vid tingsrätten. Även om tingsrätten avvisade överklagan den 15 oktober 2003, en vecka innan själva avhysningen genomfördes, noterar domstolen att detta inte blev den slutliga domen, eftersom den klagande överklagade den till hovrätten inom den lagstadgade tidsgränsen. Därmed anser domstolen att, för att säkerställa att de rättsmedel och rättssäkerhetsgarantier som fanns faktiskt var tillgängliga och tillräckliga, inte enbart i teorin utan även i praktiken (se, *Mifsud mot Frankrike* (besl.) [stora kammaren], nr 57220/00, 15 §, ECHR 2002-VIII), borde avhysningen ha skjutits upp tills de underliggande tvistiga frågorna hade lösts.

140. I samband med detta noterar domstolen att även om den klagande var skyldig att flytta ut ur sitt hem innan den 1 oktober 2003, erhöll han det återstående beloppet från försäljningen av hans fastighet, efter att alla skulder och kostnader hade betalats, först den 27 januari 2004, när försäljningen av fastigheten vann laga kraft. Enligt domstolens åsikt åsamkades den klagande genom detta ytterligare en ekonomisk börda som, under omständigheterna i målet, framstår som överdriven, i synnerhet med tanke på hans behov av att hitta ett nytt hem.

141. När det gäller köparens intressen, bekräftar domstolen att han hade ett legitimt intresse av att få tillträde till den förvärvade fastigheten inom skälig tid och att få juridisk säkerhet för att köpet vunnit laga kraft. Som noterats ovan (punkt 114), kan emellertid köparen ofta förvärva en fastighet på exekutiv auktion till ett något lägre pris jämfört med att köpa på den öppna marknaden, delvis på grund av de ökade riskerna som detta innebär, vilket han eller hon borde ha varit klart medveten om. Vidare noterar domstolen att köparen endast behövde betala 10 % av köpeskillingen på dagen för den exekutiva auktionen (återstoden verkar ha betalats den 1 oktober 2003, vid fördelningssammanträdet), vilket därmed begränsade hans omedelbara investering.

142. Med hänsyn till allt det ovanstående, och i synnerhet bristen på effektiva rättssäkerhetsgarantier som gör det möjligt för den klagande att skydda sina intressen, anser domstolen att varken köparens intressen eller statens allmänna intresse överväger den klagandes i detta mål. Därmed har det skett en kränkning av artikel 8 i konventionen.

IV. TILLÄMPNING AV ARTIKEL 41 I KONVENTIONEN

143. I artikel 41 i konventionen föreskrivs följande:

"Om domstolen finner att en kränkning av konventionen eller protokollen till denna har skett och om den berörda höga fördragsslutande partens nationella rätt endast till en del medger att gottgörelse lämnas, skall domstolen, om så anses nödvändigt, tillerkänna den förfördelade parten skälig gottgörelse."

HW

A. Skada

144. Den klagande begärde 2 781 539 kr (ca 323 600 euro) för ekonomisk skada. Han argumenterade att han borde bli kompenserad som om kränkningen aldrig ägt rum, det vill säga, som om hans fastighet aldrig hade sålts. Enligt honom innebar detta att han skulle kompenseras med kostnaden för att ersätta hans fastighet idag. Med hänvisning till statistik från Skattemyndigheten gällande den årliga fastighetstaxeringen, argumenterade den klagande att hans fastighet skulle ha ökat i värde med 10 %. Eftersom det fanns många liknande fastigheter i området där den klagandes fastighet låg var det möjligt att referera till jämförbara försäljningar. Sålunda skulle fastigheten, i oktober 2007, ha varit värd minst 3,5 miljoner kronor. Med avdrag för de belopp han redan erhållit från försäljningen och de lån han hade vid tidpunkten för försäljningen återstod ca 2 miljoner, vilket han borde erhålla som kompensation. I det begärda beloppet inkluderade han emellertid även följande:

- (i) 55 194 kronor för kostnader direkt kopplade till försäljningen
- (ii) 11 381 kronor för advokatarvoden
- (iii) 71 115 kronor för kostnader för avhysningen
- (iv) 43 190 kronor för tillgångar som förlorats eller förstörts under avhysningen
- (v) 2 470 kronor för förskottsbetald kabel-tv och internet som inte kunde återbetalas
- (vi) 25 160 kronor för ökade levnadsomkostnader i 27 dagar efter avhysningen, tills han fann en ny permanent bostad
- (vii) 80 250 kronor för ränta på ovanstående belopp, beräknat med en räntesats på 8 %
- (viii) 336 000 kronor för ett dyrare och mindre hus som han hyrde efter avhysningen (7 000 kronor högre månadskostnad under en period av 48 månader) samt
- (ix) ett helhetsbelopp om 100 000 kronor för kostnader relaterade till ett framtida köp av en ny fastighet.

145. Som alternativ gjorde den klagande gällande att om domstolen inte godtog beräkningen av fastighetens värde, kunde man åtminstone, baserat på försäljningar av likvärdiga fastigheter mellan januari och juli 2002, dra slutsatsen att hans fastighet borde ha sålts för minst 2,4 miljoner kronor. Eftersom den såldes för 1,6 miljoner kronor hade han lidit en onödig förlust på ca 800 000 kronor. Om man lägger de ovanstående kostnaderna till hans beräkning skulle det innebära att han led en ekonomisk förlust på minst 1 566 082 kronor (ca 182 200 euro).

146. Vidare ansökte den klagande om 15 000 euro som kompensation för ideell skada med anledning av det psykiska lidande och den oro som försäljningen av hans fastighet och avhysningen orsakat honom.

Hu

147. Regeringen bestred både det primära och det alternativa kravet beträffande ekonomisk skada. Man ansåg att båda summorna var överdrivna och att kompensationen för den ekonomiska skadan inte skulle överstiga 600 000 kronor (ca 70 000 euro). Man noterade i första hand att den klagandes skatteskuld inte hade hävts utan att han endast hade beviljats anstånd med betalningen den 3 september 2003. Detta anstånd löpte ut i november 2003, efter att Skattemyndigheten omprövat sitt beslut baserat på den självdeklaration som den klagande lämnat in, och beräknade den klagandes skatt till 78 000 kronor. Försäljningen kunde alltså fortfarande ha ägt rum efter detta. Vidare ansåg regeringen att fastighetens värde skulle beräknas baserat på den värdering som gjordes av ett oberoende företag vid tidpunkten för försäljningen.

148. Regeringen bestred inte den klagandes krav på kompensation för de direkta kostnader som var kopplade till försäljningen, men noterade att de uppgått till 45 660 kronor. De hävdade att de återstående kraven antingen inte var dokumenterade eller saknade orsakssamband. Sålunda visade inte räkningen från advokatfirman vilka juridiska kostnader som ingick eller att den klagande hade betalat räkningen. När det gällde hotellräkningarna påpekade regeringen att hotellet adresserat dem till de lokala sociala myndigheterna (Spånga-Tensta Stadsdelsförvaltning) och inte till den klagande. Angående avhysningskostnaderna ansåg inte regeringen att det fanns ett orsakssamband, eftersom den klagande hade informerats om datumet för avhysningen i god tid och kunde ha undvikit den genom att flytta ut själv. När det gällde den begärda räntan, noterade man att den klagande inte förklarat den och att 8 % i alla händelser var överdrivet högt. Vidare bestred regeringen i sin helhet den klagandes krav på tillkommande kostnader för den nya fastighet som han hyrde, eftersom han varken hade bevisat vad månadskostnaden var för sin gamla fastighet eller för sitt nya hem. Slutligen fann man att det belopp som krävts för ett framtida köp av en ny fastighet inte var underbyggt.

149. När det gällde den ideella skadan, invände regeringen inte mot att den klagande tillerkändes viss kompensation, men man ansåg den klagandes krav i detta avseende överdrivet med hänvisning till domstolens rättspraxis och det faktum att den klagande hade haft gott om tid och möjlighet att undanröja risken för att hans fastighet blev utmätt. Därför gjorde regeringen gällande att 8 000 euro skulle vara tillräcklig kompensation för den ideella skadan.

150. Domstolen återupprepar att man funnit att det skett en kränkning av såväl artikel 8 i konventionen som artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen när det gäller försäljningen av den klagandes fastighet på exekutiv auktion och den efterföljande avhysningen. Den klagande är därför berättigad till kompensation för den ekonomiska skadan i den mån det finns ett orsakssamband mellan kränkningen och den skada han lidit. Den klagande måste också dokumentera värdet på den skada han lidit och de kostnader som uppstått.

HW

Å sin sida är svarandestaten skyldig enligt lag att stoppa kränkningen och gottgöra dess konsekvenser på så sätt att man så långt det är möjligt återställer den situation som rådde före kränkningen (se *Iatridis mot Grekland* (skälig gottgörelse) [stora kammaren], nr 31107/96, 32 §, ECHR 2000-XI).

151. I förevarande mål noterar domstolen inledningsvis att den klagande hävdar att han borde bli kompenserad för kostnaden för en ersättningsfastighet idag. Regeringen har bestridit detta. Domstolen observerar att, i mål där inskränkningen i fråga har uppfyllt villkoret om lagenlighet och inte varit godtycklig, har man ansett att en kompensation i nivå med fastighetens marknadsvärde vid den aktuella tidpunkten för inskränkningen varit lämplig (se, *Scordino mot Italien (nr 1)* [stora kammaren], nr 36813/97, 148 och 257–258 §§, ECHR 2006-V). Domstolen ser ingen grund till att göra en annan bedömning i förevarande mål. Eftersom den klagandes fastighet inspekterades av ett oberoende företag före försäljningen och vid det tillfället värderades till mellan 1 850 000 och 2 150 000 kronor, finner domstolen att marknadsvärdet skäligen kan uppskattas till 2 miljoner kronor. Den klagandes hänvisning till försäljningar av likvärdiga fastigheter mellan januari och juli 2002 är, enligt domstolen, inte tillförlitlig eftersom ingen av dessa fastigheter motsvarade den klagandes fastighet i fråga om storlek, ålder, skick eller läge. Därmed bör den klagande kompenseras för skillnaden mellan marknadsvärdet, 2 miljoner kronor, och priset som fastigheten såldes för, 1,6 miljoner kronor, det vill säga 400 000 kronor.

Den klagande har också krävt kompensation för vissa kostnader, som specificerats ovan. I samma ordning som ovan finner domstolen följande:

- (i) De kostnader som hade direkt samband med försäljningen har dokumenterats genom Kronofogdemyndighetens protokoll från försäljningen, till ett belopp om 45 660 kronor.
- (ii) Kostnaderna för advokatarvoden är inte underbyggda eftersom räkningen från advokatfirman inte anger vad som täcks av advokatarvudet. Vidare har den klagande inte framlagt något bevis på att han har betalat räkningen.
- (iii) Kostnaderna för avhysningen har bestridits av regeringen baserat på att den klagande hade tid att flytta ut självmant. Domstolen noterar att man har funnit att avhysningen ägde rum i strid med artikel 8 och att den klagande därför har rätt till ersättning för sina kostnader i detta avseende. Vidare har de kostnader som hade direkt samband med avhysningen dokumenterats genom Kronofogdemyndighetens brev till den klagande, daterat den 18 maj 2004, till ett belopp om 71 115 kronor.
- (iv) Eftersom domstolen funnit att klagomålen gällande förstörelsen och förlusten av diverse ägodelar, inklusive sängen, inte kan tas upp till sakprövning på grund av att de inhemska rättsmedlen inte uttömts, kan ingen kompensation utdömas för dessa.

eh

- (v) Den klagande har framlagt räkningarna, men inget kvitto på förskottsbetalning av kabel-tv och internet, varför domstolen finner att han inte har underbyggt att han faktiskt betalat dessa räkningar.
- (vi) Såsom noterats av regeringen var alla hotellräkningar adresserade till de lokala sociala myndigheterna och ankomststämplade av dessa. Det finns därmed ingen indikation på att den klagande ens har ombetts betala dessa räkningar. Vidare har han inte framlagt något bevis på några andra "ökade levnadsomkostnader" under de 27 dagar som följde på avhysningen.
- (vii) Domstolen noterar att den klagande inte har angivit varför han har beräknat räntan till 8 %. Och oavsett detta, har de flesta av de inkluderade kostnaderna avisats av domstolen, varför beloppet måste reduceras avsevärt.
- (viii) Den klagande har inte underbyggt att hans nya hem efter avhysningen medförde en dyrare månadskostnad än hans fastighet hade gjort, eftersom han endast framlade en kopia av hyreskontraktet för det nya hemmet, och ingen annan underbyggande dokumentation. Därmed har han misslyckats med att påvisa ett orsakssamband mellan dessa påstådda kostnader och den fastställda kränkningen.
- (ix) Domstolen noterar att kravet gällande kostnader för ett framtida köp av en ny fastighet är helt och hållet hypotetiskt och dessutom inte underbyggt.

152. Därmed, efter en helhetsbedömning av de ovanstående ersättningarna, finner domstolen det skäligt att tillerkänna den klagande, för den ekonomiska skadan, ett belopp om 65 000 euro, plus eventuella skatter som kan komma att påföras detta belopp.

153. När det gäller den klagandes krav på ideell skada, anser domstolen att den klagande måste ha lidit en avsevärd ideell skada, framför allt den oro och vända, som försäljningen av hans fastighet och den efterföljande avhysningen orsakat. Domstolen tillerkänner honom därför hela det begärda beloppet, nämligen 15 000 euro för ideell skada, plus eventuella skatter som kan komma att påföras detta belopp.

B. Kostnader och utgifter

154. Den klagande har även begärt 72 000 kronor (ca 8 400 euro) exklusive moms, för de kostnader och utgifter som uppkommit vid domstolen. Detta belopp motsvarar 40 timmars arbete till en timpenning av 1 800 kronor.

155. Regeringen var villig att godta en kompensation för 40 timmars arbete. Enligt deras åsikt var emellertid timpenningen överdriven, med tanke på att timpenningen för rättshjälp i Sverige 2008 var 1 351 kronor, inklusive moms.

HW

Regeringen fann en timpenning på 1 400 kronor, inklusive moms godtagbar. Därmed godtog man ett belopp om 56 000 kronor (ca 6 500 euro), inklusive moms.

156. Enligt domstolens rättspraxis har en klagande rätt till ersättning för kostnader och utgifter i den mån det har påvisats att dessa faktiskt har uppkommit och varit nödvändiga, och utgör ett skäligt belopp. I förevarande mål, med hänsyn tagen till målets komplexitet, de dokument som föreligger och ovan nämnda kriterier, anser domstolen det skäligt att tillerkänna ett belopp om 8 300 euro, inklusive moms, för rättegångskostnaderna vid domstolen.

C. Dröjsmålsränta

157. Domstolen anser det lämpligt att räntesatsen för dröjsmålsräntan baseras på Europeiska centralbankens utlåningsränta, till vilken ska läggas tre procentenheter.

DÄRFÖR BESLUTAR DOMSTOLEN ENHÄLLIGT FÖLJANDE:

1. Regeringens begäran att avskriva målet från domstolens ärendelista avvisas.
2. Klagomålen gällande försäljningen av den klagandes fastighet på exekutiv auktion och den efterföljande avhysningen tas upp till sakprövning. Övriga delar av klagomålet tas inte upp till sakprövning.
3. Domstolen fastslår att det har skett en kränkning av artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.
4. Domstolen fastslår att det har skett en kränkning av artikel 8 i konventionen.
5. *Domstolen fastslår*
 - (a) att svarandestaten, inom tre månader från det datum domen vinner laga kraft i enlighet med artikel 44, punkt 2 i konventionen, ska betala den klagande följande belopp, som ska omvandlas till svarandestatens valuta enligt den kurs som gäller på avräkningsdagen:
 - (i) 65 000 euro (sextiofem tusen euro), plus eventuella skatter som kan komma att påföras, för den ekonomiska skadan.
 - (ii) 15 000 euro (femton tusen euro), plus eventuella skatter som kan komma att påföras, vad gäller den ideella skadan.
 - (iii) 8 300 euro (åtta tusen tre hundra euro), plus eventuella skatter som kan komma att påföras, vad gäller kostnader och utgifter.

H*i*

(b) att från utgången av ovan nämnda tremånadersperiod, tills dess att betalning skett, ska enkel ränta utgå på ovanstående belopp, enligt en räntesats som motsvarar Europeiska centralbankens utlåningsränta under denna period, plus tre procentenheter.

6. Återstoden av den klagandes yrkande om skälig gottgörelse ogillas.

Upprättad på engelska och meddelad skriftligen den 25 juli, i enlighet med regel 77, 2–3 §§ i domstolsreglerna.

Claudia Westerdiek
Registrator

Mark Villiger
Ordförande

*Översatt av Helena Wretman, av
Kammarkollegiet auktoriserad translator
från engelska till svenska.*

Helena Wretman

Sida 1 (5)

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 28 februari 2012

Ö 1543-11

KLAGANDE

Skatteverket

171 94 Solna

Ombud: Verksjurist N-BM

MOTPART

SSM

SAKEN

Utmätning av fondandelar

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut 2011-03-16 i mål ÖÅ 8610-10

Dok.Id 64454

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 1543-11

Sida 2

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Skatteverket har yrkat att Högsta domstolen fastställer Kronofogdemyndighetens beslut om utmätning den 20 juli 2010 i mål E-151492-10.

SKÄL

1. Målet gäller utmätning av andelar i en värdepappersfond. Frågan är om sådana fondandelar är en tillgång som kan undantas från utmätning med stöd av reglerna om gäldenärens beneficium i 5 kap. 1 § 7 utsökningsbalken.
2. De tillgångar som enligt nämnda lagrum kan undantas från utmätning är pengar, banktillgodohavande, annan fordran och förnödenheter. Sådana tillgångar ska undantas i den mån de skäligen fordras för underhåll åt gäldenären för tid till dess inkomst som täcker behovet är att vänta, dock inte utan synnerliga skäl för längre tid än en månad. Domstolarna har funnit att fondandelar är att anse som ”annan fordran” och alltså är en sådan tillgång som enligt bestämmelsen kan undantas från utmätning.
3. I förarbetena till utsökningsbalken anges som exempel på ”annan fordran” en hantverkares kundfordran. Vidare anges att en förutsättning är att fordringen är likvid och kan anses tjänlig för ändamålet att tillgodose gäldenärens behov under den aktuella tiden. (Se SOU 1964:57 s. 237.)

4. Syftet med regeln om beneficium i 5 kap. 1 § 7 utsökningsbalken är att gäldenären ska få ”skydd för skäligt behov av underhåll” under en kortare tid. För att detta ska kunna uppnås krävs, när det inte är fråga om förnödenheter, att – som framgår av det nämnda förarbetsuttalandet – tillgången är likvid och därför kan omsättas i pengar som kan användas som bidrag till gäldenärens underhåll.

5. Värdepappersfonder är investeringsfonder och regleras i lagen (2004:46) om investeringsfonder. Av 4 kap. 1 § framgår att en investeringsfond inte kan förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter eller föra talan inför domstol. Fonden som sådan är alltså inte ett självständigt rättssubjekt. Regleringen vilar på ett kontraktsrättsligt trepartsförhållande, där fondandelsägarna gemensamt äger fonden, förvaltningen av fonden ligger på ett fondbolag som företräder andelsägarna i alla frågor (4 kap. 2 §) och tillgångarna i fonden förvaras av ett särskilt förvaringsinstitut (3 kap. 1 §). Rättsförhållandet mellan en fondandelsägare och fondförvaltaren (fondbolaget) regleras i ett tänkt uppdragsavtal. Konstruktionen anses för andelsägarna vara en specialiserad form av samäganderätt till fondförmögenheten, men enligt 4 kap. 1 § fjärde stycket ska lagen om samäganderätt inte tillämpas. (Se prop. 2002/03:150 s. 115 f. och 307.)

6. Enligt 4 kap. 13 § lagen om investeringsfonder har ägaren till fondandelar i en värdepappersfond – till skillnad från vad som enligt 6 kap. 1 § gäller för andelsägare i sådana investeringsfonder som är specialfonder – en ovillkorlig rätt att på begäran omedelbart få sina fondandelar inlösta i pengar. Endast under exceptionella förhållanden kan fondbolaget vägra inlösen (prop. 2010/11:135 s. 259 ff.).

7. Mot bakgrund av den legala konstruktionen framstår det som något

oegentligt att betrakta en fondandel i en investeringsfond som ”annan fordran”. Det står samtidigt klart att en fondandel inte faller in under ordalydelsen av någon av de övriga tillgångar som räknas upp i 5 kap. 1 § 7 utsökningsbalken. Sparande i en värdepappersfond företer emellertid väsentliga likheter med sparande på ett bankkonto och är numera för enskilda en vanlig sparform. Med hänsyn till fondandelsägarens rätt att omedelbart få sina fondandelar inlösta i pengar föreligger i förhållande till uttag från ett bankkonto inte någon praktisk skillnad när det gäller innehavarens möjligheter att disponera över likvida medel. Att fondens tillgångar kan utgöras av olika typer av finansiella instrument eller att värdet på dessa och därmed på fondandelarna kan variera över tiden saknar i det sammanhanget betydelse. Inte heller är det av betydelse att fondandelsägaren möjligen vid sitt förvärv kan ha avsett en mer långsiktig placering.

8. Med hänsyn till det anförda får banktillgodohavanden och sådana fondandelar som målet avser anses vara likvärdiga för att syftet med den aktuella beneficierregeln ska kunna tillgodoses, nämligen att ge gäldenären skydd för skäligt behov av underhåll under en kortare tid (se p. 4). Även med beaktande av att viss försiktighet måste iakttas innan man ger de utsökningsrättsliga reglerna en vidare innebörd än som följer av deras ordalydelse (se NJA 2004 s. 868), bör fondandelar av det slag som nu är i fråga, vid tillämpning av den aktuella regeln om undantag från utmätning, kunna likställas med ett banktillgodohavande och alltså omfattas av gäldenärens beneficium.

9. Som domstolarna har funnit bör Kronofogdemyndigheten som första in-

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 1543-11

Sida 5

stans avgöra om fondandelarna i detta fall ska undantas från utmätning och i så fall till vilken del.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Severin Blomstrand, Ann-Christine Lindeblad (referent), Johnny Herre, Ingemar Persson och Martin Borgeke
Föredragande justitiesekreterare: Ulf Lundqvist

Sida 1 (9)

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 13 juni 2013

Mål nr

T 2437-12

KLAGANDE

Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ), 502017-3083
106 55 Stockholm

Ombud: Försäkringsjurist B-GJ

MOTPART

Skatteverket
Rättsavdelningen
171 94 Solna

Ställföreträdare: Verksjurist MW

SAKEN

Fordran

Dok.Id 80870

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post: hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLEN

T 2437-12

Sida 2

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2012-04-20 i mål FT 5871-11

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom ogillar Högsta domstolen Skatteverkets talan.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Skandia har yrkat att Högsta domstolen ska ogilla käromålet.

Skatteverket har motsatt sig ändring av hovrättens dom.

DOMSKÄL*Bakgrund*

1. Kronofogdemyndigheten beslutade den 6 maj 2010 att utmäta ett belopp om 13 010 kr i en kollektiv tjänstepensionsförsäkring i Försäkringsbolaget Skandia som hade tecknats för SE på dennes liv. Det utmättnings-

HÖGSTA DOMSTOLEN

T 2437-12

Sida 3

bara beloppet beräknades i enlighet med 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen (2005:104). Enligt den bestämmelsen får en livförsäkring innan något försäkringsfall har inträffat i viss omfattning utmätas för försäkringstagarens skulder.

2. I syfte att säkerställa utmätningen skickade Kronofogdemyndigheten ett förbudsmeddelande enligt 6 kap. 3 § utsökningsbalken till Skandia i egenskap av sekundogäldenär. Därefter anmodade Kronofogdemyndigheten med stöd av 9 kap. 11 § Skandia att betala det utmätta beloppet till myndigheten. Skandia ansåg sig förhindrat att betala det utmätta beloppet till Kronofogdemyndigheten på grund av att någon utbetalning inte kunde ske från SEs försäkring enligt försäkringsavtalet och att det inte heller fanns något stöd i lag för en sådan utbetalning.

3. Skatteverket väckte efter föreläggande talan mot Skandia och yrkade att Skandia skulle förpliktas att utge det utmätta beloppet till SE. Skandia bestred käromålet på samma grunder som bolaget hade anfört i utmättningsförfarandet.

4. Domstolarna har förpliktat Skandia att i egenskap av sekundogäldenär utge det utmätta beloppet till SE. Enligt domskälen skulle regeln i 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen inte få den avsedda betydelsen om det utmätta beloppet inte kunde drivas in som en förfallen fordran. Enligt domstolarna förföll därför det utmätta beloppet till betalning genom utmätningen.

Frågan i Högsta domstolen

5. Det är ostridigt att det vid en beräkning enligt 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen finns ett utmätningbart belopp om 13 010 kr i försäkringen och att något försäkringsfall inte har inträffat. Frågan i målet är om det utmätta beloppet enligt 9 kap. 11 § utsökningsbalken kan drivas in som en förfallen fordran. Huruvida försäkringen skulle ha kunnat tas i anspråk på något annat sätt är inte föremål för prövning i det här målet (jfr 9 kap. 12 och 13 §§).

Den rättsliga regleringen

6. Syftet med 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen är att premiebetalningar som överstiger ett belopp, uträknat enligt en viss schabloniserad modell, ska vara möjliga att utmäta. Bestämmelsen utgör ett undantag från huvudregeln om att försäkringar av detta slag är skyddade från utmätning.

7. Förarbetena till 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen (prop. 2003/04:150) ger inte någon vägledning i fråga om hur det utmätningbara beloppet ska drivas in efter ett beslut om utmätning. I promemorian Ny försäkringsavtalslag (Ds 1993:39) redovisades att Föreningen Sveriges Kronofogdar i sitt remissyttrande hade efterlyst förtydliganden av hur det utmätta beloppet skulle tas i anspråk för betalning till utmätningssborgenärerna. Bedömningen i promemorian var att beloppet – så som föreningen ansett – borde utmätas som en fordran hos försäkringsbolaget; att hänvisa till möjligheten att återköpa försäkringen ansågs mindre lämpligt. Enligt promemorian hör dock regler om

HÖGSTA DOMSTOLEN

T 2437-12

Sida 5

dessas frågor hemma i utsökningsbalken och behovet av ändring av vissa bestämmelser i denna fick övervägas i annat sammanhang (Ds 1993:39 s. 336 f.). Frågan har därefter inte behandlats av lagstiftaren.

8. Det framgår av 58 kap. 6 § inkomstskattelagen (1999:1229) att en pensionsförsäkring inte får betalas ut till den försäkrade på annat sätt än som ålderspension, sjukpension eller efterlevandepension. Trots den bestämmelsen får en pensionsförsäkring återköpas under vissa i 58 kap. 18 § givna förutsättningar samt om Skatteverket medger det. Bestämmelserna i 58 kap. hindrar inte återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken och 15 kap. 8 § försäkringsavtalslagen. De senare bestämmelserna behandlar vissa möjligheter till återbetalning från försäkringsgivaren vid bodelning mellan makar respektive vid försäkringstagarens konkurs.

Bedömning

9. Som domstolarna har konstaterat måste lagstiftarens syfte vara att vad som är utmätningbart enligt 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen ska kunna komma utmätningborgenärerna till godo. Hur utmätningen ska genomföras är dock inte reglerat.

10. Vid indrivning av en utmätt fordran enligt 9 kap. 11 § utsökningsbalken, som det är fråga om i detta fall (se p. 5), kan sekundogäldenären med verkan mot sökanden göra gällande samma invändningar som han eller hon hade kunnat göra gällande mot fordringsborgenären, dvs. utmätningsgäldenären. Det sagda följer redan av grunderna för 27 § skuldebrevslagen. Sedan en

HÖGSTA DOMSTOLEN

T 2437-12

Sida 6

fordran har tagits i mät intar alltså utmätningborgenären i materiellt hänseende samma ställning som utmätningsgäldenären i förhållande till sekundogäldenären.

11. Mot den anförda bakgrunden bör det krävas uttryckligt lagstöd för utbetalning från försäkringen på grund av utmätning som skett med stöd av 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen. Till skillnad mot de fall som uttryckligen anges i 58 kap. 18 § inkomstskattelagen (se p. 8), har något undantag inte föreskrivits för den här aktuella situationen.

12. Det anförda medför att det utmätta beloppet inte kan drivas in som en förfallen fordran. Skatteverkets talan ska därför ogillas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ella Nyström, Göran Lambertz (skiljaktig), Agneta Bäcklund och Svante O. Johansson (referent)

Föredragande justitiesekreterare: Helene Bergström

HÖGSTA DOMSTOLEN

T 2437-12

Sida 7

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2013-05-21Mål nr
T 2437-12**SKILJAKTIG MENING**

Justitierådet Göran Lambertz är skiljaktig och fastställer hovrättens domslut samt anför följande.

Jag instämmer med majoriteten till och med punkt 8 och anser att domen därefter ska ha följande lydelse.

Bedömning

9. Som domstolarna har konstaterat måste lagstiftarens syfte vara att det som är utmätningsbart enligt 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen ska kunna komma utmätningsborgenärerna till godo. Hur utmätningen ska genomföras är inte reglerat, vilket får ses som en brist. Utgångspunkten måste dock vara att beloppet utmäts som en fordran hos försäkringsbolaget (se Ds 1993:39 s. 336 f.). En tänkbar annan möjlighet är att utmätningen avser den utmätningsbara delen av försäkringen som en rättighet, och att denna rättighet säljs. Om förvärvaren i ett sådant fall inte kan få ut beloppet från försäkringsbolaget innan det förfaller till betalning enligt försäkringsavtalet, kommer emellertid det belopp som en sådan försäljning inbringar normalt att ligga långt under det belopp som är tillgängligt för utmätning. Det medför ett betydligt sämre utfall och man kan utgå från att en sådan ordning inte är avsedd.

10. Det sagda talar för att 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen tolkas så – i brist på uttrycklig reglering – att det utmätta beloppet förfaller till betalning genom utmätningen och får utkrävas från försäkringsbolaget.

11. Frågan är då om det finns något som hindrar att det utmätta beloppet får utkrävas från försäkringsbolaget. En utgångspunkt vid fordringsövergång är att förvärvaren inte får bättre rätt än överlåtare (27 § skuldebrevslagen). Som framgår av punkterna 2 och 3 har Skandia emellertid i första hand hänfört sig till att man anser sig förhindrad att betala ut beloppet eftersom detta strider mot försäkringsavtalet och det inte finns något stöd i lag för en sådan utbetalning, inte att bolagets rätt skulle försämrats. Försäkringsbolagens intresse av att slippa betala ut en del av försäkringsbeloppet i förväg vid utmätning får också anses vara begränsat. Det gäller särskilt vid en jämförelse med intresset av att den del av försäkringen som kan utmätas också kan realiseras på ett acceptabelt sätt. Om lagstiftaren hade reglerat frågan uttryckligen hade knappast 27 § skuldebrevslagen ansetts lägga hinder i vägen för en skyldighet för försäkringsbolagen att betala det utmätta beloppet. Med en tolkning av 15 kap. 3 § försäkringsavtalslagen enligt föregående punkt kan då bestämmelsen i 27 § skuldebrevslagen inte anses hindra att försäkringsbolaget förpliktas att betala det utmätta beloppet. (Jfr NJA 1993 s. 222.)

12. Som framgår av punkt 8 nämns inte i 58 kap. 18 § tredje stycket inkomstskattelagen utmätning som en sådan situation där återbetalning får ske trots att återköp inte är tillåtet. Att lagen inte över huvud taget reglerar hur det utmätta beloppet ska tas i anspråk är, som tidigare sagts, en brist i regleringen. Denna brist bör inte i sig hindra att betalning kan krävas från

HÖGSTA DOMSTOLEN

T 2437-12

Sida 9

försäkringsbolaget. Inte heller den omständigheten att utmätningssituationen inte nämns i den berörda bestämmelsen bör då hindra att ett utmätt belopp ska betalas.

Slutsats

13. Mot bakgrund av det anförda är Skandia skyldigt att betala det utmätta beloppet till SE. Hovrättens domslut ska alltså fastställas.

Sida 1 (6)

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 6 december 2013

Ö 4516-11

KLAGANDE

FR

Ombud: MR

MOTPARTER

1. M-LB

2. Frispar Bolån AB

3. Sparbanken Öresund AB

SAKEN

Fördelningsbeslut

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut 2011-09-15 i mål ÖÅ 2250-11

Dok.Id 87110

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 4516-11

Sida 2

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

FR har yrkat att den av honom erlagda handpenningen ska återbetalas.

M-LB, Frispar Bolån AB, Sparbanken Öresund AB (tidigare Sparbanken Finn) och Kronofogdemyndigheten har beretts tillfälle att yttra sig. Kronofogdemyndigheten har kommit in med yttrande.

SKÄL

Bakgrund

1. För FRs räkning ropade MR den 21 oktober 2009 in fastigheten Staffanstorp Kyrkheddinge 14:10 på exekutiv auktion för 1 075 000 kr. Handpenningen om 107 500 kr betalades kontant. I samband med att myndigheten den 27 oktober 2009 beviljade inroparen MR s.k. förtida vårdtagande om fastigheten, upptäcktes att fastigheten efter visningsdagen hade skadats genom en brand.
2. FR begärde därefter, med hänvisning till brandskadan, att få frånträda köpet av fastigheten och återfå handpenningen. Han överklagade också beslutet om exekutiv försäljning med yrkande om att köpet skulle hävas och handpenningen återbetalas, alternativt att köpeskillingen skulle sättas ned. Hovrätten avvisade överklagandet den 16 mars 2010 på den grunden att beslutet om försäljning inte kunde anses ha gått honom emot. Beslutet vann laga kraft.

3. Vid fördelningssammanträde den 13 november 2009 förklarade Kronofogdemyndigheten inropet av fastigheten ogiltigt, eftersom någon slutlikvid inte hade erlagts, och antecknade att beslutet om försäljning av fastigheten hade överklagats.
4. Den 7 april 2010 höll Kronofogdemyndigheten på nytt en exekutiv auktion varvid fastigheten ropades in av annan köpare för 990 000 kr. Av protokollet från det efterföljande fördelningssammanträdet och det upprättade fördelningsbeslutet den 7 maj 2010 framgår att myndigheten tog i anspråk ett belopp om 97 989 kr av FRs handpenning, eftersom den senare hållna auktionen hade inbringat ett lägre pris än den förra. Enligt fördelningsbeslutet fick utmätningsborgenärerna full betalning för sina fordringar. Efter avdrag för förrättningskostnaderna och de 9 511 kr som skulle återbetalas av handpenningen återstod ett överskott om drygt 524 000 kr att utbetala till den tidigare fastighetsägaren.
5. Till stöd för sitt överklagande av fördelningsbeslutet har FR angett bl.a. följande. Innan han ropade in fastigheten hade den värderats till 500 000 kr. Efter branden inhämtade Kronofogdemyndigheten ett nytt värdeutlåtande, enligt vilket fastigheten värderades till 400 000 kr. Värdeminskningen uppgår alltså till 20 procent, vilket måste anses vara en väsentlig minskning. Fram till dess brandskadan upptäcktes var fastigheten i fastighetsägarens och Kronofogdemyndighetens besittning; myndigheten var dock införstådd med att ägaren inte såg efter fastigheten och borde ha sett till att fastigheten togs om hand.

Frågan i målet

6. Frågan i målet är om det finns förutsättningar för att i ett förfarande rörande fördelning av influtna medel från en exekutiv fastighetsförsäljning

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 4516-11

Sida 4

återbetala en handpenning som har betalats vid en tidigare exekutiv auktion, när fastigheten har skadats efter denna auktion.

Utsökningsbalkens bestämmelser om handpenning vid exekutiv försäljning av fast egendom

7. Den som ropar in en fastighet på exekutiv auktion ska lämna en handpenning, vilken som huvudregel ska uppgå till en tiondel av köpeskillingen. Handpenningen ska lämnas omedelbart sedan inropet godtagits och återstående del av köpeskillingen ska betalas senast vid fördelningssammanträdet. Fullgörs inte skyldigheten att betala den återstående delen av köpeskillingen är inropet ogiltigt. (12 kap. 35 och 41 §§ utsökningsbalken.)

8. När en ny auktion hålls sedan ett inrop har blivit ogiltigt ska handpenningen enligt 12 kap. 43 § utsökningsbalken tas i anspråk i den mån det behövs för att sammanlagt samma belopp ska uppnås som vid den förra auktionen, jämte närmare bestämd ränta på beloppet, och för att även förrättningskostnaderna för den nya auktionen ska täckas. Det gäller också om ändrade förhållanden har inträtt. Vad som inte behöver tas i anspråk ska återlämnas när den nye inroparen har fullgjort sin betalningsskyldighet. Blir fastigheten inte såld vid den nya auktionen är hela handpenningen förverkad.

Ansaret för fel i exekutivt försåld egendom

9. Egendom som säljs på exekutiv auktion anses såld i befintligt skick. Utsökningsbalken innehåller bestämmelser om vad som gäller när egendomen är behäftad med s.k. rättsligt fel, dvs. att gäldenären inte var ägare till eller inte hade full förfoganderätt över den försålda egendomen (14 kap. 3 och 4 §§ utsökningsbalken).

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 4516-11

Sida 5

10. Vad som gäller när egendomen annars är behäftad med fel är inte reglerat i utsökningsbalken men blev föremål för överväganden i förarbetena till 14 kap. utsökningsbalken (prop. 1980/81:8 s. 725 f., 1142 ff. samt 1222 ff.). Förarbetsuttalandena ger uttryck för att den exekutiva försäljningen i första hand bör betraktas som en offentligrättslig förrättning och att den som är missnöjd med försäljningen får försöka angripa denna genom överklagande (se 18 kap. 7 § tredje stycket) eller genom särskilda rättsmedel (se 18 kap. 20 §).

11. Sedvanliga köprättsliga eller avtalsrättsliga bestämmelser kan inte tillämpas fullt ut vid exekutiva försäljningar. I förarbetena förutsätts att köprättsliga regler i viss utsträckning kan komma att tillämpas, även om försäljningen inte upphävs efter överklagande. I sådant fall kan enligt förarbetena talan föras i vanlig rättegång. (Se a. prop. s. 1223 f.)

Bedömningen i detta fall

12. Det överklagade beslutet gäller fördelning av köpeskillingen efter den nya auktion som ägt rum och närmare bestämt Kronofogdemyndighetens beslut att ta i anspråk del av den handpenning FR betalade vid den tidigare auktionen. Huruvida FR skulle kunnat få frågan om återbetalning prövad efter överklagande av den första auktionen är inte föremål för prövning i detta mål (se p. 2; jfr p. 10).

13. Bestämmelserna i 12 kap. 43 § utsökningsbalken lämnar inte utrymme för Kronofogdemyndigheten att göra undantag från regeln om att handpenningen eller del därav ska tas i anspråk när den nya auktionen har inbringat ett lägre belopp än den tidigare auktionen. Att det vid den nya auktionen har uppstått ett överskott saknar betydelse.

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 4516-11

Sida 6

14. FRs anspråk på återbetalning av handpenningen på grund av fel i fastigheten och bristande tillsyn kan alltså inte beaktas inom ramen för fördelningsförfarandet (jfr p. 10 och 11).

15. Överklagandet ska följaktligen avslås.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Lena Moore (referent), Agneta Bäcklund, Svante O. Johansson och Lars Edlund
Föredragande justitiesekreterare: Daniel Holmberg

Sida 1 (6)

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 27 december 2013

Ö 2656-13

KLAGANDE

1. DW

2. AW

Ombud för 1-2: Advokat AL

MOTPART

Skatteverket

171 94 Solna

SAKEN

Utmätning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut 2013-05-17 i mål ÖÅ 1182-13

Dok.Id 88202

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2656-13

Sida 2

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut häver Högsta domstolen utmätningen av DWs andel i fastigheten och pantbrevet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

DW och AW har yrkat att Högsta domstolen häver utmätningen av fastigheten X 18.

Skatteverket har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL

Bakgrund

1. DW och AW äger fastigheten X 18 med hälften vardera. De bor där tillsammans med sina två barn, en flicka i åttaårsåldern och en pojke i tvåårsåldern. Pojken har en kronisk sjukdom som gör att han behöver särskild omsorg. Flickan misstänks ha en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.
2. För betalning av DWs skatteskulder på 625 000 kr beslutade Kronofogdemyndigheten om utmätning av hans andel i fastigheten och i två pantbrev i fastigheten. Därefter beslutades om utmätning av DWs lön med 6 730 kr i månaden. Kronofogdemyndigheten uppskattade fastighetens värde till 875 000 kr. Värdet på DWs andel bedömdes alltså uppgå till 437 500 kr. Efter avdrag för förrättningskostnader och utdelning till den kreditgivare som hade säkerhet i fastigheten beräknades en försäljning ge ungefär 36 000 kr till betalning av skatteskulderna. En av skattefordringarna preskriberas vid utgången av år 2017, de två andra vid utgången av år 2018.

3. DW och AW överklagade Kronofogdemyndighetens beslut om utmätning av fastigheten och andelen i två pantbrev. De gjorde gällande bl.a. att utmätningen inte är försvarlig med hänsyn till situationen i familjen och svårigheterna att hitta en ny bostad. De föreslog att löneutmätning i stället sker med ett högre belopp under en tid.

4. Tingsrätten ändrade inte Kronofogdemyndighetens beslut. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Utmätningsordningen

5. I princip får all gäldenärens egendom tas i anspråk genom utmätning, såvida egendomen inte är undantagen som s.k. beneficium. Till skillnad från bostadsrätt och hyresrätt kan fast egendom inte undantas från utmätning som beneficium. Att fastigheten utgör gäldenärens bostad har således ingen betydelse i detta hänseende.

6. Utsökningsbalken innehåller dock vissa generella bestämmelser om den utmätningsordning som ska följas. Utmätningsordningen har betydelse främst för de fall där sökanden inte har särskild förmånsrätt för sin fordran (jfr 4 kap. 4 § utsökningsbalken).

7. Som en allmän regel gäller enligt 4 kap. 3 § första stycket utsökningsbalken att utmätning ska ske endast om det belopp som kan beräknas flyta in, efter avdrag för kostnader som uppkommer efter utmätningen, ger ett överskott som gör åtgärden försvarlig. Det är själva det förväntade överskottet vid en realisation som står i blickfånget, och utmätning kan aktualiseras så snart överskottet täcker mer än de kostnader som beräknas uppkomma efter utmätningen. När andra utmätningsbara tillgångar saknas, finns det inte något egentligt utrymme för att ge omständigheter av annat slag än det förväntade

överskottet en mer avgörande eller självständig betydelse. Det förhållandet att en utmätning avser en bostadsfastighet kan inte hindra en utmätning. Detta hänger samman med att ett undantag för sådana fastigheter i realiteten skulle innebära att egendom togs undan från utmätning i vidare mån än som följer av bestämmelserna om beneficium. (Se NJA 2010 s. 397 I och II.)

8. Vidare finns i 4 kap. 3 § andra stycket utsökningsbalken en bestämmelse för det fallet att olika slags egendom finns att tillgå hos gäldenären och det kan bli fråga om att välja vilken egendom som ska utmätas. Som utgångspunkt gäller enligt bestämmelsen att det i första hand bör tas i anspråk sådan utmätningssbar egendom som kan användas till fordringens betalning med minsta kostnad, förlust eller annan olägenhet för gäldenären.

9. Vid tillämpningen av 4 kap. 3 § andra stycket utsökningsbalken ska det göras en intresseavvägning. Vid valet mellan olika slag av egendom bör enligt lagförarbetena beaktas inte bara sökandens rätt att få betalning utan även hans intresse av att betalning flyter in utan onödigt dröjsmål. Tidsfaktorn är dock inte avsedd att ges så stor betydelse om sökandens intresse av en snabb betalning inte är särskilt starkt och någon särskild risk inte är förenad med att man avvaktar. Samtidigt bör i rimlig utsträckning hänsyn tas till gäldenärens behöriga intressen, inte minst intresset av att onödig värdeförstöring inte sker. Om det kan anses skäligen förenligt med sökandens intresse och i övrigt bedöms motiverat, bör enligt förarbetena hänsyn tas till gäldenärens önskemål. Normalt bör fast egendom utmätas sist. (Jfr Lagberedningen i SOU 1973:22 s. 218 f. och prop. 1980/81:8 s. 361 f.)

10. Enligt artikel 8 i Europakonventionen har den enskilde rätt till respekt för sitt hem. Det innebär att det krävs starka skäl för att en bostad ska kunna tas i anspråk. Artikel 8 ska därför beaktas vid den intresseavvägning som ska göras enligt 4 kap. 3 § andra stycket utsökningsbalken. Av betydelse är då

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2656-13

Sida 5

också det hänsynstagande till barnets bästa som följer av FN:s konvention år 1989 om barnets rättigheter.

11. I utmätningsordningen ligger således att – i den mån det är möjligt – annan tillgänglig egendom än bostad bör tas i anspråk för betalning av sökandens fordran.

Bedömningen i detta fall

12. I detta fall finns annan egendom än bostaden tillgänglig för utmätning, nämligen DWs lön (jfr däremot NJA 2010 s. 397 II). Det kan visserligen inte antas att skattefordringarna kommer att bli helt betalda genom den pågående löneutmätningen. En försäljning av fastigheten beräknas dock bara ge ett i sammanhanget mindre belopp, motsvarande vad som under en förhållandevis begränsad tid kan förväntas flyta in genom löneutmätning. Skattefordringarna preskriberas först om några år, och såvitt framkommit har Skatteverket inte heller av något annat skäl ett starkt intresse av att det nu sker en utmätning och försäljning av fastigheten. En sådan åtgärd skulle däremot i dag innebära betydande olägenheter för DW och hans familj.

13. En avvägning av de intressen som gör sig gällande leder till slutsatsen att det för närvarande inte finns tillräckliga skäl för utmätning även av fastigheten. Utmätningen av DWs andel i fastigheten och i pantbrevens ska därför hävas.

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2656-13

Sida 6

I avgörandet har deltagit: justitieråden Kerstin Calissendorff, Johnny Herre,
Martin Borgeke, Dag Mattsson (referent) och Anders Eka
Föredragande justitiesekreterare: Mirja Högström

Sida 1 (7)

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 17 december 2013

Ö 822-12

KLAGANDE

Dödsboet efter Rolf Nilson, 391007-5716

c/o ÅA

MOTPARTER

1. CW

2. MW

Ombud för 1 och 2: JE

SAKEN

Hinder mot verkställighet

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2012-01-30 i mål ÖÅ 9791-11

Dok.Id 86600

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 822-12

Sida 2

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

Dödsboet efter Rolf Nilson förpliktas att ersätta CW och MW för deras rättegångskostnad i Högsta domstolen med 21 969 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens beslut tills betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Dödsboet efter Rolf Nilson har yrkat att Högsta domstolen ska förplikta CW och MW att till dödsboet betala 17 700 kr jämte ränta från den 8 april 2011 tills betalning sker.

CW och MW har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Bakgrund

1. Rolf Nilson väckte talan mot CW och MW om bättre rätt till vissa byggnader på en fastighet. Tingsrätten ogillade Rolf Nilsons talan samt förpliktade denne att ersätta CW och MW för rättegångskostnader jämte ränta från dagen för domen tills betalning sker. Sedan CW och MW hade ansökt om verkställighet av domen, betalade Rolf Nilson in ett belopp till Kronofogdemyndigheten avseende de rättegångskostnader som tingsrätten

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 822-12

Sida 3

hade dömt ut, upplupen dröjsmålsränta vid inbetalningen och ersättning för grundavgiften för verkställigheten. Kronofogdemyndigheten beslutade, med hänvisning till att Rolf Nilson hade gjort en nedsättning enligt 3 kap. 6 § första stycket 1 utsökningsbalken, att domen inte fick verkställas.

2. Tingsrättens dom överklagades. Hovrätten ändrade tingsrättens dom endast på så sätt att Rolf Nilson förpliktades ersätta CW och MW för deras rättegångskostnader i tingsrätten med ett högre belopp. Vidare förpliktades Rolf Nilson att ersätta CW och MW för deras rättegångskostnader i hovrätten. CW och MW ansökte om verkställighet av hovrättens dom. Rolf Nilson betalade in ett belopp till Kronofogdemyndigheten, som med tillämpning av 3 kap. 6 § första stycket 1 utsökningsbalken beslutade att domen inte fick verkställas.

3. Sedan hovrättens dom vunnit laga kraft betalade Kronofogdemyndigheten ut de av Rolf Nilson inbetalda pengarna tillsammans med den hos myndigheten upplupna räntan. På ansökan av CW och MW beslutade myndigheten att fortsätta verkställigheten avseende resterande belopp, nämligen dröjsmålsränta som hade uppkommit efter inbetalningarna. Rolf Nilson betalade därefter – under protest och med det angivna syftet att inte påläggas ytterligare dröjsmålsränta – in 17 700 kr till myndigheten. Kronofogdemyndigheten beslutade samma dag att betala ut 17 687 kr till CW och MW. Eftersom den skuld som domen avsåg därmed var betald, avslutade myndigheten målet.

4. Rolf Nilson överklagade Kronofogdemyndighetens beslut till tingsrätten och yrkade återbetalning av de 17 700 kr som han hade betalat in till myndigheten. Rolf Nilson gjorde huvudsakligen gällande att de betalningar han tidigare hade gjort till myndigheten i utmätningsmålet var villkorslösa betalningar enligt 4 kap. 28 § utsökningsbalken. Eftersom CW och MW kunde lyfta de

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 822-12

Sida 4

inbetalda pengarna mot ställande av säkerhet, skulle enligt Rolf Nilson betalningarna påverka dröjsmålsräntan på rättegångskostnaderna så att räntan slutade löpa när inbetalningarna gjordes. Tingsrätten avslog överklagandet. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Frågan i målet

5. Dödsboets ståndpunkt är att de betalningar som gjordes var villkorslösa betalningar enligt 4 kap. 28 § utsökningsbalken. Det finns mot denna bakgrund anledning att först behandla frågan hur en sådan betalning påverkar beräkningen av den dröjsmålsränta som ska utgå enligt exekutionstiteln.

Rättslig reglering

6. För att en dom ska få verkställas utan särskilda villkor krävs att den har vunnit laga kraft (3 kap. 3 § första stycket utsökningsbalken). En sådan dom på betalningsskyldighet som är aktuell i målet får dock verkställas genast, om inte gäldenären hos Kronofogdemyndigheten ställer viss säkerhet (3 kap. 6 § första stycket 2 och 3). Gäldenären kan även förhindra verkställigheten genom att nedsätta pengar hos myndigheten till ett belopp som svarar mot betalningsskyldigheten den dag då nedsättningen sker tillsammans med förrättningskostnaderna (3 kap. 6 § första stycket 1). Pengarna ska göras räntebärande (5 kap. 1 § utsökningsförordningen, 1981:981). Så länge domen inte har vunnit laga kraft, kan alltså gäldenären hindra utmätning genom att säkerställa betalningsskyldigheten.

7. En annan situation regleras i 4 kap. 28 § utsökningsbalken. Enligt denna bestämmelse anses medel som gäldenären betalar till Kronofogdemyndigheten i ett anhängigt mål omedelbart utmätta i målet, om betalningen inte har gjorts

med villkor som strider mot detta. Det krävs alltså inte att myndigheten fattar ett särskilt beslut om utmätning; denna verkan inträder omedelbart genom att pengarna betalas in. Utmätningen innebär bl.a. att gäldenärens rätt att förfoga över medlen begränsas. Liksom andra medel som flyter in i ett utmätningssmål ska pengar som gäldenären betalar in enligt 4 kap. 28 § göras räntebärande utan dröjsmål, såvida det inte kan antas att de kommer att betalas ut till borgenären inom två veckor (13 kap. 1 § utsökningsförordningen). Om gäldenärens inbetalning inte är villkorslös och 4 kap. 28 § därför inte är tillämplig, kan det bli aktuellt för myndigheten att i stället på vanligt sätt besluta om utmätning av pengarna.

8. Medel som har flutit in till Kronofogdemyndigheten i ett utmätningssmål ska redovisas så snart som möjligt (13 kap. 1 § utsökningsbalken). Detsamma gäller ränta som utgår på de medel som har satts in på räntebärande konto (13 kap. 2 §). Om det finns flera borgenärer, måste medlen dock fördelas dem emellan. För att beräkna varje borgenärs fordran och fördelningen mellan borgenärerna ska myndigheten hålla fördelningssammanträde (13 kap. 4 §). När det finns flera borgenärer är det angeläget för ränteberäkningen att kunna hålla sig till en bestämd och för samtliga borgenärer gemensam slutdag. En fordran som ska beaktas vid fördelningen ska därför tas upp med det belopp som den uppgår till på fördelningsdagen (13 kap. 6 § första stycket). En borgenär som får vänta på betalning efter fördelning har rätt till den ränta som faktiskt har upplupit på hans fordran från fördelningsdagen t.o.m. utbetalningsdagen. (Jfr prop. 1980/81:8 s. 679 och 685.)

9. Slutskedet i utmätningförfarandet är utbetalningen av de medel som har flutit in. Om utmätning har skett med stöd av 3 kap. 6 § utsökningsbalken och domen inte har vunnit laga kraft, får medlen dock inte betalas ut utan att

borgenären ställer säkerhet för återbetalning (13 kap. 14 § 1). Säkerheten kan bestå av t.ex. borgen (se vidare kraven i 2 kap. 25 §).

Hur en inbetalning till Kronofogdemyndigheten påverkar dröjsmålsräntan

10. Bestämmelsen i 13 kap. 14 § 1 utsökningsbalken ger visserligen borgenären möjlighet att bestämma om han på en gång vill lyfta de utmäta pengarna mot säkerhet eller i stället avvakta till dess att domen vinner laga kraft. Borgenären kan sålunda sägas förfoga över betalningsdagen och därmed också över den dröjsmålsränta som han kan kräva. Dröjsmålsräntan beräknas i ett fall som detta enligt en räntefot som motsvarar referensräntan med ett tillägg av åtta procentenheter och kan därför för en borgenär framstå som förmånlig. Galdenären däremot förlorar rådigheten över de pengar som han betalar in till Kronofogdemyndigheten enligt 4 kap. 28 §.

11. Eftersom det finns ett krav på ställande av säkerhet, kan borgenären dock inte fritt disponera över de utmäta pengarna. En villkorslös betalning till Kronofogdemyndigheten enligt 4 kap. 28 § utsökningsbalken utgör därmed inte en sådan betalning på skulden som medför att dröjsmålsränta slutar löpa på beloppet. I motiven till utsökningsbalken uttalas också att ränta på borgenärens fordran i vanlig ordning beräknas t.o.m. den dag då Kronofogdemyndigheten beslutar om utbetalning (se prop. 1980/81:8 s. 680).

Slutsats

12. Av det anförda följer att Rolf Nilsons inbetalningar till Kronofogdemyndigheten inte medförde att dröjsmålsräntan upphörde att löpa, även om det skulle vara så att betalningarna anses ha skett enligt 4 kap. 28 § utsökningsbalken.

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 822-12

Sida 7

13. Dödsboet har åberopat förhör för att styrka att det var fråga om en villkorslös betalning enligt 4 kap. 28 § utsökningsbalken. Vid den ovan angivna bedömningen finns det inte skäl att hålla sammanträde för förhör.

14. Överklagandet ska alltså avslås och dödsboet förpliktas ersätta CWs och MWs rättegångskostnad. Yrkat belopp får anses skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Ella Nyström, Kerstin Calissendorff, Göran Lambertz och Dag Mattsson (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Chris Stattin-Larsson

Sida 1 (5)

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 8 april 2015

Ö 2964-14

KLAGANDE

Skatteverket

Ombud: Verksjuristen Camilla Larsson

Rättsavdelningen

171 94 Solna

MOTPART

DS

SAKEN

Utmätning av lön

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges beslut 2014-05-15 i mål ÖÄ 2398-14

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet. Hovrättens beslut står därmed fast.

Dok.Id 103995

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2964-14

Sida 2

YRKANDEN

Skatteverket har yrkat att Högsta domstolen ska fastställa Kronofogdemyndighetens beslut om utmätning den 17 mars 2014 (beslut nr 12141139977).

DS har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL

Bakgrund och frågan i målet

1. För betalning av DS skulder beslutade Kronofogdemyndigheten om utmätning av hans sjuk- och aktivitetsersättning. Förbehållsbeloppet bestämdes till 5 466 kr och utmätningsbeloppet till 1 404 kr per månad. Förbehållsbeloppet var beräknat på grundval av normalbeloppet för en ensamstående vuxen med tillägg för DS faktiska bostadskostnad och för sjukvårdskostnad.
2. DS överklagade Kronofogdemyndighetens beslut. Han anförde bl.a. följande. Han har tre barn som vistas hos honom varannan vecka, från fredag till tisdag. De ska ha mat, kläder och kunna utföra sina aktiviteter även när de är hos honom. Barnens mödrar bidrar inte med pengar när barnen bor hos honom. Eftersom det inte är fråga om s.k. växelvis boende har han inte rätt till underhållsstöd från Försäkringskassan.
3. Tingsrätten ändrade Kronofogdemyndighetens beslut på så sätt att förbehållsbeloppet höjdes med 1 000 kr. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.
4. Frågan i målet är om kostnader som uppstår för en förälder i samband med umgänge med barn bör beaktas vid bestämmande av förbehållsbeloppet vid löneutmätning (i detta fall sjuk- och aktivitetsersättning; jfr p. 5).

Den rättsliga regleringen

5. Lön får enligt 7 kap. 4 § utsökningsbalken tas i anspråk genom utmätning (löneutmätning) endast till den del den överstiger vad gäldenären behöver för sitt och familjens underhåll samt till fullgörande av betalningsskyldighet mot annan som vid utmätningen har bättre rätt till lönen. Enligt förarbetena bör till gäldenärens familj räknas make samt egna och gemensamma barn, även om familjen lever splittrad (jfr Lagberedningen i SOU 1964:57 s. 136 f. och prop. 1968:130 s. 130). Bestämmelserna om utmätning av lön i 7 kap. gäller även i fråga om sjuk- och aktivitetsersättning (7 kap. 1 § första stycket 5).
6. Vid löneutmätning bestämmer Kronofogdemyndigheten ett förbehållsbelopp. Beloppet anger hur mycket av lönen som inte får tas i anspråk genom utmätningen. Förbehållsbeloppet ska enligt 7 kap. 5 § utsökningsbalken bestämmas med ledning av ett normalbelopp. Normalbeloppets storlek är olika beroende på om gäldenären är ensamstående, sammanlevande med maka eller därmed jämställd samt har barn. Beloppen, som fastställs varje år av Kronofogdemyndigheten, ska enligt bestämmelsen anses innefatta alla vanliga levnadskostnader utom bostadskostnaden, som beräknas särskilt och läggs till normalbeloppen.
7. Normalbeloppen utgör schabloner som kan frångås när omständigheterna i det särskilda fallet föranleder det; intresset av likformighet talar dock för att schablonerna tillämpas i största möjliga utsträckning (jfr NJA 2003 s. 480 och där gjorda hänvisningar).
8. Kronofogdemyndigheten har utfärdat riktlinjer om bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön m.m. i form av dels allmänna råd, dels information om och kommentarer till de allmänna råden (KFM A 2014:1 och KFM M 2014:2). Myndigheten har där angett vad som menas med familj i löneutmätningssammanhang. Enligt riktlinjerna bör med barn avses sådant

barn som gäldenären, dennas sammanlevande make eller sambo varaktigt bor tillsammans med och är skyldig att försörja enligt 7 kap. 1 § föräldrabalken. I riktlinjerna anges även förhållanden som i det enskilda fallet kan föranleda tillägg till normalbeloppen.

9. Beträffande kostnader för umgänge med barn som inte bor varaktigt tillsammans med gäldenären bör enligt riktlinjerna något tillägg till normalbeloppet inte göras. Det har i olika sammanhang ifrågasatts om denna ordning i tillräcklig utsträckning tillgodoser behovet av socialt skydd för gäldenären och dennes familj. Det förhållandet att en förälder som står under löneutmätning inte får tillgodoräkna sig några kostnader för barn som han eller hon inte bor varaktigt tillsammans med kan få till följd att föräldern inte har råd att umgås med sitt barn. Tillämpningen av de utsökningsrättsliga reglerna kan därmed komma i konflikt med reglerna i föräldrabalken om att barn ska ha rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor varaktigt tillsammans med. (Jfr SOU 2011:51 s. 364 ff. och dir 2014:127 s. 8 ff.)

10. När förbehållsbeloppet bestäms bör beaktas att även barn som inte bor varaktigt hos gäldenären hör till dennes familj, jfr punkten 5 ovan. Kostnader som uppstår i samband med att barnet återkommande vistas hos föräldern kan inte anses ingå i normalbeloppen för vuxna. Det finns därför anledning att ta hänsyn till sådana kostnader med ett schablonmässigt bestämt belopp som är beroende av omfattningen av umgänget. En sådan ordning ligger också väl i linje med bestämmelserna i föräldrabalken om ett barns rätt till umgänge med den förälder som han eller hon inte bor varaktigt tillsammans med.

Bedömningen i detta fall

11. DS har tre barn som han är försörjningsskyldig för och som vistas hos honom cirka tio dagar per månad. Han betalar inte underhållsbidrag och uppbär inte försörjningsstöd för barnen. Förhållandena är inte sådana att barnen kan anses bo varaktigt tillsammans med DS (jfr NJA 1998

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2964-14

Sida 5

s. 267) och han tillgodoräknas därför inte några normalbelopp för barn.

Kostnader för umgänget med barnen ska därför beaktas när hans förbehållsbelopp bestäms.

12. Det saknas skäl att frånga vad domstolarna har bestämt om förbehållsbeloppet. Hovrättens beslut ska därför fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Kerstin Calissendorff (referent), Ingemar Persson, Dag Mattsson och Lars Edlund
Föredragande justitiesekreterare: Ann-Sofie Bodin

Sida 1 (13)

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 12 juni 2015

Ö 2481-13

KLAGANDE

Dödsboet efter Gunilla Nilsson

Ombud: Advokaterna PS och EK

MOTPART

Skatteverket

171 94 Solna

SAKEN

Rättegångskostnader

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut 2013-04-22 i mål ÖÄ 822-12

Dok.Id 98821

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2481-13

Sida 2

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut förpliktar Högsta domstolen Skatteverket att ersätta dödsboet efter Gunilla Nilsson för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten med 112 500 kr, avseende ombudsarvode. Ränta ska betalas enligt 6 § räntelagen, på 100 000 kr från den 1 mars 2012 och på 12 500 kr från den 22 april 2013, allt tills betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Dödsboet efter Gunilla Nilsson har yrkat att Högsta domstolen ska tillerkänna dödsboet ersättning för Gunilla Nilssons rättegångskostnader vid tingsrätten med 194 925 kr och för Gunilla Nilssons och dödsboets rättegångskostnader i hovrätten med 12 500 kr.

Skatteverket har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL

Bakgrund och frågan i Högsta domstolen

1. Kronofogdemyndigheten beslutade i juli och augusti 2011 om utmätning av lös egendom i makarna JNs och Gunilla Nilssons bostad för betalning av JNs skatteskulder. Värdet på egendomen uppgick sammantaget till i vart fall 160 000 kr. Makarna N överklagade besluten och yrkade att utmätningarna skulle hävas eftersom egendomen tillhörde Gunilla Nilsson. Makarna yrkade vidare ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten. Tingsrätten hävde utmättningsbesluten men avslog yrkandet om ersättning för kostnader.
2. Gunilla Nilsson överklagade tingsrättens beslut i fråga om rättegångskostnader.

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2481-13

Sida 3

3. Sedan Gunilla Nilsson avlidit inträdde dödsboet som part i processen i hovrätten och yrkade ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten. Hovrätten har lämnat yrkandet utan bifall.
4. Frågan i Högsta domstolen är om det finns förutsättningar att förplikta Skatteverket att ersätta Gunilla Nilssons och dödsboets rättegångskostnader.

Den rättsliga regleringen

5. Enligt 18 kap. 1 § tredje stycket utsökningsbalken gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden vid överklagande av utsökningsmål, om något annat inte föreskrivs. I 32 § ärendelagen sägs att domstolen i ett ärende där enskilda är motparter till varandra får förplikta den ena parten att ersätta den andra parten för dennes kostnader i ärendet med tillämpning av 18 kap. rättegångsbalken.
6. Före år 1996 gällde en annan ordning. Utsökningsbalken hänvisade då till rättegångsbalken (fram till utgången av år 1993) respektive 1946 års ärendelag med vidarehänvisning till rättegångsbalken (mellan den 1 januari 1994 och den 1 juli 1996). Innebörden var att bestämmelserna om rättegångskostnader i 18 kap. rättegångsbalken skulle tillämpas i utmätningsmål. Den enskilde kunde då få ersättning för sina kostnader av staten även i de fall staten inte agerade som enskild. Förändringen har varit föremål för diskussion. Under riksdagsbehandlingen av det lagstiftningsärende varigenom 1996 års ärendelag infördes utgick justitieutskottet från att regeringen i ett sammanhang skulle överväga frågan om ersättning för rättegångskostnader i ärendeprocessen respektive förvaltningsprocessen och att detta skulle ske inom en inte alltför avlägsen framtid (se bet. 1995/96:JuU17 s. 10).

7. Enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen ska en rättegång genomföras rättvist. Av artikel 6.1 i Europakonventionen framgår att var och en har rätt till en rättvis rättegång vid prövningen av hans eller hennes civila rättigheter eller skyldigheter.

Rättspraxis m.m.

8. I rättsfallet NJA 1998 s. 443 ansågs staten inte kunna jämföras med en enskild part i ett ärende där gäldenären hade överklagat ett beslut om utmätning för bl.a. böter, tillkommande skatt och felparkeringsavgifter. Därmed saknades det förutsättningar för att med stöd av 32 § ärendelagen tillerkänna staten ersättning för rättegångskostnader.

9. Rättsfallet NJA 2000 s. 109 gällde frågan om en tredje man kunde tillerkännas ersättning för rättegångskostnader av staten i ett ärende om utmätning för bl.a. böter och skatt. Utmätningen hade hävts efter överklagande av en tredje man som hade gjort gällande äganderätt till den utmäta egendomen. Enligt Högsta domstolen saknades förutsättningar för att med stöd av 32 § ärendelagen tillerkänna tredje man ersättning för rättegångskostnader, eftersom staten intog ställning som allmän part i ärendet.

10. I ett tillägg till 2000 års avgörande anförde justitierådet Torkel Gregow att det förhållandet att 1996 års ärendelag hade gjorts tillämplig på överklagade utsökningsmål hade fört med sig en inkonsekvent och otillfredsställande ordning beträffande rättegångskostnader i fullföljda mål om utmätning. Enligt tillägget måste det anses vara sakligt omotiverat att ersättning för kostnader inte kan utdömas då anspråket utgörs av skatter, böter m.m., medan sådan ersättning kan utgå när det är fråga om privaträttsliga fordringar, särskilt då den enskilda parten är den vinnande. Gregow ansåg det därför angeläget att det infördes en möjlighet att utdöma ersättning för rättegångskostnader även

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2481-13

Sida 5

när utmätningssfordringen utgörs av skatter, böter eller liknande anspråk. Övriga ledamöter anslöt sig i huvudsak till det som Gregow hade anfört.

11. I rättsfallet NJA 2012 s. 896 (avgjort av Högsta domstolen i dess helhet) förpliktades Skatteverket att ersätta motparten för rättegångskostnader när verket efter utmätning av en privaträttslig fordran hade trätt i fordringsborgenärens (utmätningssgäldenärens) ställe genom att dennes fordran drevs in för reglering av bl.a. skatteskulder. Staten var då att anse som enskild part vid tillämpningen av 32 § ärendelagen. I en skiljaktig motivering anfördes att Skatteverket borde åläggas ersättningsskyldighet utifrån den tolkningen av 32 § ärendelagen att staten ses som enskild i mål om utmätning för skulder avseende skatter m.m.

12. Europadomstolen fann i målet *Stankiewicz mot Polen*, no. 46917-99, ECHR 2006-VI, att en kränkning hade skett av artikel 6.1 i Europakonventionen genom att makar som hade vunnit ett mål mot polska staten hade nekats ersättning för sina kostnader. I målet förde polska staten talan mot makarna Stankiewicz under påståendet att de hade berikats orättmätigt i samband med att de hade förvärvat en fastighet enligt en särskild ordning om kompensation för egendomsförluster i samband med andra världskriget. Domstolen uttalade att det mot bakgrund av tvistens betydelse för sökandena och dess komplexitet samt tvisteföremålets värde (motsvarande cirka 300 000 kr) inte hade varit obefogat för makarna att anlita juridiskt ombud. Rättegångskostnaderna uppgick till motsvarande cirka 60 000 kr, vilket ansågs skäligt med hänsyn till tvistens omfattning.

Rättsläget bör ändras

13. Det nu rådande rättsläget innebär alltså att det inte finns förutsättningar att med stöd av 32 § ärendelagen döma ut rättegångskostnader i ett mål om

utmätning, när utmätningen sker för skatter eller liknande. Om utmätningen hävs kan den enskilde därför inte få ersättning enligt 32 § för sina rättegångskostnader – exempelvis för juridiskt biträde – ens om kostnaden framstår som skäligen och är motiverad för att den enskilde ska kunna tillvarata sin rätt. Skälet till detta är att staten vid utmätning för sådana fordringar inte är att se som en enskild part.

14. En ändrad tolkning av 32 § ärendelagen är svår att förena med bestämmelsens ordalydelse, som föreskriver ett ansvar för rättegångskostnader bara i ärenden där ”enskilda är motparter till varandra”. Det inger betänkligheter att nu ge uttrycket en väsentligt annan innebörd än tidigare. I realiteten skulle dessutom en omtolkning av 32 § innebära att det tidigare ömsesidiga ansvaret för rättegångskostnader, som då följde direkt av lag, nu återinfördes genom rättstillämpningen. I vissa situationer skulle detta vara till nackdel för den enskilde. En enskild som förlorar ett utmätningssmål vid domstol skulle sålunda med en ändrad tolkning av 32 § kunna förpliktas att betala ersättning för statens rättegångskostnader, när utmätningen avser skatter eller liknande. En sådan ändring av rättsläget bör inte göras genom rättstillämpningen.

15. Om den enskilde saknar rätt till ersättning för sina rättegångskostnader i utmätningssmålet, kan det emellertid leda till begränsningar av den enskildes möjlighet att anlita ombud. I mer komplicerade eller omfattande utmätningssmål kan den enskilde då hamna i underläge mot staten. En tredje man som försöker skydda sin egendom blir sämre ställd om han eller hon får framgång i målet om utmätning än om det sker sedan han eller hon har väckt talan om bättre rätt till egendomen efter en hänvisning enligt 4 kap. 20 § utsökningbalken; i en tvist om äganderätten kan tredje man ju få ersättning för sin rättegångskostnad. Den rådande ordningen framstår också som märklig i utmätningssmål där den enskilde lyckas skydda sin egendom mot både staten

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2481-13

Sida 7

och en enskild borgenär. I sådana fall har bara den enskilde borgenären ett ansvar för motsidans rättegångskostnader.

16. Detta väcker frågan om domstolarnas handläggning av utmätningssmål kan genomföras rättvist utan att den enskilde ges möjlighet att få sina rättegångskostnader ersätta.

17. Avgörandet i rättsfallet Stankiewicz innebär att det under vissa förutsättningar är i konflikt med rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i Europakonventionen att en enskild som vinner ett mål mot staten inte har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader (jfr Hans Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 4 uppl. 2012, s. 250). Det gäller även när staten – såsom var fallet i Stankiewicz – inte uppträder som enskild.

18. Bestämmelsen i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen har utformats efter mönster av artikel 6.1 i Europakonventionen, och anknyter till de grundläggande principer som anges där, bl.a. att parterna ska vara likställda i processen (se prop. 2009/10:80 s. 156 ff.). Någon begränsning till sådana fall där prövningen avser civila rättigheter eller skyldigheter – en begränsning som finns i artikel 6.1 i Europakonventionen – gäller inte enligt regeringsformens bestämmelse (se a. prop. s. 161). Grundlagsbestämmelsen har alltså ett vidare tillämpningsområde genom att den gäller alla rättegångar i domstol. Regeringsformens krav på en rättvis rättegång får därför anses gälla en domstols handläggning av överklagade mål om utmätning, som har flera inslag av rättsskipning.

19. Det skulle i vissa fall strida mot grundlagsbestämmelsen om den enskilde inte ges rätt till ersättning av staten för sina rättegångskostnader i ett allmänt utmätningssmål, t.ex. rörande skattefordringar. Särskilt tydligt framstår detta

när det är en tredje man som dras in i ett förfarande och med framgång försvarar sin egendom mot de exekutiva åtgärder som riktas mot gäldenären.

20. Med hänsyn till det sagda måste av bestämmelsen i 2 kap. 11 § regeringsformen anses följa att en enskild som vinner ett överklagat utmätningssmål har rätt att under vissa förutsättningar få ersättning av staten för rättegångskostnader även när utmätningen sker för skattefordringar eller liknande. I rättstillämpningen bör krävas, för att den enskilde ska ha rätt till ersättning, att kostnaderna har varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet. Vid bedömningen ska det vägas in att handläggningen enligt ärendelagen är förenklad.

21. Det finns alltså anledning att på det angivna sättet gå ifrån det ställnings-tagande som gjordes i rättsfallet NJA 2000 s. 109, att en enskild inte kan få ersättning för rättegångskostnader av staten när en utmätning för skatter eller liknande hävs.

Bedömningen i detta fall

22. Det aktuella utmätningssmålet krävde omfattande bevisning och avsåg en stor mängd egendom som sammantaget hade ett högt värde. Det var befogat att Gunilla Nilsson och dödsboet anlade ombud för att bevaka sin rätt i målet. Skatteverket ska därför ersätta dödsboet för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

23. Gunilla Nilsson och dödsboet har yrkat ersättning för ombudskostnader i tingsrätten med 194 925 kr. Målet har inte varit juridiskt komplicerat. Även med beaktande av målets omfattning framstår ersättningen därför som för hög. En högre ersättning än 100 000 kr kan inte anses motiverad med hänsyn till sakens beskaffenhet.

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2481-13

Sida 9

24. Det belopp som har yrkats för ombudsarvode i hovrätten, 12 500 kr, är skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Stefan Lindskog, Ann-Christine Lindeblad, Ella Nyström, Kerstin Calissendorff (skiljaktig), Gudmund Toijer, Lena Moore (skiljaktig), Göran Lambertz (referent), Johnny Herre (skiljaktig), Agneta Bäcklund (skiljaktig), Ingemar Persson (skiljaktig), Martin Borgeke, Svante O. Johansson (skiljaktig), Dag Mattsson, Lars Edlund (skiljaktig) och Anders Eka
Föredragande justitiesekreterare: Åsa Brundin

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2481-13

Sida 10

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2015-03-10

Mål nr
Ö 2481-13

SKILJAKTIG MENING

Justitieråden Kerstin Calissendorff, Lena Moore, Johnny Herre, Agneta Bäcklund, Ingemar Persson, Svante O. Johansson och Lars Edlund är skiljaktiga i fråga om motiveringen. De anför följande.

Vi instämmer i vad majoriteten anför till och med punkten 11. Härefter ska skälen enligt vår mening ha följande lydelse.

Skatteverket ska betraktas som enskild vid tillämpningen av 32 § ärendelagen

12. I förarbetena till den aktuella bestämmelsen i ärendelagen uttalas att ett statligt organ som är part och som i ärendet har samma ställning som en privat fysisk eller juridisk person bör ses som enskild part (se prop. 1995/96:115 s. 118). Staten kan alltså under denna förutsättning anses som enskild vid tillämpning av bestämmelsen.

13. Innan den nu gällande ärendelagen trädde i kraft tillämpades i överklagade utmätningssmål rättegångsbalkens regler om rättegångskostnader. I förarbetena till rättegångsbalkens promulgationslag uttalas att staten vid överklagande av en utmätning som har ägt rum för uttagande av skatt är att anse som en part som tillvaratar sin enskilda rätt (se NJA II 1947 s. 72). När rättegångskostnadsfrågan behandlas i förarbetena till den nu gällande ärendelagen nämns inte utskökningsmålen. Bestämmelsen i 32 § gavs emellertid en fakultativ utformning för att äldre överväganden och avgöranden skulle kunna

ges betydelse när det gäller frågan om att ålägga någon ett kostnadsansvar (se a. prop. s. 118).

14. När beslutsmyndigheten är den enskildes motpart efter ett överklagande till allmän domstol kan situationen i regel jämföras med vad som gäller i förvaltningsdomstol. Där är utgångspunkten att vardera parten bär sin kostnad (se exempelvis prop. 1988/89:126 s. 7). När det är fråga om ett överklagat utmättningsbeslut är förhållandena emellertid annorlunda. Skatteverket representerar inte beslutsmyndigheten (Kronofogdemyndigheten) i ett överklagat utsökningsmål rörande skatt (jfr 18 kap. 1 § tredje stycket utsökningsbalken och 11 § ärendelagen). Det råder alltså ett reellt partsförhållande mellan Skatteverket och den enskilde i ärenden av det slag som nu är aktuellt.

15. I överklagade utmättningsmål där tredje man hävdar rätt till den utmätta egendomen är intressebetsättningen mellan parterna densamma oavsett om borgenären är Skatteverket eller en fysisk eller juridisk person. Några särskilda materiella regler för prövningen gäller inte för Skatteverkets anspråk. Prövningen syftar till att fastställa vad som gäller mellan parterna. Den avser alltså vad som traditionellt brukar betecknas som rättskipning och som normalt prövas i den för tvistemål stadgade ordningen.

16. Det anförda leder till att det inte i sig kan anses möta något hinder mot att tolka 32 § ärendelagen på så sätt att Skatteverket jämställs med en enskild part i överklagade utmättningsmål där utmättningsfordringen utgörs av skatt, böter eller liknande anspråk. Den bedömningen påverkas alltså inte av det förhållandet att den bakomliggande fordringen är av offentligrättslig karaktär (jfr NJA 2001 s. 288).

17. De kritiska synpunkter som framfördes i tillägget till 2000 års rättsfall är fortfarande relevanta.

18. Efter avgörandet i 2012 års plenimål är staten som skatteborgenär att anse som enskild part vid tillämpningen av 32 § ärendelagen, när objektet för utmätningen utgörs av en fordran som utmätningsgäldenären har mot en tredje man och fordringen drivs in hos denne. Såväl Skatteverket som tredje man bär då en rättegångskostnadsrisk om frågan prövas i domstol, i likhet med vad som gällde enligt 1946 års ärendelag. Om utmätningsobjektet däremot utgörs av annan egendom som tredje man gör anspråk på gäller – enligt den grundsats som antogs i rättsfallet NJA 2000 s. 109 – att rättegångskostnader inte kan dömas ut om utmätningen prövas i domstol. Att det i det förra fallet handlar om indrivning hos tredje man av en utmätt fordran och i det senare fallet om att tredje man har överklagat en utmätning motiverar inte olika rättegångskostnadsregler; i båda fallen handlar det om att tredje man dras in i ett förfarande som avser statens skattefordran mot en gäldenär och tredje man agerar i båda fallen för att skydda sin egendom. 2012 års rättsfall talar alltså med styrka för att den tolkning av 32 § ärendelagen som gjordes i 2000 års rättsfall bör frångås.

19. Synen på statens ställning som borgenär i förhållande till andra borgenärer och på Kronofogdemyndighetens ställning och uppgifter har vidare förändrats. Detta har kommit till uttryck i bl.a. ändrade förmånsrättsregler och i att en överflyttning har skett av flertalet av statens borgenärsuppgifter från Kronofogdemyndigheten till Skatteverket genom lagen (2007:324) om Skatteverkets hantering av vissa borgenärsuppgifter (se exempelvis prop. 2002/03:49 s. 67 och prop. 2006/07:99 s. 25 ff.). Skatteverkets uppgift att företräda staten i tvister om bättre rätt till utmätt egendom och vid överklagande i allmänna utsökningsmål, som tidigare ålåg verket i egenskap av centralmyndighet inom exekutionsväsendet, ligger numera på verket såsom företrädare för staten. Argumenten för att staten bör jämföras med andra borgenärer har således förstärkts sedan 2000 års avgörande.

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2481-13

Sida 13

20. Slutsatsen av vad som nu anförts är att det finns tillräckliga skäl att frångå den tolkning av 32 § ärendelagen som gjordes i rättsfallet NJA 2000 s. 109. I överklagade allmänna utmätningsmål bör alltså Skatteverket jämföras med en enskild part i sådana fall där Skatteverket och tredje man står mot varandra. Det innebär att bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken om ersättning för rättegångskostnad kan tillämpas i ett sådant fall.

Bedömningen i detta fall

21. Med hänsyn till utgången i målet ska Skatteverket ersätta dödsboet för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

22. Gunilla Nilsson och dödsboet har yrkat ersättning för ombudskostnader vid tingsrätten med 194 925 kr. Även med beaktande av målets omfattning framstår ersättningen som hög. Handläggningen har genomförts enligt det förenklade förfarande som följer av ärendelagen och har inte varit juridiskt särskilt komplicerat. En högre ersättning än 100 000 kr kan därför inte anses skälig.

23. Det belopp som har yrkats för ombudsarvode i hovrätten, 12 500 kr, är skäligt.

Sida 1 (5)

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 26 november 2015

Ö 2554-14

KLAGANDE

Skatteverket

Ombud: Verksjuristen Camilla Larsson

Rättsavdelningen

171 94 Solna

MOTPART

AG

SAKEN

Utmätning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges beslut 2014-04-23 i mål ÖÅ 2019-14

Dok.Id 112381

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2554-14

Sida 2

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen ändrar hovrättens beslut och fastställer Kronofogdemyndighetens beslut den 1 oktober 2013 (beslutsnummer X) om utmätning av AGs aktier i Syngenta.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Skatteverket har yrkat att Högsta domstolen ska fastställa Kronofogdemyndighetens beslut om utmätning av AGs aktier i Syngenta.

AG har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL

Bakgrund

1. För betalning av AGs skulder i allmänna och enskilda mål utmätte Kronofogdemyndigheten hennes aktier i Syngenta. Aktierna var registrerade hos Euroclear Sweden AB.
2. AG överklagade beslutet och yrkade att utmätningen skulle hävas i fråga om egendom till ett värde av 4 505 kr. Hon anförde att hon hade kvar aktierna för att täcka arvudet till den gode man som hade förordnats för henne enligt 11 kap. 4 § föräldrabalken.
3. Tingsrätten biföll överklagandet och visade ärendet åter till Kronofogdemyndigheten för fortsatt handläggning. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Frågan i Högsta domstolen

4. Utmätningen avser alltså aktier som är registrerade på ett värdepapperskonto. Frågan i Högsta domstolen är om sådana aktier kan tas undan från utmätning med hänsyn till gäldenärens behov (gäldenärens beneficium).

Undantag från utmätning med hänsyn till gäldenärens behov

5. I 5 kap. 1 § 7 utsökningsbalken undantas vissa tillgångar från utmätning. Bestämmelsen omfattar pengar, banktillgodohavande, annan fordran och förnödenheter, i den mån inte något annat är föreskrivet och tillgången skäligen fordras för underhåll åt gäldenären till dess inkomst som täcker behovet är att vänta, dock inte utan synnerliga skäl för längre tid än en månad.

6. Aktier omfattas inte av ordalydelsen i första paragrafens sjunde punkt och kan därför tas undan från utmätning bara om det finns någon grund för en analog tillämpning av regeln. Analogier måste på detta område ske med viss försiktighet. I motiven till utsökningsbalken uttalas att reglerna om gäldenärens beneficium endast med påtagliga svårigheter kan tillämpas analogivis. Högsta domstolen har också i ett tidigare avgörande framhållit att uppräkningen av utmätningsfri egendom i 5 kap. 1 § utsökningsbalken är avsedd att vara fullständig. (Se prop. 1980/81:8 s. 495 och NJA 2004 s. 868 med hänvisningar till tidigare rättspraxis.)

7. Första paragrafens sjunde punkt syftar till att gäldenären ska ha de tillgångar som han eller hon behöver under den närmaste tiden (se SOU 1964:57 s. 237). När det inte är fråga om förnödenheter, måste tillgången därför snabbt kunna omsättas i pengar som gäldenären kan använda för att trygga sitt underhållsbehov. Om utmätningen gäller tillgångar av något annat slag, framstår inte en analog tillämpning av beneficieregeln som följdriktig eller motiverad.

8. Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2012 s. 35 ansett att fondandelar i en värdepappersfond kan tas undan från utmätning med en analog tillämpning av sjunde punkten, eftersom ägaren av en fondandel har rätt att ”omedelbart” få sina fondandelar inlösta i pengar. I förhållande till uttag från ett bankkonto ansågs det därmed inte föreligga någon praktisk skillnad när det gällde innehavarens möjligheter att disponera över likvida medel.

Utmätning av marknadsnoterade aktier

9. I detta fall avser utmätningen marknadsnoterade aktier. Affärsavslut av sådana aktier avvecklas enligt ett tvådagars likvidschema (se Ds 2015:2 s. 113). Utväxlingen av aktier mot likvida medel kan alltså i allmänhet beräknas ske på den andra bankdagen efter transaktionen. Ägaren av aktierna kan därmed inte omedelbart få aktierna ersatta av pengar som kan användas för hans eller hennes underhåll. Främst mot den bakgrunden kan marknadsnoterade aktier inte anses likvärdiga med ett banktillgodohavande vid en tillämpning av beneficieregeln i 5 kap. 1 § 7 utsökningsbalken. Inte heller kan sådana aktier jämföras med några andra tillgångar som avses med regeln. Marknadsnoterade aktier kan därmed inte tas undan från utmätning genom en analog tillämpning av första paragrafens sjunde punkt.

Bedömningen i detta fall

10. Den nu överklagade utmätningen avser AGs marknadsnoterade aktier i Syngenta. Med hänsyn till vad som har anförts i det föregående kan aktier av det slaget inte tas undan från utmätning med tillämpning – direkt eller analogt – av beneficieregeln i 5 kap. 1 § 7 utsökningsbalken. Inte heller i övrigt har det anförts något skäl som kan leda till att utmätningen ska upphävas. Hovrättens

HÖGSTA DOMSTOLEN

Ö 2554-14

Sida 5

beslut ska därför ändras och Kronofogdemyndighetens beslut om utmätning stå fast.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Gudmund Toijer, Martin Borgeke, Svante O. Johansson (skiljaktig) och Lars Edlund (referent, skiljaktig)

Föredragande justitiesekreterare: Ann-Sofie Bodin

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2015-09-30

Mål nr
Ö 2554-14

SKILJAKTIG MENING

Referenten, justitierådet Lars Edlund, med vilken justitierådet Svante O. Johansson instämmer, är skiljaktig och fastställer hovrättens beslut samt anser att skälen från punkten 5 bör ha följande lydelse.

5. Bestämmelsen i 5 kap. 1 § 7 utsökningsbalken om beneficium har utan ändringar i sak överförs från 65 § första stycket 6 i den tidigare gällande utsökningslagen. Till grund för bestämmelsen låg ett förslag av lagberedningen i betänkandet SOU 1964:57. Reglerna om beneficium anses i dag vara något ålderdomliga, och de ingår nu i en allmän översyn av utsökningsbalken (se dir. 2014:127).

6. Enligt 5 kap. 1 § 7 utsökningsbalken undantas från utmätning pengar, banktillgodohavanden, andra fordringar och förnödenheter i den mån inte annat är föreskrivet och tillgången skäligen fordras för underhåll åt gäldenären till dess inkomst som täcker behovet är att vänta, dock ej utan synnerliga skäl för längre tid än en månad.

7. Domstolarna har funnit att de i målet aktuella aktierna kan jämföras med ett banktillgodohavande och alltså är en sådan tillgång som enligt bestämmelsen kan undantas från utmätning.

Dok.Id 114311

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post: hogsta.domstolen@dom.se www.hogstadamstolen.se	13:15-15:00

HÖGSTA DOMSTOLEN

Sida 2
Ö 2554-14

8. Syftet med den aktuella beneficieregeln är att ge gäldenären skydd för skäligt behov av underhåll under en kortare tid. En förutsättning för att detta ska kunna uppnås är, när det inte är fråga om förnödenheter, att tillgången i fråga är likvid och därför kan omsättas i pengar som kan användas för att tillgodose gäldenärens behov av underhåll. Som ett exempel på en likvid tillgång som kan vara tjänlig för att tillgodose en gäldenärs underhållsbehov nämns i förarbetena hantverkares kundfordran. (Se a. SOU s. 236 f.)

9. Bestämmelsen i 5 kap. 1 § 7 utsökningsbalken är inte direkt tillämplig på aktier. Frågan blir i stället om den kan anses vara analogt tillämpligt. Som allmän utgångspunkt gäller att viss försiktighet måste iakttas innan man ger de utsökningsrättsliga reglerna en vidare innebörd än vad som följer av deras ordalydelse (jfr NJA 2004 s. 868 och där gjorda hänvisningar).

10. Affärsavslut i marknadsnoterade aktier kan i nutida affärssystem ske i princip omedelbart. Efter avslutet uppkommer för säljarens del en fordran på aktielikvid. Betalning sker efter ett schema som innebär att säljaren får likviden senast på den andra bankdagen efter transaktionen (se Ds 2015:2 s. 113). Marknadsnoterade aktier är alltså typiskt sett likvida tillgångar. En säljare som är beredd att acceptera gällande köpkurs kan snabbt omvandla aktieägandet till pengar.

11. I rättsfallet NJA 2012 s. 35 ansågs andelar i en värdepappersfond – även med beaktande av den försiktighet som ska iakttas vid tolkning av utsökningsrättsliga regler – kunna likställas med ett banktillgodohavande och därmed omfattas av gäldenärens beneficium.

12. Sparande i marknadsnoterade aktier har, liksom sparande i värdepappersfonder, väsentliga likheter med sparande på ett bankkonto och utgör i dag en för enskilda vanlig sparform.

HÖGSTA DOMSTOLEN

Sida 3
Ö 2554-14

13. När det gäller möjligheten att disponera över likvida medel är sparande i marknadsnoterade aktier en minst lika likvid tillgång som den typ av fordringar som berördes i lagförarbetena (se p. 8). Skillnaden mellan sådant aktiesparande och sparande på ett bankkonto eller ett värdepapperskonto får också betraktas som marginell.
14. Aktier av det slag som målet avser får med hänsyn till det anförda anses kunna omfattas av bestämmelsen om gäldenärens beneficium i 5 kap. 1 § 7 utsökningsbalken.
15. Som domstolarna har funnit bör Kronofogdemyndigheten som första instans avgöra om aktierna i detta fall ska undantas från utmätning och i så fall till vilken del.

Statens offentliga utredningar 2016

Kronologisk förteckning

1. Statens bredbandsinfrastruktur som resurs. N.
2. Effektiv vård. S.
3. Höghastighetsjärnvägens finansiering och kommersiella förutsättningar. N.
4. Politisk information i skolan – ett led i demokratiuppdraget. U.
5. Låt fler forma framtiden!
Del A + B. Ku.
6. Framtid sökes –
Slutredovisning från
den nationella samordnaren
för utsatta EU-medborgare. S.
7. Integritet och straffskydd. Ju.
8. Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Fjärde penningtvättsdirektivet – samordning – ny penningtvättslag – m.m.
Del 1 + 2. Fi.
9. Plats för nyanlända i fler skolor. U.
10. EU på hemmaplan. Ku.
11. Olika vägar till föräldraskap. Ju.
12. Ökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. U.
13. Palett för ett stärkt civilsamhälle. Ku.
14. En översyn av tobakslagen. Nya steg mot ett minskat tobaksbruk. S.
15. Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling
– ILO:s konvention nr 94 samt en internationell jämförelse. Fi.
16. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2016. Risker, osäkerheter och framtidsutmaningar. M.
17. EU:s reviderade insolvensförordning m.m. Ju.
18. En ny strafftidslag. Ju.
19. Barnkonventionen blir svensk lag. S.
20. Föräldraledighet för statsråd? Fi.
21. Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige. M.
22. Möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av genetiskt modifierade växter i Sverige. M.
23. Beskattning av incitamentsprogram. Fi.
24. En ändamålsenlig kommunal redovisning. Fi.
25. Likvärdigt, rättssäkert och effektivt – ett nytt nationellt system för kunskapsbedömning. Del 1 + 2. U.
26. På väg mot en ny politik för Sveriges landsbygder – landsbygdernas utveckling, möjligheter och utmaningar. N.
27. Som ett brev på posten. Postbefordran och pristak i ett digitaliserat samhälle. N.
28. Vägen till självkörande fordon – försöksverksamhet. N.
29. Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden. U.
30. Människorna, medierna & marknaden. Medieutredningens forskningsantologi om en demokrati i förändring. Ku.
31. Fastighetstaxering av anläggningar för el- och värmeproduktion. Fi.
32. En trygg dricksvattenförsörjning. Del 1 + 2 och Sammanfattning. N.
33. Ett bonus–malus-system för nya lätta fordon. Fi.
34. Revisorns skadeståndsansvar. Ju.
35. Vägen in till det svenska skolväsendet. U.
36. Medverkan av tjänsteleverantörer i ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd. UD.
37. Rätten till en personförsäkring – ett stärkt konsumentskydd. Ju.
38. Samling för skolan. Nationella målsättningar och utvecklingsområden för kunskap och likvärdighet. U.

39. Polis i framtiden
– polisutbildningen som högskole-
utbildning. Ju.
40. Straffrättsliga åtgärder mot deltagande
i en väpnad konflikt till stöd för en
terroristorganisation. Ju.
41. Hur står det till med den personliga
integriteten?
– en kartläggning av Integritets-
kommittén. Ju.
42. Ett starkt straffrättsligt skydd mot
köp av sexuell tjänst och utnyttjande
av barn genom köp av sexuell hand-
ling, m.m. Ju.
43. Internationella säkerhetsrätter
i järnvägsfordon m.m.
– Järnvägsprotokollet. Ju.
44. Kraftsamling mot antiziganism. Ku.
45. En hållbar, transparent och
konkurrenskraftig fondmarknad. Fi.
46. Samordning, ansvar och
kommunikation – vägen till ökad
kvalitet i utbildningen för elever
med vissa funktionsnedsättningar. U.
47. En klimat- och luftvårdsstrategi
för Sverige. Del 1 + Del 2, bilaga med
underlagsrapporter. M.
48. Regional indelning – tre nya län. Fi.
49. En utökad beslutanderätt för
Konkurrensverket. N.
50. Genomförande av sjöfolksdirektivet. A.
51. Villkor för intjänande och bevarande
av tjänstepension. A.
52. Färre i häkte och minskad isolering. Ju.
53. Betaltjänster, förmedlingsavgifter och
grundläggande betalkonton. Fi.
54. Till sista utposten. En översyn av
postlagstiftningen i ett digitaliserat
samhälle. N.
55. Det handlar om jämlik hälsa.
Utgångspunkter för Kommissionens
vidare arbete. S.
56. Ny paketreselag. Fi.
57. Utredningen om Sveriges försvars- och
säkerhetspolitiska samarbeten. UD.
58. Ändrade mediegrundlagar.
Del 1 + Del 2. Ju.
59. På goda grunder
– en åtgärdsgaranti för läsning, skriv-
ning och matematik. U.
60. Ett starkare skydd för den sexuella
integriteten. Ju.
61. Fokus premiepension. Fi.
62. Ökad insyn i välfärden. S.
63. En robust personalförsörjning av det
militära försvaret. Fö.
64. Förutsättningar enligt
regeringsformen för fördjupat
försvarssamarbete. Fö.
65. Ett samlat ansvar för tillsyn över den
personliga integriteten. Ju.
66. Det stämmer!
– ökad transparens och mer lika
villkor. U.
67. En översyn av överskottsmålet. Fi.
68. Stärkt konsumentskydd på marknaden
för högkostnadskrediter. Ju.
69. En inkluderande kulturskola på egen
grund. Ku.
70. Ett starkt straffrättsligt skydd mot
människohandel och annat
utnyttjande av utsatta personer. Ju.
71. Snabbare omval och förstärkt skydd
för valhemligheten. Ju.
72. Entreprenörskap i det tjugoförsta
århundradet. N.
73. Begränsningar i föräldrapenningen för
föräldrar som kommer till Sverige med
barn. S.
74. Ökad insyn i partiets finansiering
– ett utbyggt regelverk. Ju.
75. Översyn av skattereglererna för
delägare i fåmansföretag. Fi.
76. Skatt på finansiell verksamhet. Fi.
77. En gymnasieutbildning för alla
– åtgärder för att alla unga ska påbörja
och fullfölja en gymnasieutbildning.
Del 1 + Del 2. U.
78. Ordning och reda i välfärden. Fi.
79. En känneteckensrättslig reform. Ju.
80. En gränsöverskridande mediepolitik.
För upplysning, engagemang och
ansvar. Ku.
81. Ett modernare utskökningsförfarande. Ju.

Statens offentliga utredningar 2016

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Genomförande av sjöfolksdirektivet. [50]

Villkor för intjänande och bevarande av tjänstepension. [51]

Finansdepartementet

Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Fjärde penningtvättsdirektivet – samordning – ny penningtvättslag – m.m. Del 1 + 2. [8]

Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling – ILO:s konvention nr 94 samt en internationell jämförelse. [15]

Föräldraledighet för statsråd? [20]

Beskattning av incitamentsprogram. [23]

En ändamålsenlig kommunal redovisning. [24]

Fastighetstaxering av anläggningar för el- och värmeproduktion. [31]

Ett bonus–malus-system för nya lätta fordon. [33]

En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad. [45]

Regional indelning – tre nya län. [48]

Betaltjänster, förmedlingsavgifter och grundläggande betalkonton. [53]

Ny paketreselag. [56]

Fokus premiepension. [61]

En översyn av överskottsmålet. [67]

Översyn av skattereglerna för delägare i fåmansföretag. [75]

Skatt på finansiell verksamhet. [76]

Ordning och reda i välfärden. [78]

Försvarsdepartementet

En robust personalförsörjning av det militära försvaret. [63]

Företsättningar enligt regeringsformen för fördjupat försvarssamarbete. [64]

Justitiedepartementet

Integritet och straffskydd. [7]

Olika vägar till föräldraskap. [11]

EU:s reviderade insolvensförordning m.m. [17]

En ny strafftidslag. [18]

Revisorns skadeståndsansvar. [34]

Rätten till en personförsäkring – ett stärkt konsumentskydd. [37]

Polis i framtiden – polisutbildningen som högskoleutbildning. [39]

Straffrättsliga åtgärder mot deltagande i en väpnad konflikt till stöd för en terroristorganisation. [40]

Hur står det till med den personliga integriteten? – en kartläggning av Integritetskommittén. [41]

Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m. [42]

Internationella säkerhetsrätter i järnvägsfordon m.m. – Järnvägsprotokollet. [43]

Färre i häkte och minskad isolering. [52]

Ändrade mediegrundlagar. Del 1 + Del 2. [58]

Ett starkare skydd för den sexuella integriteten. [60]

Ett samlat ansvar för tillsyn över den personliga integriteten. [65]

Stärkt konsumentskydd på marknaden för högkostnadskrediter. [68]

Ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel och annat utnyttjande av utsatta personer. [70]

Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten. [71]

Ökad insyn i partiets finansiering – ett utbyggt regelverk. [74]

En känneteckensrättslig reform. [79]

Ett modernare utökningsförfarande. [81]

Kulturdepartementet

Låt fler forma framtiden! Del A + B. [5]

EU på hemmaplan. [10]

Palett för ett stärkt civilsamhälle. [13]

Människorna, medierna & marknaden
Medieutredningens forskningsantologi
om en demokrati i förändring. [30]

Kraftsamling mot antiziganism. [44]

En inkluderande kulturskola på egen
grund. [69]

En gränsöverskridande mediepolitik.
För upplysning, engagemang och
ansvar. [80]

Miljö- och energidepartementet

Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2016.
Risker, osäkerheter
och framtidsutmaningar. [16]

Ett klimatpolitiskt ramverk för
Sverige. [21]

Möjlighet att begränsa eller förbjuda od-
ling av genetiskt modifierade
växter i Sverige. [22]

En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige.
Del 1 + Del 2, bilaga med underlags-
rapporter. [47]

Näringsdepartementet

Statens bredbandsinfrastruktur som
resurs. [1]

Höghastighetsjärnvägens finansiering och
kommersiella förutsättningar. [3]

På väg mot en ny politik för Sveriges
landsbygder – landsbygdernas utveck-
ling, möjligheter och utmaningar. [26]

Som ett brev på posten. Postbefordran och
pristak i ett digitaliserat samhälle. [27]

Vägen till självkörande fordon
– försöksverksamhet. [28]

En trygg dricksvattenförsörjning.
Del 1 + 2 och Sammanfattning. [32]

En utökad beslutanderätt för Konkurrens-
verket. [49]

Till sista utposten. En översyn av postlag-
stiftningen i ett digitaliserat samhälle.
[54]

Entreprenörskap i det tjugoförsta
århundradet. [72]

Socialdepartementet

Effektiv vård. [2]

Framtid sökes – Slutredovisning från den
nationella samordnaren för utsatta
EU-medborgare. [6]

En översyn av tobakslagen. Nya steg mot
ett minskat tobaksbruk. [14]

Barnkonventionen blir svensk lag. [19]

Det handlar om jämlik hälsa.
Utgångspunkter för Kommissionens
vidare arbete. [55]

Ökad insyn i välfärden. [62]

Begränsningar i föräldrapenningen för
föräldrar som kommer till Sverige
med barn. [73]

Utbildningsdepartementet

Politisk information i skolan – ett led i
demokratiuppdraget. [4]

Plats för nyanlända i fler skolor. [9]

Ökade möjligheter till modersmåls-
undervisning och studiehandledning
på modersmål. [12]

Likvärdigt, rättssäkert och effektivt – ett
nytt nationellt system för kunskaps-
bedömning. Del 1 + 2. [25]

Trygghet och attraktivitet
– en forskarkarriär för framtiden. [29]

Vägen in till det svenska skolväsendet. [35]

Samling för skolan. Nationella målsätt-
ningar och utvecklingsområden för
kunskap och likvärdighet. [38]

Samordning, ansvar och
kommunikation – vägen till ökad
kvalitet i utbildningen för elever
med vissa funktionsnedsättningar. [46]

På goda grunder
– en åtgärdsgaranti för läsning, skriv-
ning och matematik. [59]

Det stämmer! – ökad transparens och mer
lika villkor. [66]

En gymnasieutbildning för alla
– åtgärder för att alla unga ska påbörja
och fullfölja en gymnasieutbildning.
[77]

Utrikesdepartementet

Medverkan av tjänsteleverantörer i ärenden
om uppehålls- och arbetstillstånd. [36]

Utredningen om Sveriges försvars- och
säkerhetspolitiska samarbeten. [57]